

ZSOLDOS LÁSZLÓ

HÁROMKIRÁLYOK

REGÉNY

KERTÉSZ JÓZSEF KÖNYVNYOMDÁJA KIADÁSA

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2016
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5572-60-9 (online)
MEK-16350

I. FEJEZET.

Tera, az ifjabbik, s valljuk meg mindjárt, nem annyira szép, mint inkább csak bájos Rahóthy-lány - mert Guszta, a néne, igazi, vöröshaju szépség volt - topogva hozta be a párolgó száraz-bablevest, s a lótoszvirágos, de, fájdalom, már csorba, sőt sárgarézzel is körüldrótozott tálat, (a melyről az ördögös Guszta kesernyés csipkelődzéssel szokta mondani az anyjának: „Mama, mama, ez a rézbutor kezdete!”) kifeszített karral tette le két fülénél fogvást a fehér asztalterítőre, miközben kissé hátrakapta az őszemü fejét, hogy hamvas arcába ne csapjon a gőz.

- Első fogás! Huh! beh for-ró! - s úgy kihuzta ezt az utolsó szótagot, mintha gummiból volna; vagy legalább is, mint a hogy az anyja lilaszin füzőjének a zsinórját szokta meghuzni, mikor a pénzügyi tanácsos névestéjére, valamint havonta egyszer színházba öltözködnek, s a természetes asszonyság felfujt béka gyanánt állván a még mindig nem eléggé szoros füzőben a lábastükör előtt, elfuladó hangon lihegi hátra neki:

- Huzd még egy csöppet, Tera! Huzd! (Igaz is: „ki tudja, meddig huzhatod”.)

A levesestál megjelenése körülbelül olyan várakozó, mondhatnám ünnepies mozgást idézett elő a segédhivatali igazgató kicsiny, de jóévtágyu családjában, mint mikor a színpadon szétlebben a függöny: itt is ösztönszerűleg mindenki beljebb csuszott picit a székén, s kíváncsian nyújtotta előre a nyakát, hogy mentül közelebből élvezhesse a lótoszvirágos, dicső jelenést.

Mert van-e dicsőbb dolog a szárazbab-levesnél, ha nem telik másra? Aligha. Ez lehetett a véleménye Rahóthy Farkasnak is, a családfőnek, a ki akkora asztalkendővel a nyakában, mint valami fehér zászló, olyan buzgón görnyedt a majdnem csordultig telimert tányérjára, mintha (nem akarok profán lenni) a templomban volna, s mialatt Urfelmutatáskor melán csendül meg az oltárnál az ezüstszavu csöngetyü, lehajtott fővel imádkoznék. A különbség mégis az volt, hogy ezuttal nem az öklét ütögette, magába szálltan, a melléhez, hanem deresedő, csapzott bajsza alatt a bableveses kanalat a szájához.

A szikár képü, komoly férfiúnak az volt a szokása, hogy a mikor három óra felé hazakerült a hivatalból, mindaddig, a mig be nem tálalták az ebédet, úgy járt mogorva képpel le-föl az ebédlőben, mint a ketrecben a vadállat. A lányok félrehúzódtak, be a másik szobába, s még a felesége sem mert hozzászólni ilyenkor, pedig az, trafikos-lány korából, ugyancsak tudott kerepelni.

Alighogy azonban Farkas ur megette a levest, attól a pillanattól fogva mintha kicserélték volna. Megeredt a nyelve, s jámboran és hűségesen, akár a szajkó, elmondott és megismételt mindent, a mit csak reggel óta mostanáig látott, hallott vagy beszélt az utcán, a hivatalban, a villamoson vagy bárhol, a hol megfordult. Most is, alig tette le a megürült tányér mellé a kanalat, örvendő arccal fordult a feleségéhez:

- Augusztá, holnap délután zongorahangolás lesz.

A fejedelmi nőnek (a ki melleleg szólást, különösen rátarti volt arra, hogy őt is ugyanugy, a teljes nevén Augusztának szólítsák, mint a hogy a várbeli királyi hercegnő nevét szokta olvasni a lapokban) rögtön eszébe jutott, hogy hét esztendővel ezelőtt egyszer már két kemény forintot kellett kifizetnie ilyen műveletért egy leckétlen, éhes zenetanárnak. És csupán azért nem tette csipejére a kezét, mert éppen az egybesült párolt marhahúst osztotta ki (most perdült be vele a konyháról Tera) a szeretteinek, savanyu mártással, csipetnyi szeletekben. Tizenkét és fél deka fejenként, úgy mint katonáéknál. - Ha azok masirozni tudnak ennyitől, - magyarázta, mikor a két nagyevő lánya néhanap tiltakozni próbált a törpe adagok ellen - akkor nektek is elég lehet ilyen sok hus arra, hogy kibirjátok az udvarlást. Vagy az apátoknak, ni,

hogy a hivatalban odapingálja a nevét az aktákra. Kis bötü, nagy bötü, ez az egész tudomány. No bizony!) De, bár nem illesztette is a csipejére a kezét, azért mégis szakasztott úgy dőfte rá a bögölyszemét a megszeppent emberre, mintha megtette volna az említett kardoskodó mozdulatot.

- Megörültél? Hogyisne! - rikkantott aránylag eléggé barátságos hangon, oly szapora gyorsasággal lövöldözve ki a száján a szavakat, mint valami gépfegyver. - Majd újra kidobni két forintot! Ennek a zongorának egészen jó hangja van. Én legalább igen jól el tudok játszani rajta. Különben is... ne vihogj te liba!... Kérlek, Farkas, szólj rá a lányodra, hogy viselje magát tisztességesen az asztalnál!... Különben is hol van az megírva, hogy minden zongorának olyan hangja legyen, mint az üvegnek?

- De engedj meg, kérlek, - vágott a szavába s a tizenharmadik deka husba egyszerre a segédhivatali igazgató - Guszta, ne illetlenkedjél!... itt merőben másról...

- Ugyan, kérlek! - folytatta ellenmondást nem tűrő hangon az adag-osztogató. - Neked nem kell mártás, Tera? Persze, persze, a kinek Gyurka udvarol és a ki fogolypecsenyén fog élni. (- De, anyácskám!) Hallgass! Elvégre, ha, te szerinted, rossz hangja volna is, akkor is ugyan mi szükség volna ráköltetni a pénzt? Hisz csak magunknak játszunk rajta, szórakozásból...

Tera duzzogva sütötte le a szemét az erőszakosan tányérjára szedett savanyu mártásra, Guszta azonban nem röstelt a szidás után is beleelegyedni a vitába, mondván:

- Az már nem, anyácska! Igen, még ha fekete zongora volna, mint a Pollákéké. Annak is olyan hangja van ugyan, akár a brácsának és ráadásul még javítani sem lehet rajta, de hát, mondjuk, ha vendég jön, nem játszanak rajta; és az ébenfa-zongora, ha utánzat is, mégis szép szabadisz. Hanem ilyen kopott, a milyen ez! Igaza van az apának, hogy ennek legalább hangja legyen! Vagy pedig szedjük ki belőle mink is a hurt és tartsuk benne a szennyest, mint az özvegy francia tanárné fönt a negyediken.

Augusztá, a ki a lánya szavai közben méltósággal rágicsált egy falat kenyeret, az arckifejezéséből ítélve, heves visszaszólásra készülhetett; ámde a sors úgy hozta magával, hogy a vöröshaju előbb végezte el a beszédjét, mintsem az anyja az evést, minél fogva vagy félpernyi csend következett volna, ha az élelmes családfő hamar ki nem használja ezt a kedvező alkalmat és nagyobb nyomaték okáért még beljebb türvén a gallérja mögé az asztalkendőt, hirtelenjében közbe nem vág, vitézül, mint hajdan Simonyi óbester a németnek:

- De, engedj meg, édes lelkem, itt arról van szó, hogy Levisznyey (- Hja! Levisznyey! Hát miért nem mondtad mindjárt!)... már hogy mondhattam volna, mikor egyáltalában nem engedtéél szóhoz jutni? Levisznyey, mondom, ma délelőtt átjött hozzám, hogy neki van egy barátja, valami fiatal hegedűművész vagy micsoda, és, mivel a mi zongoránk, azt mondja, a minthogy igaz is, már olyan keservesen szól, akár valami árverési dob, hát holnap délután felhossa a barátját és az majd meghangolja kicsit. Megjegyzem, - fejezte be a mondókáját, miután már csak azzal birta visszatartóztatni az asszonyt az újabb zajos közbeszólástól, hogy a villájával, mint a szuronynyal, energikusan belebökött a levegőbe, - Levisznyey hangsúlyozta, „miszerint” (ez a csodabogár is hivatalos találmány) a barátja, hm, természetesen nem fogad el díjazást. Tiszteletből fogja hangolni.

Ez hatott. Rahóthyné arcára ismét kitelepedett a rendes, édeskés mosoly, (ugyanaz, a mellyel megboldogult lánykorában a világos szivart szokta a törzsvevők elé rakni), s szeliden szólott:

- Hát a barátja? Hm. Az más.

Levisznyey tudniillik nagy ember volt; kvietált huszárfőhadnagy, protekciós napidijas Farkas ur hivatalában, és, a mi a fő, miniszteri tanácsosnak az unokaöccse.

- Hegedűművész? - kérdezte pillanat múlva. - Hogy hívják?

- Valami Ollár, - válaszolta elégyült képpel Farkas és másodszor is szedett a mártásból, (a husból tudniillik, nem lévén több deka a tálban, már nem lehetett).

A vöröshaju lány lecsapta a kését:

- Te, - szólt élénken és megérintette a kezével Terát, a ki az Ollár névre (ugy látszik, akaratlanul) egyszeriben kettőt pislantott egy helyett - nem az az Ollár, a kivel tegnap találkoztunk Berzéthey néninél?

Tera kinyitotta kerekre a szemét és merengve nézett el a tányérja fölött a szemközt ketyegő fali órára.

- Nem tudom, - felelte halkan és szinte légies rezgés volt a hangjában.

- A Diva-színház második hegedűse, - folytatta a vöröshaju. - No de, hogy Levisznyey nem is említette, hogy a barátja! Berzéthey Pumpit tanítja hegedülni, - magyarázta a szüleinek, s nyakon ragadván a vizes üvegkancsót, töltött a poharába - már többször jött leckére olyankor, a mikor ott voltunk. A kisasszony kedviért! - és kicsit tréfás, picit kicsinylő nevetéssel vetette a szép, aranyvörös kontyos fejét a huga felé.

Az özszemü, mintha már nem is tudta volna, hogy beszélnek körülötte, csak mozdulatlanul nézett a különös tekintetével jó egy percre a kakuk-órára. E közben lassu, gyöngéd rebbenéssel, miként az ég peremére fellopódzó pitymallat, először az ajka szögletében, aztán a szemében, s végül, mint a mikor kint a szabadban már valamennyi kakas, versengve, diadalmasan kukorékol s a látóhatár tűzcsikja mögül egyszerre vakitón kivillan a nap: az ő üde, kerek orcáján is felragyogott valami édes, bohó derű, s majdhogynem magafeledten kiáltotta pajkos nyihhanással:

- Oh (fölkapta a kacsóját a feje fölé, s úgy mutatta), milyen boglyas, nagy üstöke van!

A szülők összenéztek.

- Hm! - adott hangot Rahóthy és megrovón pillantva az ifjabbik lányra, peckesen csóválta a fejét.

Csöngetés hallatszott kívülről.

Tera bosszusan csapta le az asztalkendejét a terítőre:

- Ki az ördög jön ilyenkor? - és, mivel az ajtónyitás az ő hivatala volt a családban, kisetett az előszobába.

- Jé, fafütyök, - kiáltott meglepetten, amikor kitárta a hideg folyosóra néző ajtót (fagyos, csuf ápriliségi idő járta), - hát megjöttél?

És, a hogy (beljebb kerülén) a csupaszképü, nyakigprém fiu, balkezében a fekete kalapját tartva, rávetette csaknem esdőn a gyermekes, világoskék szemét, s jobb kezéből vattás, rózsaszín selyempapírba csavart kis bokrétát nyújtott át, szóltanul, neki, anyáskodó feddéssel csóválgatta meg a bolondos kis fejét:

- Már megint virág? Mindig. Fafütyök! Fafütyök! - és megfenyegette az ujjával.

Visszahajtotta a csokorról a rózsaszín papírt, s az orrához ütötte (nem a papirost, hanem a mi benne volt):

- Ühm, a mit tegnap vettem a csarnokban, annak jobb szaga volt.

Majd, mialatt Rahóthy György, mert az volt a látogató, nagynehezen kibújt a rókaprémes városi bundájából, szelid szemrehányással folytatta:

- Hogy mertél hazajönni Lussinból ilyen cudar időben? És miért nem hozol már Gusztának is ibolyát, he? Vagy az anyuskának? - s beletűzte elül a fehérpöttyös piros zubbonykájába a csokrot. Mivel hát az ibolya volt a kedves virágja.

Hogy mertél? Mért nem hozol? Könnyű kérdezni. György urfi - a télen mult el tizenkilenc éves az egész gyerek - szépen kiszínezte azt már az uton, a fiumei gyorsvonat hálófülkéjében, meg az imént is az utcán, sőt épp most, alig két perce, (mielőtt becsöngetett) az ajtó előtt is a folyosón, hogy: - Hát izé, megmondom neki, hogy szeretem, és feleségül akarom venni. Hogy haza is azért jöttem hamarabb, mert látni akartam, mert nem tudok nélküle élni, és mert oda-lent százszor betegebbé tesz a magány meg a bizonytalanság, mint idefönt Budapesten minden köhögés...

Csakhogy ember tervez, de rendszerint többet végez, a ki keveset tervez. Rahóthy Tamás árvájának is most, a mikor vallatóra került a dolog, a sok szép szó egyszerre mind úgy a torkára forrt, mintha spanyolviaszkkal ragasztották volna oda. Még örülhetett, hogy, miközben kissé fölágaskodva, ráakasztotta a bundáját a fogásra, föl a kalapja mellé, hát legalább ennyit ki tudott nyögni:

- Megjöttem... Izé... Tudod, itt sokkal jobb, Tera.

Ezt már csak amolyan fülhegyről hallotta a lány, mert gyöngén hátba ütven a zavarában fülig pirult gyereket (- No gyere! - kurjantott rá dévajon) fürge toppanással bent termett a szobában:

- Apa, mama, itt van György uraság!

A másik percben már Gusztá villogó tekintete kacagott a fiura a küszöbről:

- Szervusz, Gyurka! Ezer éve nem láttalak! Hát hogy, hogy már hazajöttél?

S elejbe szaladván, tánclépésben pöndörítette be magával az ebédlőbe, a hol a segédhivatali igazgató is meg a felesége is nyájas csudálkozással integetett feléje az asztal mellől:

- Nini, Gyurka! Hát meguntad magad odalent? 'Sz csak májusra vártunk.

- Isten hozott, édes öcsém! (Mivelhogy Gyuri a tizennégy esztendő előtt elhunyt unokatestvérének, a gazdag Rahóthy Tamásnak volt az egyetlen fiugyermeke.)

- Hamar még egy teritéket, Tera fiam!

Gyurka alig tudott mit felelgetni a hozzá intézett kérdésekre, olyan mámoros öröm szállta meg ebben az otthonias, meghitt levegőben. Mi ez, Istenem, a lusszingrandói penzióhoz vagy az ő Esterházy-utcai magános szállásához képest! Öt perc mulva már előkelő lassúsággal, de annál nagyobb gyönyörrel szedegette a villájára a két lány közt a tepertős turós-csuszát (harmadik fogás), közbe loppal oda-oda sunyitva az ibolyára, a mely üdén mosolygott egy ölelésnyire tőle azon a szabályosan pihegő, édes, piros zubbonykán. Oly boldognak érezte magát ettől a látványtól, hogy, bár tulajdonkép soha sem szívelhette a turós csuszát, most az utolsó szemig megette, a mit a tányérjára raktak. S csupán akkor pillantott föl riadtan a nefelejts-szinű szemével, a mikor Rahóthy né édeskes hangja zavarta ki andalgó gondolataiból ezzel a nyilvánvaló célzással:

- No-no, Gyurikám, te vőlegény akarsz lenni az idén?

- Mi... miért, néni kérem? - hebegte a gyerek, és a halvány arcán előmlött a pir, mintha rózsaszín üvegen át tűzne rá a nap.

Mert két testvér között ülsz és az vőlegénységet jelent.

- Beleegyezik a gyámod? - füzte tovább a szót tréfálkozva Rahóthy Farkas, de azért a ravasz hunyorításán meglátszott, hogy lappang valami a móka mögött. - A mondó vagyok, édes öcsém, hogy ha sokat üldögélsz így testvérek között, akkor jó lesz inkább nagykorusítani magad.

A mi Gyurinknak megdobbant a szive.

- No, - gondolta magában - most rögtön megmondom, hogy szeretem a lányukat. - Előbb azonban nagyobb biztosság okáért suttyomban megint odasandított Terára, a ki ebben a pillanatban - akaratlanul-e, vagy szándékosan? - átszólt, előre hajolván, a vöröshajuhoz:

- Te, nem első hegedüs?

- Ollár? - dugta a fejét az asztal fölé amaz. - Nem, nem; csak második.

Fürkészve felejtette rajta a sötét, acélkék szemét a hugán: Ni, ennek még mindig azon jár az esze, hogy első hegedüs-e, vagy második?

- Ki az? - kérdezte a fiu félénken, s csaknem kancsalított a kinos zavarodottságtól, a mi elfogta.

Tera hátradőlt a székén és szálankint kezdte tépegetni a keblén György urfi ibolyáját:

- Egy... ismerősöm. (A földre pottyant egy leszakított ibolyaszál.) Érdekes ember. (Másik ibolyaszál.)

Augusztá szúrósan pillantott a lányára.

Rahóthy Gyurkának kigyult az arca, mintha két tüzrózsa csattant volna ki rajta. Aztán hamar a szájához kapta a cimeres félselyem zsebkendőjét és elkezdett köhögni. Mindig így szokta, ha hirtelen fölizgatta valami. Tavaszi láz...

II. FEJEZET.

A mióta, körülbelül másfél esztendeje, György urfi kikerült a kalocsai internátusból, s a gyámja itt Budapesten bérelt ki a számára lakást, hadd végezze el az egyetemet, Rahóthy Farkasékban apránként megérlelődött az a gondolat, hogy milyen okos egy dolog is lenne, hogyha ennek az aranyszivű, kedves, szinte szemérmes, szelid fiúnak a révén megint a kezük ügyébe esnék az ősi Rahóthy-vagyon: Rahótvár meg az a néhány százezer korona, a melynek a másik felét régen elpusztította Farkas urnak még az Istenben megboldogult uratyja. A „lássa kiadó!” s a „ma darab”-ok titokzatos műszavai közt megpenészedett segédhivatali igazgató azelőtt hosszú téli estéken, a mikor nem mehetett el a tisztviselői kaszinóba (mert félt, hogy a köszvényes sarkán el talál csuszni a sikos gyalogjárón), a hetven fillér ára „vegyes fölívágott” közös elköltése után nem egyszer, oh, gyakran elregélgetett (hisz igazán olybá tűnt föl ez már, mint valami rege) a régi jó időkről.

- A mikor még, - mondotta egyszer vacsorakor, csöndes megadással hámozván le a bőrt a párizsiról - a mikor még a ti apátok is ur volt. Igaz, hogy nem valami sokáig, minthogy szegény boldogult nagyatyátok akkoriban már majdnem az egész vagyonunkból kipusztított, hanem azért még emlékszem rá, gyerekek, mikor fiatal jogász koromban (megjegyzendő, hogy sohasem vizsgázott) egy éjtszaka négy-ötszáz pengőt is elmulattam a jó pajtásaimmal.

- Szent Isten! - szörnyűködött Tera - mire lehetett annyi pénzt egy nap elkölteni? (- Elherdálni, csóváltgatta rosszalóan a kövér fejét a zöld ernyős lámpa mögül a mama.)

- Hát pezsgőre! - magyarázta egészen felvillanyozva a segédhivatali igazgató. - Meg aztán, - szegény majd elharapta a nyelvét, mivel tudja a jó ég, hogy hirtelenében miféle hamisságot nem akart mondani, hanem szerencsére még idejekorán eszébe jutott a családi állása (II. hely; első az asszony), és száraz dűnnyögéssel fejezte be a mondatot:

- Nem „parizer” járta ottan!

Gusztá, a hogy a rózsás könyökével (mindig rövidujju zubbonykában voltak otthon a lányok) az asztalra támaszkodva két tenyerébe temette a szép fejét, majd kidüllesztve a szemét a figyelemtől, nagyot fohászzkodott:

- Ujh, be jó lett volna, ha mi is ott lettünk volna!

- Hogyne! - fortyant föl a gondos Rahóthy-né. - Majd annyi fiatalember között! Hanem a pénz, a mit elfecsérelt az apátok, az már igen! - és halkan csettintett a nyelvével.

- Ugyan, anyácska, - tekintett rá Tera, s megkaparászta sárga kaucsuk hajtűjével a tarkóját a hamvasszőke kontya alatt - minek az a sok pénz, mikor, hál' Istennek, szeretjük egymást?

Mire az anya-Gusztá fájdalmas mosolyra huzta szét a kövér ajkát, a mely körül így vacsoráját már lerepedezett a rizspor.

- Tacsó vagy te még ahhoz, Tera! Mit ér a nagy szeretet, ha kevés a..

Ezt a szót, hogy „pénz”, már lusta volt kimondani, s csupán, mintha morzsolgatna valamit, a mutató- meg a hüvelykujját dörgölte egymáshoz; az is azt jelenti.

Az eféle panaszoshangu családi társalgást, mióta Rahóthy György ibolyái kezdtek fityegni Tera keblén, lassacskán az egyre jobban derengő remények szövögetése váltotta fel.

- Hát... Ki tudja? - biztatgatták egymást az előrelátó szülők, a mikor lefekvés előtt visszavonultak a hálószobába. (A lányok a szalonban háltak. Gusztá a Schöberl-karosszéken, míg

Tera reggelig majd kitörte a nyakát a májszinü, kopottas ripszkanapén.) - Igaz, hogy még meg kell érnie a dolognak, de hiszen... Csak nem kell elriasztani a gyereket.

Igaz is. Hasztalan mult el szép álmoként a tavasz, hiába pörzsölte végig a sugarával az országot a nyár, sirta le könnyeit az ősz és piszkolták be a lábukkal az utcák hóruhácskáját az emberek: György urfi ibolyái, - a melyekkel tavaly tavasz óta szokott kedveskedni a második ágbeli unokahugának, egyre és egyre sűrűbben nyiladoztak. Hol illatosak voltak, hol nem, a szerint, hogy milyen fajta virul épp abban az időben az erdön, Olaszországban, vagy a műkertész üvegházaiban, de kékes-lila színü levél-szemükkal mindig oly bánatosan, szinte könnyölgön tekintettek föl az öz-szemü lányra, mintha ezt mondták volna neki:

- Szeress minket, Tera! Mert, a ki minket küld, az nagyon szeret téged.

Gusztá majd megpukkadt mérgében és a kis hármastükör, a melyik ott lógott az ablakon a szalonban (ez ilyenkor délelőttökint hálósobából átvedlett lányszobaként szerepelt), sokat mesélhetett volna arról, hogy a mikor a szép lány egyedül volt és a gömbölyü, havas vállára selymesen omló aranyvörös haját fésülte benne, hányszor, oh, de mennyiszor bámult bele, majd hogy nem bambán a fényes üveglapba, mialatt szenvedélyesen, nem: szinte gyűlölettel rebbent el a duzzadt piros ajkáról az irigység sóhaja:

- Miért nem én tetszem neki, mikor én százszorta szebb vagyok Teránál? Vagy legalább miért nincs Levisznyey Árpának az a pénze, a mi neki? - és mint a rónák délibábja lebbent meg előtte a kies Rahótvár, a régi, uri kastély s az egész Rahóthy-vagyon, a melyet - semmi kétség benne - ő is épp úgy fel tudott volna fordítani, ha ráteheti a kezét, mint a hogy a feje tetejére állít mindent a délibáb.

Tera képzelőtehetségét nem izgatta ez a délibáb. A szeszélyes teremtés, a ki folyton csak mókázott a gazdag rokonnal, sehogy sem birta fölnézni észszel, hogy mi az, beleülni s vegyes fölívagotton majszolgató apját, anyját, nénjét is beleültetni olyan gyönyörű kis vagyonba, a milyen Rahóthy Györgyé.

- Ugyan, anyácska, - fakadt ki néha, mikor már terhére esett a sok célozgatás - csak nem kívánsz, hogy komolyan vegyek egy gyereket? Ráadásul még ilyen köhögöst, mint szegény Gyuri?

Szerette a fiatal emberkét, mint közeli atyjafiát, sajnálta is, mert látta, hogy beteges és mennyire bomlik utána, hanem azért az egészséges, becsületes ösztöne nem hagyta cserben egy pillanatig sem, és valahányszor a szerelmes fiú csak a legcsekélyebb célzást is tette a házasságra e egyáltalán a jövőre vonatkozólag, hát vagy valami bolondos tréfával sietett elütni a dolgot, vagy pedig úgy talált ránézni, hogy a szegény, világoskék szemü imádónak tüstént elállt a szava, s hamarjában azt sem tudta ettől a pillantástól, hogy fiú-e vagy lány?

Talán még Port-Arturnál sem esett el annyi japán, mint a mennyi gyötrelmet okozott Rahótvár urának ez az örökös bizonytalanság, a mely, mint a holdat a felhők, úgy vette körül azt a nagy rejtélyt, vajjon akar-e majd egyszer az ő felesége lenni Tera vagy sem? Hol előbukkantotta rá a lánynak egy-egy pajzán mosolyában a viszonzott szerelem holdvilágját, a mely ilyenkor ugyszólván varázsütésre mindent oly derült fényben ezüstözött meg körülötte, hol meg valami kölletlen szavával eltakarta előle a holdat, a mikor aztán minden újra vigasztalan sötétségbe borult.

A segédhivatali igazgatóék már kevesebb lelki vergődéssel szemlélték ezt a játékot. Előttük sem volt titok, hogy a kisebbik lányuk éppenséggel nem iparkodik behálózni a fiút, hanem ez sebaj, vigasztalagatták magukat, mindennek elérkezik a maga ideje.

- A svábnak is csak negyven éves korában jön meg az esze, és hidd meg, édes Augusztám - vélekedett a családfő (épp aznap, a mikor György urfi visszaérkezett Lusszingrandéból, este elalvás előtt az ágy szélén ülvést levetetvén a papucsát) - Tera is egészen más szemüvegen át nézi majd a világot, ha egyszer komolyan arról esik a szó, vajjon nagyuri asszony legyen-e belőle, úgy, a hogy az Rahóthy-lánynak dukál, vagy pedig talán itt száradjon ki ebben a harmadik emeleti lakásban, mint a hering a sós hordóban.

III. FEJEZET.

Ilyen előzmények után következett el másnap délután a hegedüs látogatása.

- Kezét csókolom, nagyságos asszonyom, - csapta össze katonásan a lakkcipős bokáját (nem hiába volt huszártiszt) Levisznyey, a mikor délután négy óratájt bekopogtatott Rahóthy Farkasék ebédlőjébe, s oly könnyed előkelőséggel mutatta be az oldalán hajlongó, Ferenc József-kabátos, barna sörényű fiatalembert, hogy:

- Ollár Matyi barátom, - mintha legalább is mind a ketten grófok volnának. Amaz nem éhenkórász muzsikos, a ki féléjtszakákon át korcsmában meg füstös kávéházban lebzsel, s némelykor, ha a színháznál már végkép kimerítette az „á kontó”-t, órák hosszat elfutkos, a míg egy forintot tud keríteni magának; ő pedig nem két korona negyven filléres napidíjas, a kin az Isten tudja, hány szabó siratta el már a mindig divatos, sőt feltűnő szabásu ruhát, és a ki már másfél év óta (akkor lépett ki a hadseregből) valóságos szfinksz a dijnok-egyesület tapasztalatlanabb tagjainak a szemében, hogy miből telik neki versenynapokon olykor gummikerekés kétfogatura a Stefánia-uton, és mért nem tudja még se kifizetni hónapokon át sem a butorozott szobáját?

A lányszoba (értsd: szalon, azaz hogy háló) ajtajában megjelent bájos mosolyával Tera, és bizalmasan vágva a szemével Levisznyey felé, a szép vöröshaju.

- Ah, - fordította szembe velük a barátját az elegáns dijnok - csókolom a kezüket... Ollár. Igaz, hiszen maguk már ösmerik egymást. (- Tessék a szalonba - tolt a gyöngéden előre őket a mama). Nem, mink is csak tegnap este sütöttük ki, hogy már találkozott magukkal. Együtt vacsoráztunk, ugy-e, Matyi? Óh, köszönöm. Hát az igazgató ur? A kaszinóban. Nem szeretem a kaszinói életet. Tiszt koromban nagyon ráfizettem. Óh, még ma is tartoznak. Parancsol Terácska? Óh, igen, pompásan játszik. (- De, kérlek!) Csak ne szerénykedjél! És a mellett most mindjárt úgy meg fogja hangolni ezt a tiszteletreméltó zongorát, - ugy-e Matyi? - hogy meglássa, nagyságos asszonyom, még a kövek is megmozdulnak, ha a hangolás után majd játszani méltóztatik rajta. Igaz-e Matyi?

- A kövek? - emelte maga elé Rahóthy né úzólag, ám azért mégis negédes mozdulattal a buzavirágkék pongyolás karját, - jaj, csak a falban ne! Tudja, kedves művész ur, még ha a földszinten laknánk (Mit ülsz oda félre, Guszta, mint valami hamupipőke?), hogy könnyebb volna a menekülés a ránk hulló kövek elől. Hanem, az Istenért, itt, a harmadik emeleten! Ugyis, mióta öt év előtt egyszer kirándulás alkalmával a Balatonon, képzelje, majdnem tengeri betegséget kaptam - pedig csöndes volt, csak az illúzió (ugye, megért engem?): hogy most háborog - hát azóta, kérem, annyira félek a földrengéstől, édes Levisznyey, hogy ki sem mondhatom.

Lélekzetvételig kinos csönd nehezedett a szalonra ez után a kétségtelenül hatásos kijelentés után. A ripsz butor rozoga lábaira nézve valóságos szerencse, hogy a csöndnek ez a nehezedése nem sulybeli volt, mert tengeri betegség, csöndes Balaton, földrengés a zongorajátéktól és menekülés a harmadik emeletről a megmozduló kövek közül, - az eszmetársulásnak valóban oly szédületes mutatványa volt ez, hogy első szemhunyorításra még a kipróbált találékonyságu Levisznyey sem tudott egyebet tenni, mint hogy nagyot kráögött a zsöllyén, a hol ült, szemközt Tera ripsz ágyával, akarom mondani a kanapéval (mindig összezavarom őket), a mely most körülbelül olyan érzések közt tarthatta magán a ránehezéő Augustát, mint Atlasz a földtekét.

A szomszéd széken, az elmés családanya mellett, a boglyas üstökü muzsikos a hunyorgó, szürke egérszemével Terára sunyított (a ki, úgy látszik, mindenáron olyan morzsát, vagy mit

akart lefricskázni a rózsaszínű zubbonykájáról, a mi rajta sem volt), és már éppen szólásra készült nyitni a száját, hogy megnyugtassa a segédhivatali igazgatónét, a mikor Guszta, a ki eddig a volt huszártiszttel susogott, oldalt a hullámos haján igazítva valamit, csufondáros kacajjal törte meg az ideges hallgatást:

- Haha, Ollár, e szerint a mi zongoránkat csak éppen annyira szabad ám hangolnia, hogy, ha a mama a „Vig özvegy”-et játsza rajta, hát ne lehessen összetéveszteni Chopin gyászindulójával.

A hegedűs elérkezettnek látta az időt a kitűnő hangszer kipróbálására.

- Ha megengedik, - mondta könnyedén, s odatelepedvén a csavaros székecskére a zongora elé, próbakép rányomta az ujját a billentyűkre. Ám, mintha csak tüzes vashoz ért volna, nyomban visszakapta a kezét. A vig futam ugyanis, a mint játszani kezdett rajta, úgy tört ki a kiérdemesült zenélő szerszámból, mint mikor a becsületben megöszült hatvanhárom esztendő hajadon negyven évi távollét után végre viszontlátja ifjúkori udvarlóját és fogatlanul bár, de tuláradó gyönyörrel mondja ki a boldogító „igen”-t.

- Az öregnek, - fordult derűs arccal a „művész ur” a ház asszonyához - alkalmasint szivbillentyűtágulása van.

Alig telt bele háromnegyed óra, és a kis zenész már játszani kezdett a derék hangszeren. Először, csak mint valami lágy fuvalom, a másik futamban már élénkebben, erősebben és egyre tüzeesebben: majd, mintha maga a zivataros fürgeteg szántott volna végig a billentyűkön, csattogva, dörögve, villámokat csíholva ki a hurokból, hogy végül, akárcsak a lélekharang, valami megható, bánatos csendüléssel fejezze be a dallamot.

Rahóthyék figyelmesen hallgatták a boglyas zongorázót.

- Most milyen jó hangja van, - szólalt meg elsőnek Guszta. - És hogy játszik! Ugy-e, Levisznyey?

- Művész, határozottan művész, - ütögette össze emez ültében a bokáját, két kezével a székek a szélét szorongatva.

- Micsoda ária az, a mit játszott? - érdeklődött az asszony.

- A magam kis aprósága, - felelte egyszerűen a vendég s fürkésző mosolylyal fordult Terához, a ki az ajkát harapdálva némán tekintett maga elé:

- Magának, ugy-e, nem tetszik, Tera nagysád? Olyan bosszusan néz.

A lány, mint a kit kedves hang riaszt föl az álmából, révetegen emelte föl a szemét egészen a menyezetig, aztán, a hogy a templomban szokás, a tenyerét odaszoritotta a keblére:

- Hogy mondhat ilyet? Oh, Istenem, mikor olyan szép!

Rahóthy né, a kinek most már igazán kezdett nem tetszeni valami, idegesen dobolt a szalonasztalon a husos ujjával, de olyképp, hogy azért a gyémántgyűrű is lássék rajta, a melyet tavaly vettek a Király-utcában árverésen és a melyik azóta még csak egyetlenegyszer került vissza, rövid időre, a zálogházba.

- Mondja csak, - kérdezte szurós pillantással a hegedűstől - ez valami önálló alkotása magának?

Ollárnak most egyszerre eszébe jutott, hogy célszerű lesz a mama iránt is kedvesnek lenni. Felborzolta tehát az üstökét, s egérszemének legszeretetre méltóbb hunyorgatásával felelte:

- Nem, nagyságos asszonyom; ez csak részlet, egy operettemből, a melyik, sajnos, éppen visszajáról készült, mint a hogy szokás. Tudniillik előbb irtam meg a zenéjét, szöveg nélkül és most nem találok hozzá librettistát.

- És mi a címe a művének? - kérdezősködött tovább Augustza, azzal a nyilvánvaló célzattal, hogy elvonja a hegedűst a Terával való társalgástól.

A nagy üstökü elmosolyodott:

- A címe, nagyságos asszony? Igaz, a hölgyek mindig a címet keresik először, ámbar a cím igazában, nem más, mint ha az utcán bő köpenyben megy előttünk egy hölgy, a kinek a kalapja alól felénk mosolyog egy hamvasszőke hajtincs (a selyma megint Tera felé sandított), vagy egy finom hajlásu boka. Ez a boka vagy hajtincs a cím. Megláttuk, s utána sietünk, mert kíváncsiak vagyunk a szövegre.

Augustza, akár a páva, begyeskedve hordozta körül a fejét a jelenlévőkön.

- Ezt jól megmondta, - csillogott a szeméből - magam is tapasztaltam lánykoromban.

- E szerint nincsen címe? - használta föl ezt a gondolatnyi szünetet a vöröshaju. - Kár. Ugy-e, Levisznyey?

- De van - mondta a muzsikusz és büszkén simította hátra a sörelyét: - „Háromkirályok”.

Terának meglobbant a szeme:

- A csillag! - rebbent el az ajkáról szinte rajongón, a hogy, meg sem látva már az anyja tiltó tekintetét, a felső testével hirtelen csaknem egészen ráhajlott az asztalra, hogy kisebb legyen a távolság közte s a férfi között.

- Szép gondolat, - nevetett a napidijas fölálltában a székről - a királyok viszik az aranyat, tömjént meg a... Mit is? A mirhát.

- A legbecsesébbet, - vélekedett Gusztá.

- Kinek miye van, a legdrágábbat, - tódította az őzszemű lány. - És a csillag vezeti őket. Ollár, ez gyönyörű darab lehet!

- Csak: lehetne, - igazította ki a hegedűs. - 'Sz mondom, hogy nincs hozzá szövegíró. Pedig a zenéje meglehetősen fülbemászó. Eljátszom néhány részletet belőle Csengedi Mariskának is, - a jövő évadban átszerződik a „Divá”-hoz, - és neki is nagyon tetszett.

IV. FEJEZET.

Csengedi... Ollár csak nézett, hogy micsoda hatása van ennél a tisztas uri háznál ennek a névnek.

- Ösmerik? - kérdezte gyorsan. - Az ilyesmit, hehe, meg lehet látni az arckifejezésen, nagyságos asszonyom.

Rahóthyné megvetően huzta félre az ajkát.

- Igen? Pedig nem ösmerjük a bárónét, - nyújtogatta a nyakát, akár a liba. - Csak hirből. - És gunyosan bólintgatott a pufók fejével ehhez a „hir”-hez.

Levisznyey, a kit, úgy látszik, egyáltalában nem lepett meg ez a modor, a szájához emelte ellenzőnek a tenyerét.

- Nikolaj Alexandrovics Kamenov gróf, - sugta az asszonynak, s elmésen mosolygott a macskaszemével.

- Maga ösmeri? - nézett rá kérdően a segédhivatali igazgatónő.

- A grófot? Látásból. Javakorabeli... Nagyon érdekes ember, mindig az automobilján alszik, a mikor egyik helyről a másikra megy!

- Ejh, azt a... színésznőt.

- Ösmerem.

- Hm, - mondta bántó hangon a természetes hölgy. - Gratulálok.

A napidijas nem jött ki a sodrából. Olyan hidegvérrel, mintha csak arról beszélne, hogy hogy' esik odakint a hó, folytatta:

- A multját is.

Rahóthyné láthatóan meghökkent.

- Ugy? - kérdezte rosszul tettetett nyugodtsággal, - ez igazán érdekes. Játsszék valamit, művész ur, a lányoknak! - szólt oda Ollárnak. - Mi nagyon szeretjük a zenét.

- A „Háromkirályok”-ból, Matyikám! - biztatta Levisznyey. - Ugy-e Guszta? - majd Augusztához hajolva, elnevette magát:

- Ejh, nagyságos asszonyom, - beszélt tompított hangon, miközben leült melléje a kanapéra, - ne méltóztassék olyan mujának nézni engem! Nagyon jól tudom, hogy gyűlölik egymást, és még azt is megtagadják, hogy valaha ösmerte egyikük a másikukat, hanem azért biztosíthatom róla kedves nagyságos asszonyomat, hogy éntőlem ugyan soha senki ebben az életben meg nem hallja, hogy Mari (hamar kijavította) Eichner báróné Csengedi Mari valaha Rahóthy Tamásnak volt a felesége.

- Á, hát mindent tud?...

- A mint látja, nagyságos asszonyom. Sem azt, hogy már a második évben megcsalta az urát a báróval, a ki most szanatóriumban van.

Augusztá fürkészőleg nézett a szemébe.

- Nem szólt Gyurinak semmit?

- Dehogy szóltam, kérem! Már hogy szóltam volna!

- Szavára? Mert, tudja, az nekünk igen kellemetlen volna. Gyurit nagyon szeretjük, de az anyja, nem, abból nem kérünk.

Levisznyey kivágta a mellét.

- Nagyságos asszonyom, - mondta komolyan - én kardbojtot viseltem. És uri ember vagyok. S azonkívül is, - most nevetve csapott a térdére, a melyen leüléskor gondosan fölhuzta volt a vasalt, csikós nadrágjának a szárát - ugyan mi érdekem vagy hasznom, vagy gyönyörűségem lehetne nekem abban, hogy az a szegény fiu most egyszerre rátaláljon az anyjára, a kiről az apja már pici korától fogva ugyis a fejébe verte, hogy meghalt, meghalt, és - ezt magától Gyuritól hallottam, mondhatom, nagyságos asszonyom, hogy majd hanyatt vágódtam - ott alussza az örök álmát valahol a tenger fenekén. Hogy az anyja? Kérem, kedves nagyságos asszonyom, egy anya, a ki meg tudta csinálni a gyereke apját, mikor az a gyerek még jóformán pólyásbaba volt, attól igazán nem is lehet egyebet várni, mint hogy tudni sem akar a gyerekéről. Majd éppen most, tizennyolc év multán! Hogy Gyurinak a vagyona? Ajh-hajh, édes nagyságos asszonyom! Nem szorult rá az arra a tizenöt, vagy nem tudom én, hány ezer forintra, a mit Györgynek az öröksége jövedelmez, kivált azon az áron, hogy uton-utfelen a szoknyájába kapaszkodjék, ott lábatlankodjék és nyafogjon neki, egy előítéletekre nevelt, érzékeny fiu, hogy: Mama, mama! És eleven mértföldjelzője legyen annak, hogy a „mama” már harminchét éves. Azonkívül György még ugyis kiskoru, hát tulajdonképp nem is rendelkezhet szabadon az egész jövedelmével. No, ugy-e, hogy igazam van, nagyságos asszony? Természetes; sokkal nagyobb pénzekhez szokott hozzá már az a nő. Kérem, neki magának van huszonnyolcezer korona fizetése az Operett-színháznál. Kamenov gróf pedig többszörös milliomos. Hogy mennyi? Van neki vagy tiz. Elég az egy darabig. Nyolcvan-százezret költ, kérem, évenként az az asszony! Százezret! Hát akkor mit neki Hekuba!

- Aljas nő; higgye meg nekem, Levisznyey, hogy aljas nő, - jegyezte meg Augusztá épp olyan halkán, mint a hogy ez az egész beszélgetés történt; de közben valahol bent a szíve titkos rejtekében, fájón rezdült meg ugyanekkor egy avult hur:

- Istenem, hogy hogy' lehet némelyiknek ilyen szerencséje?!

A napidijas nyelt egyet.

- Aljas? Nem az, nagyságos asszonyom, csak szép.

- Oh, - legyintett a kezével becsmérőn a segédhivatali igazgatóné - megvénül az is már idestova, Levisznyey! Megvénül! - És, most már tudván, hányadán van a gavallérral Gyurit illetőleg, egyszerre ismét felülkerekedett benne az anya, s gyanakvó arccal pislogott a rizspor közül a zongora felé, a hol a kis zenész, gyöngéd futamokat csalva ki a billentyűkből, játszás közben élénk arckifejezéssel vetett oda egy-egy szót a lányoknak, míg Tera, a nénje gömbölyű vállára támaszkodva a zongora sarkán, álmodozón hallgatta.

- Jól mulatnak?

- Nagyon, - felelt az anyjának Gusztá, meg sem mozdulva a könyöklésében.

- Rajtam, - nevetett Ollár, s bizalmaskodón hunyorított a két leányra.

V. FEJEZET.

Csöngettek. Tera köletlenül mozdult meg, hogy teljesítse a hivatalát. Levisznyey azonban intett neki, hogy maradjon.

- Majd én kinyitom az ajtót.

Perc mulva visszajött. Postás-könyv volt a kezében és levél.

- Rahóthy Tera urleánynak - vitte oda tréfás fontoskodással a zongorához a könyvet - ajánlott. Itt a tintaceruza.

A kis álmodozó kíváncsian pillantott a borítékra:

- György írása, - mondotta csaknem suttogó hangon, és félszemmel Ollárra nézett.

- Gyuri? - kapott élénken a szavába az anyja, - vajjon mit ír? Talán beteg? Olvasd el, Tera!

- Majd aztán, - huzódott a lány, és beírván a könyvbe a nevét, sietve ment vissza a zongorához.

- Nos? Hogy volt?

- Ajh, - felelt Augusztá, - majd talán holnap? Nem? - S a mig Levisznyey visszavitte a könyvet a postásnak az előszobába, fölszakította a borítékot, és műértő szemmel futotta át a levelet.

- „Édes, egyetlen Terám!” - olvasta magában. - „Kétségbeesett lépésre határoztam el magamat, de tegnapi viselkedésem után, mikor ama bizonyos Ollár nevének a hallatára széttépted az ibolyámat, s vele együtt a szívemet, el kellett szánnom rá magam, hogy mindent kockára tegyek. Minélfogva ezennel megírom neked, hogy szeretlek, imádlak, nem tudok nélküled élni, és megkérlek, hogy légy a feleségem. Nagykorusittatom magamat és meglásd, milyen végtelenül boldogok leszünk Rahótváron. Ma nem küldtem ibolyát, ma csak a szívemet küldöm neked. Mosolyogj rá, és dobogni fog, fordulj el tőle, s örökre kihül. Válaszodat türelmetlenül várja (ajánlott levélben, expressz), és kérlek, ne mutasd a levelet senkinek.

Ezermilliósor csókol

a te sirig szerető

Györgyöd.”

Tera, mikor Rahóthy né feltörte a borítékot, olyan mozdulatot tett a kezével, mintha tiltakozni akarna. Ám a tekintete találkozott az Ollár egérszemével, és ettől rögtön egykedvű arcot vágott. Hanem a mint kezdte látni, miként derül ki sorról-sorra az anyjának az arca, szokatlan nyugtalanság fogja el, s idegesen pillogatott a levél felé. Augusztá végre nagy lelki nyugalommal összehajtogatta a levelet, és Levisznyeyhez fordulván, hanem azért sanda mészárosként, úgy hogy a zongora körül se maradjon el a hatás, kényeskedően megszólalt, hogy:

- Na, kedves Levisznyey, most nagy öröm ért bennünket. Tera menyasszony. Ime, bemutatom Rahótvár leendő urnőjét.

Ez az utolsó szó már izgatott hangokba veszett bele. Az őzszemű lány ijedten futott a szoba közepére a szalonasztalhoz, és égő pirral az arcán, izgatottan hadonászott a levegőben, hol a megbotránkozásában értelmetlen szavakat hápogó anyja, hol meg az izgalmas gyönyörrel rábámuló Ollár s a csitító szerepére vállalkozó Levisznyey felé kapdosva a megrettent tekintetét:

- Nem! Ez nagyon rossz tréfa volt tőled, anyám!... Én sohse szerettem Gyurit úgy és nem is leszek neki a felesége soha, soha!

Aztán, mialatt Guszta kárörvendő diadallal hajladozott Rahóthyné körül, élénk taglejtések közt magyarázva neki, hogy:

- Sohse esoffirozd magadat, anyácska! Tudod, hogy Tera milyen szeszélyes! Még azt találják hinni az urak, hogy valami érdeked van a dologban! - a feleségül kért boldogtalan hajadon kikapta az anyja kezéből a levelet, és belepillantott.

„...ama bizonyos Ollár”, - ez tünt elsőnek a szemébe. Ollár, Ollár. Hamar elolvasta az egészet, majd csöndesen összehajtogatta.

- Szegény Gyuri - és két könnycsepp csillant meg a szemében.

- Látod, milyen ostoba vagy! - nevetett rá éppen Augusztá úgy, hogy rezgett bele a tokája, mint az aszpik körben a tálon. - Olyan vagy, mint a hörcsög, most meg sajnálok! Különben is - az epés nevetésből ekkorára már csak az epe maradt meg - még beszélünk erről a dologról! Érted!?

Tera Ollárra tekintett.

- Bocsássanak meg, - mondta - hogy ilyen kellemetlen családi jelenetet rögtönöztem, de végre is nem parancsolhatunk mindig az érzelmeinknek. Lehet, hogy ostoba vagyok, anyám - felelt most Rahóthynénak - hanem azért neked nem kellett volna itt az urak előtt előhozakodnod vele. Ugy-e kértelek, hogy majd később bontsuk föl ezt a szerencsétlen levelet? A mi pedig azt illeti, hát másodszor is csak azt mondhatom, a mit az előbb: ha Gyuri beteg lenne, én szívesen ápolnám éjjel-nappal, mert nagyon szeretem, mint kedves jó fiut, és örömet megtennék érte mindent, hogy egészséges legyen. Hanem a felesége lenni, nem, anyám, nem, nem, soha!

Levisznyeyt, a kit semmiféle helyzet sem szokott zavarba hozni, nagyon mulattatta ez a feleselgetés, az egérszemű hegedüs azonban olyanféleképp kezdte érezni magát, mint a jónevelésű betörő, a ki családi idillt zavar meg. A mire annál is több oka volt, mert hiszen a zongorahangolás ürügye alatt maga is határozott hódító szándékkal furakodott be a segédhivatali igazgatóék házába, és, bár soha sem ismerte magát valami nagy nőcsábítónak, ez után az itt töltött másfél óra után már maga is kezdett hitelt adni annak, a mivel előtte való este a színházi korcsmában, a vacsoránál Levisznyey biztatta, hogy - ugymond - „Matyi, Matyi, mondhatom neked, hogy Teruska is nagyon érdeklődik irántad.”

Igaz ugyan, hogy a napidijas soha még a nevét sem hallotta Ollárnak Tera szájából, és az egészet csak azért találta ki, hogy ugrassa vele az ő „Matyiká”-ját, a kinek kiolvasta a hunyorgó, szürke szeméből, hogy tetszik neki a lány, és a kivel céljai voltak.

Az ugratás bevágott. Tera, a kit már ugyis idegessé tett a köhögős fiu udvarolgatása, meg az a gondolat, hogy talán egész életén keresztül áltassa a pénzéért azt a szegény gyereket, - most a végzetes szerelmes levél után képzeletének egész üde erejével a bozontos üstökű muzsikusz felé fordult, mint a tányérrózsa a nap felé. Így történt, hogy a mikor a jónevelésű betörő a házi perpatvar láttára már pusztá illendőségből is fölkel a zongora mellől, s mélyen meghajolván a természetes Rahóthyné villámot cikkázó tekintete előtt, kezüket csókolta ő nagyságáéknak, vagyis az ajtót keresve (nehogy a háziasszony mutassa meg neki), ajánlotta magát, akkor Tera, az ideges, a bolond, a szeszélyes, oh, nem: a becsületes, a nyíltszívű, a bátor kis Tera odaállt elejbe és hátradugván a kezét, a feje fölött röpködő anyai villámok néma tüzeiben vakmerően, akár valami kis hős, de édesen csicseregve, mint a veréb, a ki a szabadságot szereti, ottmarasztalta:

- Mester, Ollár mester, ne menjen még! Játssza el még egyszer azt az elsőt, tudja, a „Háromkirályok”-ból! Ugy-e, anyám?

VI. FEJEZET.

Hiába szabadkozott a boglyas üstökű és hasztalanul biztatta Rahóthyné (a kinek, mint aznap este aztán az urának elmagyarázta, összes tapintatára szüksége volt, hogy goromba ne legyen a kócos muzsikussal szemben), hogy:

- Ugyan, lányom, a tisztelt urnak (többé már nem volt „művész”), bizonyosan dolga van ilyenkor. Hát nem érted? - de Levisznyey, a kinek éppen a kedvére való volt ez a multság, valamint a titkos szemjátékuk révén vele egyetértőn Guszta, a ki majd megpukkadt, ezuttal jókedvében, az új fejleményeken, olyan feltűnően tartóztatták az egérszeműt, hogy ez akarva, nem akarva (hanem azért tulajdonképpen mégis inkább akarva), csakugyan ott maradt, és játszott. Még pedig olyan szépen, hogy maga Augustus is, a ki (hiszen ösmeretes a zene hatása a lélekre) időközben, legalább látszólag és egyelőre, csaknem lecsillapult, helyénvalónak vélte, hogy hangjában ugyan még mindig némi csipős elmeéllel, megjegyezze:

- Bravó! Hiszen maga úgy játszik a mi zongoránkon, mint egy Vecsey Feri!

A hegedűs szemérmesen sütötte le a szemét. (- Mért sütötte le? Most nem látom, - tüzelte magát gondolatban, a zongora szélére könyökölve Tera).

Levisznyey jóakaróan nevetett:

- Találós, nagyságos asszonyom! Ig-gen találós! - Guszta pedig gyorsan az anyja füléhez hajlott:

- De anyácska, Vecsey Feri hegedűművész.

Mire az anyácska felhuzta a tokáját:

- És aztán? Nézze, Levisznyey, tegnapelőtt a villamoson mentem, és egy jogász mesélte egy fiatal lánynak, hogy, aszongya, Jászai Mari is föllépett a matinéjükon, és milyen óriási sikere volt. És a lány, tudja, urí lány volt, hisz az ilyesmit már a beszédéről is meg lehet ösmerni, erre azt kérdezte a jogásztól, hogy aszongya: „Szépen énekelt?” Pedig Jászai Mari sem énekesnő. Hát mi van abban? Tévedni emberi dolog! No nem, izé ur? És ráadásul maga hegedűl is, hát mért ne lehetne akkor azt mondani, hogy úgy zongorázik, mintha hegedűlne? Akarom mondani, mintha Vecsey Feri hegedűlne. Játék - játék. Ez is kottából van, meg az is. Nem igaz, Levisznyey?

Ezzel a derűs mozzanattal, meg a lányok s a két látogató közt egy meleg kézszorítással végződött be a sikerült zongorahangolás.

Igaz, hogy mihelyt becsukták Levisznyeyék mögött az előszoba ajtaját, Rahóthynénak majd kiugrott a szeme az üregéből, a hogy újra rátámadt Terára:

- Megállj, jöjjön csak haza az apád! - de viszont Levisznyey, a mint a tapasztaltaktól kissé nekihevíült egérszeművel lefelé dobogott a gyéren kivilágított lépcsőházban (öt óra után, télen, bizony még a legsötétebb lépcsőházakban is meg kell már gyújtani a légszeszt), elégülten veregette meg az oldalán egy lépcsőfokkal előtte, vagyis alatta loholó Ollárnak a vállán a színehagyottas, sárga télikabátot:

- Nyeregben vagy, Matyikám! Én mondom neked, hogy nyeregben vagy!

Leértek az utcára. Ott nagy kavarodás volt. Az áprilisi hó, vásott gyerkőc módjára, fehér pölyhökkel csiklandozta a szelet, a szél megharagudott és kergetni kezdte a havat, a mely rézsutos iramodással menekült előre, viháncoló kedvében csillogó, hideg, csöppnyi kotillion-

jelvényeket tüzdelve a járókelők kabátja gallérjára, prêmes cicájára, vagy éppen a kipirosodott orruk hegyére.

- Hova mész? - kérdezte Levisznyey, a cilinderje karimáját szorongatva.

- A színházba. Kár, hogy nem vagyok legalább is karmester. - Tudod, barátom, ma úgy dirigálnék, mint egy Isten. Mint egy valóságos Isten! Pompásan érzem magamat, - és a puha nyulszőr kalapját lehuzván csaknem a füléig, vigan kocogott zsebrevágott kézzel a kirakatok villamos fényében a gavallér napidijas, vagy talán inkább napidijas gavallér mellett a friss havu, csuszós kövezeten.

Levisznyeynek hócsillagok rezegettek (mivel szembe fujta őket a szél) a nyirott, szőke bajuszán.

- Terácska, mi? Ugy-e, megmondtam, hogy érdeklődik irántad? Hát nem kikosarazta máris?

- Édes lány...

- De a vörös is az, he? Barátom! - és elégtelisége jeléül cuppantott egyet.

- Hogyne, hogyne! - bólintott rá mentükben Ollár. - Hanem Tera! No, tudod, Áрпи, köszönöm, hogy becsempésztél a familiába!

- Kérlek, kérlek, - háritotta el az magától előkelő legyintéssel a hálálkodást. - Nincs véletlenül öt koronád? Holnap visszaadom a többivel együtt.

A kis zenész mélyet sóhajtott.

- Barátom, az éjjel az egész á kontómat elalsóztam.

- A Newyorkban? Azután, hogy elváltunk? Látod, ha én kibiceltem volna neked, akkor biztosan szerencséd lett volna.

- Meglehet, - motyogta a hegedüs. Majd, miközben kis hija, hogy neki nem ment egy szembejövő öregasszonynak, meggyőződéssel füzte tovább, - nem az öregasszonyt, hanem a beszédet:

- Milyen számárság! Hajh, ha egy édes kis feleség várna otthon vacsorával! Dehogy is jutna eszembe kártyázni fél éjjelen át!

Kiértek az Erzsébet-körutra. Épp akkor robogott el puhán előttük olyan kürt jelzéssel, mint valami egyházi zene, egy sárga-vörös csiku nagy gépkocsi, mérsékelt iramodással menekülve alkalmasint a saját benzinillata elől.

- Ott szalad az orosz, - kapta ki a zsebéből a kezét az egérszemü, s Kamenov gróf tovapöffögő automobilja után bökött a levegőbe. - Mariskától jön, mi?

A napidijas szórakozottan pillantott végig a fénylő utvonalon.

- Azt hiszem. Megy ebédelni a kaszinóba.

Megállt és kezét nyújtott Ollárnak.

- Hát Isten veled, Matyikám. Te a Newyorkba mész? Igen. Én meg jobbra tartok.

Elváltak. A hegedüs boldogan ügetett egyedül a maga útján, Levisznyey pedig bement egy kapu alá, szivarra gyujtott (azért nem tette előbb, mert akkor a „Matyikáját” is meg kellett volna kínálnia) s fölment egyenest a Teréz-köruton Csengedi Mari lakására.

VII. FEJEZET.

Körülbelül harminc, huszonöt, de még huszonegy évvel is ezelőtt híres gavallér volt Budapest társaságos életében Rahóthy Tamás. Csaknem félmillió forintot érő vagyonát - aggregény létere - félő tisztelettel emlegették a lányos mamák, a kik épp úgy ijesztgették a gyermekeiket az ő nevével, akárcsak a nagy hun király idejében a germán anyák a maguk vásott porontyaikat Attiláéval. Csakhogy a germán csemeték picinyek voltak, s azzal rémitgette őket az anyjuk, hogy:

- Uh, mindjárt elvisz Attila, ha rosszul viseled magadat! - viszont a budapesti mamák csemetéi kivétel nélkül ábrándos, vagy hamiskás szemü, nagy, eladó lányok voltak, könnyű selyem-, vagy fehér mosózubbonykában, mesterien fésült hajjal és gondosan ápolt, sőt festett rózsaszínű körömmel, s így szólott, szemrehányó hangon, az ijesztgetésük:

- Na 'iszen, Mici (vagy Emmi, vagy Nusi), téged sem visz el soha Rahóthy Tamás, ha ilyen maflán viseled magadat! (Mint a hogy ma délután is a tennisznél. Vagy a kiránduláson, vagy a teán, és így tovább.)

Valljuk meg őszintén, ez az anyai aggodalom általánosságban jogosnak látszott. Rahóthy Tamás (huszonkét évvel ezelőtt) immár az ötvenedik esztendejét járta, s ebből legalább három évtizeden át mindig a nők körül forgott, a szentházasság csábító almájába azonban csak sehogy sem akart beleharapni. Félt, hogy a torkán akad a csutka.

Csupán az ő finomultabb izlésére vall, hogy ezt a huzódózást a következő „festői” hasonlattal világította meg alkalomadtán a barátai előtt, ha faggatták, hogy miért nem köti be már ennek vagy amannak az eleven habostortának a fejét.

- Ajajj, öreg cimbora, tudod, én imádom az asszonyokat; azaz hogy a lányokat, azaz hogy mind a kettőt, de csak - mint mondani szokás - tisztes távolságból. Nem érted? Na, ez igazán mulatságos. Hát a nő, pajtikám, az én szememben olyan, mint valami szép festmény. Ne zavarj, kérlek! Olajfestmény. Nézem, nézem őket és nem bírok eltelni velük, (ugy-e, te sem, vén kópé, pedig te már begubóztál!) Meghiszem azt! Hiszen a nő a teremtés remeke. Mi? Hanem - s ennél a kijelentésnél rendszerint biggyeszkedve hunyorította be az elmés, acélszürke szeme szögletébe a monoklit - hanem csak messziről, mint az olajfestmény, a melynek minden művészi hatása durva mázolásáá olvad össze, mihelyt egészen odalépek a vászon elé, hogy közlől vegyem szemügyre. És látod, ez az! Nem tudjátok, hogy honnan kell nézni az olajfestményt. Hogy akvarell is van, a mi közlől is szép? Mesebeszéd, barátom! Hát most már mondd meg, pajtás, mi a csodának rontanám el én az illuzióimat azzal, hogy bolond fejfel odalépek bármelyikükhöz:

- Szép maszk, messziről tetszel nekem. Hadd lám, mennyire ábrándítasz ki közlől!...

- Fuccs lenne, - fejezte be a mondókáját, s felhuzván a mesterségesen megfeketített szemöldökét, lemondólag ugratta ki a helyéből a monoklit.

Szóval, a még mindig délceg, takaros, sőt kitatarozott Rahóthy Tamás, a kit talán beteggé tett volna, ha két napig nem pletykázhatott volna hölgyek, és kívált szép, fiatal hölgyek társaságában, tulajdonképpen megcsontosodott aggregény volt, a kiben úgy lappangott a házasságtól való félelem, mint másban a csúz: hol a vállpercébe nyisszentett bele, hol a könyökébe, - hol akkor, a mikor a csinos Micinek udvarolt a legtüzesebben, hol mikor Nusinak, Dusinek, Tusinak, Rusinak, vagy szinonimáinak. Hiába szálltak feléje az eladó lányok és eladósodott fiatal özvegyek, akárcsak a Ferenciek-terén a Mária-szobor elé pötyöggetett buzaszemre a galamb, a vén bünös csupán kerülgette őket, mint macska a forró kását, hanem a száját nem

égette meg a kásával sohasem. Ha Attila „Isten ostora” volt, Rahóthy Tamást is kétségtelenül megillette az az elnevezés, a melyet egy csipkelődző természetű táblabíró barátja ragasztott rája, akár valami vignettát, a rendes asztaltársaságukban a kaszinóban, hogy:

„Mamák sóhaja.” - Mert az volt ő valóban a százezzeivel együtt.

VIII. FEJEZET.

Egy verőfényes juniusi délután azonban itt is megismétlődött a kut meg a korsó szomorú esete. A fürge agglegény gyanútlanul tenniszezett a rendes tavaszi társaságával Habajthyék svábhegyi nyaralójában, a mikor játék közben egyszer csak úgy találta képen vágni a lapdával a nagyon is csinos, de még a csinoságánál is kacérabb Klinger Micit, (a ki épp akkor, mikor az öreg ütött a lapdaverővel, eléggé vigyázatlanul a szomszédjára, Edöméri színészre villogtatta kacagva a fehér fogsorát), hogy a még alig tizenhét esztendőes kecses szőke lánynak menten bedagadt tőle a balszeme.

- Jaj! - sikoltotta Mici, s egyet fordulván a tulajdon tengelye körül, odatapasztotta a formás tenyerét a vérben forgó szemére. - Ezt jól megkaptam!

- Ügyetlen! - kiáltott az elegáns, fiatal színész Rahóthyra meglehetősen gorombán. Az ijedten futott a leányhoz (a játék abbanmaradt):

- Az Istenért, Mici, megütöttem? - s mialatt már az egész társaság odaverődött köréjük, valóságos rémülettel folytatta:

- A szemét? Oh, ha tudtam volna, hogy nem fogja föl a lapdát!

Ruganyos toppanással fordult szemközt a színésznek:

- Igazán boldognak érezném magamat, - mondta gyanús hidegséggel - ha ügyesebb lettem volna, s ő nagyságának a szeme helyett a maga tekintélyes fülét találtam volna el.

A társaságon gunyos, futó mosoly rebbent keresztül. Edöméri összeszorította a fogát.

- Én jobban meg fogom választani a helyet, a hol a fülére tapintsak az urnak! - szólt indulatosan, és hízogán fordult Micihez. De Tamás ügyet sem vetvén rá, elejbe furakodott:

- Nagyon megütöttem, Mici? Fáj?

- Fáj, - felelte amaz valami bámulatos női szimattól most egyszerre már rá sem hederítve a színészre, és batiszt-zsebkendőjével lassan nyomkodta a szemét.

- Óh, Micc! Micc! A szemed világa! - sipogott Laura ő nagysága, a Klinger-árva németből beojtott vénkisasszony-nagynénje s egyetlen élő rokona, a ki jelentős térfogatával csupán mostanra birt legördülni a pályára a hajnalkával befutott verandáról. - Jaj-jaj, kedves Herr von Rahóthy, - s szavai nyomatékaúl figyelmeztető szemrehányással érintette meg a kövér kezével a gazdag agglegénynek a karját, - a Micc szemevilága! Um Gottes Willen, mit fog csinálni egy árvalány a szemevilága nélkül?

A „mamák sóhaja” kétségbeesetten mentegetődzött:

- Igazán nem én vagyok az oka, édes nagysád! Ha csak sejthettem volna! Most (- Kérem, az utból! - szólt rá keményen a színészre, a ki erőszakosan megint közéje s a lány közé akart furakodni)... most rögtön hideg borogatást rakunk rá, édes Mici. Micike! Csak ne haragudjék! Én magam fogom borogatni. Megengedi?

S vitte az erőltetett hangon nevető árvácskát a karjánál fogvást föl a nyaralóba.

- Micc! Micc! A szemed világa! - sopánkodott a néni, a ki olyan lihegve loholt mellettük, mint a kövér dobos a század oldalán.

- Én magam. - folytatta Tamás ur.

- És - fáj? Ejnye beh sajnálom! (Schrecklich! Ez valami! - tördelte a kezét a levegő után kapkodva a néni) - ha megengedi, én fogom borogatni, igen-igen, én magam fogom ápolni mindaddig, a míg csak teljesen meg nem gyógyul a szeme, édes Micike.

- Gott im Himmel, - csapta össze elismerően a félkeztyüs tenyerét Laura néni - ez a legkevesebb, a mit megtehet, Herr von Rahóthy!

A szőke lány kacér hahotával vetette hátra kissé oldalvást szegve a fejét, úgy hogy egy pillanatra még láthatta a mögöttük elmaradt fiatal színész mogorva tekintetét, s aztán rákacsintott a félszemével a koros gavallérra:

- Hallja? A néni azt mondja, hogy ez a legkevesebb. Hát jó, tegye meg a legkevesebbet, Rahóthy!

Tamás ur másnap megverekedett Edömérivel (az erőltette a párbajt, ő pedig nem tért ki előle), s - mivel ugyis a fülről volt szó - gyönyörűen végighuzott a képén a jobb fülétől, le majdnem a szája széléig. Ő maga meg addig járt borogatni a ravasz néni kis lakására a szép Micit, a míg egyszer csak azon vette észre magát, hogy olyan hálóba keveredett bele, a melyikből nem bir, sőt a mi még rosszabb (hasztalanul mozgatott meg fűt-fát a vészhirre hideg verejtéket gyöngyöző Rahóthy Farkas) már nem is akar kiszabadulni.

Két hónap se telt bele, s Klinger Mici (a kinek akkoráig már régen elmúlt a szeméről a daganat, hogy annál vastagabb hályog nőjön helyette Rahóthy Tamásén) felesége lett a gazdag aggregénynek. Tizenhét éves korában.

A fiatal Edöméri, a ki a budai pletykák szerint már a végzetes lapdaütés előtt féligmeddig a vőlegénye volt Micinek, nemsokára eltűnt a fővárosból. Vele különös játékot üzött a sors. Hősszerelmesnek készült, hanem az arcára kapott vágás, a mikor beforradt, annyira félrehuzta a száját, hogy szinpadon szinte lehetetlenség lett volna neveltető hatás nélkül beszélnie. Ezt a képébe bujt új tehetséget fedezte föl benne az a vidéki színigazgató, a ki azután elszereződte magához komikusnak. Akárcsak az életben, a hol a maga kis tragédiája keretében tulajdonképp a legtöbb ember komikus grimaszt vág a fekete rájában.

Az ifju Rahóthy né nem egészen egy év múlva - kénytelen-kölletlen - meghozta az urának a legnagyobb örömet, a mi szerelmes férfit érhet: megszületett a nyivákoló kis György urfi. Két esztendei se hideg, se meleg házaselet leforgása után pedig (mert forog az is, mint a szerencse kereke: „jól forgasd tengelyét, hogy ki ne dülj!”) a legnagyobb gyalázatot: belehabarodott egy Eichner nevű ulánus kapitányba, a ki mellékesen báró is volt és (mégis csak olajfestmény! - gondolhatta Tamás ur) nem törődve se becsülettel, se gyerekekkel, egy szép napon elutazott Kolozsvárra, házat vett, áttért az unitárius vallásra, s (akkor még így lehetett az ilyesmit elintézni) elvált az urától. Természetesen itt is történt egy kis páros viaskodás, még pedig golyóval, hanem ennek már Tamás ur itta meg a levét. Öt esztendeig tengődött még a mellébe szorult ólomdarabbal, a míg végre apátlan-anyátlan hagyván a hat éves Györgyöt, kilehelte a lelkét.

Hanem akkorára már beleoltotta a gyerekekbe, hogy az anyja régen odalent pihen valahol a Földközi-tenger fenekén. Meg is mondta, hogy hol: Málta közelében, mintegy tizenkét angol mérföldnyire a sziget délkeleti részétől. Ott ütközött össze a hajónk - füllentette - egy francia gőzessel. Nászutra tudniillik kissé körülhajókázott volt Micivel a Földközi-tengeren, s volt is némi keserű igazság abban, hogy már ott, a nászuton halt meg, legalább is az ő számára, a kikapós szép asszony.

Hanem azért egyszer majd hogy meg nem járta ennek a hajókatasztrófának a meséjével. A fiucska ugyanis, a ki természetesen sokat törte a kis fejét azon a nagy kérdésen, hogy miért is halt meg az ő mamája, a mikor az olyan jó lehet, ha valakinek él az édesanyja, valamikor, négy esztendő korában, minden bevezetés nélkül, azt kérdezte tőle, hogy:

- Apuskám, miért utaztak maguk a hajón a Földközi-tengeren?

A mire Tamás ur, a kinek hirtelenében nem jutott eszébe, hogy a gyermek voltaképp mire céloz, sebtében így felelt:

- Nászuton voltunk, fiacskám.

És csupán akkor kapott észbe, a mikor a gyermek a maga kis oktondiságában szerencsére nem azt kérdezte tőle, hogy:

- Hát akkor én a tenger alatt jöttem világra, apuskám, mint a halak? - hanem csak ezt:

- Ugy-e, apuskám, akkor én már nagy voltam?...

- Hála Istennek - fohászkodott magában megkönnyebbülten az apa ennek az ártatlanságnak a hallatára - még nincsenek játszópajtásai!

György az apja temetésétől fogva idegen emberek szárnya alatt nőtt fel. Az egyedüli adatból, a mely a kezükben volt, csak a gyámja tudott Rahóthy Tamásnak egy hátrahagyott hivatalos leveléből annyival többet György urfinál az anyja sorsáról, hogy Klinger Mici annak idején elvált. De az öreg ur, már mint a gyám, tekintettel a gyerek érzelmi világára, még ezt sem mondta meg neki, hadd higgye szegényke, hogy az anyja úgy költözött el, mint igaz édesanyja!

Mici a válópör befejeztével férjhez ment a délceg századoshoz, a ki azonban nemsokára hasonlíthatatlanul jobb helyre került, mint a minőt egy pusztán csak tetszeni, szerepelni, feltűnni vágyó, szívtelen asszonnyal való együttélés nyujthat. Paralízist kapott és azóta, mint Kitchener lord élte a világát a kies szanatóriumban, a melyikben hol az indiai gyarmatokon, hol Afrikában rendezett vérfürdőt (természetesen csak az edények és ablakok között), alapos megbotrányozására az intézet többi lakójának, a kik közt nem csekélyebb személyiségek voltak, mint az amerikai milliárdos ecetkirály, (a ki szegény író létére ingyen ellátásban részesült), a kínai anyacsászárné, (a ki odabent még mindig élt), a walesi herceg és a szentháromság. Hát mit henceg ilyen urak közt lord Kitchener?

Lehet különben, hogy a feleségére volt büszke szegény, a ki eleinte meglehetősen sűrűn meglátogatta, néhány év alatt azonban lassan egészen elmaradozott tőle. El azonban nem vált tőle, (örült, hogy báróné lehet) és pontosan fizette érte a tartásdíjat, a mi pedig a transzváli s egyéb hadműveletek révén (az összetört tányérokat és ablakokat is beleértve), olykor jelentékenyen fölszaporodott.

De a báróné hálátlan lett volna, ha nem gondoskodott volna Kitchener lordról. Neki köszönhette ugyanis Levisznyey főhadnagy barátságát és ennek az igen könnyű fajsúlyu, macskaszemű és macskajellemű huszártisztnek az érdeme volt viszont az, hogy a szép asszony már szalmaözvegységének első esztendejében rálépett a világot, sőt némelykor félvilágot jelentő deszkákra.

- Azt mondom én neked, Mici, - biztatta az önzetlen barát - hogy légy színésznő. Nem neked való ez a polgári pálya, a hogyan mostan élsz.

És addig nógatta, a mig Eichner báróné végre is megfogadta a tanácsát. Föllépett, kísértletképp, néhány műkedvelő előadáson, éppen két hónappal azután, hogy a kövér Laura néni (Micc! Micc! a szemed világa!) szivelhájasodásban jobblétre szenderült. S mikor érezte a dobogóról, hogy hogy' szögezik a férfiak a színházi messzelátóikat a gömbölyű, fehér vállára és hogy verődnek össze a tenyerek odalent a nézőteren a bokája láttára, megszédült és fölavatta magát Tália papnőjévé.

IX. FEJEZET.

Nem lehetett volna ráfogni, hogy valami kiváló művésznő, hanem azért a primadonnaság külső kellékeiből nem hiányzott belőle semmi. Karcsu, hajlékony testével, - a melytől nem lehetett eltagadni bizonyos esetlenséget - sárgára festett, hatalmas kontyával, szépsége meg kacérsága virágjában ugyszólván az első föllépéstől fogva olyan ügyesen mókázott a közönséggel, de főként a kiválogatott, és valljuk meg mindjárt: jól kiválogatott gárdájával hogy hamarosan divatba jött. Néhány fiatalabb színházi tudósítónak elcsavarta kicsit a fejét, az igazgatójától kapott egy-két hatásos szerepet, együtt pezsgőzött a tisztekekkel, meg a mágnásokkal és kész volt a hirnév, akárcsak egy káprázatos, szép ruha, a mit most hozott haza a szabó.

Már csinos vagyont trillázott össze, (mert a maga pénzével takarékos volt, akár egy tabáni háziúr), a mikor nem is annyira a sors, mint inkább kitűnő barátja, a huszárfőhadnagy, (igy is nevezhetném: imprezáriója), összehozta az orosz Kamenov gróffal, a kinek egy főúri vadászat alkalmával, a melyre Párisból rándult le sárga-vörös csikós gépkocsiján a Dunántulra, annyira megtetszett Magyarország, hogy itt ragadt. Először csak még egy hétre; azután egy hónapra, míg utoljára is báró E.-né Csengedi Mari - a hogy a színlapon szokott szerepelni - végképp Budapesten nem marasztotta. Szép kis palotát vásárolt magának az Andrássy-ut külső végén, Mária Pavlovnának pedig (igy szerette nevezni a szőke primadonnát attól fogva, hogy megtudta, hogy az öreg Klingernek Pál volt a keresztnéve) vett egy csinos háromemeletes bérházacskát a nagy köruton.

A gróf - még javakorát élte, 'sz a híres boxerlázadás idején még egészen fiatal követségi attasé volt Pekingben - roppant jó fiú volt. És a mellett igen eredeti ember. Bőkezű mágnás, a szó valódi értelmében, ha költeni kellett, ám a méltóságos arc mögött hamisan pislogó kalmárlélek, mihelyt kártyavető nyelven beszélve: „pénz állt a házhoz”. Oroszországi uradalmában agyafurt fogásokkal tudta kimángoroltatni a parasztjaiból az utolsó kopeket, patkányprocessziós szűkebb hazáján kívül pedig pompásan értette a módját, hogyan lehet a legcélszerűbben gyümölcsöztetni - óh, nem a kopeket, mert hiszen egyéb szórakozásain kívül hébe-hóba csupán a kaszinóban is tizezreket, sőt éppen most három hónapja (a mi időszámításunk szerint) karácsony előtt kerek négyszázhetvenezer koronát vesztett el egy ültő helyében - hanem a kilencágu koronáját. Ő méltósága - nincs erre jó, rövid magyar szó, csak ez a mindent kifejező kis torz: „gründolt”. Vállalatokat, részvénytársaságokat alapított. Ösmert nevű tevékeny főúr és nagy összeköttetésű volt diplomata léte, a ki minden jövedelmezőnek ígérkező jó ügyet buzgón fölkarol, itt is, ott is ügyesen azt a hiedelmet keltette föl a vállalkozó kedvű emberekben, hogy csak Nikolaj Alexandrovics Kamenov grófot kell fölkeríteni, hogy adja oda a nevét a vállalatához, s akkor menten aranybánya lesz a jéghegyből is. Ő aztán kegyesen megengedte, hogy odabiggyessék a nevét a prospektusra a részvénytársaság igazgatóságának vagy felügyelő-bizottságának elnöke, vagy alelnöke gyanánt, s ennek a hathatós erkölcsi támogatásnak a tiszteletdíjaként, a mikor már minden sikerült, zsebrevágott egy csomó részvényt, s ráadásul még az elnöki, vagy alelnöki javadalmat.

Igy „gründolt” a gróf. Itt leánykiházásító- és biztosító-intézetet, ott rákbeteg-szanatoriumot, a harmadik világvárosban (már mikor hol megfordult) „a kor legkényesebb igényeit is kielégítő”, pazar berendezésű nagyszállót. Most a gázömlést megakadályozó készülék értékesítésére alakítandó részvénytársaságot harangozta össze, amott hetedhétországra szóló lápfürdő létesítésén „fáradozott”, megint máskor pedig meg akarta alapítani (noha neki nap-, azaz hogy éjhoszat a szájában fityegett a szivar) az antinikotinisták nemzetközi szövetségét, - természetesen tagsági díjjal.

- Adjatok nekem - morogta magában néha (főként, ha jelentékenyebb kártyaveszteségei voltak) türelmetlenül s nem is minden elmésség nélkül - adjatok nekem egy gyárat és megalapítom!

Ezt a kétségtelenül sokoldalú tevékenységet természetesen nem mindig koronázhatta siker. A vállalat olykor halva született, vagy ha életben is maradt, a nagy hühóval megindult részvénytársaság néhány évi vergődés után, úgy lehet, fölszámolt. Hanem az már nem volt baj. Nikolaj Alexandrovics Kamenov grófnak a számadásában ez az egy-két esztendő is jelentett hatvan-nyolcvan-százezer koronát, a mi pedig, ha ily könnyen lehetett hozzájutnia, még nála sem volt megvetendő összeg.

Sajnos azonban, a karácsonyi kegyetlen kártyaveszteség óta mintha minden megfeneklett volna. Azt nem állíthatnám, hogy Kamenov minden fillér nélkül lett volna, mert hiszen a nagyurak a legkétségbeejtőbb helyzetben is költenek rendszerint annyit, a mennyiből egy jobb módu polgári család tizszer-tizenötször annyi ideig kényelmesen megélhetne, hanem, és ez volt a bökkenő, a hitelezők kezdtek szűkölni a nagy veszteségei miatt, s a hitel megcsappanásának már a szele is - olyan életmód mellett, mint a milyen az övé volt - könnyen veszedelmessé válhatott volna.

X. FEJEZET.

Ekkor, április végén, szerencsés fordulat történt. Nikolaj Alexandrovics Kamenov gróf értesítést kapott Pétervárról a nankingi alkirálytól, (a kivel még pekingi követségi attasé korában, az alkirály akkortájt egyszerű mandarin volt, meghittebb viszony fejlődött ki közöttük), hogy európai körútjában, a melyet a császár megbízásából tesz a hadsereg új felszerelésének a beszerzése céljából, május tizedikén Budapestre is ellátogatván, elfogadja a gróf ismételt meghívását és kíséretetül az ő palotájában óhajt megszállni.

Nikolajnak most erre a fogadásra is készülnie kellett. Egész csapat mesterember dolgozott immár több mint egy hete az emeleti lakosztályban, a melyet a gróf kínai izlés szerint akart ideiglenesen berendeztetni. Odafent már reggel nyolc órától fogva lábcsozogás, szögezés, kalapálás verte föl a palota csöndjét és a gróf, a ki csak hét óra felé tért haza a kaszinóból, idegesen nyitotta ki a szemét a zajra.

- Mégis csak - nyújtózkodott nagyot álmos szemmel - legjobban lehet aludni az automobilon!

Szegény embernek tudniillik a társaság, a kaszinói éjszakázás (reggelig), Csengedi Mari, meg az üzleti ügyek annyira elfoglalták minden idejét, hogy nem egyszer rá sem ért lefeküdni, s valóban akárhányszor csak akkor bóbiskolhatott napközben egyet-egyet, a mikor a gépkocsiján ment egyik helyről a másikra. Így szokott hozzá apránként, hogy az automobilja kényelmes bőrülésében pihenje ki a nap, meg az éj fáradalmait, és még a szociálisták panaszkodnak, hogy kevés idejük marad a nyugalomra.

A sofförje is tudta, hogy Nikolaj Morfeusz karjai közt szokott gépkocsizni, s éppen ez okból egyrészt nem rohant olyan szédítő sebességgel a kocsival az utcán, mint a többi automobil, másrészt azonban minél kevesebbet is csöngetett, nehogy megzavarja gazdája álmát. A hü szolga! Egyszer, a mikor különösen kimerültnek találta a grófot, egy félreeső utcában inkább elütött egy öreg asszonyt, semhogy a lármás csöngetésével fölverje édes szunnyadásából a gazdáját...

Kamenov megfürdött, megreggelizett, s már éppen el akart menni hazulról, hogy ott legyen a Gyermekevédelmi Liga választmányi ülésén, (ennek a választmánynak kivételesen önzetlenül volt a tagja), a mikor egyszerre csak betoppant hozzá Csengedi Mari.

- Micsoda váratlan látogatás - lépett elejbe a gróf kissé álmosan. - Hisz úgy beszéltek meg, hogy magánál villásreggelizünk!

- Azt még megtehetjük, - mosolygott a még mindig szép, noha már némileg virulófélben levő asszony, kissé erőltetett könnyedséggel rebbenve le az eléje tolt székre, - csak hogy most sokkal fontosabb ügyről kell magával beszélnem. Egy millióról van szó, Nikolaj.

Nikolajnak rögtön kiszökött a szeméből az álom.

- Egy millióról, Mária Pavlovna? - kérdezte finom érdeklődéssel, s letelepült szemközt vele a nehézkes dohányzó-asztalhoz. - Adósság?

- Dehogy, - magyarázta Mari nem minden izgatottság nélkül. - Ide figyeljen, Nikolaj.

- Nos... nos...

- Tegnap este, miután maga már elment, föntjárt nálam Mutschenbach, Bécsből.

- A fegyvergyáros?...

- Az; akkor azt is tudja, hogy ez az ur sokszoros milliomos.

- Nos?

- Nos, Mutschenbach olvasta a lapokban, hogy maga régi barátja a nankingi alkirálynak, a ki magánál is fog megszállni, hát mindjárt ideutazott...

- És?

- És azt az ajánlatot tette nekem, hogy ha kieszközlöm, hogy a maga házában egy asztalnál ebédelhessen, csak egyszer, az alkirályal...

- Furcsa gusztus. Talán fecskéfészeklevest akar enni? Vagy bambuszcsirát?

- ...Ne szakítson félbe!... Egy asztalnál ebédelhessen vele, s bemutathassa neki a Mutschenbach-féle ismétlőfegyvert, gyorstüzelőt, géppuskát, valamint az aeroplán-világító bombát és ha, - ide figyeljen - az alkirály nála rendeli meg a kínai hadsereg új felszerelését, még aznap, a mikor megtörténik a megrendelés, rögtön kifizet nekem egy millió koronát készpénzben.

Kamenov gróf összecsapta ültében a bokáját is, meg a tenyerét is.

- Nagyszerű! - kiáltotta nevetve. - És mennyit kap az alkirály?

- Az is egy milliót.

- Ühüm. Csakhogy az már jen-ben. Mi? Látja, magát már becsapta egy millió koronával a derék Mutschenbach.

Mari elmésen mosolygott.

- Ne feledje, édes Nikolaj Alexandrovics, hogy mi csak szerény közvetítők vagyunk.

A gróf a bajuszát pödörgette:

- Nem bánom. Mutassa meg nekem azt az embert!

- Hát nyélbe lehet ütni a dolgot? Testvériesen fedezünk.

- Hogyne! Legalább remélem. De az egymillió koronát, azt biztosan megigérte az a...

Nem mondta ki, hogy micsoda, de, ha Mutschenbach történetesen ott lett volna a szobában, hát a kettejük összemosolygásából megérthette volna, hogy ezek ugyan itt körülbelül kilószámra mérik az ő tiszteletreméltó személyiségét.

- A legkomolyabban, - ismételte Mari. - Nem sajnálja az a pénzt tőlünk sem, és, a mi, azt hiszem, az ügy sikerére nézve a fontosabb, az alkirálytól sem. Gondolod, hogy elfogadja?

Nikolaj diplomatikus képet vágott:

- Ki? Az alkirály? Azt hiszem, előlegnek megelégszik vele... Mindenesetre azonban - folytatta szivarra gyujtva, - küldd el, kérlek, előbb hozzám az alakot, hogy mégis lássam, kicsoda-micsoda, s egyáltalában ki tudja-e nyitni a száját. Legalább is - füzte nevetve a szavához - annyira, mint az alkirály a fenséges markát.

XI. FEJEZET.

Szereplő, s apró, vagy nagy diadalokhoz, tapshoz, avagy hatalomhoz szokott emberre nézve alig tudnék elképzelni lesújtóbb csapást, mint a mikor egyszer csak arra ébred, hogy túlélte magát. Ember, avagy, mondjuk, Plátó tollatlan állatja gyanánt élélhet akár százesztendőskoráig, de tehetség, hir, hatalom vagy művészi nagyság tekintetében már megérte a saját temetését. Boldog, a ki bölcs előrelátással idejekorán ki tud térni az egyéniségnek e nagy Waterlooja elől, s övéi csöndes fészkeiben találja meg azt az egyensúlyt, a melyet, ha tovább akar repülni a sasokkal, multhatatlanul elvesztett volna. De jaj annak, a ki vénülő szép asszony módjára ragaszkodik a szereplés mámorához és az izgalomtól reszkető kézzel próbálja meg utána festeni magán mindazt, a mivel hajdan a legszebb diadalait aratta; mert a festékben benne van a nevetség mérge, a mely nemcsak az arcbőrt, hanem a lelket is megeszi.

Csengedi Mari már innen-onnan tizenöt esztendeje mókázott, énekelt és táncolt a budapesti közönség előtt, és, noha még nem volt több harminchét évesnél - de fájdalom, már kevesebb sem lehetett. Okos asszony léte sokkal jobban ismerte magát meg a közönségét, hogysem ne tudta volna, hogy a népszerűségét sokkal kevésbé köszönhette a művészi tehetségének (a melyből ugyis csak vékony gyertyaszál pislogott benne), mint inkább annak a lobogó tűznek, a mellyel a szép fiatal nő ifjonti pajkos kedve csapott ki belőle, ha a szinpadra lépett. És ez a tűz, éppen azért, mivel nem művészi erőből, hanem csak a fiatalságból táplálkozott, kialvóban volt. A nézőtérén talán még jóformán észre sem vették, ám ő már érezte a hervadás szelét, hogy többé nem az a szinpadon, a ki volt és a külső sikereken kívül nem lévén semmije sem, a mi széppé tehetne volna számára az életet, páni félelemmel gondolt a jövőre, hogy mi történik majd, ha egyszer csak gyérül-gyérül, s végül egészen elnémul a taps? Az Operett-színháznál, a hol most játszott, az igazgató már csak egy évre újította meg a szerződését a régi fizetéssel, s a Diva direktora, a kihez ebbeli haragjában már el is szegődött a jövő esztendőre, aláírta ugyan neki a régi huszonnyolcezer koronás fizetést, ám - ez is az idők jele - jelmezpénz nélkül. Könnyű a patkányoknak; ha sülyed a hajó, fölszaladhatnak a földélzetre. De mitévő legyen hasonló helyzetben egy szegény primadonna? Az csak nem szaladhat föl, Istenem, a zsinórpadlásra?

Nem, nem. A szép Eichner báróné érezte, hogy a helyzete idestova komollyá válik, s éppen azért, a mikor a nankingi alkirály tiszteletére adandó facipős-ebéd révén már ugyszólván a markában érezte Mutschenbach ur ötszázezer koronáját, gyors cselekvésre tökélt el magát. Ha a benső világa nem olyan sivár, akkor kapja magát és elmegy a vagyonával tökepezésnek, de mivel görcsösen ragaszkodott a szinpadhoz, a melyből még mindig és minden áron a régi dicsőséget akarta kisajtolni és biztosítani magának, a becsvágyóbb és kockázatosabb utat választotta: elhatározta, hogy a saját színházában lesz primadonna. Vetélytárs nélkül. A hol sem kevesebb gázsít nem ígérhet neki a direktor, sem olyan darabokban nem kell föllépnie, a minőkben kevésbé van hatásos szerepe, mert maga fog magának iratni darabot, annyit és olyant, a mennyit és a milyen neki tetszik.

Kamenov gróftól jövet, miután megállapodott vele a milliós üzlet részleteiben, egyenest az öreg Felicitihez hajtatott, a Diva igazgatójához, a ki már multkor is, a mikor aláírták a jövő esztendei szerződést, pengetni kezdte előtte, hogy nem bánná, ha valaki megszabadítaná a színháztól.

Aznapi estefelé, a mikor Levisznyey, Rahóthy Farkaséktól jövet (a hol Ollár ezelőtt egy órával Augusztá mamára nézvést olyan pukkasztó eredménnyel hangolta meg a segédhivatali igazgatóék rekedt zongoráját), bekopogtatott Mari szalonjába, a szép asszony már egy diadalmas terv sugaraiban sütkezve, lépett eléje:

- Jó estét, Áрпи...

Levisznyey kezét nyújtotta a primadonnának. Minden külön kinálás nélkül letelepült az asztal mellé, s közben nagyokat szippantva a trabukkóból, a melyet még az utcáról hozott be magával, röviden, taglalt mondatokban, mint valami érdekes pletykát, hanem azért mégis olyan fontoskodó képpel, mintha legalább is valami elismerésre számíthatna érte, elujtította a délutáni esetet Rahóthyék házában. Ollár látogatását, Gyurka levelét, meg azt a bizonyos kosarat, a melyet Terától fog kapni a fiú. Az asszony szórakozottan hallgatta egy darabig, mintha nem is az ő gyermekéről volna szó, aztán a történetke vége felé türelmetlenül vágott közbe:

- Jó, jó, édes Áрпи. Én nagyobb ujságot mondok magának ennél.

- Mit? Hát nem is érdekli a dolog? - nézett rá savanyu ábrázattal amaz. - Pedig én, Isten uccse, azért rendeztem így az egészet, mert azt hittem, kedveskedem vele magának, ha megakadályozom, hogy Gyurka, meg a Rahóthy-lány között...

- Na igen, - szakította félbe a szőke művésznő. - Köszönöm. Ámbár, - s itt közömbösen (és, Istenem, olyan szívtelenül!) rándított egyet a gömbölyű vállán, - tulajdonképp nem is igen érdekel az egész dolog. Mit törődjenek a halottak az egymás dolgaival?... Hanem, tudja, - folytatta szempillantásnyi csend után egészen más hangon, s jobb karját hirtelen ráfektetvén a sárgával diszitett pointlances-terítőre, élénken előrehajolt, - nagy esemény készül.

- Micsoda? - kérdezte fanyarul a napidijas gavallér.

Mari hátravetette magát a széken.

- Direktor leszek, - mondta fenhéjázó hangsúllyal, s meglátszott a csillanó tekintetén, hogy várja a hatást. - Színházam lesz.

- Mi a szösz?... Új színház?

- A Diva. Megveszem.

- A Divát? Remélem, hogy ingyen veszi meg, - mosolygott epésen a férfi.

- Nem, édes barátom. Kétszázezer koronáért.

- Kétszázezer koronáért? Ugyan ne bolondozzék! Honnan volna a karácsonyi vesztesége után most egyszerre ennyi pénze a grófnak? S éppen színházra! Vagy talán máris megpumpolta a nankingi alkirályt? - és bántóan nevetett.

Mari bosszusan pillantott a vendégére:

- Nem mindenki olyan, kedves barátom, - felelte kissé élesen - hogy csak a másokéból lehessen pénze.

Levisznyey nyelt egyet. Majd, vagy két percnyi hallgatás után már sokkal csöndesebben válaszolt:

- Hm, és én nem is tudtam felőle, hogy maga színházat akar vásárolni.

- Ugyan már honnan is tudott volna felőle? - szólt, szintén szelidebben az asszony. - Mink is csak tegnap határoztuk el a dolgot. Maga pedig felém se nézett egy hete sem. Bizony. Május elsején alkalmasint alá is írjuk a szerződést. De csak a jövő évadban fogom átvenni. Ugyis nagy átalakításokat akarok csináltatni, hát most május közepe táján bezárjuk.

- Hm. Ez igazán érdekes. - És tünődve mélázott maga elé.

- Nagyon. Haha, hogy röpi majd abból a házból Kata! (Tudniillik Lacfi Kata, a primadonna.) Ő lesz az első, a kit kidobok.

- Kár lesz.

- Már mért lenne kár? - fortyant föl az asszony.

- Mert igen jó kis színésznő.

Csengedi idegesen nevetett.

- Ugyan, édes Árpi, vallja meg őszintén, hogy maga most mindenáron bosszantani akar.

- Én?...

- Igen, igen. Még pedig azért, hogy nem a birtokot vesszük meg, hanem...

- Micsoda föltevés! - emelte tiltakozólag a szivarját maga elé a végzett katonatiszt, mialatt csakugyan a sikertelen birtokközvetítésnél elveszett paradicsom, akarom mondani: provízió járt az eszében.

A színésznő finoman mosolygott:

- Ne busuljon! Kárpótlom. Gondoskodom magáról.

- Igazgató társ? - kérdezte egészen fölvilanyozva a napidijas.

Csengedi lassan csóválta a fejét, a melyet úgy szegett körül a göndörre fodorított sárgásszőke haj, mint valami szinpadi paróka.

- Ugyan... ugyan, édes Árpi, még mit ki nem talál. Társigazgatónak megmarad Feliciti. A művészi ügyekhez jól ért, csak a pénzével nem tudott bánni. Sokkal jobbat szántam én magának annál. Magának adom bérbe a ruhatárt.

- Miért nem mindjárt a sugólyukat is? - pattant föl a volt főhadnagy.

- Olcsón. És csak az évad végén kell fizetnie a bért. Tudja maga azt, hogy a ruhatár évi nyolctizezer korona jövedelmet jelent?

Ez megnyugtatólag hatott. De nem egészen.

- Hm. Levisznyey Árpád - színházi ruhatáros. Én osztogassam a bilétákat is, mi?

- Dehogya, maga csacsi! Alkalmazottakat fog tartani. Magának csupán arra kell ügyelnie, hogy be ne csapják.

A férfi elgondolkozott.

- De nekem valami társadalmi állás kell. Nem érti? Legalább színházi titkár. A mellett, nem bánom, a ruhatár is az enyém lehetne.

- Jaj, Árpika, - mondta némi habozás után erőltetett vidámsággal az asszony - hát csak nem hiszi felőlem, hogy olyan kényes üzleti vállalatot, a milyen a színház, majd éppen magára bizok, mint igazgatóra, vagy akár titkár? Kecskére a káposztát?

A végzett katonatiszt nem volt valami római jellem, (csodálatos, pedig minden ut Rómába vezet), ámde hisz a cseresznyefa-utánezatot is épp olyan színűre festi a sárga pác, mintha valódi cseresznyefa volna; hát most már ő rajta is kiütött a pác. Kirugta maga alól a széket és szikrázó szemmel nézett a hamiskásan mosolygó primadonnára:

- Ilyet ne mondj nekem! Hogy mersz?...

Jól ismert, rövid kopogás hallatszott az ajtón. A primadonna csitítólag emelte pirosan duzzadó ajkához a két ujját, a napidijas elhallgatott, s a következő pillanatban belépett a fehér bóbítás szobalány (tilos volt neki kopogtatás nélkül benyitnia a szobába):

- Méltóságos asszony, itt a fodrásznő.

Ez végett vetett a barátságos jelenetnek.

- Neked most persze pénz kell... (már ő is tegezte; furcsa, a polgári házastársak rendszerint békességben tegeznek egymást, s csak akkor magázódnak, ha civakodnak; emezeknél meg fordítva szokott lenni) - szólt nem éppen barátságosan, s inkább egyszerű, bővített kijelentő mondat, semmint kérdés alakjában a primadonna, mikor már kiment a leány.

A férfi a vállát vonogatta. Kivett egy szivart a dobozból, s lecsipvén a végét, rágyújtott.

- Adj legalább valami előleget a - ruhatárra, - mondta nagyot szippantva.

Két perc múltán, a zsebében egy huszkoronással (- Nincs több nálam, elfelejtettem kihozni a bankból, - mentegetődzött az asszony), már csöndesen billegett lefelé a lépcsőn.

- Megint sok pénzük van. De honnan, de honnan?... - dünnyögte magában, ki sem véve a szivart a szájából.

Aztán, mint a ki vérig sértve érzi magát, halkan morogta, mialatt leért a földszintre:

- Legyen csak egyszer a kezemben a szerződés arról a vacak ruhatárról, úgy itt hagylak, rózsám, mint Szent Pál az oláhokat!

XII. FEJEZET.

A következő hétfőn - április huszonnyolcadikán - a délelőtti próba után nagy összebujás volt a Diva-színház színészkapuja előtt. Sárgahaju csitri kardaloslány, borostás képű, kiérdemesült segédszínész, remek briliánsfülbevalós táncosnő, kappanhangu bonvivant, vörösorru sugó, kifestett szemöldökű sovány komikáné és mindig mosolygó, bájos énekesnőcskék (hamis a zuzájuk, de még sokkal hamisabb a hangjuk) - csoportokba verődve, élénk taglejtések és csiklandós pletykák közben tárgyalták a próbán kipattant nagy meglepetést, hogy - itt már egészen határozott alakban beszéltek - új gazdát kap a színház. Ágnes asszony („a patakban”) két hónap alatt nem szapulhatott volna annyit azon az ő kriminális fehér leplén, mint a mennyit ez a színésznép egy óra alatt összeszapult a jövődöbeli igazgatóján.

A legártatlanabb megjegyzés az volt Csengedi Mariról, hogy olyan a hangja, mint a repedt fazék.

Közepes marás volt, hogy (Kamenovra való tekintetből) ezentul még egy udvari páholy lesz a színházban: az orosz cáré.

A legegésebb és legtalálóbbs pedig, hogy azért veszi meg a színházat, hogy legyen egy direktora, a ki biztosan szerződött.

Csak Ollár hallgatott. Az ő szemében olybá tűnt föl Csengedi Mari direktorsága, mintha váratlanul beleröpült volna a szájába a sült galamb.

- Nagyszerű! - ujjongott magában, mialatt a szenzációs hírrel elsietett a próbáról (dehogyan maradt volna ott a többivel most pletykázni), - Csengedi Marinak tetszik a „Háromkirályok”, tehát biztosan előadatja. Ha pedig az előadás biztos, akkor most már lesz szövegíró is, akár minden ujjamra kettő!

A szerelmes második hegedűs ugyanis néhány nap óta minden eddiginél lázasabban kereste a „Háromkirályok” szövegíróját. Ott szaglászott, akár a vizsla, ugyszólván éjjel-nappal a Newyorkban, a színészkorcsmában, meg egyéb bohém-tanyákon; megfogta ezt is, amazit is az író-, vagy ujságíró-féle ösmerősei közül, és odacibálva valamelyik fülkébe, vagy sarokasztalhoz, nagy titkolódzva elfütyülte neki egyik, vagy másik zeneszámot az operettjéből. Aztán aggodalomtól tompított szerzői önérettel, a melyet épp úgy vett ki előlegbe a jövődöbeli sikereinek a számlájára, mint az „ákantót” a fizetéséből, kérdezte, sokatmondólag rázván meg a librettista-jelölt karját:

- No, mester, tetszik?

Avagy:

- Nos, mit szól e h h e z, mester?

S a mint, a minő mértékben tetszett, vagy nem tetszett a „mester”-nek az elfütyörészett dallam, több-kevesebb örömmel, bár a mellett azzal a szerénységgel is, a mely, úgy látszik, már a tehetségével együtt született, árulta el neki a nagy titkot:

- Az én operettem, „Háromkirályok”. Csak nincs szövegem hozzá. Nem írná meg a librettót, mester?

Természetesen az első kifogás többnyire az volt, hogy miért kell éppen a „Háromkirályok”-ról szólnia az operettnak? Kötí magát ehhez a tárgyhoz? Miért?

A szerző csak bólintgatott a fejével.

- Kötöm magamat, kedves mester, - mondta csaknem alázatosan, de azért mégis határozott hangon. - Én előttem, a mikor megírtam a zenét, ez a tárgy lebegett, a zene erre a tárgyra vonatkozik, erre illik rá, sőt azt mondhatnám, hogy már szöveg nélkül is valósággal erről szól, hát én ettől már nem tudok tágitani, édes mester. Bocsásson meg, de nem tudok tágitani. Már egészen beleéltem magamat.

Ennek az lett a következménye, hogy a „mester” rendszerint a faképnél hagyta a jámbor muzsikust.

- Hát akkor, kedves barátom, - ilyenféleképp mentegetődzött ez is, az is, - én erre nem vállalkozom. - Én írok magának, ha kell, két hét alatt, librettót az „Aranypillangó”-ról, a „Féltékeny tücsök”-ről, a „Zöld vadász”-ról vagy, ha tetszik, akár a „Zöld disznó”-ról is, de ilyen áhitatos dolgot, mint a háromkirályok története, nem lehet operett-szinpadon föltálni a közönségnek. Hol vannak ebben trikós szerepek?

- De Csengedi Marinak is tetszik, - védekezett hűledezve a kis hegedüs és olyan, de olyan fájdalmas árnyék rebbent meg a szürke egérszemében, mintha csak ezt a gondolatát tükrözte volna vissza:

- Istenem, hát miért nem tetszik ennek a majomnak ez a téma, mikor én házasodni akarok?

- Irja meg operának, - tanácsolta neki egy másik a kiszemelt librettisták közül. - Ott esetleg nagy hatása lehet. De operettnak? Ugyan, ne nevettesse ki magát, édes Matyika!

Ollár rábeszélőn veregette a szomszédjának a kezefejét, a mint az éppen a poharat fogta:

- De mester - s majdnem kétségbeesetten pislogott rája, - az operát csak bizonyos szűkebb értelemben számított zeneértő közönség hallgatja és emészt meg. Hát egy szebb, egy neme-sebb eszmét, egy szép témát nem lehet, ne lehessen a színházlátogató közönség nagy többségének, az operett-publ...?

- Ejh, kérem, - vágott a szavába nevetve amaz, - az operetthez is, akár a háboruhoz, három dolog kell: trikó, trikó és trikó. - Szólt és ez is ott hagyta.

A muzsikus csüggedten vájkált az üstökéiben és szorongó szívvvel gondolt az őzszemű Terára, a kit a zongorahangolásra következő nap óta minden reggel ott lesett - hozzáfűzhetem, hogy nem hiába lesett - a vásárcsarnok rácsos kapujában, s a kivel már úgy telibeszélték egymás fejét a „Háromkirályok”-kal, hogy hiába erőltette meg az eszét, el sem tudta volna képzelni ezt az ő tisztább, eszményisebb zenéjét valami bukfencet hányó, léha, vagy szemérmetlen librettónak a keretében.

- Ah, nem, nem - mondogatta magában izgatottan, mialatt gondolataiba mélyedve föl-alá járkált a szegényes és szűk butorozott szobácskájában - nem engedek rá más szöveget írni, akárhogy végződik is a dolog. Ha lehet azt mondani, meg vallani, hogy „biznisz isz biznisz”, hát mért ne ragaszkodhatnám akkor én is a magaméhoz: „Háromkirályok, az Háromkirályok?”

A hétfői próba után azonban mind e tépelődéseknek egyszeriben végük szakadt. Ollár a színházból menet alig szaladt három sarknyira a köruton, a mikor hirtelen reményteljes mosollyal tekintett előre:

- Nini, itt jön Apafi mester! - mondta magában. - Itt jön Apafi Mákony!

Valóban, a ki vele szembe közeledett, az Apafi Mákony volt, a fölkapott, divatos író és költő. Eredetileg Márton volt a becsületes keresztnéve, ám a mióta megjelent az utolsó kötete, a mely „Szittyá-Mákony” cím alatt készült bejárni a világot (s a melynek első verse mellelleg szólást így hangzott, hogy:

Szittyá vér, fene vér.
Pestist büzlenek a sánta dögök.
Vagyok a Búsvad szittyá-kölyök,
és röhögök.
Mert van, a ki Jön,
sőt jön, a ki Van,
a ki nem iromba ákom-bákom,
de izomcsenevitő (de muszcli-
ropogtató) buja kéjdenevér:
a szittyá Mákony),

azóta mindenki a kétségtelenül sokkal ujszerűbb és jellegzetesebb „Mákony” néven becézte a parlagi „Márton” helyett.

- Üdvözlöm, mester! - toppant elejbe a kis hegedüs. - Hallotta, hogy Csengedi Mari megvette a Diva-színházat?

Mákony mester, a kinek halvány sejtelve sem volt még erről a vásárról, leereszkedőn bólintgatott:

- Hallottam. Már egy héttel ezelőtt.

- E szerint, - folytatta valamelyest félénkebben Ollár - ha ön talán meggondolná a dolgot és mégis vállalkoznék a librettó megírására...

- Hja, a librettó, Ollár mester (- Mi ez? a nagy Mákony „mester”-nek szólit? Engem, az egyszerű hegedüst?)

- ...I... igen. Csengedi Mari most biztosan előadtná. Hisz’ tudja, neki tetszik.

A kiváló férfit megsimogatta a méltóságteljes hosszú szakállát:

- Helyes; megírom, mester. Most már megírom.

A következő percben már karonfogvást rótták az aszfaltot, olyan arccal, akárcsak két győzelmes hadvezér.

- Mesés librettót írok magának. Tudja? Bögni fog tőle.

- Bögni? Talán még se kellene olyan szomorut...

- Ejh, örömeben fog bögni! - magyarázta türelmetlenül Apafi.

- Hja, - kiáltotta majdnem a zenész - örömömben fogok bögni? Óh, ha csak ez köll, édes mester, hát olyat bögök örömömben, hogy...

- Tudja, - folytatta Mákony, és meglassította a járását, - már két nap óta együtt élek a Háromkirályokkal. Nagy meglátásaim vannak a témán. A százesztendő lap virágjának a szagához hasonló. Ugy fogom megírni, hogy az emberek, az értők, remegő fülcimpával fogják magukba szívni ezeket az olvasztott gyöngyözű, velencei csipkeszerű, bársonysima meglátásokat. Leheletek lesznek abban a librettóban, Ollár mester. Leheletek, sűrűk, nehezek és ködösek. Ködös leheletek és fondor sóhajok. Tessék? Nem, nem kondor. Fondor. Már hogy lehetne a sóhaj: kondor? Iszapos leheletek, lelki reumát gyógyítók; mindent sejtető, a melyeknek nem lesznek hallóik. Nézze azt a fess bokát! Itt, itt! Tyhü, hogy billegeti a kicsike! Megkövesedett szivverések fognak dobogni benne, valahogy a keményre fagyott nagy Uton kipegőn kopog a szürke Távolból a Halál kehes lovának a patája, és - Pardon! (a beszéd hevében ugyanis a sarkára talált hágni nem ugyan a halál lovának, hanem egy gyanutlan öreg bácsinak, a ki az orruk előtt tipegett) - és, értsen meg jól, Ollár mester, ezeknek a szivveréseknek nem lesz vérszínü vérkeringésük, csak... Mit? Hogy valami részletesebbet is szeretne hallani? Hát

ennyire értelmetlen lény maga, ifju mester? Napisten! Hisz' ez oly világos, mint a te Korongod, a mikor ön belevájja a szemét nyári Delelőn a Hortobágyon, és megvakul! Hja, vagy ugy! Valami olyat akar ön, a mit meg lehet fogni? Kicsinyhitű! (s kevés hija volt, hogy megvetése jeléül ki nem huzta a karjából a karját). Mit fél? Megfogásokat is tömöríték majd benne, de viszont megfoghatatlan képzeleteket is rögzíték. Megejtőket. Szívbenyilallókat. Oldalbaszurókat, mint a hekszensussz. Léleknyitókat. Meglássa, döbbsentető hatásokat fogok kiváltani ezzel a darabbal (- Csak már a tavaszi kabátomat is váltanád ki egyuttal! - fohászkodott suttyomban az egérszemű, - mert ez a téli vagy két napja már kezd rám melegedni). Elmélázott ugy-e? - folytatta sejtőn szorongatva a zálogházbeli kabátra gondoló hegedűsnek a könyökét. - Nem bámulok rajta. Maga fog bámulni s a világ. Ködös Leheletek! Fondor Sőhajok! Iszapos Fohászok! Kőbe ivódott, vérszínűtlen szívverések! És, a mi a fő: színek, Színek! Mester, érti, mi ez? - s hirtelen úgy belemarta az ujját a karjába, hogy a boldog muzsikus a télikabáton keresztül is fölszisszent tőle - tudja, az egészbe belekeverem az ultraviolettet. Ez az, a mit előbb mondtam, hogy nem lesz vérszínű. Hanem ultraviolett. Mit? Aggályai vannak? Na, magával is nehéz együtt dolgozni. De jó! Legyen! Csak közönséges lilaszín tónust festek alája. Milyent akar? Sötétlilát, vagy világosat?

- Sörben a világosat szeretem inkább, de lilában? A melyiket jobbnak gondolja, édes mester, - nyögött válasz gyanánt Ollár. - Hanem, ha megengedi, beveszek itt a gyógyszertárban egy aszpirint. Borzasztón fáj a fejem.

- Aszpirin, - ümmögte magában Mákony, a míg a szerzőtársa bent a patikában nyelte a csillapítót, - Eszme! Aszpirint is veszek Bele a szövegbe. Hadd zsibbadjanak el a fölvonás végén a fölajzott idegek!

Álmodozón simította végig a homlokát.

- Ah! Látok! Új távlatok nyílnak meg a szemem előtt. Beleviszem a költészetbe az orvosi receptet!

Aztán együtt ebédeltek a színészkozmában, a hol folytatták az eszmeecserét. Ollár, a kinek már elmúlt a főfájása (mert Apafi Mákony élvezésétől csak az első félórában szoktak rosszul lenni a gyöngébb idegzetű emberek, később megszokják), rántott csirkét rendelt, a mire Apafi, a ki mellette ült, az asztalnál, sejtelmesen érintette meg a karját:

- Mester, Hullá!...

- Tessék? - fordult feléje, nyakában az asztalkendővel, ijedten amaz.

- Hullá! - folytatta hátborzongató hangon rebegve a másik. - Hullá az asztalon!

Szegény kis hegedűs. Tudja Isten, mióta nem evett rántott csirkét, s most is csak azon való örömeiben rendelte, hogy, ha lilaszínben is, de végre-valahára mégis megvan, még pedig neves író képében a librettistája, ám a nagy férfiú megjegyzése hallatára úgy nézett a rózsásan megpirított peccsenyére, mintha - Uram bocsá' - dögöt kellene ennie. Szerette volna visszaküldeni az egészet. És, ki tudja, talán meg is teszi, ha a következő pillanatban Mákony, a ki mohón futotta végig a szemével az étlapon az árakat, ugyancsak az előbbi hátborzongató hangon oda nem szól a pincérnek:

- Hozzon nekem is! - és kisértetiesen bökött az ujjával a rántott csirke felé.

A mire aztán mind a ketten farkasétvágygyal költöttek el a Hullát. Ebéd után, feketekávé mellett (- Ah, - simította végig emlékezőn a homlokát Apafi Mákony - „Fekete, Fekete”) megállapodtak benne, hogy a librettó legkésőbb négy hét alatt elkészül. Délután Ollár átadta a lakását (lakás? - ne gunyolj, Róma! - butorozott egyablakos, hónapos udvari szoba) a „Háromkirályok” kottáit, véglegesen megosztzkodtak a szerzői díjak medvebőrén (ötven-

ötven százalék mindegyiküknek), s a szerelmes muzsikusként most már igazán alig hiányzott egybe a boldogsághoz, mint az, hogy mentül hamarabb másnap reggel legyen és ő diadallal ujsághassa el Terának a csarnokban a nagy eseményeket.

- Igen, - szedte össze a gondolatait, - most már komolyan fogok beszélni vele. Most már van mire támaszkodjam: meglesz a darab. Meg fogom kérni a kezét.

XIII. FEJEZET.

- Mért nem irsz már annak a szegény fiunak? - kérdezte a hugától Guszta, mikor kedden reggel a kis hármastükör előtt a fürtösen omló vörös haját bontogatta.

Tera, a ki éppen a mosdó fölé hajolva állott (nappal ez a butordarab, horgolt terítővel letakarva, szemüveges porcellán cicák, napernyő alatt sétáló majomházaspár és egyéb gyári csecsebecsék disztartójául szolgált), kiegyenesedett, s gömbölyded, fehér válláról lecsuszó ingecskéjében azon szappanhabos arccal fordult a nénje felé:

- Mert nem tudok neki mit irni, - felelte igen természetes hangon. - Bolondítani nem akarom, az igazat pedig hogy irjam meg neki? Nincs rá lelkem. - És mivel csipni kezdte a szemét a szappan, hamar újra lehajolt s a két markával annyi vizet loccsantott föl a képébe, hogy csak úgy csurgott vissza a kicsorbult, öblös porcellántálba. (Ezen már kék buzavirág nyilott, nem lótusz, mint a levesesen.)

Guszta féloldalt nézett a tükörbe. Megmarkolt a bal kezével, lent az alján, egy csomó haját, s aztán kinyújtván a karját, a percegő kaucsuk-fésűt belesüppedtette a fénylő, puha, vörös hajhullámokba.

- Te leány, neked nagyon tetszik az az Ollár.

Mivel nem kapott választ, mindjárt folytatta is:

- Ügyes fiu. Csakhogy akkor, rózsám, nem eszel ám pástétomot. Mi fizetése lehet egy második hegedüsnek? (A „második”-at tudniillik nem zenekari beosztásnak gondolta, hanem amugy hivatalnokosan, rangfokozatnak).

- Hát aztán, ha nem eszem? - rándított dacosan a vállán az ifjabbik lány, végigdörzsölve az arcát a bolyhos törülközővel. - Vagy a nyalka napidijasok talán azt esznek?

- Ahá, - kacagott Guszta idegesen, - de én nem megyek ám napidijashoz!

- Nem? Hát akkor menj te a szegény fafütyökhöz, ha pástétomot akarsz!

A vöröshaju nyelt egyet és nem felelt semmit. Ez volt az ő achillesi sarka.

A huga hamar felöltözködött és sietett a vásárcsarnokba. Itt adtak egymásnak találkát a fiatalok a múlt heti zongorahangolás óta; Berzétheyékhez úgy sem engedte többé Terát a mama.

Igy lett a zöldségszagu vásárcsarnok az őzszemű lány hajszojt, kiszomjazott lelkének az egyetlen oázisává. Ez a hely volt az időjelző, a mely bizonyosságot adott neki arról, hogy a tegnapi nap, ime, minden kellemetlenségével együtt elmúlt, s kezdődik a ma. Ide menekült Rahóthy né folytonos csipkelődzése, piszkálódása, vagy érzélgős rábeszélő kísérletei elől, itt gyűjtött magába erőt az apja néma haragjának az elviselésére.

S oh, nemcsak az a borzasztó, ha valakinek az apját leütötte a hajókötel s anyja mosónő volt, hanem az is, ha valakinek, mint példának okáért Rahóthy Terának, rendes polgári viszonyok közt élő emberek a szülei, s hajókötel helyett egészen másvalami ütögeti, vagy legalább is környékezi őket, a miért a lányok ki akarja kosarazni a gazdag György uraságot.

- Rettenetes ez, - zsémbelődött magában most is Tera, a hogy, karján a fekete szatyorral morcosan sietett a csarnok felé. - A mamáék, meg ez a Guszta is, igazán kiszivnák a véretem, mint a pióca, a miatt a szegény fafütyök miatt.

Mire azonban odaért a földött piac kapujához, már újra kiderült a hamvas, tojásdad ábrázata. Itt volt az oázis és az oázis bejáratánál ott várakozott, kócos üstökébe nyomott nyulszőrkalapjában Ollár.

- Kezit csókolom, Teruska! - lépett elejbe nagyot köszönve. - Csakhogy megérkezett!

- Miért? - kérdezte kecsesen a leány és a kötöttkezyüs kezét nyújtotta neki.

- Jaj, Teruska, nagyot fordult a világ tegnap óta, - folytatta a sárgafelöltös muzsikus, befordulva, szorosan a lány oldala mellett, a csarnok rácsos kapuján. - Nagy dolgok történtek. Teruska! Óriási dolgok történtek!

- Igazán? - szólt emez. - Várjunk csak, - és megállt a hentes bódéja előtt - mit is kell ma bevásárolnom? (Minthogy egy hete következetesen minden reggel elfelejtett valamit hazavinni.)

- Valami jó ujság van, Ollár?

- Nagyon jó ujság, Teruska, - vigyorgott barátságosan emez. - Van már librettistám.

- Jé! No, ez igazán nagyszerű! Negyed kiló szalonnát kérek... Kicsoda?

A hegedüs megmondta a nevét, s aztán csillogó szemmel folytatta:

- S ráadásul Csengedi Mari veszi át a színházat.

- Még egy krajcárt kapok vissza... Ugy? Csengedi? - és elfintorította az orrát.

- Miért mondja ezt olyan különös hangon?

- Én? Dehogy! Csak... Jőjjön! Zöldséget is kell hazavinni.

- Nos, igen. És, hisz' említettem már, hogy neki nagyon tetszik a zenéje.

- Igaz, igaz. E szerint...

- E szerint, ha most már az övé lesz a színház, akkor biztosan előadatja a darabot.

Terának hirtelen olyan nevetős kedve támadt, mintha csiklandozták volna.

- Oh, beh jó lesz, Ollár! Jaj beh szeretnék ott lenni a bemutatóján!

- Azt hiszem, szeptemberben vagy októberben már azt is megérjük. Igazán szeretne, Teruska?

- Oh, nagyon! Jézusom, most hátszint vettem felsál helyett! Na iszen, majd kiszid a mama. Ugyis mindig szid. - S szinte bánatosan tekintett maga elé.

A muzsikus figyelmesen vizsgálta az arcát.

- Szidja, Teruska? Miért?

A leány, miközben épp a zöldséges kofának számlálta a markába a pénzt, pajkosan kacsintott rája:

- Mert engedetlen vagyok. Most már tudja?

Az egérszeműn átbizsergett a melegség. Ugy érezte, hogy érti, miben engedetlen az anyjának ez a bájos, hamvasarcu teremtés.

- Hm, - gondolta magában, - addig verd a vasat, a mig meleg!

- S miért engedetlen? - faggatta előrehajolva, hogy a szeme közé lásson.

Az őz-szemű elfordította a fejét.

- Hogy az alma? - állt meg egy pillanatra a kofa előtt.

- Miért engedetlen? - ismételte meg a kérdést a nyulszőrkalapos.

- Maga nagyon drágás, - szólt a lány és otthagyta a kofát. Durcásan csücsöritette össze az ajkát, a muzsikusnak felelve:

- Csak...

- Nem mondja meg?

- Nem.

- No hát akkor, - vágta ki a rezet, összeszedve minden bátorságát a muzsikus - megmondom én.

- Mit mond meg? - kapta hirtelen arra a fejét (egyszerű, sötétkék kalapocskas volt rajta ibolyával) a másik, de már be sem fejezhette a mondókáját, mert a Diva-színház hegedűse belevágott a szavába:

- Hogy maga lesz a legbájosabb feleség a világon, Tera!

- Jézus Mária! - sikkantott a lány - kiesett a sárgarépa! - Ő is, meg az egérszemű is egyszerre lehajolt érte és utána kapott a földön, miközben ott, a zöldséges kofák áruasztalai tövében, a nagy, kerek, barna kosarakból kikandikáló petrezselyem, zeller, meg hasonló konyhakertészeti termékek szomszédságában az arcuk egy szempillantásra csaknem egymáshoz ért, s a forró leheletük, mint valami légies csók, összeolvadt.

Mire a sárgarépa szerencsésen visszakerült a fekete szatyorba, már sem a répa nem volt sárga, sem a szatyor nem volt fekete, hanem köröskörül minden rózsássá változott, mint a hajnal, s a csarnok íves boltozata alatt, a mindennapi betevő falatok vásári zsivajában hol elfogultan hallgatva, hol meg hirtelen kitörő gyerekes jókedvükben hetet-havat összefecsegetve már Ollár s a titkos jövődöbelije bandukolt ki az utcára nagy büszkén és boldogan egymás mellett. Ollár és menyasszonya. Eljegyezte őket a sárgarépa.

- Most már, - szólalt meg Tera, mikor a lakásuktól a harmadik utca sarkára értek - most már mit csinálunk? Mit szólnak majd apáék a dologra?

A hegedűs kihuzta magát:

- Fölmegyek hozzájuk és ünnepiesen megkérem a kezét. Ejh - nevetett - dehogy is a kezét. A kezedet!

- Juj, - kérdezte amaz lányos pirulással, - hát maga tegezni fog engem ezentúl?

- Természetesen.

- Mindig?

- Mindig.

- Beh jó lesz! - S egy szempillantásig hízkelkedően simult az ő Matyija mellé.

Aztán kicsit megszeppenve néztek Levisznyeyre, a ki hangosan köszöntve őket, atyáskodó leereszkedéssel állt meg előttük.

- Jó reggelt! Jó reggelt! Gratulálhatok? Máris?

- Ugyan, eredj a csudába! - nyújtotta neki a kezét a muzsikus, a kinek nem volt inyére, hogy megzavarták.

- Ejh, vén kópé, - nevetett a volt huszárfőhadnagy, azzal az ő kellemetlen, sunyi nevetésével. - Hogy titkolózkodt előttem! Valósággal bujkált előlem azóta. Hehehe! - és Terához fordult.

Az őzszemű rámosolygott (kire ne mosolygott volna ezen a reggelen?):

- Siessen, Levisznyey, siessen! Elkésik a hivatalból!

- Már el is késtem, hehehe! - ismétlődött a sunyi nevetés. - Éppen háromnegyed órával később érkezem be, mint a hogy kellene.

- Igaz, - jutott eszébe a kis zenésznek - hallottad, hogy Csengedi Mari...?

- Hehe, - szakította félbe dicsekvő hangon amaz, - hisz ez az! Engem már akár el is csaphatnak a hivatalból! Átmegyek a színházhoz. Igen, igen, a Divához! Mért, te ezt olyan különösnek találod? Semmi. Kibérlem a ruhatárt. Most beszélj, Pupák! Főbérletben. Az valamicskével többet hoz a konyhára, mint ez a számár hivatal. Nem igaz, Teruska? És a mellett uri állás. Szinekura. No nem?

- Dehogynem, - felelte halkán a Rahóthy-lány.

- Bár nekünk volna annyi jövedelmünk! - fohászkodott a „Háromkirályok” szerzője.

Levisznyey fölhozta a szemöldökét:

- Jövedelmünk? (Tera tréfás duzzogással legyintette meg a jegyesét a sárgarépaszatyrával: Lássá! Elárult!) Á, hát mégis csak gratulálhatok? No, ez derék! - s bizonyos csipős éllel kérdezte:

- Beleegyezett már az apus? Az igazgató ur. (A lány keserveset sóhajtott.) Mert én úgy látom, hogy haragszik. Még rám is, hehe, - folytatta orrolva, s egyszersmind a díjnokból kitollászkodó ruhatárbérlőjelölt kicsinylő mosolyával. - Azóta, kérlek, hogy együtt föntjártunk ő nagyságáéknál, szóra is alig méltat. Hehe, barátom! Ezért se voltam maguknál az egész héten, Teruska.

- No öreg, - fogta meg kedveskedően a kezét a muzsikus, - pedig most mégis feljössz majd velem. Lánykérőbe.

A végzett főhadnagy rátartin morzsolgatta a nyirott bajuszát.

- Azt már nem, barátocskám. Ő nagyságáék, úgy veszem észre, orrolnak rám és Levisznyey Árpádtól ne várja senki, hogy olyan helyre furakodjék, a hol nem látják szívesen. Nincs igazam? Mégél Levisznyey Árpád majd abból az évi tizezer koronácskából, a mit a bérletből kap, szép csöndesen magában is.

Ollár menyasszonya meglepetten biccentette meg a fejét.

- Hm-ha!

- Lássá, nincs segítség, - pillantott gyorsan a jövődöbelijére. - Most már hogy lesz.

- Ejh, - nevetett a nagy üstökű - van itt még valaki, a kiért Levisznyey Árpád sem sokalja majd egynéhányszor a három emeletet.

A napidijas furán húzta föl a szemöldökét:

- No-no!

Tera bucsuzkodott.

- Jézuskám, nekem már mennem kell. Nagyon későn van. És én nem vagyok olyan nagy ur, (bökött tréfásan a leendő ruhatárbérlő felé a szatyrával), mint maga. Én kikapok.

- Nem sokáig, - vigasztalta derűlten a nyulszörkalapos, és olyan hosszú csókot nyomott a kezefejére, (bezzeg ilyenkor nem volt már rajta a kötött keztyű), hogy azalatt egy dada, meg egy fűzőld-kalapos, kövér terézvárosi asszony is leszállt a villamosról, a melyik éppen a csók kezdetén ért eléjük a megállóhoz.

- Kezét csókolom, Teruska, - emelte meg a kalapját a macskaszemű. - Ő nagyságáéknak is kézcsókomat. A kedves nénjének pedig megmondhatja, hogy nem akarok tolakodni. Sok a dolgom a ruhatár átvételével. (Mintha bizony az esténként benne lógó ruhákkal együtt kellene átvennie darabszámra.) Jó mulatást!

Elváltak. A Rahóthy-lány befordult a mellékutcába jobbra, a két férfi pedig, nyomban élénk társalgásba merülve egymással, folytatta az útját egyenest, a minisztérium irányában. Tera még csupán annyit hallott Levisznyey hangjából, hogy:

- Hát, kérlek alásan, magam is... - aztán a távolodó beszéd elveszett az utca zajában, s a kis menyasszonyjelölt egyedül baktatott hazafelé a fekete szatyrával, a melyikből olyan kecsesen, olyan biztatóan és Istenem, olyan bolondosan kandikált ki a többi zöldség közül a sárgarépa.

A másnapi találkozáson - hirtelen ragyogó tavaszra fordult a kései hideg időjárás - a két szerelmes már az esküvőről tanakodott a csarnokban. És nagyokat mosolyogtak egymás szemébe a medve bőrire.

- Csak már kapnék néhány száz forint előleget a darabomra. Akkor nyomban megkérem a kezedet, és egy-kettőre megesküszünk.

Tera némán bólintgatott, mint az akác, a mikor tele van virággal.

- Gyerünk csak át a tulsó oldalra. Vajat kell vennem a tésztába.

- És esküvő után elutazunk. Tudod, hova?

- Esküvő után...

- Az Aldunára. Jó?

- Jó...

- Hajón. Nincs annál szebb utazás tavasszal, vagy ősze elején. Meglátogatjuk Herkules-fürdőt Márta nénit, a nagynénémet. Özvegy Inceszékynét. Neki ott külön kis fürdőtelepe van. Jó lesz?

- Hogyne lenne, - bólintott rá csaknem megrészegeve a jövő boldogságától a leány. - Hogy a vaj, néni? Jézus Mária, nem fél az Istentől, néni, hogy ennyit el mer kérni ilyen csöpp darabért?... Óh, az nagyon szép lesz...

- Nagyon szép? - vigyorgott a vajas asszony, és visszatette a helyére a kezében lévő vajat. - Adhatok kisasszonykám, kisebbet is.

A fiatalok egymásra nevettek.

- Nem a vaj lesz nagyon szép, néni! - tiltakoztak egyszerre. - Az inkább nagyon is csuf, hanem...

Elhallgattak. Az izzó tekintetük összekapcsolódott ebben a ki nem mondott szóban:

- ...a nászutunk.

Terát váratlanul mintha dézsza hideg vízzel öntötték volna nyakon. Reszketve fogta meg a párja kabátjának a szélét.

- Jaj, - suttogta, mialatt a szíve hevesen dobogott - az apám!

Csakugyan, a segédhivatali igazgató, kezében a nagy kampóju sétabotjával, ott lépegetett, lassan huzva a köszvényes lábát a csarnok másik oldalán. Nem nézett a lányára, mintha észre sem vette volna, hanem a csapzott bajszos, szikár arcának szigorú, fenyegető, sőt szinte vad merevségéből könnyen ki lehetett találni, hogy már meglátta őket.

A két szerelmes úgy állt ott a zöld levelekre rakott vajkészlet előtt, mint két megrettent gyerek, a ki a zápor előtt a fa alá huzódik. Már rég eltűnt a csarnok tulsó kapuján át a félelmes jelenés, (a jó Isten tudja, mi lelte, hogy éppen a halszagu helyiségen keresztül került a hivatalába), de Tera meg Ollár még mindig alig mertek elmozdulni a helyükről, nem csekély megdöbbenésére a kofának, a ki végre is türelmét veszítve szólt rá a lányra:

- No, kisasszony, ideadja mán annak a kis vajnak az árát, vagy tán ki se akarja fizetni? No még ilyet! - s egyidejűleg a széles csipejére illesztette a kezét, a mi a vásárcsarnokban körülbelül ugyanazt jelenti, mint a hatalmaknál a flotta-demonstráció.

Tera sietve fizetett, s a fiatal pár két perc múlva már odakint baktatott az utcán. Nem is baktatott, csak surrant. Mintha valami csapzott bajszos, óriási szikár ködalak lebegett volna a fejük fölött folyton a nyomukban, a kezében kampós sétabottal, mint a tanító, a ki bottal kergeti végig a folyosón a vásott gyerekeket.

- Az apa nagyon haragszik, - rebegte a leány, a mint tova tipegett a házak tövében, a csurgó ereszek alatt. - Most már tudom, semmiesetre sem fog beleegyezni. Láttam az arcán.

A kis hegedüs, a ki bizony maga is meghökkent attól a vésztjósító arckifejezéstől, biztatóan hunyorgatott a suttyomberki arája felé:

- Sohse félj, drágám! Majd megbékül. Csak már az előleg megvolna! De az az Apafi rémitő lusta. Persze, jól keres. Neki nem sürgős.

Hanem Terának az inacskájába szállott a bátorsága.

- De, Matyi, én félek, - suttogta, szaporán szedve a lábát a hóvizes kövezeten. - Én érzem, édes Matyi, hogy itt valami borzasztó készül.

- Micsoda borzasztó történhetik, - nevetett idegesen Ollár, mialatt menetközben egymásután gombolta ki a sárga télikabátján a gombokat, (cudar egy meleg idő, ilyen hirtelen!) - Legfőlőbb az történhet, hogy az öregek kikosaraznak.

- És maga ezen nevet? - vágott közbe a lány, s olyan ijedt képpel nézett a muzsikusra, mintha most iziben minden ábrándja szét akarna foszlani. - Magának ez olyan mulatságos dolog?

Befordultak a sarkon a másik utcába. A Diva-színház hegedüse hátracsapta a gyöngyöző homlokáról a nyulszőr-kalapját.

- Pfu, beh meleg van! - törülte meg a nedves üstökét. - Ha szeretsz, Tera, ha igazán és erősen szeretsz engem, Tera, akkor a szüleidnek a kosara nekem igenis csak tréfa. Mert akkor...

- Mit: mert akkor?...

- Mert akkor csak az történik, hogy neked majd választanod kell köztem és a szüleid között. Érted, gyönyöröm?

- Értem...

- És akkor én nyugodt vagyok afelől, hogy kit választasz. Ugy-e gyönyöröm?

A Rahóthy-lány - a nagy sietéstől-e, vagy egyébtlől? - csaknem elfuladó hangon rebegte:

- Nyugodt lehet...

- Megállj, Tera, megfizeti még neked ezt a szavadat az Isten! - suttogta a megindultságtól szaggatottan a kis zenész. - Akkor, ha nem lehet szépszerével, elviszlek erőszakkal, érted, gyönyöröm?

Tera megállt. Egy pillanatig olybá tünt föl, mintha rosszul lett volna, és meg akarna tántorodni. A hegedüs boldog ijedelemmel kapta meg a karját, és vonszolta, diadallal, tovább:

- Légy erős, gyönyörűm! Légy erős! Az Isten azért teremtette az embereket, hogy szeressék egymást. A ki ezt akarja megakadályozni, igen, gyönyörűm, az az Isten ellen vétkezik, mi pedig Istennek tetsző dolgot cselekszünk, ha minden poklokon keresztül is egymásé leszünk.

- Ne tovább, édes Matyi! - hallatszott szinte könyörgőleg a lány szava. - Ne őrjítsen meg egészen! - És a hogy most a férfira tekintett, olyat lobbant a szeme, mint valami lángnyelv. Szentlélek, piros nyelv képiben.

Az utolsó utcasarokra értek. Válniok kellett.

- Engem már aligha eresztenek el többet a csarnokba, - sóhajtott Tera, balsejtelemmel a hangjában.

- No hát, - szólalt meg elszánt tekintettel az egérszemű, - akkor még ma beszélek velük! Meddig van otthon az apád délután?

- Négyig; félnégyig.

- Három óra után ott leszek.

- S ha rosszul üt ki?

- Akkor... akkor a mi óránk is ütött. Ma ugyanis gázsi nap van... Hm. No mindegy, a föld alól is teremtek annyi pénzt!

S szinte egészen a lány füléhez hajolva, szenvedelmesen suttogta:

- Akkor elviszlek Herkulesre, Márta nénihez. Ott jó helyed lesz addig, a míg meg nem esküdhetünk.

- Szökni? - rebbent el Tera ajkáról, miközben az arca belesápadt ebben a nagy szóba.

A hegedűs, nem törődve vele, hogy egy arra csoszogó öreg asszony mily megbotránkozó pillantást lövel feléjük, megragadta a kezét és lassu hangsúlyozással mondotta:

- Akkor mától fogva mindennap délután várlak Budán a Szarvas-kávéházban. A Szarvas-téren. Ilyenkor nyáron az egészen néptelen, ott zavartalanul beszélhetünk. Négy és hat óra között várlak. Mindaddig, a míg meg nem érkezel. Megértetted?

- Megértettem, - mondta utána álomszerűn az őzszemű leány.

Forró kézszorítás, és elindult az egyik jobbra, a másik balra. Valamint két ellentétes irányba huzott, azonos középponti sugaru körvonal, a melyek nemsokára mulhatatlanul egybeforrnak.

XIV. FEJEZET.

A csinos, kétszobás legénylakásban, a melyet György urfi az otthonának volt kénytelen vallani (van-e otthona a sóvárgó léleknek, a mely, mint a madár, kóvályog az ürben és nem tudja sehol sem megrakni a fészket?), Jani, a kis inas napról-napra nagyobb elkeseredéssel törölgette a butort, porolta a valódi perzsaszőnyeget és kefélt a gazdája szép, kivasalt ruháit.

A szegény gyerek igazán meg nem foghatta, hogy egy idő óta miért nincs semmi sem jól, a mit a mindennapi dolga során végez, holott a ruhát is épp oly gondosan keféli, a szőnyeget is szakasztott úgy porolja, s a butorzatnak is minden egyes darabját ugyanazzal a lelkiismeretes figyelemmel törölgeti le, mint azelőtt?

A kis inas csak annyit látott, hogy a gazdája igen nagyon vár valami levelet. Reggelenként, sokkal korábban, mint azelőtt, hosszan, élesen, idegesen szólalt meg a cselédszobában a belső csöngettyű, jelezve, hogy a nagyságos ur kinyitotta a szemét. A kis inas szaporán termett bent a hálósobában, a hol már a küszöbön fogadta György urfi rekedtes, fátyolozott hangja:

- Nincs levél?

Volt nap, a mikor a kis inas azt felelte, hogy:

- Kérem szépen, még nem jött meg a posta.

Volt, a mikor ezt:

- Kérem szépen, nincsen.

De olyan nap is akadt, a mikor már levéllel a kezében nyitott be a hálósobába a kis inas:

- Kérem szépen, levél, nagyságos ur.

Ilyenkor sugárzó arccal vitte oda az ágyhoz a postát, mert biztosra vette, hogy most már vége szakad a szenvedéseinek, s a gazdája megint nem talál többé gyűrődést, vagy pelyhet a kikefélt ruhán és nem fedez föl port lent, a karosszéknek a hátsó faragványán.

Ám csak egy perc és Rahótvár ura unottan tette le a takarójára a sebtiben átfutott levelet, a következő pillanatban pedig a kis inas már megint megkapta a maga reggeli porcióját:

- Mit állsz itt, számár?

- Mért nem hoztad be mindjárt a reggelit is, te tökfilkó?

- Miféle morzsa megint az ott a szőnyegen? Te... te piszokfészek!

Hiába. A várva-várt levél csak nem akart megérkezni. Ha az őzszerű Tera tudta volna, hogy ilyenkor a bizonytalanság a legridegebb valónál is mennyivel gyötrőbb és kinosabb, akkor alkalmasint nem habozott volna s megirta volna leplezetlenül az igazságot a szerelmes kis rokonnak.

Ekkora bátorsága azonban a sárgarépa-kisasszonynak nem volt. Épp úgy, mint a hogy viszont Rahótvár fiatal ura is, ha történetesen szembe jött volna vele az utcán akár Tera, akár valamelyik más tagja a családnak, hát inkább elszaladt volna talán, hogysem a szeme közé merjen nézni bármelyiküknek: annyira kimerítette az erkölcsi bátorságát az a nagy vallomás.

Vagy egy hete huzódhatott már ez az állapot, s az első ragyogó áprilisi napsugár csillant át a halványsárga ablakfüggönyön, a mikor a kis inas ezzel a szóval toppant be a gazdája hálósobájába:

- Kérem szépen, képes levelezőlap.

A másik percben már különös, sárgába játszó pir ütődött ki György urfi arcán. A sárgás árnyalatot a függöny okozta, a pirosságot a levelezőlap rövid, de sok mindent sejtető szövege:

- „Gyere már! Várunk!

Gusztá.”

- Gusztá, - tette le kissé csalódottan, ám azért ki nem eresztve a kezéből a kártyát a kék selyempaplanon. - Gusztá. Miért ír nekem Gusztá?

Honnan is sejthette volna, hogy a vöröshaju lány végképp megunta már az örökké tartó vegyes fölívágot-, meg sajtvacsorát, s most már Levisznyey üzenetétől is felbosszantva, ő próbál pályázni arra a pástétomra, a mibe a huga nem óhajt belekóstolni?

A kis Rahóthynak az volt az első gondolata, hogy azért küldi az idősebbik lány a levelet, mivel Tera nem akar neki írni.

Az emberi agyvelőnek azonban olyan furfangos a berendezése, hogy mindig eggyel több érvünk van benne a mellett, a mi nekünk kellemes, vagy a mit szeretnénk, vagy akarunk, semmint ennek az ellenkezője mellett. Következésképp György urfi szerelmes fejéből is hamar kiszorította ezt az okos gondolatot az ujonnan föléledő remény, (lelki világunknak ez a bodzafa-jankója, a melyet akárhányszor borít is föl a sors, mindig csak újra visszabillen a talpára), hogy hiszen Gusztá nem azt írja, hogy csak ő vár, hanem azt, hogy:

- Várunk, - ebben a többszámban pedig már Tera is bent van.

Ujabb, bolond árnyak vetődtek eléje. Talán a bácsiék ellenzik a dolgot, s azért értesíti Gusztá, mivel a hugának írnia sem szabad? Vagy: oh, Istenem, hátha beteg szegény Tera és zokon esik neki, hogy feléje sem néz?

A szerelem, ha másként nem lehet, néha száraz gyökereken is él. György urfiba is új életet oltott ez a vékonyka gyökér: hátha?

- Még ma délelőtt okvetetlenül fölmegegyek, - határozta el magában és ügyet sem vetván a szőnyegen disztelenkedő cigarettavégre, a melyet pedig, ő nem lévén dohányos, senki más nem dobhatott oda, mint a kis inas, halkan füttyörészve öltözködni kezdett. A soványas, sápadt arcával, előrenyuló, majdnem hegyes Rahóthy-orrával olyan volt így füttyörészve a sárga függöny mögött, mint a kanári.

XV. FEJEZET.

György urfi reménnyel s félelemmel a szívében, szerdán délelőtt csakugyan becsöngetett Farkas bácsiék ajtaján. A régi (mindössze egy hete, s Istenem, mégis milyen régi!) ibolya volt a kezében. Terának hozta, de Guszta, (mert a suttyomberki menyasszony a befuttatott ajtóüvegen keresztül ráismervén a látogató félénk körvonalára, a nénjét tuszkolta ki - kellett is azt nagyon unszolni! - ajtót nyitni) tüstént beléptekor kikapta a kezéből:

- Jaj, beh szép, Gyuri! Köszönöm. Ugy-e, nekem adod?

- Rossz jel, - gyanakodott Rahótvár fiatal ura, borzalmas szorongások között és majdhogy el nem szédült fölindulásában, a mikor bent az ebédlőben Tera, a ki láthatólag mélyen belemerült az elejbe teregetett divatlap tanulmányozásába, komoran fordult feléje az asztaltól, a melyikre duzzogva könyökölt, s csaknem mord képpel nyújtotta neki a kezét:

- Szervusz...

Rahóthyne (a családfő ilyenkor javában irogatta alá a hivatalban az ügydarabokat) majd összecsókolta örömeiben a rég nem látott öccsöt. Alig hadart el azonban neki néhány kérdést (- Hogy vagy? Mért nem jöttél ilyen sokáig? Pedig mindennap emlegettünk, ugy-e, Tera?) hamarosan eltűnt az ebédet főzni. S alig telt bele öt perc, már - emennek nem kicsiny boszuságára - bekiáltott a szobába a vöröshajuért:

- Guszta! Gyere segíteni anyádnak!

- Látod, Gyuri, - vetette rá érzelmesen a szemét a szép pástétomos kisasszony, s a hangjából a tréfa mellől mintha valami biztató komolyság is kicsendült volna - minket mindig elszakítanak egymástól.

- Ezt jól rendeztéték, - gondolta magában Tera boszusan - csak épp hogy picikét elkéstetek vele. - S kinos zavarral tekintgetett a néma izgalomtól kipirult gyerekekre.

- Teremtő Atyám, hogy rázzam le most én a nyakamról ezt a fafüttyköt?

Mindegy. A szerelem a maga önzésében semmivel sem irgalmasabb az utolsó árverési hiénánál. Arra nem birta rávenni az özszemü lányt a rokoni gyöngédsége, hogy nyíltan odavágja a kis Rahóthy szeme közé:

- Mit keresel nálunk? Mit akarsz tőlem? Másnak a mátkája vagyok én már, másé! - hanem azért az a bizonyos árverési hiéna ott a szíve rejtekében meglelte a módját, hogy miképp kell simán megértetni az alkalmatlan kérővel azt, a minek a kimondására nem volt meg a „mersz”-e. Alig hogy az anyja kiszólitotta Gusztát a konyhába, egy-kettőre megkapta György urfinak a kezét és (szegény, szóhoz sem tudott jutni a nagy lelki fölindulástól) becipelte magával a szalonba:

- Gyere, fafüttyök, zongorázzunk kicsit! (A dobót is így pörgetik meg katonáéknál, ha a halálra ítélte beszélni akar.)

A következő percben már ott ült a zongora előtt, s úgy, a hogy, itt-ott bizony incurkát hamisan, de azért alapjában mégis kedvesen és érzéssel rákezdett a „Háromkirályok” legszebb dallamára. Arra, a melyikért most egy hete még egyszer visszaültette Ollárt a megjavított hangszerhez, a mikor már menni akart. Rányomta az ujját a billentyűkre, s mialatt György a ripsz-kanapéről szorongva és megittasultan bámult rá a világoskék, gyerekes szemével, nem éppen iskolázott, ám mind a mellett ifjonti bájjal csendülő hangján - a csinos fejecskéjét hátravetve kissé - valami szövegtelen éneket trillázott melléje.

- Mi ez? - szólalt meg Gyurka, mikor a lány eljátszta az egészet.

Tera halk futamot kezdett.

- Háromkirályok, - felelte s oda sem nézett.

- Háromkirályok? Uj? Nem ösmerem.

A lány abbahagyta a játékot:

- Nem is ösmerheted. Uj. (Pillanatnyi csönd.) Operett. (Még egy pillanat.) Ollár irta.

A kis Rahóthy lehajtotta a fejét.

- Ollár, - rebegette, s maga elé meredt. Aztán félénken vetette rá a szemét a második unoka-testvére:

- Itt volt?...

- Itt, Gyurikám. Ma egy hete. - S nyiltan nézett a fiatalemberre:

- Épp akkor, a mikor megkaptam a leveledet.

A következő szemhunyorításban már csaknem sirásra görbülő szájjal ugrott föl a zongora mellől, s odaszaladt a sápadtan levegő után kapkodó gyerekekhez:

- Fafütyök! Fafütyök! Ugy-e, mi azért jó barátok maradunk?

Gusztá kukkant be a szobába:

- Zavarlak? - kérdezte epésen, minthogy nagyon is egymás mellett látta a párocskát.

- Furcsa kérdés, - felelte az öz-szemü. - Már hogy zavarnál? - Majd gyöngéden megérintvén Györgynek a vállát, a nénye remek aranyvörös hajára mutatott, a melyben, balra a halántéka fölött, ott illatozott a selymes hullámok közt az imént rablott ibolya:

- Nézd, Fafütyök, nézd milyen pompásan illik a hajába az ibolyád!

A Rahóthy-fiu meglehetősen bambán tekintett a kacérul mosolygó szép lányra.

- Bámulatos, - futott végig rajta ösztönszerűleg valami elutasító, hideg érzés - hogy lehet ilyen vörös haja valakinek?

A miből önként következik, hogy nem lévén többé keresni valója a háznál, fölkelt, hogy neki mennie kell.

- Kezét csókolom, néni, - mert a bucsuzkodásra, törökösen mintázott termes pongyolájában, Augusztá is belebegett a konyhából, miközben a szeme dárdáit gyilkosan szögezte neki Terának, a lisztes kezével erőnek erejével marasztalva a fiut. - Szervusz, Gusztá, Isten veled, Tera! - S oly furcsa, olyan nyugtalanító, kinos, sőt majdnem bántó volt ez a hang, ez az arckifejezés, meg az a modor, a hogyan bucsuzott, hogy Tera megrettent:

- Szent Isten, - villant meg a fejében - csak nem követ el valami bolondot ez a fiu?

Már mindnyájan az előszobában voltak, s György éppen a fehér selyem nyakvédő sálját igazgatta a télikabátja gallérja alatt, (lám, ilyen nyakvédőt kellett volna viselniük a franciáknak a nagy forradalom idején a gillotin ellen!), a mikor Ollár jövődöbelije megrántotta a távozófélben levő gyerekek a kabátja ujját:

- Gyere csak, Gyuri! Valamit akarok neked sugni! - És szépen, mint a kezes bárányt, visszavezette az ebédlőbe. (Gusztá is mintha be akart volna menni utánuk. De az anyja még idejekorán megfogta a szoknyáját: - Ne, ne zavarod őket! Hátha megjött az esze?)

- Gyuri, - szólalt meg odabent az őzszemű, amannak a télikabátja gombján motozva (s a hangja olyan ijedten nyugós és zavart lett, akár a fiatal asszonyé, mikor az első összezörrenés után a korcsmába készülő urát engeszteli), - ugy-e, megigéred?

- Mit? - kérdezte elkényszeredve a másik.

- Hát, hogy jó barátok maradunk! - s idegesen rántott egyet a kabátgombon. - Mindig! Érted! Most is, meg később is, meg mindig!

S mivel az ifju Rahóthy sehogy sem akart a szeme közé nézni, hát megint rándított a gombon:

- No! Szembe rózsám - egyszerre vérkavarón olvadákonnyá vált a hangja - ha... szeretsz...

A fiu megrázkódott, mint a békacomb a villamos áramtól és ránézett:

- De te? - hebegte fázósan.

- Én is. (Most ünnepiesen a jobbját nyujtotta neki.) Hidd meg, Fafütyök, én vagyok a te legjobb barát...

A többi már nem tudta kimondani, mert elpityeredett. Istenem, ugy sajnálta ezt a szegény Fafütyköt!

Rahótvár urának sem kellett több. Ő is szepegni kezdett, és, mivel most már mindkettejüknek a torkukon akadt a szó, hát egymástól ismét elfordított tekintettel ott álltak némán, mint valami boldogtalan kedves kis kukák, s csupán a markuknál fogvást egymásba fonódó karjukat huzogatták előre, hátra, előre, hátra, mintha fűrésznének. Tera birt megszólalni először:

- Megigéred?

- Meg.

A lányt nem elégítette ki ez a válasz. Komolyan félt, hogy kárt tesz magában a gyerek. Bizonyosságot akart.

- Esküdj meg! Esküdj meg, Gyuri, hogy mindig jó barátok maradunk, és, hogy vigyázni fogsz az egészségedre! No! - s hevesen megszorította a kezét.

György urfi megint rávetette szomoruan a szemét az elveszett menyasszonyára.

- Esküszöm.

- Mire? - faggatta hirtelen szóval amaz.

A fiu gondolkozott egy pillanatig.

- Az anyám emlékére, - felelte átszellemült arccal.

Tera visszarántotta a kezét:

- Az anyád emlékére? Te, fiu, hiszen az...

Elakadt. - Jézus Mária, - cikázott át villámgyorsan az agyvelején - most majd kikottyantottam ennek a szerencsétlennek, hogy az anyja mifajta (már arra értette, a mit mindenki tudott Budapesten, hogy Csengedi Mari Kamenov grófnak a barátnője).

György urfi zavartan kérdezte:

- Mi... mi?...

- Semmi, - simított el emez egy hajtincset a szabadon maradt balkezelével a homlokából. - Csak azt akarom mondani, izé... hogy... hiszen az anyád emléke szent előtted, ugyebár? És akkor a fogadásod is szent, ugy-e, te kedves, kedves Fafütyök.

S attól a borzasztó gondolattól-e, hogy az imént majd hogy ronggyá nem tépte ebben az amugy is olyan érzékeny lelkű, szegény, beteges fiuban a legszentebb gyermeki gondolatot, vagy pedig általában a pillanat izgalmától-e, egyszerre hangos zokogással borult a tétován álldogáló kis Rahóthy vállára.

- Gyuri, hidd meg, hogy én is nagyon szerencsétlen vagyok!

A két Guszta a sirás hallatára kíváncsian nyitott be az ajtón.

A vöröshaju lány idegesen pillantott rájuk, Rahóthyne pedig a pufók, rizsporos arcán előmlő titkos örömmel, nyájasan szólott:

- Gyerekek! Ti sirtok? Sirtok, ugy-e, a boldogságtól?

- Áh, gratulálok, - tódította Guszta rosszul leplezett gunnyal.

A két fiatal erre a zavaró hangra szétrebbent.

- Jöjjön csak haza az apa, majd gratulálhatsz, - vágott oda a könnyein keresztül a sárgarépa-kisasszony.

Ebben a pillanatban, még mielőtt György urfi szóhoz jutott volna, erélyes csöngetés hallatszott be kívülről.

- Nézz ki, Guszta, kicsoda! - intézkedett a segédhivatali igazgatóné. - Hát - miért sirtatok? - fordult Gyurihoz.

- Az apa! - kiáltotta az előszobából a vöröshaju s a következő percben már eldőrdült odakint a mord apai ágyu:

- Itthon van Tera?

György válaszolni akart valamit a nagynénjének, de mielőtt szólhatott volna, rájött újra a köhögő roham. Hiába, mégis csak kár volt hazajönni abban a mult heti hidegben.

- Mindjárt megtudod, mama, - mondta ideges várakozással a bátor kislány, és állva maradván a helyén, elszántan nézett a következők elé.

- Hazajöttem a hivatalból, - hangzott most közvetlenül a küszöbről Farkasnak a hangja - mert már nem birtam uralkodni magamon.

Ezt mondván, haragosan belökte az ajtót, és még a köhögésében szinte fuldokló unokaöccsével sem törődve, rátámadt Terára:

- Ki volt az az elzüllött fráter, a kivel a vásárcsarnokban szerelmeskedtél?

Irgalmas Isten, az ő Matyija! Az őz-szemű leány, hamvas orcáján még az előbbi könnyek piros rózsáival, megrázkódott. Azután - meglátszott rajta, hogy küzködik a sirással - minden izében remegve, de azért merészül nézett az apja szeme közé:

- Az nem elzüllött és nem fráter, apám! Az Ollár, a vőlegényem!

- A vőlegénye? Azt mondja? Az az éhenkórász? - csapta össze Augusztia elszörnyűködve a lisztes kezét.

- A vőlegényed?! - bömbölt a dühtől valósággal szederjes képpel a segédhivatali igazgató, körülbelül olyan ugrásokat téve a lánya felé, mintha vivóakadémián volna. - Hát mikor jegyeztétek el magatokat? A vőlegényed? (Az, apám!)

- Szörnyűség! Az a ripacs! De hát mi történt, Farkas? - csattogott Rahóthyneknak szaporán egymáshoz lóditgatott tenyere; úgy, hogy ebben a gyors működésben egy-kettőre leporlott róla a liszt.

- Talán bizony - vágott ki az apa ujjabb ugrás közben egy primet a karjával - a vásárcsarnokban? (Ott apám!) Ott? Ott?! Ott!?!

A következő pillanatban hatalmas csattanás hallatszott, s rá rögtön kiütődött a szerelmes lány bal arcán egy jókora tenyérszúrás, égő, piros folt:

- Ez a tied, te... te pökhendi! - üvöltötte, majd széttárva a karját a levegőben, mérgében jóformán dadogva magyarázta a feleségének:

- Kérlek, ma véletlenül a vásárcsarnokon át sétálok egészen gyanútlanul a hivatalba, hát kit látok ott, mint ezt a frajlát egy elzúllott külsejű fickóval! Majd fölfalták egymást a szemükkel!

- Hát az volt az az Ollár! - tódította Rahóthy né a mellén keresztbefont karral. Jól előre s jó magasan kellett kifeszítenie a kövér felső karját, hogy ezt megtehesse. - No, tudod, Farkas, most rögtön elküldöm neki postautalványon a négy koronát a multikori zongorahangolásért.

- De mama! - szólt közbe Gusztá, a ki az alig hallhatón, tompán bühümöző György mellett állott, részvevőn és behizelgőn tartva elejbe egy pohár vizet:

- Igyál egy kortyot, Gyurikám! Az jó lesz.

- Küldd el! - hagyta rá a feleségére Rahóthy Tamás és ketrecbe zárt tigris módjára járt le-föl, már a mint szokta az ebédelőben. - Az arcába kell neki vágni azt a pénzt! - Megállt, mintha csak most vette volna észre, Gyuri előtt.

- Ne köhögj, fiam - mondta valamivel szelidebben, s (miközben a gyerek elkeseredve intett a kezefejével, hogy ő neki már ugyis mindegy), mintha mentőeszme gyanánt neki is hirtelen az a gondolata támadt volna, a mi a vöröshajúnak az oldalát furta, lassan végigsimogatta a tenyerével (ugyanazzal, a melyikkel a másikat ütötte imént) a pástétomos kisasszony szép fehér arcát.

- Látod, fiam, - mondta - itt van, ez a jó lány, ez nem okoz keserűséget a szegény, küzködő apjának. És ez nem tud férjet kapni.

- De, ugyan, apa...

- Dehogyan nem tud, - ugrott bele merészen a mentőeszme kellős közepébe Rahóthy né, s ezuttal a széles csipejére tette a kezét, - csak hogy nem akar! Hogy körülrajongták a férfiak most is a farságon! Mennyi kérője volt azalatt is, amíg te Lusszinban üdültél, Gyuri! A mult hónapban is egy számellenőr, - ugy-e, Gusztá, a Stankóczy? (De, mama, kérlek!) - hogy esengett a kezéért és ő nem, és nem! Nem akar férjhez menni! Azt mondja (De mama, mama!) - ugyan kérlek, hát már csak megmondom, a mi igaz! - azt mondja, hogy vagy olyan férfinak lesz a felesége, a ki hozzája méltó, vagy pedig nem megy férjhez senkihez. Ugy bizony, Gyuri. Ilyen szép leány! - s nagyobb fontosság okáért immár a puffadt, borzas fejét is ütemre rázogatta a szava mellé.

A fiú jóformán meg sem igen értette ezt az atyafiságos utóajánlatot. A szalonból minden két-három percben kihallatszott Tera sirni tudatlan zihálása. Nem zokogás, csupán valami furcsa, rohamszerű, fuldokló kapkodás a levegő után.

- Sir, - nehezedett rá tompán az agyára, - az én (Tera előbb kiejtett szavai forogtak a fejében) - az én... legjobb barátom.

S mivel úgy érezte, hogy nem bírja tünni tovább ezt a hangot, hirtelen bucsuzkodni kezdett, s lassan, lábujjhegyen, a hogy a halottasháznál szoktunk belépni a ravatalos szobába, besomfordált a szalonba.

- Tera, - suttogta itt (ő, a gyöngye, a beteges, a gyerek) - Tera, légy erős.

Az őz-szemű leány (a zongora mögött, a hol Ollár helyén ült a csavaros széken) megrázkódott. Feléje fordította a halvány, tojásdad arcát, a melynek egyik felén még ott tüzelt az apai kéz nyoma, s felállván, lassan, zajtalanul, mint valami fájdalmas ígézet, odasuhant a fiuhoz és a kezét nyújtotta neki.

- Ne ítélj meg, György, - szólott (küzködve a saját hangjával) fátyolozottan - az én... az én utam most nagyon elkanyarodik.

Nem mondhatott többet. Az ebédlőből érdesen recsegett be (mint a mikor a vihar rázza a magános házban az ablakokat), a családfő haragos szava:

- György, gyere ki! Mit beszélsz még mindig azzal a semmirekellővel?

XVI. FEJEZET.

Ollár a délutáni lánykérő tiszteletére csupán a rajta volt vadonatúj, szép, csikos nadrágot kérte kölcsön a vele egytermetű fagottistától, hanem, a mikor a végképp kikoszarzott kérő minőségében izgatottan és mód nélkül idegesen kijött, kisietett, vagy talán legjobb volna ez a szó erre a gyors távozásra, hogy: kilendült a Rahóthyék lakásából, már azt hitte, hogy nemcsak a nadrágja, de a Ferenc József-kabátja, kalapja, sőt még a feje sem az övé.

- Szemtelenség! - beszélt magában élénk taglejtés között, mialatt szapora lépésben szaladt le a homályos lépcsőházban. - Gyalázat! Gazság! No, Tera! No, megálljatok!

El kell ismerni, heves csata volt. Csufondáros vereség. Tera, Guszta őrizetével, be volt zárva a hálósobába. A segédhivatali igazgató, a ki csak néhány órával előbb, délelőtt még olyan ugrásokat tett az ebédlőben, mintha vivóakadémián volna, most ugyanazon a helyen akkorákat lökött a kezével (hol szétterpesztve az ujjait, hol ökölbe szorítva) a levegőbe, mintha egyszerre három tányérral lapdázna; s minden lökésnél egy-egy kemény morgást eresztett ki a torkán:

- Hogyisne! (lökés.)

- A lányomat! (ujjterpesztés.)

- Feleségül! (ökölbeszorítás.)

- Hahaha! - kacagott bele pokolian Augustza, a ki az egész idő alatt csipőre tett kézzel állt a bezárt hálósoba előtt, ilyképp értetve meg a kérővel, hogy Tera alkalmasint oda lehet becsukva. - Mit gondol a tisztelt ur?! Egy Rahóthy-lányt?!

- Hát tulajdonképpen ki maga, barátom? Mi maga? (ujjterpesztés.) Hogy egy ilyen nagy családba merészkedik (ökölbeszorítás) befurakodni? (dühös lökés a levegőbe.) A csarnokban? Majd adok én csarnokot annak a semmirevalónak! (még dühösebb lökés a levegőbe.)

- Van a tisztelt urnak (csipőrengetés) elég sok nőismerőse! (fejbillegetés.)

- Keressen ott magának feleséget (ujjterpesztés) a kóristalányok között! (ökölbeszorítás és lökés a levegőbe.)

Beszélhetett itt a muzsikus. Tiltakozhatott, feleselhetett, védekezhett, ígérhetett, a Rahóthy-kettes szózápora föltarthatatlanul zuhogott a fejére, mintha csöbörből zuditották volna rája. Ollár kinyitotta az előszobába szóló ajtószárnyat. Biccentett a fejével és a pillanatnyi csöndben, a mely ennek a gyors távozásnak a láttára következett, egész testében remegve az indulattól, villogó szemmel mondta ki, a mi a szívét nyomta:

- Tisztelettel jöttem ide! Így bánnak velem! Ez nem uriemberekhez méltó eljárás! (Teremtő Isten, hogy a manóban figyelmeztessem Terát, ha csakugyan bent van a másik szobában, a Szarvas-kávéházra? - cikázott keresztül az agyvelején). Ez... ez közönséges (jó nagyot kiáltott, hogy az ajtón túl is meghallhassa, a kit illet) közönséges szarvas-okoskodás, ajánlom magamat!

S ugy becsapta maga mögött az ajtót, hogy az egész emelet rengett beléje.

A segédhivatali igazgató meg a felesége egymásra nézett.

- Ha, - szólalt meg végre, a mikor már az előszoba ajtaja is becsapódott - ha egy díjnok ennek a tiszteletlenségnek csak a tizedrészét is merné velem szemben tanusítani, a következő félórában már megszűnnék napidijasnak lenni.

- Meg is érdemelné! - erősítette Augusztá, még mindig harcrakészen, azaz csipőre tett kézzel állván az ajtóban. - De, Farkas, ez az ember bolond! És, kérlek, szemtelen! Azt mondja: szarvas-okoskodás. Arcátlan! Be kellene pörölni becsületsértésért. Mintha bizony én szarvakat raknék a homlokodra!

- Ejh, kérlek, annak egészen más... - akart közbevágni Farkas ur, ám a női erényében sértődött hitvestárs kesernyés kacagással nyomta el a szavát:

- Hm! Örülnek, ha a diván fölé tudnék két szép agancsot felszögezni, nemhogy a te fejedre raknám őket!

A családfő, miután valamit morgott a lecsüngő bajsza alá, néhányszor még végigmérte nehéz léptével a szobát, aztán fogta a széles karimájú kalapját, meg a botját és sötét méltósággal elkullogott a kaszinóba.

Augusztá kinyitotta a hálószoa ajtaját.

- Á, - szólt meglepetve, mert szentül azt képzelte, hogy legalább is sirógörcsök közt találja Terát, (pedig az inkább mosolygó kedvében volt a „szarvas-okoskodás”-tól, a mi oly édesen bambává s mégis olyan nagy jelentőségüvé tette rá nézve Ollár kifakadását), - hisz a kisasszonynak kutya baja! Azt hittem, - folytatta epés gunnyal - hogy azóta már legalább is leugrottál a harmadik emeletről és ime, a nagyságos kisasszony még talán nevetni is szeretne a szegény szülein. No, van neked lelked, Tera, van neked lelked, te cinikus, te... te... te!...

- Nem olyan gyerek ez, anyus, - jegyezte meg derülten Gusztá és kiperdült az ebédlőbe.

Az őz-szemü, a ki már teljesen közömbösnek látszott az anyja szidása iránt, szárazon kérdezte:

- Hát semmiáron sem adtok neki, mama?

- Ugy gondolom, hallhattad az ajtón keresztül, - felelte Rahóthyné. - Most pedig főzd meg a feketekávé spirituszon, mert már négy óra mult és éhes vagyok.

- Feketeleves! - rikkantott át nevetve a másik szobából a vöröshaju. - Hahaha, Tera, „hátra van még a fekete leves!”

A sárgarépa-kisasszony lassan átsuhant a lányszobába.

- Hallottad?! - rivallt rá az anyja, a hogy közömbös arccal elhaladt mellette. És újra a csipejére illesztette a husos kezét.

- Mindjárt, - szólt vissza egykedvűn a leány, s megigazitotta a hamvasszőke haját a szalonban az ablakon függő kis hármastükör előtt.

- A Szarvas-téren, - mondta magában, s óvatosan megtapintotta a piros, nyári zubbonykájá alatt a kis pénztárcáját, a melyet, harminchét koronányi összerakosgatott pénzével, meg egy csillogó pókháló-sállal együtt még ebéd ideje alatt (mert azzal az ürüggyel, hogy a feje fáj, akkor is bent maradt a lányszobában) dugott el a pihegő keblében.

- Hol a kávé? - kiáltotta, s kifelé indultában szinte rátapadt a szeme a zongorán arra a helyre, a hol azon az emlékezetes délutánon oly kimondhatatlanul édes volt szembekönyökölni Ollárral, hallgatni elandalogva a „Háromkirályok”-at, s nézni, mint árnyékolja be az a bozontos üstök a kis muzsikusz eszes, nyílt homlokát a hunyorgató egérszeme fölött.

- A Szarvas-téren a Szarvas-kávéházban...

Öt perc múlva már vigan nyaldosta a kék spirituszláng a kávésfazekat a konyhán. Ide is öltögette a nyelvét, oda is, mintha csufolódnék.

Eltelt egy negyedóra.

- Mit piszmozg ez ott künn olyan sokáig azzal a kávéval? - kelt föl zsémbesen a már meg is terített asztal mellől Rahóthyné, s bosszusan nézett ki az előszobába:

- Tera! Hozd már azt a lötytyöt.!

Semmi válasz. Az előszoba ajtaja kitárva. Augusztá kisietett a konyhába. Hát a konyha üres, és a forró feketekávé, sárgásbarna habjával bugyborékolva, épp akkor futott ki a fazékból.

A vicéné csoszogott nagyokat slappogva a papucsával a folyosón.

- Jé, hát a nagysága már jobban van? - kérdezte, álmélkodva csapván össze a görcsös kezét.

- Én? - bökött a hatalmas mellére, rosszat sejtve, a segédhivatali igazgatóné. - Hiszen semmi bajom sincs. Nem látta a...?

- No még ilyet! - vigyorgott sunyin a szavába a papucsos udvarhölgy. - 'Sz éppen most szaladt orvosért a kisasszony. Hajadonfőtt! Csak az a szép sál volt rajta! Még én hittam neki a komfortáblit a sarokról!

Rahóthyné majd kiejtette a kezéből a kávésfazekat, a melyet az imént vett le konyharonggyal a fülénél fogva a spirituszról.

- Komfortábli? - lihegte. - Maga, vicéné? A lányom?! - és kezében a forró fazékkal, mint a bolond, rohant be a szobába:

- Guszta, Guszta! Tera megszökött!

XVII. FEJEZET.

György urfi már kilenc nap óta minden áldott este ott duhajkodott a Wesselényi-utcai színész-korcsmában. Fizetett boldognak-boldogtalannak, a ki csak az asztalához ült és a vékonypénzü segédszínészek, kardalosok, meg színházi zenekarbeli tagok ugyancsak ünnepelték Rahótvár urát, az ő kedves Ollár Matyi barátjuknak - így is mutatkozott be nekik a fehér asztalnál - a sógorát.

Első nap, még ama kinos emlékü április harmincadikán, György urfi úgy került a „Fizess!”-csárdába, (ez a rosszmájú név diszelgett két óriási kék szőlőfürt között a színészkorcsma cégtábláján), hogy mindenáron szeretett volna megismerkedni Ollárral. Kereste a színháznál, de az egérszemű muzsikus aznap este nem jött be az előadásra, s ez okból igazította a Diva öltözői körül ácsorgó színészcsoporthoz a „Fizess!”-be, a hol, mondták neki, Matyi vacsorázni szokott. Itt várakozott rája a kis Rahóthy egészen éjfél utáni egy óráig, s e közben ösmerkedett össze (valami sajátságos és merőben újkeletű szomszedságból Ollár kartársai, barátai és sorsosai után) a korcsmában vacsorázó vagy pityizálgató bohém népséggel.

A Diva második hegedűse azonban nem mutatkozott. Sem első este, sem az ezután következőkben. Neki más dolga volt. Először is alig két órával az után, hogy Rahóthyék utilaput kötöttek a talpára, Budán a Szarvas-kávéház elé már megérkezett habos lovon, vagyis inkább a habos ló után zötyögő komfortáblin a szökevény Tera. A vicéné rendelte bérkocsit, a nyom eltüntetése végett, már elküldte az előtt a király-utcai kalaposbolt előtt, a hol (odahaza sehogyan sem lévén módjában kalapot tennie a fejére) sebtében egy olcsó Girardit vásárolt, hogy ne kelljen hajadonfótt végigrobognia az utcán, mint valami elszalajtott szobalánynak, mert az mégis csak rettenetes.

- Itt vagyok, - rebegte, odatoppánván a kihalt kávéházban az asztaltól izgatott örömmel fölugró Ollár elé, a kivel kis hijja, hogy ott a vén pincér szemeláttára a nyakába nem borultak egymásnak.

Ez ellen a veszedelem ellen sürgősen meg kellett tenni az óvóintézkedéseket és a kócos muzsikust e tekintetben emberül megállta a helyét. A lányt a kávéházban hagyván, tüstént megtáviratozta a nagynénjének Herkulesfürdőre, hogy holnap odaérkezik a menyasszonya. Egyik közeli üzletben vett az aznap délelőtt kapott gázsijából egy olcsó kis kézitáskát, egy pár keztyűt, meg egy jó, bolyhos nagykendőt, (hogy mégse fázzék meg olyan könnyen a szerelmese éjszaka a vonaton), aztán még megirt egy hosszú levelet, a melyikben töviről-hegyire elmondta özvegy Inceszékynének ezt a különös menyasszony-utaztatást. A mikor mindezekkel elkészült, akkor kihajtatott a jövődöbelijével a nyugati pályaudvarra, s illedelmesen, boldogan és féltő aggódással elbucsuzkodván tőle, a legközelebbi vonattal leküldte Herkulesre, hogy üldözéstől és rágalomtól egyaránt védett helyen legyen.

Igy „szöktette” meg a kis hegedűs a híres, gazdag, büszke Rahóthyék öz-szemű ivadékát. Ugy látszik, a becsület is olyan, mint a lótarás: bizonyos körökben nem mulja divatját.

Na iszen, micsoda utazás volt az szegény leánynak. Egyedül, felgyujtván maga mögött a visszavonulás hidját, (gondolt is ő most ilyesmire), és nekivágván behunyt szemmel, pusztán a szíve dobogására hallgatva, a bizonytalanságnak.

Másnap reggel azután Ollár is megtette a magáét. Rögtön két heti szabadságot, meg egy hónapi ákontót kért a direktorától. Az előbbi könnyen megkaphatta, hiszen az eladóféltben lévő színháznál már ugyis lanyhán folyt minden: az utóbbit, százhatvan koronáról volt szó, már valamivel nehezebben, hanem azért mégis csak kikunyorálta valahogy a jólelkű öreg Felicititől. Ezenkívül harmadfél órai elkeseredett szótusa után, a jeles Apafi Mákony erkölcsi

támogatásával „Lant és társa” színházi ügynökségétől is kicsikart kétszáz korona ideiglenes előleget a „Háromkirályok” partitúrájára. Mit: kicsikart? Egyenest kihasította a bőrükből, miként az igazi Lant az elismervény átvételekor fanyar elmésséggel megjegyezte. Ez volt az egérszemű hegedűsnek az első együttes tevékenysége a mesterrel az operett körül, mert a zseniális Mákony meg Ollár precedensére hivatkozva, rövid félórai harc után a másik kétszáz koronát „ajzotta ki”, - a hogy ő mondta - a „Lant”-ból. Az összeharácsolt pénzből Matyi kifizette a hónapos szobáját, kiváltotta a tavaszi kabátját meg a nyári ruháját, magának szalmakalapot, új fogkefét, Terának egy-két egyáltalában nélkülözhetetlen ruhadarabot, mind a ketjüknek pedig olcsó, de annál megbízhatóbb jegygyűrűt vásárolt, majd végül összecsomagolta a cókmojkját, a hegedűjét meg a hangjegyeit, visszaküldte a fagottistának a kölcsönként nadrágját és senkinek sem szólva hova, merre igyekszik, a legközelebbi vonattal ő is utána szállott a párjának. Mint a fecskék, a mikor vándorolnak egyik tájról a másikra.

Herkulesről mindjárt expressz-levelet küldtek Rahóthy Farkasnak, (a ki most már amugy is készséggel beleegyezett volna mindenbe, csak hogy elkerülje a botrányt, melyet semmikép sem ítélt összeegyeztethetőnek a hivatalbeli állásával), hogy - ugymond - a papa is, a mama is bocsásson meg nekik, de ők nem tudnak egymás nélkül élni. S hogy a papa küldje el a címükre postafordultával az atyai áldását, s a nem kevésbé fontos, kötelező apai beleegyező nyilatkozatot is, valamint a dispenzációt, mert sürgősen meg akarnak esküdni.

Tera, a maga lányos érzetével nagyon szerette volna megírni ebben a levélben az édes anyjának még azt is, hogy ő egészen külön szálláson van Ollár nagynénjének a penziójában, míg a vőlegénye egyelőre bent a fürdőtelepen lakik, hogy nem együtt s még csak nem is egy vonaton utaztak el Budapestről: ám a másik, a boldogságáért reszkető, szerelmes, új én-je letétette vele a tollat, a mikor ezt a valóságot készült papírra vetni.

- Jobb így, - sugta neki ez a szerelmes „én”, - hadd higgyék, hogy már ugys késő minden.

A szökevény jól számított. A levél elküldése után ötödnapi megérkezett az apai válasz. A borítékjában nem volt semmi egyéb, csak az aláírt beleegyező nyilatkozat, meg a dispenzáció. Írás egy sor sem. Bizony, háromszor is megnézte a nagy borítékot a kisebbik Rahóthy-lány, nem maradt-e benne mégis véletlenül valami üzenet. Ha nem az apjától, hát az édesanyjától. Vagy legalább Gusztától. Csak egy szó, hogy: „Megbocsátunk”. Avagy hogy „Legyetek boldogok!” De nem. A boríték üres volt, mint azoknak a szíve, a kik küldték.

Másnap, kilencedikén délből, - a boldog fiatal pár épp akkor tért haza a szerény esküvőjéről - távirat érkezett - a Fafütyöktől.

„Legyenek százszor boldogok,

Rahóthy György.”

Ezen az estén hatalmas „muri” volt a „Fizess!”-ben. Ollár sógora nyakra-főre hozatta a pezsgőt és akkorákat kacagott a vidám tréfákon (a melyek úgy ugrándoztak pohárcsengés közt a fehér asztalterítőn, mint eső után a béka), hogy szegény, lázasan égő feje némelykor majd beleszakadt. Ha a kalocsai internátus jezsuita atyái, vagy a jó öreg gyámja meglátták volna ebben a széles jókedvében az eddigelé még mindig oly csendes, szelid, bornemissza gyereket, bizonyára összecsapták volna a kezüket ámulatukban:

- Szent Isten, mi lelte ezt a fiut?

Ha meg a háziorvosa toppant volna be történetesen a lármás, füstös helyiségbe, hát (a milyen szókimondó, darabos ember volt a doktor), egyenest galléron ragadta volna a legénykedő urfit:

- Gyerünk csak innen, öcsém! Mit ugrál erőnek erejével a saját sirja körül?

Ámde sem a jezsuita-atyák, sem a gondos gyám, sem pedig a goromba orvos nem volt hivatalos a zajos színeszvacsorán. Csak egy őzszemű, tojásdad, hamvas arc lebbent meg olykor egy-egy pillanatra (az is hivatlanul) a pezsgős poharak fölött ringó szivarfüst szürke függőágyából, mámorító, pajkos mosollyal suttozva feléje:

- Fafütyök, Fafütyök, Istenem, milyen boldog vagyok!...

A vidám táblának Apafi Mákony is növelte a diszét a jelenlétével. A pezsgő neki is megoldotta a nyelvét, s a társaság éjfél felé egyszer csak azon vette magát észre, hogy a félelmetes költő fönt áll az asztal közepén és a kezében lévő papirosról (ugyanolyan pózban, mint a hogy szegény Petőfi dunaparti kőalakja árulja rikkants-módra a mi halhatatlanunk vers-, vagy micsoda tekercsét) szaval. A „Háromkirályok” dalszövegéből szaval néhány sötét-lila részletet.

- Első felvonás, tizedik jelenet, - kiáltotta Mákony harsányan, mialatt idelent az asztal körül tiszteletteljesen elhalt a szó. - Háromkirályok jobbról. Csömörkirály...

- Kicsoda kérem? - illesztette a füléhez a kezét György urfi.

- Csömörkirály! - ismételte sértett önérzettel a költő.

- Halljuk! Halljuk! - egyhitette a kellemetlen hatást az asztalvégről egyszerre a kövér sugó, meg egy nagyfogu, sovány kardalos.

- Tehát, - kezdte újra Apafi: - Királyok jobbról. Csömörkirály:

Bugó viháncolások ópiumos csöndjén

- Jaj, beh szép! - sóhajtotta el magát hangosan a sarokasztalnál egy rajongó tekintetű fiatal segédszínész.

- Silencium! - morgott arrafelé ünnepies komolysággal György urfi oldalán, közvetlenül az asztalfő mellől a Diva nagyratörő, szőke bonvivánja.

Bugó viháncolások ópiumos csöndjén

(Ismételte meg méla pátosszal a költő az asztal tetején.)

Himbálódzik az én fonnyadt derekam.

Van gyönyöröm és van csömöröm.

Kérem kérdőn: - A ködút merre van?

Csillag-angyal (jobbról):

Mond a csillag: „Erre van.”

Halk tetszés moraj.

- Borkirály:

Nyehellem a vizet.

Örömtorkomon,

Én délceg, őskappan torkomon

Éldelgek, lopótökön a duhaj Lét-borral.

Csillag-angyal (jobbról):

Mond a csillag: „Csak Szalvátorral!”

Tetszés. Ocsolády, a rezes képű segédszínész (gazdag földbirtokos családbeli, de kitagadták) közbedűnyögi:

- Tisztán!... - de a szomszédja oldalba böki:

- Hallgass! Megharagszik...

Apafi körülhordja a tekintetét a fehér asztalteritőn, körülbelül úgy, mint a mikor a fehér havon vakítóan szétcsillan a Nap.

- Búkirály, - mondja sejtetőn:
*Szentmihálylova nagy deli ló.
Habzsolva issza az Élet-kutat.
Néma nyertéssel ragad a Sirországba,
Sörénye a Létnék fűgét mutat!*

Csillag-angyal (jobbról):
Mond a csillag: „Jó utat!”

- Gyönyörű darab lesz, - suttogja meghatottan a bonviván, kihörpintvén a maradék pezsgőt a poharából.

- Jó utat! - ismétli az utolsó szavakat, Isten tudja, miért, lecsüggesztett fővel a szegény kis Rahóthy.

- Füstkirály, - folytatja a költő.

- De hiszen ez már a negyedik király! - okvetetlenkedik Ocsolády. - Csak háromkirályok vannak.

Apafi türelmetlenül toppantott a lábával, úgy hogy ettől a „dölyf-toppanat”-tól megrezzentek ijedtükben az asztalon a pezsgős poharak:

- Eh, kérem, - szólt stentori hangon - a modern költészet nem vehet figyelembe ilyen avult fonákságokat! Ezek olyan háromkirályok, hogy négyen vannak!

Füstkirály:
*Van szép gyomromban idegszomor.
Búfájó nyilallat, hős rettenet.
Mind mellemre szívom! Nem félek én
A nikotin-átkok méreg-mezején!*

Csillag-angyal (jobbról):
Mond a csillag: „Te vagy a legény!”

- A többi még az agyamban rajzik, - fejezte be az érdekes fölolvast gyorsan Apafi Mákony, s miután a cipője sarkával felborított egy poharat, az irodalom iránt is fogékony jókedvű társaság tapsai közt méltósággal szállott az emelvényről, azaz hogy a terített asztalról.

- Na, szegény Ollár! - dörög egy borostás állu öreg színész a poharába. - Hiszen ez bődületes!

- Látod, magyarázta Györgynek a szőke bonviván az asztalra csapva a tenyerével - látod, kedves öregem, (ő ugyan úgy ejtette ki, hogy: „örezsem”), ez a költészet.

- Decentralizálni az értelmet! - jegyezte meg a bonviván véleményére vonatkozólag a Háromkirályok librettistája. - Minden gondolatot külön önkormányzati alapon. Mint a magyar közigazgatás... Mert vad szittya vagyok.

- Nyehellem a vizet! Tyhü, micsoda igazság! Micsoda nagy igazság! - csapott az öklével az asztalra a rezes Ocsolády. - Nem kell itt decentralizálni, mester! Ebben minden koncentrá-lódik!

Ollár sőgora hirtelen rávillantotta a bizony egynéhány nap óta kissé zavaros, nefelejtsek szemét a segédszínészre.

- Nyehellem a vizet! - kurjantotta ő is és hozzáverte a csillámgyűrűs újját a poharához.

- Pincér! - Kettőt! (Tudniillik, hogy két üveg pezsgőt!)

Ebben a pillanatban a kövér sugó elkiáltja magát:

- Szervusz, Miska! - s rá nyomban vidám éljenzés, integetés, meg kiabálás kerekedik az asztalok körül:

- Éljen Edöméri!

- Hát téged mi szél hozott?

- Szervusz, Miska! Ide gyere!

A korcsma küszöbén, a nagy feje tetejébe nyomott pici, kerek, zöld vadászkalapban, panyókára vetett rövid, barna körgallérban, vöröses, hájas arcán a jobb fülétől egészen a csupasz szája széléig huzódó régi, széles, mély forradástól (a melyik úgy fölrántotta ezen a felén az ajkát, mintha örökös grimaszt váгна) valósággal torz mosollyal, minden ízében eredeti, nevetséges és mégis tiszteletet parancsoló, bikanyaku és ferdeszáju: hatalmas, kövér alak állott, tempósan ringatva a derekát: Edöméri Miska, a szegedi színháznak nem csupán a kiváló színésztehetségéről, de pokoli tréfáiról is országszerte ösmert, híres komikusa.

A lelkes fogadtatásra meglengette a levegőben a gombakalapját, majd egy lépést tevén György urfi hosszú asztala felé (a mellől nyujtogatták eléje legtöbbször a kezüket) igazi csirkefogós lendülettel rácsapta az abrosz közepére, s eldördítette a mélyen rezdülő, öblös hangját:

- Szervusztok, urak! Ezt a bolond kínai alkirályt jöttem látni, a ki holnap érkezik Pestre! Mert őszire nekünk is lesz egy kínai darabunk, a melyikben én leszek az alkirály, hát, gondoltam, már csak megnézem, jobban alakít-e, mint a hogy én képzelem el a szerepét.

A pincér lekapta a válláról a galléros köpönyeget, s Edöméri jobbra-balra köszöntgetve, sorra kezét fogott a kövér sugóval, a nagyfogu, sovány kardalossal, a borostás, öreg színésszel, a rezesképű Ocsoládyval, a bonvivánnal, meg a többivel.

György, a kit a nagy füsttől éppen az új pezsgő megrendelésekor ismét elfogott kicsit a köhögés, az asztaltól félrefordulva, a cimeres zsebkendőjébe temette az arcát.

- Ki ez? - hunyorított feléje a szemével Edöméri.

- Rahóthy Gyurka, - sugta vissza neki a rezesképű, a kihez a kérdést intézte.

A komikust mintha gyöngébb fajta villamos ütés érte volna.

- Miféle Rahóthy? - szólt hirtelen és, már amennyire suttogó hangon lehetséges, bizonyos keménységgel.

- Nem tudom, - vont vállat amaz. - Nagyon jó fickó.

Kémlelő pillantást vetvén a még mindig köhögő György felé (vajjon nem veszi-e észre?) fölállt, s a csupasz szája elé tartott tenyere mögül sugta oda az új vendégnek,

- Gazdag gyerek; és most szórja a pénzt. Szerelmes volt egy rokonába, a kinek ma volt az esküvője - hisz ismered? - Ollár Matyival.

A fiu, a kinek sejtelve sem volt róla, hogy ezek a fránya komédiások milyen jól kitalálták az ő nagy titkát, most már kissé csillapultan, visszafordult az asztalhoz.

- Rahóthy, - nyujtotta (udvariassen fölállván) a kezét a poharak meg a zöld gombakalap fölött Edömérinek, a ki fürkésző tekintettel nézett rája.

- Rahóthy Tamásnak a fia?

- Azé, - válaszolta a gyerek. - Ismerte talán az édesatyámat?

Edöméri nyelt egyet.

- Nem ösmertem. - És mogorván telepedett le az asztalvégen a kövér sugó meg a nagyfogu, sovány kardalos közé. - Ne okvetetlenkedjete már! - szólott föl az asztalfőre a bonvivánnak, a ki ott akart neki helyet csinálni maga mellett.

- Miska te? - fordult feléje évvődve a borostás arcu öreg színész - van-e már szállásod?

- Van a kutyának, - mordult vissza torz mosolyával a komikus.

- „Óriási” fiu az öreg; más szegény színésznek az a baja, hogy nem tudja kifizetni a lakását, ő meg ötször is ki tudná ott vidéken a kétszáz forintos gázsijából, és még sincs neki sohse rendes lakása. Ez a rögeszméje, - magyarázta a szőke bonviván koccintás közben György urfinak.

Ez azonban most az ajkához sem érintvén a poharat, kissé csalódottan hajlott a komikus felé.

- Pedig - szőtte tovább a megkezdett beszédet - már úgy megörültem, hogy talán ösmerte. Tetszik tudni, oly rég vesztettem el a szüleimet...

Edöméri hátraszegte a bikanyakát:

- A szüleit? - s az utolsó szótagot különösen hangsúlyozta.

- ...bizony..., hogy mindig kedves nekem, ha találkozom valakivel, a ki ösmerte őket. Tetszik tudni, - folytatta, mivel egyrészt a pezsgő is érzelmesebbé tette, másrészt pedig a színész meglepődött arckifejezéséből arra következtetett, hogy az esetleg csodálkozik az ő gyermeki kegyeletén - már tizennégy éve, hogy teljesen árva vagyok. Az édesanyámat meg épenséggel nem is ösmertem. Egy esztendőkoromban a tengerbe veszett szegény.

Ezt az utolsó mondatot már szinte sirásra görbülő szájjal ejtette ki, s hogy elpalástolja valamivel a meghatottságát, hamar nagyot hörpintett a frissen töltött pezsgőből.

- Miska! - vigyorgott Edömérre Ocsolády - tudod, mi ujság?

- Mi?

- Csengedi Mari megveszi a Divát. No, erre mondj kádenciát! - És jóízűn magyarázta a többieknek:

- Az öreg tudniillik úgy szereti látni a bárónét, akár a háta közepét. Harmadéve egyszer, a mikor itt járt virágvasárnapján, el akartam csalni az Operett-színházba, hogy nézze meg a lányomat, a kinek akkor volt az első debüje. Hát, kérlek alásan, a mikor meglátta a szinlapon, hogy Eichner báróné játszik, úgy megbokrosodott, hogy az Istennek sem birtam elcipelni az Operettbe. Ki nem állhatja.

- Hanem aztán jó ittunk, he? - huzta mosolyra a száját a Klinger-lány hajdani imádója, úgy, hogy a jobb képén egész csikjában megrándult a forradása ettől a mosolytól.

- Nem is valami rokon érzést keltő dáma, - vélekedett a szegény Fafütyök, Csengedi Marira célozva. - Engem is mindig boszant az affektált játéka.

- No már bizony az nagy művésznő, - jelentette ki élénken a nagyratörő szőke bonviván.

- Ühüm... Mert fizetésemelést akarsz tőle, - bólintgatott a borostás.

A „Fizess”-csárda egyetlen pincére álmosan töltött a friss bontásból. A poharak egymáshoz csendültek.

- Ki volt az édesanyja, öcsém? - koccintotta György urfiéhoz a poharát Edöméri, a kinek, úgy látszik, sehogy sem fért a fejébe, a mit az imént hallott a kipirult arcu, nefelejts-szemü fiutól.

- Klinger Mariska, - válaszolta emez. És újra megcsillant a szeme:

- Talán azt tetszett ösmerni?

A komikus fenéki kiitta a pezsgőt. Aztán letette a poharat az asztalra és fáradtan felelte:

- Nem ösmertem. - S újra töltvén magának is meg Gyurinak is, átkoccintott hozzá az asztal fölé:

- Szervusz, cimbora!

A két új cimbora, a kik közül egyik sem szerette látni Csengedi Marit, kezét szorított egymással. György urfi nem érzett mást ebből a kézszorításból, mint hogy megint egy színésszel, sőt ezuttal jeles színésszel került te-barátságba, a fölrántott ajku Edöméri azonban úgy érezte, a mikor most megfogta Csengedi Mari fiának a kezét, mintha ennek a két maroknak az egybefogódzásával egy régen megszakadt áram kapcsolódott volna bele, merőben új alakban, a lelkébe.

Nagy ricsaj lett ennek a korcsmai pezsgős vacsorának a folytatása. György, a kinek most már Tera csábitó, de immár örökre elérhetetlen hamvas arcán kívül az édesanyja elmosódott képe, s a soha nem látott anyának légiesen elképzelt szende alakja is ott kóválygott a mámoros szeme előtt az asztal fölött himbálódzó füst menyasszonyi meg sirkoszorui között, valamint a gyöngyöző ital titkos jelenéseiben, csak úgy dobálta a pénzt. Nem engedett fizetni senkit és a kávéházban, a hol ráadásul nehezebb pezsgőt ittak, annyira berugott, hogy nyílt színen a nyakába borult Apafi Mákonynak, egyre ezt dadogva:

- Mester, nyehellem a vizet! Nyehellem!

Pitymallott, a mikor Edöméri kocsin hazakísérte.

Ez is kaptos volt, ámbátor birta az italt, hanem ő benne most még valami egyéb is forrt az italnál.

- Gyurikám, - ölelte át a színész a derekát a kocsiiban, a hogy az elázott kis Rahóthy ültében egyre lelógasztotta a fejét, hogy minden szóra újra fölkapja, - Gyurikám, beh szeretnék egy-két jó napot eltölteni veled!

- Igen-igen, - peckelte ki magát a Fafütyök - hát menjünk másik kávéházba. Hé, kocsis!

- Nem, nem! Most hazamégysz, fiam! De holnap, azaz hogy ma...

- Igen-igen, ma! Hé, kocsis, hanyadika van ma? (- Éjfél óta tizedike, nagyságos ur!...) Persze; tegnap volt a lakzi. Kár, ...hm... hogy az óra nem készült el idejekorán...

- Tehát ma, Gyurikám, tudod, úgy déltájt találkozhatnánk valahol. Például a „Zöld bokréta”-ban, ott jó sör van.

- Helyes, a „Zöld bokréta”-ban. Hol van az, Miska bátyám?

Ez összecsapta a hatalmas tenyerét:

- Szent színészeti felügyelőség! Már a bajuszod serkedzik és még mindig nem tudod, hol a „Zöld bokréta”? Hát ott, a hol a legjobb sör virul! Jobbra a Rottenbiller-utca legelején! Azért is szeretném ott a találkát, hogy egyuttal mindjárt nyakon csiphessük a nankingi alkirályt, a mikor megérkezik a vasuton. Gondolom, egy óra felé.

- Hjahá! A nankingi alkirály! Hm.

- Mit: hm? Ott leszel?

- Hol?

- A „Bokrétá”-ban. Tizenegyre? Ne felejtkezzél meg róla: a Rottenbiller-utca elején, a hogy a Rákóczi-utról mégysz, hát jobbra!

- Jobbra, Miska bátyám, jobbra. Ott leszek. Hova visz ez a kocsi? Özvegy fiakker, a mint az az izé, az az Apafi mondta. Na igen. Azt akartam mondani, hogy az a gróf, izé, no, az a gróf, tudod, Miska bátyám, az pénzeli azt a kellemetlen... hm... (Bóbiskolás.)

- Micsoda gróf?

- Hm! Hát az az orosz gróf, kérlek alásan. Az pénzeli, kérlek alásan azt a kellemetlen... izé... D... D... Di... ejh, pedig a nyelvemen van a neve!... Tudod, a kit te sem akartál megnézni a színházban, no!

A színész legunnyadt:

- Tudom, Csengedit, - suttogta alig hallhatóan, miközben ez a zengzetes név úgy csendült ki az ajkán, mint a lélekharang.

Hazaérkeztek az Esterházy-utcába.

- Tudod mit, Miska bátyám? - indítványozta György urfi, miután a kocsisnak a markába nyomott egy ötkoronást. - Most te feljössz hozzám aludni.

A kórikus megrázta a kis, zöld gombakalap alatt a fejét:

- Nem tehetem, Gyurikám.

- Miért?

Amaz, minden szót külön-külön hangsúlyozva, klasszikus komolysággal mondta:

- Még... keveset... ittam.

- Én meg sokat, - vallotta meg őszintén a fiu, s alkalmasint akaratlanul, csinos, ivalaku kanyarodást tett a kapu előtt a gyalogjárón.

Miska, mint a kinek eszméje támadt, a homlokára csapott.

- Ez az! Benézünk még egy csöppet itt a sarkon a kávéházba, te iszol egy feketét, az ugyis jót tesz, én pedig megiszom egy-két pohár konyakot.

A kis Rahóthy bambán pillantott a kedves cimborára. Aztán az Isten tudja, miért, Herkules-fürdő jutott az eszébe és némi lendülettel beleragaszkodott a színész karjába.

- J-jó!...

A kávéházban aztán Györgynek, a kit a fekete kávé némileg kijózanított, egyszerre csak eszébe jutott, a mit a szőke bonviván mondott a „Fizess!”-ben Edömériről.

- Igaz, Miska bátyám, - hajolt át hozzá a kis, kerek márványasztalon keresztül (szemközt ültek egymással), - hát te csakugyan nem bérelsz állandó lakást?

A komikus lecsapta a porcellán-tányérkára az üres konyakos pohárkát:

- Jaj, be finom vagy, édes lelkem! Bérelek!... állandó... lakást! Bökd ki magyarád, hogy nincs szállásom.

- Komolyan? - álmélkodott a gyerek. - Á! De hogy? Én azt hittem, csak tréfából mondta.

- Poklot, cimbor! - és akkora füstkarikát fújt a szivarjából, hogy egy kisebbfajta ponny-csikó keresztülgorhatott volna rajta. - Nincs, nincs!

Másik, vagyis inkább harmadik konyakot hozatott. Megfogta a sárgabarna szesszel teli karcsu pohárkát, a kezébe vette, a szeme elé tartotta, belenézett s visszatette a helyére. Aztán, úgy, a hogy ült, a félig lehunyt, bánatos, nagy, fekete szemét mereven rászögezte az italra. Mintha csak szellemet akarna belőle idézni.

- Ne hidd, édes fiam, - kezdte különös, bugó hangon, a mely a nagy tükörablakokon tompán kibámuló kékes lilaszínű levegőben egy élet revelációjaként vésődött bele a sápadtan ráfigyelő György urfi szívébe, - ne hidd, hogy van még egy teremtet lélek ezen a nyomorult világon, a ki tudná, a mit most teneked megmondok; de (s fölemelte a mutatóujját) természetesen csak négy szem között - hogy mért nincs nekem soha szállásom. Mindig meglehetősen jó gázsim volt, - a közönség szereti ezt a nyomorúságos torz pofámat - kártyás sem vagyok, asszonyokra sem pocskolom el a pénzemet, az a pár liter bor meg, a mit megiszom, szépen futja a keresetemből, hanem azért huszonegy, igen, augusztusban lesz éppen huszonegy esztendeje, hogy nem hajtottam le olyan vánkossra, olyan ágyra a fejemet, a melyikről azt mondhattam volna magamban, pedig hát a filiszterek szerint nagy megnyugvás lehet az ilyesmi, hogy: no hát, ez az én ágyam; ez az én otthonom.

- Mért, bátyám?

- Várj! A csacsi fogja be a száját, a mikor a számár bög. Mire való a korcsmaszék? Meg a billiárd-asztal? Mért alszik a veréb az ágon? Hát az nem az Isten madara? A falusi kutya nem kuncsorog az utcán, ha vénasszony potyog is az égből? Hát én úgy szoktam, hogy hol korcsmában, hol kávéházban hálok; ha meg már nagyon belefáradtam, hát bezörditek hajnal felé valamelyik ripacshoz, a kivel éppen együtt pályázunk, (tudniillik, hogy a kivel egy szintársulatnál vannak együtt), és annál huzódom meg valami vackon. Ejh, hát mit tátod a szádat, mint a Szimplon-alagut, te tejfölös? Huszonegy év előtt megcsalt egy dáma, a kit feleségül akartam venni és akkor föltettem magamban, hogy ha még az is ilyen bestia, a kiről azt hittem, hogy a legboldogabb családi tűzhelyet fogja beragyogni mellettem ezen a föld kerekiségén, hát akkor - az Isten pusztítsa el ezt a világot! - nekem nem kell se tűzhely, se otthon, se hajlék, a hol lehajtsam a fejemet és azóta, mert a ruhámat, meg a bőröndömet mindig az öltözőmben tartom, nincs más holmim (kikapott a belső zsebéből egy, gondosan papirosba csavart valamit, hogy nyomban megint visszadugja bele), mint ez a fésű, ne, meg ez a fogkefe!

Elhallgatott, gyorsan kihörpintette a konyakot és szó nélkül a földhözvágta a kis talpas poharat.

Csend lett. A cirádás oszlopnak támaszkodó álmos pincér gyanakvó mozdulatot tett az asztal felé, de aztán az ő nem közönséges pincér-szimatjával (nagy emberismerőkké teszi azokat a gyakorlat), mindjárt megsejditette, hogy nem a szesz dolgozik abban a forradásos képű színészben, hanem egészen más valami, s diszkrétan az ablakhoz kanyarodott összehuzni rajta a porszinű függönyt.

Már erősen virradt. A kékes lilaszín minden hangulatával együtt eltűnt odakint.

Edöméri kivette a zsebéből a pénztárcáját, és, miközben odaintette a fizetőpincért, komoran simította végig a tekintetét György urfin, a kinek (Istenem, őt is elhagyta a leány!) megindult, sápadt arcát, vakító fénycsikjával most egyszerre beragyogta a májusi hajnali nap:

- Ostobaság! (dünnyögte.) Mit virrad?

XVIII. FEJEZET.

A mikor György, nehéz szívvvel elbucsuzkodván a szegedi színésztől, (a kit most már a Csengedi Mari fiával átvirrasztott éjtszaka után semmi áron sem lehetett volna rábirni, hogy lefeküdjék), hazament, szigoruan megparancsolta a legédesebb álmából fölvert kis inasnak (annak sem a posta miatt főtt már a szegény feje, hanem a folytonos, éjtszakai fölriadgatástól), hogy reggel nyolc órakor okvetetlenül szaladjon el az óráshoz, (Jani gyerek már tudta, hogy melyikhez) és hozza el az órát meg a hozzávaló lábát, és mindent, a mi kell. Azaz, hogy ne maga hozza el, hanem az órás is jöjjön vele.

- Hanem tiz óra előtt itthon légy, órástul, mert pontban tizkor fölkeltesz engem. Érted? De vigyázz, különben tüstént pusztulsz innen! Megértetted?

Jaj, hogyne értette volna meg a kis inas ezt a rettentő beszédet. Annyira megértette, hogy miután lefektette gazdáját, ő maga, noha majd kiesett a szeme az álmoságtól, el nem mert volna szunnyadni többet. Odakuporodott az ebédlőbe (kétszobás volt a legénylakás) a diszes álló-óra elé a vastag szőnyegre, és minduntalan fölkapta a fejét, hogy nincs-e már a nyolcason a mutató. Mert igaz ugyan, hogy a gazdája az utóbbi időben sokkal, de sokkal szeszélyesebb lett, mint azelőtt, ámde viszont a derék tacsónak is a helyén volt a szive; s jól tudta, hogy most a világért sem szabad neki facérkodnia. Hogy miért nem, arról igen szépen s meghatóan beszélhetett volna Katica, a kis inas ábrándos szemü fiatal testvérnénje, a ki mindig sirt és a ki azelőtt varrólány volt, de most már alig tudott dolgozni valamit és azt is csak otthon, mivelhogy borzasztóan elfoglalta egy nyivákoló kicsi pólyásbaba. Történetesen (már azért történetesen, minthogy sok ilyen bolond eset fordul elő a világon) egy ártatlan kis Levisznyey, (ez is Árpád lesz), a ki azonban majd csak a mamája nevéen fog éledgelni ebben a nagy világban, ha megnő, és aligha fogja ismerni a macskaszemü atyjaurát.

Mindezek folytán a kis inas ébren várta meg a reggeli nyolc órát, s akkor ugyancsak szedte a lábát, hogy idejére megjárja az órát. Szerencsésen haza is érkezett tizig az órássegéddel együtt, a ki, miután György urfit is pontosan fölkellették, bizonyos büszkeséggel bontotta ki Rahótvár ura előtt a kis asztalon a régi, ó-divatu, remek márványoszlopos ezüst álló órát.

- Nagyságos uram, ezt sem tudta volna ám más órás fölszerelni egész Budapesten.

A miben körülbelül igazsága is volt, minthogy a mai órák nagy része már inkább csak afféle foltozó szabó és nem mester, vagy éppenséggel művész. A György urfi márványórája pedig, a melyet még a híres Kempelen Farkas készített volt a XVIII. század végén Tamás ur nagypapjának, valóságos kis műremek volt a maga nemében. Vastag ezüst-talpon, négy korintusi márványoszlop között ezüst gömbben ketyegett maga az óra szerkezete, a melynek azonban nem látszott sem számozott óralapja, sem mutatója. Hanem az ezüstgömb s egyuttal a korintusi oszlopok tetején, ugyanoly ezüst-lapon, mint az alsó, üvegbura alatt ott állt a világ négy tája felé fordulva a szintén márványból kifaragott négy evangelista. Mindegyiküknek a bal karján, a hogy ismeretes, az evangeliumra emlékeztető nyitott könyv volt, mig a jobb karjával mindegyikük a könyv arany tábláját fogja. Ezek jelezték az időt, olyképp, hogy a négy könyvnek az óraszerkezet forgatta ezüst lapjai voltak (egyikben a másod-, a másikkban a percek jelzésére hatvan-hatvan, a harmadikban az órákéra olaszosan huszonnégy, a negyedikben pedig a hó napjaira harmincegy, a melyikből a huszonnyolc, vagy huszonkilences február is kitelt), s ezekre a zajtalanul forgó lapokra voltak rávésve szép egymásutánban a lapszámok, vagyis a másodpercek, percek, órák és napok sorszámai. A szerkezetet havonként egyszer kellett fölhuzni az ezüstgömb egyik oldalán; a négy evangelista alatt lévő tömör ezüst-talp ekkor egyszerre megmozdult és annyi forgást tett, a hányadik hónapot jelezte az óra. Mikor aztán a forgó talapzat megállt, akkor az ezüstgömb tulsó részén kinyílt elül egy alig észre-

vehető domboru ajtó, s kilépet rajta - kissé bizarr dolog - Salome, a kezében tartott aranytálcán Keresztelő Szent Jánosnak a fejével.

Már most ezt a furfangos szerkezetet még ravaszabbra igazította ki György urfi furcsa ötlete. Tudta, hogy Ollárnak vajmi kevés keresete lehet ahhoz képest, hogy olyan módon tarthatná el Terát, a minőben ő, tudniillik Gyuri, szeretné látni az özszemü rokonát. Azt sem volt nehéz kitalálnia, hogy Rahóthy Farkasék, a kiket mód nélkül felháborított a szökés, vajmi szűken fogják mérni szegény kis Ollár Matyinének a kelengyéjét. Három teljes napon keresztül törte a fejét, hogy mi módon segíthetne a fiatalokon, a nélkül, hogy ridegen pénzt ajánlana föl nekik, a mit, egészen bizonyos volt felőle, ugysis visszautasítanának mind a ketten. Így jutott eszébe aztán a régi családi óra, a melyik ott ketyegett állandóan a hálósobájában. Nyomban elvitte ahhoz az óráshoz, a kit már akkor ajánlott neki egy régi órák gyűjtésével foglalkozó műbarátnak a fia, a mikor érettségi után Budapestre kerülén, a gyámja berendezte a mostani lakását, s egyuttal egyéb, apjára vonatkozó emlékek közt ezt az értékes ereklyét is átadta neki. És úgy igazította át az óra szerkezetét, hogy a gömbbe beleillesztett egy külön kis automatát, a melyből minden fölhúzáskor tíz darab huszkoronás arany hulljon az aranytálcára Keresztelő Szent János feje köré és Salome így lépjen ki a rejtekhelyéről minden hónap elsején.

Lehet ugyan, gondolta, hogy Ollárék ettől is megsértődnek, és visszaküldik az egész órát, hanem ez - tekintve, hogy a tálalás módja eléggé diszkrét és eredeti - már még sem oly valószínű. Százhusz arany fért el a kis automatában (kis csomócska az egész), s gondolta, egy év alatt majd csak összebarátkoznak annyira Heródes lányával, hogy, ha szépen megkéri őket, a következő esztendőre szégyen és orrolás nélkül elküldik neki - ujjabb megtöltés végett - az evangeliomos órát.

A kis Rahóthy kiküldte a szobából a kis inast, s miután körülményesen kipróbálták a szerkezetet, hogy pontosan kiadja-e felhúzáskor a pénzt, belerakatta az órással az automatácskába mind a százhusz aranyat. Ráírta a névjegyére (nem adta volna sokért, ha levelet írhatott volna Terának, hanem arra, érezte, nem lett volna elég ereje), hogy fogadják tőle szívesen ezt a szerény nászajándékot, és hogy - a mi a legfontosabb - mindig ők huzzák föl az órát, mert - ugymond - családi ereklje és sajnálná, ha valami idegen kéz elrontaná.

Az órás becsomagolta a drága ajándékot a magával hozott ládikába, s azután György urfi ráírván a címet („Herkulesfürdő, Inceszéky-penzió, Ollár Mátyásné nagyságos asszonynak”, - majd hogy a tollat nem rágtta el kinjában, mikor ezt az utolsó négy szót rákaparta az irányító cédulára), villámoson kiment a hernád-utcai postahivatalba és (még a kis inast sem avatván bele a titkába, hogy kinek küldi) ő maga föladta a küldeményt.

Éppen delet harangoztak, a mikor végre a tárcájába dughatta a postai elismervényt; most már mehetett a „Zöld bokrétá”-ba.

- Na 'iszen, - gondolta magában - szegény Edöméri már ugyancsak várhat. Ha ugyan el nem aludt valahol.

Ő maga is olyanformán érezte magát a kilencnapos, de kivált a tegnapi éjtszakázástól, mintha kifordított képpel járna az utcán, s annál jobban meglepődött, hogy a barátját ugyanolyan józan ábrázattal látta viszont a „Zöld bokrétá”-ban, akárcsak előtte való nap este, a mikor be-toppant a „Fizess!” be.

- Látom már, - szólt, a mikor kezét fogtak - hogy mégis csak te is aludni mentél, bátyám. Sajnálom, hogy nem az én kis hajlékomat tisztelted meg ezzel a ritka mutatványoddal.

Edöméri nagyot hunyorított.

- Köszönöm, édes lelkem. Sokkal jobb ágyam volt nekem annál, mint a milyent te adhattál volna.

- No? Talán csak nem a nankingi alkirálynak a nyoszolyájában feküdtél?

- Nem, - felelte amaz az elképzelhető legtermészetesebb hangon. - Itt üldögélek... hat óra óta. Nem szerettem volna elpászkolni sem a találgát, sem a kinait.

A kis Rahóthy majd hogy hanyatt nem vágódott:

- És... ittál?

A híres kómikus csak a fejét ingatta jobbra-balra.

- N-nem éppen... Talán vagy tíz korsót...

Most következett a tizenegyedik. György urfi is rendelt magának egy pohárral. Edöméri anekdotázni kezdett, s lehetőleg mulattatni iparkodott a sápadt fiút. Egyre koccintgatott vele, hogy: „Prosit.” Hanem aztán, a mikor kezdte észrevenni, hogy minden szórakoztató igyekezete kárba vész, akkor kissé indulatosan csapta le a söröskorsót a vöröskockás asztalterítőre.

- De az angyalát, ecsém, nekem itt ugyan nem kesergesz egy szoknya miatt!

Ollár Matyi sógora zavartan bámult a ferdeszájura.

- Hogy érted, kérlek alásan?

S látván, hogy a cimborája kitudta a titkát, fájdalmasan emelte rá a gyermekes, nefelejtsek szemét.

- És ezt te mondod nekem, Miska bátyám? Te... a ki huszonegy esztendeje kergetsz egy fantomot és odadobtad érte mindenedet, a nyugalmadat, az otthonodat?...

Edöméri felfortyant:

- Én nem érte dobtam oda, a mit eldobtam magamtól! Én utána dobtam!... Pincér, sört!

A többi asztal mellől egyszerre csak mind a Rottenbiller-utcára néző ablakok felé fordultak a sörözők. Kint az uton nyugtalan mozgás látszott. A villamos kocsik hirtelen megálltak és összetorlódtak, s a járókelők futásnak eredtek a Baross-szobor irányában. Egy perc alatt teli volt az egész uttest emberrel, a ki mind szaladt, vagy legalább is futólépésben sietett arra felé.

- Ohohó! - kapta ki az óráját a zsebéből a színész. - Megérkezett a kinai! Gyerünk! Fizetek!

A pincér odajött az ablaktól és zsebre vágta a pénzt.

- Még nem, kérem. Egy villamos ütközött össze egy gépkocsival, - mondta, ám a kómikus meg ifju kísézője ekkor már loholtak kifelé.

Már egész csődület volt körülöttük.

- Meghalt? - kérdezte egy kofaféle a mellette szorongó, cilinderes uriembertől.

- Az automobil, kérem, - magyarázta izgatottan egy rikkants a körülötte lévő hölgyeknek - jött, mint a bolond, a Rákóczi-utról pedig akkor robogott ki a villamos...

- Még sem kinai ez, - dühöngte Edöméri - hanem karambol.

- Finom dáma. Szőke. Én már láttam, - dicsekedett feléjük vigyorogva egy mosónőféle, a ki velük szembe tülekedett a Nefeletts-utca felé; a másik percben már el is nyelte mögöttük a sokaság.

- No, csak hogy az urakra is rájuk jár néha a löcs, - jegyezte meg a társának egy cigarettázó suhanc.

- Színésznő - magyarázta kicsit odébb egy szintén szemközt iparkodó bérszolga.

A komikus arra felé fordult:

- Kicsoda? - ám a mindent tudó vörössapkás szolgát már elnyelte az ár.

- Gyerünk, valami színésznő, - tolta előre Gyurit a karjánál fogva a forradásos képü.

- Lásza, az a sárgavörös! - bökött előre a kezével a tömeg fölött egy „Auer-fény”, (miként az elül a sipkáján volt olvasható; de az igazság kedvéért meg kell jegyezni, hogy a lábán már nem volt Auer-harisnya).

Most a Rahóthy-fiu is megpillantotta a gépkocsit. Féloldalt dülten állt, betört bordával, a Rákóczi-ut és Rottenbiller-utca szögletén, nem messzire a villamos kocsitól, a melynek meg az eleje horpadt be csufosan. Csakugyan sárga-vörös csikok tarkáltak rajta.

György élénken pillantott a színészre.

- Sárgavörös! Hiszen ez Kamenov gróf autója! Csak neki van ilyen! És - hirtelen megérintette Edömérinek a kezét - és, ha színésznő, akkor e szerint nem lehet más, mint Csengedi Mari.

Ennek a mondatnak a végét azonban már alig bírta kilihegni. Mert akkor már ő is szaladt. Nem a maga jószántából ugyan (nem volt való ilyesmi az ő tüdejének), hanem a hatalmas termetű komikus miatt, a ki félkarjával az ő karját szorítva, a másik könyökével az embereket lökdösve félre az utjából, előre szegett nyakkal, kitágult orrcimpával és fehérén, akár a fal, nagyokat fujva, szótlannul és szinte vadul törtetett keresztül, vele együtt, a zsibongó tömegen a szerencsétlenség színhelye felé.

Csengedi Marit, mert csakugyan az volt, épp akkor emelte föl két rendőr, meg egy idegen uriember a kövezetről (a hova nyilván az összeütközés folytán repült ki a gépkocsiból), hogy addig is, a míg megérkeznek a mentők, bevigyék a Rákóczi-ut végén lévő gyógyszerárba. Talán csak elájult, hanem a színésznek az imént már megütötte a fülét a csödületben ez a szó, hogy meghalt. Különben is a vértelen, szép arcával, az élet minden jele nélkül lelógó karjával, (a jobb könyökén végighasadt a fehér csipke-ujj és vér szivárgott ki alóla), itt, a megzuzódott automobil és villamos kocsit, meg a pályaudvar környékéről is idetódult izgatott sokaság gyűrűje közepén valóban olyan volt, mint a halott és a hogy Edöméri most így meglátta, élettelenül, annak a három férfiúnak a karján, hát ő maga sem tudta, miért, maga sem lett volna képes számot adni felőle, hogyan, szerelemből-e, megbocsátásból-e, vagy egyáltalában a huszonegy év óta olyan csodálatos cinizmussal folyton-folyton-folyton temetett asszony fizikai halálának a pusztá sejtelmétől-e, de ott a nagy térség közepén megtorpant és miként a sebzett vad, felbődült:

- Mici!... Imádlak!

S a következő pillanatban hirtelen szemközt fordult Rahótvár fiatal urának és ügyet sem vetve sem a bábész tömegre, sem a gyerek megdöbben tekintetére, mintha csak az esztét veszítette volna, elkezdte vadul rázni a karját, hogy a szegény fiúnak majd a lelke szakadt beléje:

- Mi-mi-mit nézel olyan érzéketlenül? Hiszen az anyád! Nem érted? Az anyád!

Körülöttük csöndes moraj támadt.

- A fia, - sugta hátrafelé a mögötte állóknak az egyik.

- Juj, örült! - huzódott kissé távolabbra tőlük egy másik.

- Mi baja? - lépett oda hozzájuk részvétellel a harmadik.

- Gyere, fiam! - hörögte Edöméri és nekivágtak a térségnek, hogy Csengedi közelébe jussanak.

György most már a maga jószántából is szaladt, nem ugyan azért, mintha mindjárt így első szóra elhitte, vagy csak el is hihette volna ezt a csodálatos beszédet (mert hiszen ő maga is inkább részegnek, vagy megzavarodottnak gondolta ebben a percben a színészt), hanem csupán úgy, ész nélkül. Elvégre, az ő anyja a tengerbe fult, az kétségtelen, hanem azért, ha egy részeg vagy egy bolond is emlegeti, hogy él, azaz hogy most majdnem a szemeláttára halt meg, hát az is elegendő legalább arra, hogy ész nélkül lehessen futni tőle arra felé, a merre most cipelik a szerencsétlenül járt szép primadonnát.

- Az anyád, - ismételte sápadtan, lihegve a színész, mialatt rohanó lépésben vágta keresztül a téren, - most már elszóltam magam... hát megmondom... Az a halott... Gyere, siessünk!... Mici... Klinger Mici, a te anyád!... Ezt a vágást is... gyere, gyere! a te apádtól kaptam. No, gyere hát!

Hiába hívta már azt. György urfi nem ment tovább egy tapodtat sem. Eléggé próbára tette az idegeit már minden, semhogy most még ezt a váratlan nagy megrázkódtatást is csak úgy könnyű szerrel kibirta volna, s a szegény gyerek ott a gyógyszer-tár lépcsőjén összeesett. Edöméri fölkapta s őt is bevitte az ölében a gyógyszer-tárba, a hol Csengedi Mari, a kinek fájdalmas zuzódásokon, meg az ijedtségen kívül nem történt semmi halálos baja, eszméletre térvén, épp akkor nyitotta ki a szemét. A feje azonban még sokkalta kábultabb volt, semhogy a hajdan való vőlegényére, a kit a sebhelye, meg a kövérsége amugy is rettentően elváltoztatott, első pillantásra ráismerhetett volna. Második pillantásra pedig már nem volt ideje, mivel a színész, meglátva, hogy az asszony él, egyszerre úgy elpirult, akár valami lány, Györgyöt a gyógyszerész segítségével hamarosan betette a patika mellett levő irodaszobába, s ki nem mozdult onnan addig, a míg csak meg nem érkeztek a mentők és haza nem szállították a lakására a lábára állni sem tudó primadonnát.

Mire a kis Rahóthy magához tért, Csengedi Marinak már hült helye volt. Csupán a gyógyszer-tár tulajdonosa állt mellette, meg a szegedi komikus, a ki még most is valósággal reszketett az izgalomtól, s nem csekély csodálkozására a patikusnak, akkorákat fujt, mint a lokomotív.

- Meghalt?! - ez volt az első szava Györgynek, a mikor kinyitotta a szemét.

- Dehogyan halt meg, - sietett megnyugtatni ideges örömmel a malaclopós barátja. - Semmi baja! Már hazavitték a lakására!

A fiúval újra forogni kezdett a világ. És, mint a ki még maga sem meri elhinni, a mit már érez és a mi a dolognak minden fájdalmas, sőt visszataszító mellékkörülményei közt is szinte szédületes boldogsággal kezdi betölteni az egész valóját, szemével Edömérinek a megnyugtató tekintetét keresve, kissé bizonytalan hangon, de azért már túladó örömmel, sirva rebegte, hevesen dobogó szívére szorítva a kezét.

- Oh, Istenem!... Anyám!

- Hát a méltóságos asszony az édesanyja? No lám, nem is tudtam, hogy ilyen nagy fia van! - hajlott hozzá megilletődve a derék patikus, a ki természetesen rögtön ráismert volt Csengedi Marira. - Csillapodjék, kérem! Ha hazamegy, meggyőződhetik felőle, hogy semmi komolyabb baja nem történt a méltóságos asszonynak. Mihály, - kiáltott ki a szolgára - hozzon hamar egy pohárka konyakot! Csillapodjék, kérem! Biztosítom róla, hogy...

De György urfi még mindig a szívére szorítván a kezét, szótlánul mozgatta az ajkát, a nélkül, hogy ebben a leirhatatlan lelkiállapotában immár csak egyetlen szót is képes lett volna ki-mondani.

A nagy darab, kövér színész meg a kezével gesztikulált. A hájas képe, az éjtszakázástól-e, a „Zöld bokréta” sörtömegétől-e, avagy a saját rejtett érzelmeitől-e, a melyek mintha minden

vérét a fejébe szökkentették volna, most már olyan vörös volt, akárcsak a főtt rák, miközben artikulálatlan hangokat hallatott, mint valami Európában mutogatott szíu-indián.

- Önnek pedig, - fordult hozzája nyájasan Aeskulap tanítványa - jó lenne bevennie talán egy félgram aspirint.

Még csak ez hiányzott. Aspirint! Neki, a lumpok királyának, aspirint! Ettől a sértéstől egyszeriben megjött a hangja a ferdeszájunak. Magából kikelten förmedt rá a meghökkent férfiúra.

- Hát olyan sok fölösleges aszpirinja van önnek?

- De kérem, kérem, én csak...

- Vagy azt hiszi, hogy engem az aszpirin csillapít, uram?! Nem vagyok én pesti! Engem az aszpirin, kérem, dühbe hoz!

És minden illendőség sutba hajításával akkorát dobantott a lábával, hogy a patikus, vidám oldaláról fogván föl a helyzetet, iziben behozatott neki is egy pohár konyakot.

- Miska bátyám! Hát csakugyan él? Gyógyszerész ur! Igazán nem történt baja? - szólalt meg végre (kihörpintvén a konyakot) csillogó szemmel a Rahóthy gyerek. S némi erőfeszítéssel fölállt, mintha menni akarna.

- Él! Él! Hát persze, hogy él! Hál' Istennek! - mondta türelmetlenül Edöméri és lenyomta a székre. - Most kocsit hozatunk és azután majd mindent elmondok neked, Gyurikám.

És nem állhatta meg, hogy, mialatt a baljában reszkető kézzel fogta a konyakos pohárkát, a jobb tenyerével a gyöngyöző homlokát simítva végig, még kétszer is el ne ismételve, sajátosan rezgő hangon, lassan és halkán, mintha magában beszélne:

- Hál' Istennek!... Hál' Istennek!

Megjött a fiakker, a melyikért küldtek. A két furcsa ember szépen elköszönt a gyógyszerésztől és Gyurka (tiz pengős borraivalót nyomott a markába a szolgának) a cimborája karjába akaszkodva, beszállt a kocsiba. Akkor robogott el előttük fiakkereken a kíváncsi tömeg sorfala közt a nankingi alkirály, meg a kísérete. Az alkirály az első hintóban ült Kamenov gróffal, a ki még alkalmasint nem tudott róla semmit, hogy mi történt az automobiljával, meg az utasával.

- Most először is hazakísérlek, - szólt a színész.

- Jó, - bólintott rá a fiu, s megmondta a kocsisnak a házsámot. - Csak gyorsan, gyorsan!

Majd kiugrott a bőréből az izgatottságtól. Tera, meg a szerelmi bánata most eszébe sem jutott, olyan hatalmassá lett benne egyszerre az az új, mámorító gondolat, hogy nem árva többé, hogy él az édesanyja.

- De igazán? - ragadta meg hirtelen Edömérinek a kezét, a mikor már elrobogott velük a kétfogatu. - Az édesanyám? Istenem, hogy mért mondták nekem mindig azt, hogy meghalt! Még az édesapám is! és Farkas bácsiék! Hm. Ez mégis csak rettenetes! Ó meg szegény, az anyám, talán azt sem tudta, mi lett belőlem, hova tüntem!

- Jó, jó, édes lelkem, - csillapította a komikus, a szemére vágván a zöld gombakalapját. - Csak nyugalom, fiacskám, nyugalom. Csak nem gondolod, hogy ilyen buta tréfáim vannak? Különben, - folytatta kicsit akadozva, - ha hazaértünk... hát majd bizonyítékot is... mutathatok neked. Mutathatok...

S az Esterházy-utcai lakásban aztán csakugyan meg is mutatta az ígért bizonyítékot. Mari gyüredezett selyempapírba takart lánykorabeli fényképe volt. A vastag vörös bőrtárcájából huzta ki nagy óvatosan.

- Nézd meg a hátsó felét, fiam, - szólt komoran, mialatt a gyerek fájdalmas elragadtatással merült bele a szép arc nézésébe (szinte görcsösen nevetve: - Istenem, hát ez az a kellemetlen Csengedi Mari. Óh, de milyen szép! Óh, hát ez az én anyám!).

György urfi megfordította a képet. Apró, gyöngykása betűkből volt rajta, még teljes épségében, az írás:

- „Edöméri Miskának - Klinger Mici.”

- Milyen szép! Ugy-e, nekem adod? - tekintett a cimborájára György urfi. De nyomban megbánta a szavát és bűnbánólag pillantott az elsápadó férfiúra.

- Nem, nem. Bocsáss meg, hogy ilyesmire gondoltam. Köszönöm! - És visszaadta neki a képet. - Hiszen énnekem lesz tőle képem. Az anyámtól! Ugy-e, lesz? Fog adni nekem, ha kérek tőle? Lánykorit, mostanit, minden időbelit? Mi? Majd együtt válogatjuk ki veled a legszebbeket, ugy-e, édes jó Miska bátyám? Most rögtön megyünk. Mind a ketten! Hisz teneked köszönhetem, édes Miska bátyám, mindent teneked köszönhetek! Eltűntetjük a multat és... Óh, Istenem, hogy az én anyám...!

Elharapta a szót, mert a mi most volt a nyelvén, az sötét árnya volt már a boldogságának.

- Hozatom is a kocsit! - csapott át hirtelen az imént mondottakra, s csöngetni akart a kis inasnak.

A ferdeszáju azonban megfogta gyöngéden a karját.

- Várj egy percre, fiam! - mondta. - Nem, félóra múlva indul a vonatom. Hát legalább bucsuzunk el, mielőtt elmégysz.

- Hogy-hogy? - nézett rá megdöbbenve a gyerek, - te el akarsz utazni?

A forradásos ajk megrebbent:

- El.

- Hát... nem jössz velem? Ő hozzá? Óh, megmondom neki, hogy te nélküled sohse tudtam volna meg, hogy a világon van!...

- Nem mondasz meg neki semmit, édes lelkem, - szólt közbe Edöméri érdesen. - Örülj, fiu, hogy ezentúl már az anyád szoknyája ráncán ülhetsz, de hogy mi még valaha ebben az életben csak egy percre is együtt legyünk, vagy találkozunk egymással? Nem - lassan, szomorúan ingatta a hájas fejét - nem, barátocskám, olyan nincs.

Hiábavaló lett volna minden ellentmondás. A komédiás (vörös bőrtárcájában az újra gyöngéden selyempapirosba takargatott képpel) ment, mivel menni akart és mert mennie kellett, hosszú fénycsóvát hagyván maga után a fiu lelkében: mint az üstökös, a mely egy emberöltőn át egyszer keresztezi zord pályautjában a napraforgó föld ellipsziséjét.

XIX. FEJEZET.

Ollárék eredetileg csupán két hétre tervezték a herkulesfürdői tartózkodást. De mivel még a tizennégy napi szabadság letelte előtt hírül hozták a budapesti lapok, hogy Csengedi Mari, (a kinek Mutschenbach a pompásan sikerült alkirályi ebéd után még a gépkocsibaleset estéjén leszámlálta az éjjeli szekrényére az egymillió koronát), megvette a Diva-színházat, s a nagy átalakítások miatt május tizenötödikén be is zárja, hát a fiatalok is gondoltak egyet, s a mindig pihegő derék Márta néni szíves marasztalására elhatározták, hogy az egész nyarat Herkulesen töltik.

Nem is volt rossz számítás, özvegy Inceszékyné, a kinek saját bevallása szerint Ollár Matyi volt a legkedvesebb, unokaöccse, annyira megszerette az öz-szemü Terát, hogy ha tehette volna, talán még azt a kelengyét is megcsináltatta volna neki, a melyiket Rahóthyék elfelejtettek utána küldeni a lányuknak, (mindössze egy utazó-kosár érkezett tőlük, ez is egyetlen sor üzenet nélkül, a menyecske lánykori ruháival és apró lim-lomjával.) Minthogy azonban ilyen sok pénze nem volt, (a füle sem látszott ki szegénynek az adósságból), vendégszeretetével halmozta el a fiatalokat. Teljes ellátást adott nekik a penziójában, Terát a házasságkötésig magához vette a szobájába, a hol csinos kis utcai ruhát csaptak össze az esküvőre és váltig sopánkodott rajta, hogy nem az ő házában tölthetik el a mézesheteket, - mert hát - magyarázta mentegetőzve - az én kis fürdöm (tiz szoba volt az egész házacskában), ilyenkor évad elején úgy teli van, hogy a legjobb akarattal sem tudnék kettőtök számára szállást adni; ha csak magam ki nem költözködném az odumból. De hát - nevetett - akkor hol hajtánám le a fejemet?

- Hanem az nem baj, - folytatta - azért az én vendégeim maradtok. Ott fogtok lakni tovább is a Matyi szobájában a Ferenc-udvarban, majd tesznek be még egy ágyat, és én minden szombaton odaadom neked, édes Matyikám a huszonnyolc koronát a szobabért. Ugy-e, ennyi egy hétre két ágyal? Mert külön ágy nyolcvan fillér. Jó lesz, gyerekek?

Már hogyan lett volna jó. A kis hegedüsnek ugyan a mézeshetek elején még kétszáz koronájánál is többje volt a magával hozott pénzből, de még messze volt julius elseje, addig meg már előre kiszedte a gázsít. Különben is mindennap akadt valami csip-csup kiadás, hol egy kis kirándulás kocsin a Széchenyi-ligetbe, hol egy suttyomban megivott jegeskávét a gyógyterem kávéházának a terrasán, a hol, Istenem, olyan jól esett néha elnézdelődni a kitagadott Rahóthy-lánynak a sok drága öltözék és üres fényűzés közepette.

- Látod, Matyikám, - tette rá ilyenkor a kezét a fehér asztalterítőn az uráéra, - én nem vágyom az ilyesmire. Nekem elég, ha te szeretsz.

Igy éldegéltek a maguk egyszerűségében, boldogan tervezgetve a jövőről, miként teszik majd félre a juliusi meg augusztusi fizetést, hogy butort vásároljanak belőle. Természetesen csak készpénzzel, mert az adósság olyan, akár a légyfélének a pókháló: könnyen beléje lehet keveredni, de kikecmeregni belőle lehetetlen.

Junius hetedikén is, úgy délelőtt tíz órára járhatott az idő, Ollárék éppen a fehér asztalokkal megrakott terras körül kóvályogtak, andalgón lépdegélve egymás karján a katonabanda zenéjére, a mikor egyszerre csak elejbük kerül valahonnan a hátuk mögül Rozi, az „Inceszék-udvar” egyetlen szobalánya.

- Tekintetes ur, kérem - állt meg előttük ijedt ábrázattal - tessenek gyorsan hazajönni! Nagyon rosszul van a nagysága!

- A néni?

- Mi baja? - kiabálta a hegedüs és meg sem várva a választ, feleségestül sietve fordult vissza az „Inceszék-udvar” irányába.

Otthon Márta néni már mosolyogva fogadta őket. A halottak szelid mosolyával. Szivszélhűdés érte szegényt.

Ennek a szomorú esetnek mindenekelőtt két következménye lett a fiatal párra nézve. Először is az, hogy a penziót még aznap átvette a fürdőigazgatóság, s többé nem lehetett benne ingyen étkezni, a másik pedig, hogy épp szombati nap lévén, a muzsikusnak a maga zsebéből kellett már kifizetnie a heti szobaszámlát. Az özvegy tudniillik szombaton délből, ebéd után szokta a markába csusztatni az unokaöccsének az errevaló huszonnyolc koronát. Ez az ebéd azonban most nem találta már életben Inceszékynét; a jó néni vendégszeretete itt is véget ért.

Matyinak a pénze idáig lefogyott már kilencvenegy korona két fillérre. Az egy korona s két fillér a mellénye zsebében volt, a két tizes meg egy ötvenkoronás a tárcájában.

- No, Teruskám, - szólt az asszonykához, miután dél felé hazajöttek a halottas-háztól a szállóba - most már az összes vagyonunk, a mi megmarad a szoba árából, ez a hatvanhárom korona. Ebből hamarosan haza kellene utazni, mert mától fogva nagyon megdrágult a számunkra itt az élet.

- De mégis meg kellene várnunk talán a temetést. Szegény néni olyan jó volt hozzánk, és nincs is neki senkije.

Ebben a percben bekopogtatott a temetésrendező.

- Kérem alásan, - mondta - ideutasítottak, hogy a nagyságos ur bizonyosan elvállalja megboldogult Inceszék nagyságának a temetési költségeit. Nem maradt szegénynek semmije. Csak adóssága. Hisz rokonoknak tetszett lenni.

Ollár önkénytelenül a fületövéhez kapott és tanácstalanul pillantott a feleségére.

- Szépen eltemetjük, - magyarázta a halottas ember. - Milyent tetszik parancsolni? Száz koronás, hetven koronás vagy ötven koronás? De az már őszintén szólva, kérem alásan, szegényes kicsit.

Tera csöndesen dobolt az ujjával az asztalon. A szemét György urfi márványoszlopos, furcsa órájára függesztette, a mely, tetején a négy evangélistával, ott ketyegett, perc- és másodpercenként forgó könyvlapjaival, szemközt vele a nagy fiókos szekrényen. Az Isten tudja, mire gondolt a kis menyecske, de az bizonyos, hogy a mikor az ura észrevette, hova néz, egyszeriben fölcsillant a szürke egérszeme.

- Jó, jó, - fordult hirtelen határozottsággal a látogatóhoz, - jöjjön el, kérem, délután, akkor majd megbeszéljük a dolgot.

És alig hogy a fekete kabátos alak hajlongva kiment, élénken lépett oda az órához.

- Szép óra, - és szétvetvén a lábát, zsebrevágott kézzel körülszimatolta a kis műremeket.

- Nem kellene még fölhozni? - kérdezte szórakozottan a fiatal asszony.

A muzsikus tünődve bámult a levegőbe:

- Fölhozni? Nem fiacskám, ezt most egyelőre nem köll még fölhozni.

- Miért? - tekintett rá értelmetlenül a menyecske.

- Mert ez a becsületes óra alkalmasint csak hat hónap múlva fog lejárni.

- De hiszen havonként... - vetette ellen az őzszemű.

- Csacsikám - lépett melléje az asztalhoz a kis zenész, - nem itt jár le hat hónap mulva, hanem a zálogházban. Mert - s gyöngéden cirógatta meg a hamvas orcáját, - ugyan miből temetnék el szegény Márta nénit? Beleegyezel, drágám?

Tera ránézett komolyan a nagyüstökűre.

- Szegény néni, - szólt egyszerűen, mialatt könnycsepp szivárgott végig az arcán - igazán jó lélek volt.

Szép csöndesen becsomagolta az órát (- Fafütyök, Fafütyök, ha tudnád, hova visszük a nász-ajándékodat! -) és elkullogtak vele a zálogházba, a hol száz korona kölcsönt adott rá a zálogos.

Ha gyanította volna, hogy százhusz arany rejtőzik benne, nyilván többet fizetett volna ki érte. Csakhogy Salome titkát nem tudta sem ő, sem a megszorult ifju házaspár.

A szeles órásságod ugyanis, miután György urfi lakásán kipróbálta az aranypotyogtató kis automatát, siettében elfelejtette a próba után újra megállítani a szerkezetet és úgy, járva, csomagolta be az órát a ládába. Rahótvár bánatos urának is sokkal jobban tele volt a feje érzéssel, meg az éjtszakai pezsgővel, hogysem észrevette volna ezt a nagy baklövést, s a drága evangeliomos ereklje ennél fogva vigan ketyegve érkezett meg Herkulesfürdőre Ollárékhöz. Mivel pedig György azt az utasítást írta a névjegyére a küldemény mellé, hogy havonként csak egyszer kell fölhozni, az azóta elmúlt huszonnyolc nap alatt muzsikuséknak eszükbe sem jutott, hogy a pontosan járó órának a hátában megforgassák a vele érkezett kis acélkulcsot; következésképp Saloménak sem nyílt rá még alkalma, hogy kitálalván Keresztelő Szent János fejét, a száz forint ára aranyat is kihozza aranytálcáján a kecses márványoszlopok elé.

A zálogházból visszajövet fölmentek ebédelni (a halottas háznál nem ment volna le a torkukon a falat) a gyógyterem vendéglőjének a terraszára.

- Rántott csirke - olvasta a leves után az asszonyka ragyogó szemmel az étlapról - ugorka-salátával! - Ám rögtön félretolta maga elől a csábító papirost és lemondóan sugta az urának:

- Hogy milyen sültet, Matyikám? Megeszünk együtt egy sertéskarajt káposztával.

- Dehogyan is! - felelte a hegedűs, a ki most nyelte le az utolsó kanál levest. - Majd csak én magam eszem meg azt a karajt. Te rendeld meg a rántott csirkét, aranyom.

- De az drága.

- Se baj. Kilencvenegy meg kilencvenkilenc (mert a zálogos le is vont csaknem egy koronát), az százkilencven, - számítgatta magában a férfi -, a szoba volt huszonnyolc, a temetés lesz hetven...

- Ugy-e, angyalom, - folytatta hangosan a gondolatait - szegény Márta néninek elég lesz hetven koronás temetés? Mégis, ötvenért, azt mondja, már igen szegényes.

- Természetes, - válaszolta a feleség, - a százkoronást is megérdemelné tőlünk szegény.

- Bizony. De mikor összesen csak százkilencven koronánk van.

- És a temetésig még itt kell maradnunk. Mikor temetik?

- Alkalmassint holnapután. Az két nap, vagyis a szoba még nyolc korona.

- És hetven a temetés.

- Az hetvennyolc meg huszonnyolc. Az százhat korona.

- És a pap? Az is lesz vagy tíz korona.

- Az száztizenhat.
- Édesem, nekem nincs fekete keztyűm. Kellene a temetésre.
- Jó. Mennyibe kerül?
- Talán három koronába.
- Veszünk. Száztizenkilenc. Most a hazautazás. Az harminckettő. Százötvenegy.
- És a kocsi az állomásig? Jövet mennyit fizettél?
- Annak megállapított viteldija van. Két korona nyolcvan.
- Jó a káposzta? Az én csirkém fölséges.
- Hát az ugorkasaláta? Százötvenhárom nyolcvan; százötvennégy. Mit eszünk ezután?

A menyecske sóvárgó szemmel sandított bele az étlapba. A hazulról hozott jóétvágya ez alatt a néhány hét alatt csak megsaporodott, de azért ismét eltolta maga elől a kísértést.

- Már jóllaktam, Matyikám. Tudod - és suttyomban körülnézett a szomszéd asztalok felé, - nem szabad ám rugdalózni. Harminchat koronánk marad, és ebből kell fizetni még a szállóban a borralalót, a vasuti bérszolgát itt is, a nyugati pályaudvaron is, Pesten a kocsit, s azonkívül hétfőn délutánig az élelmet.

A nagyüstökü, a ki arccal ült a terrasz lépcsője felé, hirtelen fölállt és messzire elkapta a fejéről a szalmakalapját:

- Alázatos szolgája, méltóságos uram.

A divatosan, sőt fiatalosan öltözködött, peckes öreg ur, a ki most érkezett föl a lépcsőről, odapillantott s előkelő költelenséggel emelte meg a panama-kalapját:

- Á, jó napot! Jó napot!

- Levisznyey miniszteri tanácsos, - sugta hamarjában Ollár az életepárjának, a mint az kérdő tekintettel nyújtotta feléje az egyszerű fekete zubbonykájából kikandikáló szép, fehér nyakát.
- Árpádnak a nagybácsija.

Az öreg, a kinek a monoklija szinte megcsillant a fehér nyak láttára, rátarti, bár a lábában fészkelő podegrától kissé nehézkes járással, egyenest a fiatalok asztalához közeledett.

- Jó napot! Jó napot! - ismételte immár szeretetreméltó leereszkedéssel. - Á, - és öszbecsavarodott, nyírott, vörösös bajsza mögül kipirosuló pufók képével nyájasan pislogott a bájos asszonykára, - a kedves neje, ugyebár? Olvastam a lapokban, hehe. Fiatal, hehe, nagyon fiatal.

- I... igenis, méltóságos uram, - rugta ki maga alól a széket nem csekély zavarodottsággal a muzsikusz. - A feleségem, - Levisznyey miniszteri tanácsos ő méltósága. Talán most méltóztatott megérkezni?

- Hogy mondja? Á, igen, az éjtszakai gyorsal jöttem. Minden nyáron itt fürdetem néhány hétig a reumámat. Kitűnő fürdő. Már tizenkilenc éve használom.

A pincér már ott táncolt az öreg ur körül.

- Ha megengedik, - szólt emez és olyan tekintélyes óvatossággal, mint a kinek ilyeszerű mozgulatai közben a zsábával is számolnia kell, ráereszkedett a harmadik székre a házastársak között.

- Ide, a szép asszony mellé, hehehe, - jegyezte meg futólag és a kezébe vette az étlapot. - Persze, persze, a nagyságos asszonykáék már megebédeltek, ugyebár?

- Még valami tésztát parancsol? - ugrott most a szemfüles pincér Ollárnéhoz, a ki kinosan pillantott az urára.

- Most már mit tegyünk, Matyikám? - kérdezte a szemével. - Mégis, méltóságos urral ebédelünk.

- Rendelj valamit, angyalom, - tolta elejbe az étlapot a kis zenész. - Nekem ma egyáltalában nincs étvágyam. Annyira hat rám - ez a mentegetődzés a miniszteri tanácsosnak szólt - a szegény Márta néni halála.

Majd, mialatt Tera alapos árvizsgálat után végre megrendelt egy sajtot (kerek nyolcvan fillérrel olcsóbb a tésztáknál), elmesélte a kimért lassúsággal falatozó öreg urnak, hogy miféle gyöngéd rokoni érzelmek fűzték a megboldogult Inceszékynéhez és hogy ma étkeznek először a gyógyterem vendéglőjében, mert eddigelé Márta néni vendégszerető asztalánál táplálkoztak.

Levisznyey Oszkár ő méltósága olyan kényelmesen eddegélt, mintha ez volna az egész napi programja; s közbe hol a hegedüs szavaira ümmögött kegyesen, hol meg a menyecskével váltott egy-egy szót még kegyesebben. A beosztás ebben a társalgásban az volt, hogy a mikor a férjfel beszélt, akkor Tera számítgatta magában egy Frankl Móricnak is dicsőségére való gyors fejszámolással, hogy:

- Két leves negyvennyolc, sertéskaraj korona hatvan, csirke ugorkasalátával kettő nyolcvan, sajt ötven, félliter bor nyolcvan, nyolc cigaretta negyven, kenyér...

A mint pedig az asszonykával beszélgetett a méltóságos, akkor Mátyás ur végezte lázas sietséggel a fejszámolást:

- Most mindjárt fizetek körülbelül hét korona huszat, a szoba huszonnyolc, százötvenhárom nyolcvan meg huszonnyolc és hét husz, az száznolcvankilenc.

A „Ferenc udvar”-ban belenyomott a kapus markába egy ötvenkoronást (ebből visszajár huszonkettő, száznolcvankilencből kivonva huszonnyolc, az százhatvanegy), s kifizette belőle a heti szállást. A temetkezési vállalkozónál pedig, a ki már a folyosón várta, megrendelte a hetvenkoronás temetést.

- No, - gondolkozott hangosan a zeneszerző, végigheveredvén a szobában a barna kanapén - Budapesten egyenest a régi szobaasszonyomhoz hajtattunk és ott kell meghuzódnunk mindaddig, a mig be nem tudok butorozni valami szerény kis lakást. Ha Apafi mostanában megírná a szöveget és én újabb előleget kapok a darabra, akkor hamarosan, ha pedig nem, akkor várni kell addig, a mig a gázsimból, már a mennyire egyáltalában lehetséges, össze nem raktunk egypár forintot. Nincs más megoldás, édes fiacskám, nincs más megoldás.

- Csak a méltóságos ur ne adott volna találkát uzsonnára. Meg vacsorára, - folytatta a homlokára szorítva a tenyerét. - Félek, hogy nem bírja a bugyellárisunk ezt az előkelő étkezést.

XX. FEJEZET.

Igaz is, ez rettenetes volt. Reszketni a garasért, hogy kifussa belőle a költség és együtt ebédelni, délután együtt uzsonnázni, este meg vacsorázni - jó drágán - a méltósággal, a ki olyan tüntetőn hangoztatta nekik, hogy mennyire örül, hogy ilyen kedves ismerősökre bukkant már az évad elején (csodálatos, csodálatos egy leereszkedés), hogy ugyszólván lehetetlenség volt megszabadulniok tőle.

- Hejh, - fohászkodott magában a kis muzsikus, a mikor a fenyegető pénztelenségen töprengett - nem jó nagyurakkal egy tálból cseresznyét enni! - Mert az élelemre s apró kiadásokra szánt harminchat korona ezeknek a társas étkezéseknek a során úgy elfogyott, hogy hétfőn délből, a temetés napján, az utolsó ebéden szegény Ollár kénytelen volt hozzányulni a második osztályu vasuti jegy árához, egy korona két fillért sikkasztván el belőle az ebédszámla pótlására.

- Borzasztó, - mondta a feleségének ebéd végeztével, a hogy elbucsuzkodván a méltóságostól, kettesben bandukoltak az „Inceszéky-udvar” felé a temetésre - most már nem tudom, hogy fogunk második osztályon utazni. Hiányzik az utiköltségből egy korona két fillér.

- Akkor megyünk harmadik osztályon, - válaszolta elszántan a fiatal asszony az uj fekete keztyűjét gombolgatva - de itt nem maradhatunk tovább.

- Hát jó, - bólingatott rá Ollár - megyünk harmadikon. Csakhogy az szörnyű terhes lesz ám neked, angyalom, azon a hosszú uton.

Tera vállat vont.

- Ha veled vagyok, nekem mindig úgy elrepül az időm, mintha álom volna. - S ábrándosan kacsintott a boglyas fejü férfiura.

Temetés után (pap tíz korona, keztyű három, sirások nyolcvan fillér, most még csak a temetésrendező van hátra, az hetven, az nyolcvan, nyolcvanhárom korona nyolcvan, a szoba nyolc, kocsik kettő nyolcvan, vasut harmadikon csak husz, marad még tisztán tíz korona harmincnyolc a borraival és csip-csupon kívül) bekopogtatott hozzájuk a „Ferenc udvar”-ba a temetésrendező.

- Igen, igen, a számla, - fogadta az egérszemű, s kivett a tárcájából egy huszkoronást meg az utolsó ötvenkoronást. - Itt van, barátom, adja ide a nyugtát!

A halottas-ember átvette a két papirospénzt. Megmorzsolta picit az ujját rajtuk, majd az ötvenest lassan az orra elé emelve, mélabus mosollyal kezdte forgatni a keze között a bankót.

- No, mi az? - szólalt meg a menyecske kissé idegesen, mert már szerette volna, ha magukra maradhatnának.

- Kérem, - ütötte föl a vörösbe játszó hosszú orrát most a gyászos férfiu - ez az ötvenkoronás - hamis.

- Hamis?! - tört ki egyszerre a házaspár ajkáról ijedten a szó. - Hát hogy lehet az? Hol kaptad, Matyi? Nem ott, a hol tegnapelőtt voltunk? Persze! De hisz azóta már a kapusnak is ötvenessel fizettem és az jó volt!

- Egy helyről tetszett kapni mind a kettőt? - kérdezte a számlás férfiu.

- Nem, nem, hisz éppen ez az!

- Hm. Akkor nem is tetszik tudni bizonyosan, hogy ezt ki adta?

- Hiszen ha tudnám! Jaj, hiszen ha legalább azt tudnám! - és megfogván a hamisítványnak az egyik csücskét, (a másikat a körültekintő temetkezési vállalkozó fogta jó erősen) izgatottan böködött a mutatóujjával a papirosra.

- De csakugyan hamis? Miért hamis? Hol hamis?

- Itt ni! Látja, kérem? - böködött a bankóra ugyancsak a mutatóujjával a másik. - Ez a „Z” itt, lássa? hátrafelé néz, mint Lótné.

- De hisz ez borzasztó, - nyögte keservesen a kis zenész, míg a felesége sápadtan mozgatta az ajkát:

- Most mit csináljunk? Most mit csináljunk?

- Tessék följelentést tenni, - javasolta a számlás - nekem pedig tessék helyette másikat adni.

A zenész nagyot kapott a levegő után.

- Há? Másikat? Hát azt hiszi, maga, édes barátom, hogy én nábob vagyok? És csak úgy rázom ki a bugyellárisomból az ötveneseket, mint a kutya a szőriből a vizet? - S jobb ügyre méltó lázas sietséggel kezdte kiszedni a tárcájából meg a mellénye zsebéből a pénzt. Minden pénzét, a mije csak volt még a sokat számolgotott százkilencven koronából a hamis ötvenesen kívül; hanem még így sem tudott többet kirakni az asztalra, mint hatvanegy koronát és tizennyolc fillért.

- Kedves barátom, - állapította meg utoljára is valamivel rátartibban, (mindent el szabad vesztetni, - jutott eszébe - csak a hidegvért nem!) - most véletlenül nincs nálam több pénz, és nem adhatok magának többet ennél a hatvan koronánál. De - sietett lecsillapítani a halottasember nyugtalanító fészkelődését - még ezen a héten okvetetlenül érkezik a számomra nagyobb összeg Budapestről és akkor elküldöm a hátralékos tiz koronát. Hogy mikor jöjjön el érte, kedves barátom? Ne, ne holnapután! Majd értesitem, legyen egészen nyugodt felőle, hogy majd értesitem.

A mikor aztán a kellemetlen látogató végre eltávozott, a két szerelmes, mintha a hibás beszédüek tanfolyamán gyakorolná a leckéjét, a szoba közepén, pislogva nagyokat egymásra, elkezdett dadogni:

- M-m-most már mi lesz belőlünk?

XXI. FEJEZET.

Miután a kapus is meg a bazárbeli dohányárus is azt mondták az ötven koronásról (mikor megmutatta nekik), hogy hamis, a zálogos pedig tudni sem akart a dologról, az első tennivaló most már mindenesetre az volt, hogy Ollár expressz-levelet irt a Diva-színház igazgatóságának, hogy küldjék el táviratilag a juliusi gázsiját, mert - magyarázta meg mulatságosan a levélben - nincs annyi pénzük, hogy elutazhassanak Herkulesről, annyi pedig, hogy itt maradhassanak, még úgy sincsen.

- Expressz, - számította magában a megszorult hegedüs - az elmegy ma éjtszaka és holnap délután már kézbesítik is Budapesten. A pénz tehát táviratilag itt lehet már holnap este, vagy legkésőbb holnapután délelőtt.

- De hátha nincs Budapesten Feliciti? - aggodalmaskodott az asszonyka.

- Akkor utána küldik. Az igaz, hogy akkor már nem kapja meg holnap délután. Egyébként Feliciti most már csak művészeti igazgató, hát lehet, hogy Csengedi Marihoz kerül a levél.

- Milyen szégyen, - zsémbelődött a Rahóthy-leány, a ki természetesen még az esküvőjük előtt elárulta Matyinak, hogy a szép Eichner báróné tulajdonkép Tamás bácsinak az elvált felesége.

- És hátha nem küld semmit?

- Áh, az képtelenség! Ismer engem, a „Háromkirályok” is tetszett neki...

Tera csak a fejét ringatta a kedves fehér nyakán.

- Matyikám, nem tudod te még, milyenek az asszonyok. Hátha most téged is meggyűlölt miattam? Aztán meg most alkalmasint beteg is még attól a gépkocsi-összeütközéstől, a mit, hisz emlékszel, körülbelül egy időben közöltek a lapok a színházvásárnak a hírével.

A muzsikus eltátotta a száját.

- Akkor... akkor, a méltóságos urtól kell kölcsönkérnem.

- Nem, nem, - vágott a szavába élénken az őzsemü. - Ne kérj tőle, Matyikám! Semmi esetre se! - és odaállt a nyitott ablakhoz. Este volt, már égtek a villamos lámpák.

- Miért ne?

- Mert, - felelte kissé bizonytalanul - mert... nem akarom, hogy a lekötelezettje légy a Levisznyey-családnak. Nem szenvedhetem őket.

- Hühü, - nevetett (mintha csak nem is az imént jött volna haza a jó Márta néni temetéséről) a „Háromkirályok” szerzője - bizonyosan azért nem szenvedheted őket, mert Árpádnak köszönheted, hogy akkor fölmentem hozzátok.

A menyecske tekintete lent révedezett a Herkules-téren, a hol az átellenes új nagyszálló előtt valami korán vacsorázó vendégnek most hoztak a tészta után egy szép gerezd vérbeli görög-dinnyét. A villamos lámpa éppen rávilágított, hát annál frissebbnek és ropogósabbnak látszott.

- Dinnye, - sóhajtott különös sóvárgással a hangjában. - Görögdinnye.

- Mi, mi az? - szaladt oda az ura. - Görögdinnyét szeretnél?...

- Nem én. Sohse szivelhettem. De - s a hogy beszédközben visszafordult a nagyüstökü felé, hát a térről fölverődő fényben szinte parázslott a szeme, - most tudod, egyszerre olyan gusztusom támadt rája. - S még a pirosló ajkával is cuppantott a szava mellé.

Ollár belemélyesztette az öt ujját a hajába.

- Hm... hm... hogy neked is mindig csak azon a bizonyos lépcsőn jutnak eszedbe a jó gondolataid, lelkem. Az audiencia után. A mikor már késő. Egy korona tizennyolc maradt, édes lelkem, ebből az expresszre a bélyeg, meg a cigaretta, hát most már akárhogy is, be kell osztani valamiképen, drágám, ezt a néhány krajcárt, hogy mégis holnap is együnk belőle valamit, a míg a postán meg nem érkezik a pénz. No, nem igaz fiacskám? - és szeliden megcirógatta a hamvas orcáját, a melyet az asszonyka most duruzsolva dörzsölt oda a simogató tenyeréhez.

- Nekem ma nem is kell vacsora, Matyikám. Nem vagyok éhes.

- De hisz épp ebben a percben mondtad, hogy görögdinnyét szeretnél enni!

- Áh, dehogy. Azt csak úgy mondtam. Hanem - és olyan rábeszélőn pillantott az élete párjára, hanem tudod, ha olyan nagy sósvakarcsot hoznál, a milyent a minap láttunk a piac fölött a hegyoldalban, annál a szőke péknél, hát... azt megenném. Ha nem kerül sokba...

A zenész gyönyörításként legeltette a szemét az asszonyon.

- Milyen kevéssel beéri! - gondolta magában vigan. - Milyen kevéssel!

És minden különös átmenet nélkül el kezdte füttyörészni egy, két esztendővel ezelőtt kiadott dalocskáját. Az egyedülit, a melyik addigelé nyomdafestéket látott.

- Heuréka! - csapott a homlokára. - Meglesz a görögdinnye, Teruskám!

A menyecske csodálkozva emelte rá a szemét.

- Csacsikám, ugyan honnan?

Ám a hegedűs ekkor már ott guggolt az utitáskája előtt és a kulcsot próbálgatta benne.

- Várj csak!... Ez az én szerzeményem, a mit füttyültem. Megjelent kottában. És ezekből a kottákból nálam van itt vagy tiz... Mindjárt kikeresem őket, és elviszem a gyógyterembazárba, tudod, ahhoz a barátságos képű trafikoshoz, a kinél a cigarettát szoktam venni. Az könyveket is árul...

- És mit akarsz tőle?

- No, és megkérem, hogy próbálja meg eladni a kottáimat. Nagyon egyszerű. Egy példánynak az ára három korona: hát ha csak kettőt is elad belőle holnapig, akkor már rendelhetsz magadnak, kis fiam, dinnyét. Vagy ha csak egyet is adunk el, akkor is vehetünk holnap a piacon és még szalámira meg kenyérre is telik. Kár, hogy este nincs már piac.

A hangjegyek csakugyan előkerültek, s Mátyás ur azon melegében loholt velük a bazár-folyosóra. Nem ment ki a kapun, csak mindenütt az összekötő folyosókon surrant keresztül, hogy ne találkozzék az öreg Levisznyeyvel, a ki bizonyosan várja már őket a vacsoránál, mivelhogy még nincs neki itt más ismerőse. Öt perc múlva már ott diszelegtek a kották a dohányárus forgó polckirakatán a folyosó közepén.

Az egérszemű, miután még tizenkét fillérért vásárolt a szőke péknél egy darab jókora sósvakarcsot, meg mellette a boltban négy fillérért egy darab szultáncigarettát, a rózsaszínű papirba csavart vakarcsot a zsebébe mélyesztve, nemsokára vigan baktatott hazafelé.

- Itt a vakarcsod, Teruskám! Nézd, milyen pompás! Csak úgy ropog!

- Köszönöm, - nyult érte kicsit mohón a hitestársa, (hogyne, ez volt az első napja, mióta együtt vannak, hogy se nem uzsonnázott, se nem vacsorázott.) - És a kották?

- Ott vannak. Kész a verem; most már csak bele kell esnie valakinek. Igaz is. Száz meg száz ember sétál el arra napjában legalább tizszer, hát annyi között csak akad egy balek, a ki megvegye, hiszen a gyógyteremben egy félperc múlva már el is játszhatja magának a zongorán. No nem? Végképp a zene nemzetközi nyelv. No nem?

- De igen, - felelte a kanapé szögletéből az őzszemű, s akkorát nyelt a sós vakarcsból, hogy a szeme is beledülledt. - Jó ez az ízé. Egyél, Matyikám!

Az ifju férj nem volt éhes. Őt most egészen elfoglalták a legujabbmódi családföntartás izgalmi. Egy vakarcs, az tizenkettő, cigaretta négy, az tizenhat, kivonva a harminchatból, marad még holnapra - ne neked! - husz fillér.

- Sajnálom, - szólalt meg, miután a felesége biztatására mégis letörte a péksüteménynek a csücskét, úgy hogy teli lett morzsával a nadrágja meg a lába körül a szőnyeg - kár volt cigarettára is kiadni a pénzt. De különben - és hirtelen kiragyogott az ábrázatja - hisz ma jubileum van! Tera! Kilencedike!

- Kilencedike! - mondta utána, kezében a félig már elfogyasztott vakarccsal a fiatal asszony.
- Ma egy hónapja esküdtünk, Matyikám.

Nem is lehetett volna határozottan megmondani, hogy melyikük kelt föl hamarabb a helyéről, csak már az látszott, hogy a két darab sós vakarcs egyszeriben ott hevert az asztalon, a két jubiléum pedig, egymás derekát ropogatva, úgy össze-vissza ölelkeződött álltában az asztal mellett, mintha (különös passzió, no nem?) nem is komoly házastársak, hanem valami díj-birkózók volnának.

Kopogtattak. Matyi meg az asszonykája ijedten rebbent széjjel. Tera villámgyors mozdulattal kapta föl az asztról a két darabba tört sós vakarcsot, s bedugta a szekrény fiókjába, a férj pediglen körülbelül ugyanoly méltósággal, mint a minővel Hunyadi János (a régi) állhatott hajdan „a szirttetőn, Hunyad magas falánál”, rátoppant hamar a szék előtt a szőnyegen széthullajtott morzsa-családra, s ebben a szoborszerű állásban harsányan szólott:

- Szabad!

A szobalány jött be ágyalni.

- Jé, - rázogatta meg csodálkozva a bóbitás fejét - hát már haza tetszett jönni a vacsoráról? (Minthogy ezelőtt mindig csak tíz-tizenegy órát jött haza.)

- Igen, - felelte kimerően a menyecske és a hátával a szekrény fiókját tolta óvatosan befelé.

- Csakugyan, - nyilatkozott „a szirttetőn” peckesen a férj és a világért meg nem mozdult volna az álló helyéből, (lehet, hogy öt pengőért még ugrott is volna) mindaddig, a míg csak bent volt a szobalány.

Alighogy azonban az illetéktelen személyiség kitette a lábát, a kép újra megelevenült. A Rahóthy-család sarjadéka, miután gyorsan ráfordította az ajtóra a kulcsot és a kilincsre, hogy semmiképp se lehessen esetleg bekukucskálni a kulcslyukon, hamar ráakasztotta a künnlévő zubbonykáját, kikapta a fiókos szekrényből a péksüteményt, s halk kacagással nyújtotta oda a felét az urának:

- Jaj, Matyikám, te akkurát úgy álltál itt mostan, mint valami ledőlt szobor!

A Diva hegedüse - hiszen jubileum volt - szintén nevetett:

- Ledőlt szobor. Talán inkább ledőlt szobaur? - És (vidám fickó volt) színpadias állásba vágván magát, fölemelt kezében a csücskétlen vakarcsot szorongatva, némi akasztófa-humorral kezdte szavalni, (de csak fojtott hangon, hogy ki ne hallassák):

- „Szobaur vagyok, de fáj minden tagom!”

A másik percben már elkomolyodva gunnyaszkodott bele a karosszékbbe:

- Szegény Márta néni! - sóhajtotta. - Milyen jó volna most kölcsönkérni tőle vagy ötven koronát!

XXII. FEJEZET.

- Husz fillér, - ez volt az első szava Ollárnak, mikor másnap reggel kinyitotta a szemét. - Mit akarsz reggelizni, Teruskám?

A fiatal asszony felült a nyoszolyán és nagyot nyújtózva felelte:

- Görögdinnyét.

Az egérszemű ráhunyoritott, a hogy felkönyökölt a vánkoson:

- Te... te asszony! - és oly kedvesen, olyan fontoskodva kezdte csóválni a bozontos fejét, hogy az őz-szemű, a ki roppantul szerette az ura kis figurázásait, csak nézte bolondos jókedvvel, pillanatról-pillanatra jobban mosolyogva, egészen addig, a míg egyszerre azon nem vette magát észre, hogy (mialatt a könybelábbadt szeme előtt hirtelen minden elmosódik) már kacag és boldog sirvanevetéssel borul az ura nem éppen herkulesi, de azért izmos vállára.

- No, mi(hi)t néz ugy? Én nem tehetek r(oh)óla, de(he) most igazán ugy kívánom.

- No ennek a fele sem tréfa, csakugyan a fele sem tréfa, - gondolta magában a „Háromkirályok” szerzője, miközben eddigelé még soha nem tapasztalt apai érzelmek kezdtek ficákolni benne, s hamarosan felöltözködött.

- Te csak maradj fekvé addig, gyémántom, - hadarta, kegyetlen örömmel szemlélve a tükörben a szerencsétlen fésű szizifuszi munkáját a makacs üstöke tövében - mindjárt visszajövök, csak éppen egy kis görögdinnyét hozok...

- Sose menj, Matyikám! Nem kapsz annyiért.

- Majd meglássuk.

- És ha magadnak nem veszel valamit, akkor különben sem eszem egy falatot sem!

- Jó, jó... fiacskám, - és magára öltötte a kabátját. - De mondd, nem fog megártani?

Öt perc múlva már kint ácsorgott a piacon. Végigjárta valamennyi dinnyés embert, alkudozott velük behizelgő szóval, rábeszélőn és dühösen, de husz filléren nem birt tőlük dinnyét kicsikarni.

- Ha volna valami picike, - mondta egy magyarul is beszélő kofa, az egyedüli, a kivel jelek nélkül is meg tudta magát értetni, mert a többi a környékről való oláh paraszt volt - azt még odaadhatnám husz fillérért, hanem ilyen szép nagyokat, mint ezek? Ááá! - és vigyorogva rázta a fejét.

Itt nem segített semmi. Ha legalább fél dinnyét vehetett volna, vagy csupán egy gerezdet kialkudozhatott volna tőlük, akkor is boldogan röpiült volna haza a szállásukra, de így?... Szomorun, lekonyított fejjel kullogott, mint a kiverő kutya, a gyógyterem-épület hátsó kis kapuján keresztül be a bazár-folyosóra, egyedüli reménységéhez, a derék dohányárushoz. Háromszor is elsétált előtte, fürkésző pillantást vetvén a forgó polc-kirakatra, vajjon nem hiányzik-e már a kottából legalább egy példány? Sajnos azonban, így menetközben képtelen volt pontosan megolvasni őket, s ennél fogva kénytelen volt odalépni az áruasztalához és (mert egyenest csak e végett megszólítani röstelte), négy fillérért egy darab szultán-szivarkát vásárolni tőle. (Huszból négy, marad tizenhat.)

- Ni, igaz, - szólalt meg közömbösen, mialatt rágyújtott a cigarettára - vett-e már valaki kottát?

Aztán, a mikor megtudta, hogy még egyetlenegy példány se kelt el, nyájasan elköszönt a boltostól és alig fordult egyet, úgy vágta a mozaikhoz a szegény szultánt, hogy menten kirepedt a papírja:

- Majd gazember leszek cigarettázni, mikor egy nyomorult görögdinnyét nem tudok neki hazavinni!

Egy szemhunyorításig arra gondolt, hogy megkeresi a méltóságost és attól kér kölcsön, ámde eszébe jutott Tera tegnap tett megjegyzése és mindjárt el is állt ettől a tervtől, nem is szólván arról, hogy az öreg ur ilyenkor reggel valószínűleg fürdik, vagy pokróc alatt izzasztja magát a Szápáry-fürdőben, tehát amugysem tudna hozzáférni.

- Tizenhat, - sóhajtott a elfacsarodott szívvvel és visszaballagott a piactérre a szőke pékhez; attól vett újra egy másik nagy sósvakarcot tizenkettőért (marad négy).

- Oh, Istenem, - szaladt ki a menyecskének a száján valami ártatlan zugolódásféle, a mikor az a kis zenész, vert hadvezérként, hazatért, - pedig már úgy a számban volt az íze annak a fránya görögdinnyének.

Már felöltözködve várta az urát és hamarosan lenyomván egy-két falatot a péksüteményből (a hegedüsnek egy falat sem ment volna le a torkán), a vakarcsmaradékot bezárta a fiókba, s a szekrény kulcsát gondosan beledugta a kizárókulcsába.

- Jó lesz ebédre, - suttogta kissé erőltetett mosollyal, mivelhogy igen fájt a szíve a dinnye után. - Most pedig gyere, Matyikám, szokás szerint „reggelizni.” Nehogy ezek itt (tudniillik a szobalány, meg a szobaasszony) még gondoljanak valamit.

Mintha csak összebeszéltek volna, ösztönszerűleg a bazár-folyosó tövében zöldelő ellipszre mentek és egykét forduló után letelepedtek egy padra, olyképen, hogy innen épp odaláthattak a földött, de innenső oldaláról egészen nyitott, oszlopos bazárfolyosón a dohányárus boltjára.

Odafönt már meglehetősen nyüzsgött a nép; választékos ruhájú urak, pazar reggeli öltözékeikben pávaskodó gazdag román, meg másféle dámák sétáltak le-föl, vidám zsisbongással a hosszan kanyargó bazár egyik végétől a másikig, oda-vissza, oda-vissza, mintha körmeneten volnának. Sokan a terraszon reggeliztek, vagy villásreggeliztek, némelyek, az öregebbje, meg a betegebbje, az étterem előtt üldögélt a padokon, mások csoportokba verődve fecsegték egymással, hogy miről, azt ide az ellipszre már nem lehetett lehallani, (de Ollárék nem is voltak rá kíváncsiak), csupán látni lehetett, hogy e közül a sok ember közül körülbelül egynek sincs most az a gondja, a mi a nagyüstökű muzsikusnak a homlokára vont barázdát.

- Ah, ezek itt csak költik a pénzt és rakásra vásárolják a drága ékszer, csipkebluzt, csipkekabátot, kimónát, szőnyeget és a jó Isten a megmondhatója, hogy még mi mindent nem, - de az nem jutna eszébe egyiküknek sem, hogy megvegyen egy példányt három koronaért az én kottáimból és így...

Nem is merte folytatni a gondolatát, mert félt, hogy szégyenszemre még itt nyilvánosan elpityeredik. Hogyisne, a mikor ennek az édesnek, ennek a drágának nem lehet ennie legalább egy falat görögdinnyét!

- Hah, ott veszi már valaki! - sugta lelkesülten a feleségének, s fürge lábbal fölszaladt a széles lépcsőn a folyosóra, a trafik elé, mivel az imént úgy rémlett neki, mintha valaki az ő kottáját vitte volna magával a boltból. Ez a kirándulása az utolsó négy fillérjébe került, (négy kivonva négyből, marad semmi), s ez is csak csalódást hozott a számára. A „Budapesti Förtelmek” legujabb füzetjét vásárolta meg az imént egy uriember. A mint nagy busan visszafelé indul, a csipkeárus üzlete előtt majd hogy bele nem ütközött Csengedi Mariba. Lassu, hideg méltósággal, bicegve lépegetett a szép asszony, vastag, aranyfogóju ébenfa-botra támaszkodva.

- Kezit csókolom, méltóságos asszony! - kapta le előtte a kalapját a remény jegyében a Diva hegedüse.

- Á, maga az, Ollár? - állt meg hüvösen a láttára a báróné. - Hm-ha! Herkulesfürdön töltjük a mézesheteket?

- Ohohó, kérem, ennek körülményei vannak, - bökte ki szinte nevető hangon (hisz igazában olyan nevetséges egy eset is volt ez) a muzsikus. - De a méltóságos asszony már fölépült ugyebár? Teljesen fölépült, hála Isten? Mikor érkezett?

- Az éjtszaka. Hallottam, hogy Apafival valami operettet készül benyújtani a Divának?

- A „Háromkirályok”, kedves méltóságos asszonyom...

- Jó, jó. Nem bánom, akármi; a bírálóbizottságnak lesz a dolga, hogy ajánlja-e majd előadásra, vagy sem. Csak - s most végigsimitotta a fehér keztyűs kezét a keblén a remek csipkekabáton, mintha el akarna törülni róla valamit - csak azt akarom mondani, magának, kedves Ollár, ha már találkoztunk...

- Tessék parancsolni méltóságos asszony...

- ...hogycélszerű lesz, ha idejekorán más szerződés után néz, Ollár, mert én...

A kis zenész első pillanatra úgy érezte, mintha a pokolbeli sátán fujt volna bele a füledobjába valami ádázul recsegő alvilági harsonával; hanem a következő szemhunyorításban már eszébe jutott a feleségének a családi méltósága, s kivágta a mellét s szaporán vágott a szavába:

- Helyes, helyes! Erre már én is gondoltam, édes báróné! Csak... ízé... még a hátralévő két havi fizetésemet adják ide, az operettemre pedig ne számítson, édes báróné!

- Én nem foglalkozom ilyesmivel, - felelte kissé idegesen a szőke színésznő - ez Felicitának a dolga. - S fagyosan mérve végig Rahóthy Tera urát, döllyfösen bicegett tovább a drága csipkekabátjában.

A Diva volt hegedüse szédelegve botrogott le a lépcsőn:

- Szemtelen dáma! - motyogta magában. - Igaza volt Terának!

A felesége már izgatottan várta:

- Összevesztetek? - hajolt elejbe a padról.

Az egérszemű rábólintott, hogy: igen. Lekapta a szalmakalapját és végigtörülte a kendőjével a nagy üstökét:

- Phü, beh kutyameleg van!

- Felmondott? - kérdezte suttogva az asszonyka, inkább biztató mosollyal, mintsem csüggedően.

- Nem ujtja meg a szerződést, - lihegte amaz és letelepült melléje a padra. - No, „Háromkirályok!”

Tera hirtelen az ura felé fordította a napernyejét.

- Uh, jön a vén Levisznyey.

- Hadd jöjjön!

- Nem oda Buda! Mert akkor le nem rázzuk a nyakunkról délig. És hogy ebédelünk a Napnál, hm, Matyikám?

Ez döntő érvelés volt. A házaspár fölállt és kisietett a kis parkból.

- Hova szökjünk? - fordult a menyecske tréfás kedvvel az urához.

- Legjobban szeretnék elbujni a trafikban. Hogy rögtön lecsaphassak a három koronámra, mihelyt valaki megvesz egy kottát. Azaz, hogy a két korona tizemre, - igazította helyre becsületesen - mert harminc százalék a boltosé.

- Ah, - csimpajkodott a karjába az őzszemű - arra ne is számíts, Matyikám! Csak gyere, gyere, hogy el ne csipjen a méltóságos!

Hazamenekültek. Épp delet harangoztak és az asszonyka mohón nyitotta ki a kis kézitáskáját, hogy kivegye belőle a sósvakarcsos szekrény fiókjának a kulcsát. Ujabb csalódás. A kulcs nem volt a retikülben.

- Alkalmasint kirántottad valahol a zsebkendőddel, - hadarta a férj. - Szent, hogy kirántottad, lelkem.

- Akkor ma pazar ebédünk lesz, - somolygott halványan a hamvasarcu.

- Micsoda?

- Kirántott kulcs! - és (az már igaz, hogy pompás összjátékuk volt), sirva borultak egymás nyakába.

- Bolond, bolond, - szepegett Mátyás uraság, a ki hamarabb jutott szóhoz - hiszen még ma estig meg kell érkeznie a gázsimnak a Divától!

S, nehogy a szobalány meg a szobaasszony, de meg a kapus is belepillanthasson az üzleti könyveikbe, elindultak újra - ebédelni. Még pedig ravasz kerülő utakon, ezuttal a piacra, a hol, Istenkém, olyan édes kis bogárszemű dinnyemagok heverték csábitón elszórva a földön.

- „Ismered a földet, a hol (citrom helyett) a dinnyemag virul?”

XXIII. FEJEZET.

Aznap éjtszaka Ollárné sok tarkabarkaságot álmodott. Többek közt a Fafütyök folyton beleköhögött a gyógyteremben a zongorába, a zongora szólt, s ennek a furcsa zenének az ütemére Csengedi Mari bicegve táncolt hol a pohos fürdőbérllővel, hol Augusztá-mamával, hol pedig a megboldogult Márta nénivel, miközben a pincérek frissen benyújtott szoba-számlákat hordoztak körül hűsítő helyett. Tera a számlák elül kimenekült a terrasra, ott megevett egy remek, vérbeli görögdinnyét, hanem, a mikor fizetségre került a sor, akkor eszébe jutott, hogy egyetlen fillérje sincsen, s hangosan kezdte szólongatni álmában az urát, hogy:

- Matyi! Matyikám! Fizesd ki a dinnyét!

A kis zenésznek, a ki jóízűen hortyogott mellette, csakugyan volt pénze. A Diva-színháztól is megérkezett táviratilag a juliusi százhatvan koronája, meg „Lant”-ék is küldtek kétszáz koronát. Százhatvan és kétszáz az háromszázhatvan, csupa ropogós huszkoronás bankóban. Oly összeg, a melyet érdemes volt újra meg újra megszámlálni:

- Husz, negyven, hatvan, nyolcvan, száz...

Reggel nyolc órára járt az idő, és Tera szolítására a Diva volt hegedüsének egy pillanatig megrebbent a szemepillája. Ám csakis egy pillanatig. Mert a ravasz muzsikusz az ébrenlét küszöbén rögtön megérezte, hogy mihelyt komolyan kinyitja a szemét, úgy eltűnik az imént érkezett háromszázhatvan korona a markából, mintha soha sem lett volna benne egy garas sem, s ezért nem törődve semmivel, tüstént, sőt azt mondhatnám, lázas gyorsasággal újra szorosan lecsukta a szemepilláját s édesen folytatta az álmát ott, a hol elhagyta:

- Százhusz... száznegyven... kétszáz... stb.

Minthogy azonban a szomszéd vánkoson a pincér egyre hevesebben követelte Terától a dinnye árát, sőt már a tányéron maradt pirosszegélyű zöld gyümölcshéjból is, mint valami áloé, óriási számoló cédula kezdett kinőni s félős volt, hogy ha sokáig így marad, még leveleket is hajt, a megszorult asszonyka most már görcsösen belekapaszkodott az ura karjába (behunyt szemmel is rátalált), és jól megrázta:

- Matyi! Matyikám!

A mely barátságos nógatásra „Matyikám” immár végérvényesen kinyitotta a fején a két ablakot.

- Aunye, - dörgölte meg álmosan őket, mert most már bottal üthette a huszkoronásokat, - beh kár fölébredni, Teruskám!

Miután ő is, meg a felesége is elmondta egymásnak az álmát, megállapodtak abban, hogy ma már mindenestre meg kell érkeznie a juliusi gázsínak Felicititől, a kiről maga az utálatos Csengedi Mari is mondta, hogy az ő hatáskörébe tartozik az ákontó. Ámbár pénzzel álmodni, őszintén szólva, a kitűnő álmoskönyv szerint tulajdonképpen pletykaságot jelent, mind a mellett most nem pletykára, hanem pénzre lévén szükségük, mintha csak összebeszéltek volna, mindkettejüknek azon járt az eszük, hogy milyen jó is lesz, ha már megérkezik az ákontó.

- Óh, Istenem, akkor ma talán még ebédünk is! - ragyogott ki a menyecske ábrázatja.

- Hogyne, hogyne, fiacskám. Rántott csirkét fogsz rendelni ugorkasalátával.

- Aztán görögd...

- Nem. A csirke után előbb még omlett-szuflét.

- Oh-óh! Édes omlett-szuflé! De te is Matyikám! Közösen!
- Jó. Az ugyis tápláló. Aztán, ha tetszik, lehet görögdinnyét.
- Két adagot, Matyikám. Szabad?
- Már hogyan lenne szabad, te csacsi. De felfuj, drágicám, felfuj!
- Dehogy is fuj föl, Matyikám, dehogy is fuj! Hisz annyi bennem az üres hely, hogy az hihetetlen.

Ollár elfordult tőle az ablak felé. Nem szólt semmit, csupán magában gondolta el nagy szaporán, hogy:

- Mennyivel jobb a libáknak; azokat úgy tömik, hogy majd meghalnak, mennyivel jobb a libáknak.

Felöltözködven, lementek „reggelizni”. A folyosón Terának az az ötlete támadt, hogy megkérdezi a szobaasszonyt, nincs-e még egy kulcsa valahol a fiókos szekrényüknek, mert a másik elveszett.

- Nincs, kezét csókolom, - felelte a derék asszonyság, - de majd elhivatom a lakatost.
- Óh, nem, nem! Majd megtaláljuk! - vágott közbe megszeppent képpel a hegedüsné, s belesimpajkodott az ura karjába:
- Hogyisne! - sugta neki, mialatt szenvedélyesen vonszolta le magával a lépcsőn. - Majd még hogy a lakatos meglássa a fiókban a vakarcsunkat!

Már harmadik napja, hogy a föld alá tették a jó Márta nénit, s immáron másodszor kelt föl azóta a Nap, hogy másfél darab sósvakarcson kívül (annak is kétharmadrésze tegnapelőttre esett) nem ettek semmit. Ez kétségtelenül nem a legkellemesebb multság, kivált, ha a győgyterem terraszán oly vidám zibongással reggelizik a fürdő előkelő társasága, mint a hogy ebben most Ollárek gyönyörködhetek a pázsitos ellipszről. Az asszonykának ugyancsak csillogott a szeme, a mint meglátta odafönt a sok kávé- meg teás-ibriket a terített asztalokon, s mellettük mindenfelé a drága jó péksüteményt. A „Háromkirályok” szerzője, mialatt sóvár tekintetével szinte vadul lesett a bazárból idekandikáló dohányosbolt felé (a hol most, nagyobb feltűnés okáért - milyen gyöngéd ember ez a trafikos - mind a tiz kottája külön egymás mellett volt kifüggesztve a forgó polckirakaton, tehát már messziről lehetett látni, hogy még egyetlenegy példány sem kelt el belőlük), majd a nyelvét szerette volna leharapni kinjában, a midőn lassan vánszorgó sétájuk közben loppal rá-rásandított az ő éhes kis feleségére. Izgatott türelmetlenséggel számlálta a bazárfolyosó óráján a percekét hogy mikor érkezik meg már a levélhordó a pénzesutalvánnyal (mert hiszen nyilvánvaló, hogy azért késik ilyen soká, mivel Feliciti távirat helyett csak rendes utalványon küldi), s - mi telhetett volna tőle egyéb? - veleszületett akasztófahumorával próbálta fölrázni a kis menyecskét abból a letargiából, a melybe már-már belesodorta a koplalás.

- Vigyázz, lelkem, - szorította meg a karját, a hogy egymásba akaszkodva ballagtak a gyöppel beszegett kavicsos utacskán - meg ne terheld valahogy a gyomrocskádat.

- Hogy-hogy? - pillantott rája álmélkodva a párja.

- Mert már éppen a harmadik császárszemlyét kaptad be, lelkem, a szemeddel onnan a sarokasztalról. Jó lesz, ha egy kis citromos teát is iszol rá, gyémántom. Ott jobbra, a második asztalról! Most hozza a pincér annak a sárgavirágos néninek, látod? Hát azt nézd!

- Nem értelek, Matyikám...

- Elég hiba. Hát te még soha sem láttál toprongyos alakot, avagy sápadt fiatalembert, a hogy déltájt vagy vacsora idején percekig ott áll zsebredugott kézzel példának okáért a henteskirakat előtt, és a ragyogó vastag üvegtáblán keresztül nézi-nézi a friss kolbászt, meg a szinte tükrösre sült rózsaszínű malacpecsenyét, hogy majd kiesik tőle a szeme? Látod, ez a szemlakoma.

- Akár most a miénk...

- Igen. A legolcsóbb lakoma a világon. Nem kerül egy fillérbe sem, jól is laktat, legalább addig, a meddig nézzük az izes falatokat, és a mi a fő, nem terheli meg a gyomrot; ráadásul pedig igazán azt ehet-ihat ily módon akárki, a mit csak a szeme-szája megkíván. No nem, te édes, drága, picit koplalóm?

Tera halk bugással nevetni kezdett. Ám a következő szemhunyorításban már izgatottan húzta a muzsikust a kis szökőkut irányába:

- A levélhordó!

Két perc se telt bele s a szerelmesek már az első kanyarultnál elcsipték a kövér postást.

Az egérszemű, miután a kéksapkás férfit csakugyan megállott a láttukra, s - mily kimondhatatlan öröm! - belenyúlt a táskájába, hogy kikeresse, a mit a számukra hozott, aggódó diadalérzettel kérdezte:

- Utlvány?

- Nem kérem, - felelte nyájasan a derék kézbesítő, a kinek alkalmasint halvány sejtelve sem volt felőle, hogy minő átkozott szerepet játszik - ajánlott.

A házaspárnak egyszeriben leesett az álla. Az asszonyka szédelegve vette át a vastag levelet, (juj, ha most tulsulyt kellett volna fizetni érte!) Ollár meg kusza betűvel firkantotta bele az átvételi könyvbe a nevét.

- Mi a csuda lelte Felicitit, hogy nem küldi a pénzt? - dünnyögte. - Nem volna Pesten? Hát ezt meg ki irta? - s idegesen szakította föl a borítékot.

- Apafi Mákony! - szólt megcsillanó reménnyel a hangjában. - Gyere, szivecském, ülünk félre odakint valahol! Talán már elkészült a szöveg! Rögtön benyújtjuk az „Operett”-színháznak! Hadd pukkadjon meg Csengedi Mari!

XXIV. FEJEZET.

Üres padot kerestek kint a Cserna vizének a partján, hűs lombok alatt.

- Itt, - magyarázta leüléskor a férj, - nem talál ránk a méltóságos.

- Ne is, - tóditotta a menyecske, - mert szent, hogy délig sem rázhatnék le a nyakunkról, s akkor hogy „ebédelnénk?” Elég gyalázat, hogy még nem vette meg a kottádat!

Nevezetes „megírás” volt a levél. A jeles szerző értesítette benne a zenészt, hogy a librettó „az alkotás jegyében” elkészült, s egyuttal, röviden ösmertetvén az operett-szöveg meséjét, mutatványul néhány „himport” küldött be (miként nevezte) a „Társmester”-nek.

- Táncmester? - olvasta megütközve Tera (mivel mind a ketten összedugták a fejüket a „megírás”-on.) - Mért írja neked ez, hogy táncmester?

- Ejh, - magyarázta a nagyüstökű érthető izgalommal - (hogyne; ha megvan a librettó, akkor csakugyan előleg „áll a házhoz”, hát mégis jól álmodta) - rosszul olvasod, édes. Társmester! Vagyis mestertárs. Ez azt jelenti, hogy társak vagyunk a mesterségben, avagy, ha úgy tetszik, mesterek a társaságban.

A „Társmester” szó éppen az első oldalnak az alján volt, s a „Háromkirályok” szerzője türelmetlenül fordított át a „himportok”-ra, a hol a szemelvények voltak; azok is, a melyeket a nagy „hulla”-evő már a „Fizess”-ben is elszavalt volt az asztal tetején, meg ujabbak is. Egy-két percig, mialatt úgy az orra elé kapta a levelet, hogy szegény kis asszony képtelen volt belekukucskálni, kidagadt szemmel futkosott végig előre-hátra, le-föl a sorokon, aztán egyszerre csak, mint a bolond, ugrott föl a padról és elkezdett közben toporzékolni a megrémült életépárja előtt.

- Ez megörült! - markolt bele a bozontos hajába, hátracsapván a szalmakalapját. - Ez megörült! Ez tönkre akar tenni! Gazember!...

- Miért, az Istenért? Ne légy olyan izgatott, édes Matyikám! - kapaszkodott bele rémülten a kabátjába a menyecske.

- Miért? Miért? - kapkodott a markában szorongatott levéllel hol a fületövéhez, hol meg a levegőbe a „társmester”, változatosság okáért most hosszú lépéssel mérve az utat a partocska kőkerítése mögött. - Már mindjárt gyanus volt nekem, a hogy itt a meséjét leírta, hogy a második fölvonásban tizenhárom eleven tehenet csoportosít a színpadon, a kik fölött az egész fölvonásban trikóban lóg le dróton a zsinórpadlásról az angyal, - nem olvastad?

- De igen, igen, csakhogy én nem mertem szólni...

- ...és azt írja (megint az orra elé kapta a levél első oldalát és dühösen rábökösött az ujjával), hogy „a zenekar crescendo kíséri a tehénbögést.”

- Borzasztó!...

És olyan magából kikelt ábrázattal, hogy, ha valaki most így meglátta volna, s ráadásul azt is hallja, a mit szaval, hát szentül azt hiszi, hogy a szegény nagyüstökű, Uram bocsá', elvesztette az eszét.

- És ezt nevezi ő „himportok”-nak! Hiszen ha valaki ezeket a porokat beveszi, hát belebetegszik!

- És még azt írja, hogy az „alkotás jegyében!” Hahaha! - tört ki a megcsufolt zeneszerzőből az elkeseredés „dörg-moraja” (a hogy Apafi bizonyára mondta volna.) - Az „alkotás jegyében!” Talán inkább az alkotás-utca jegyében, a hol a hülyék intézete van! Nézd csak:

Királyok kara:

A világ nagy örömtelén.

Vig fönsséggel fejem én;

Nevem azért fej-edelem,

Mert a tehenet fejdelem.

De mindig csak addig fejem,

Mig nyakamon van a fejem.

- És - ezt már halkabban lihegte - most vonulnak föl a tehenek. Bőgve! Szép társaság!

- Nininini! Hát magának mi baja? Miért kiabálja olyan rémülten, hogy a nyakán van a feje, vagy mi a csuda? - toppant elejbük a szépen nyírott, sűrű bokrok mögül a nyalka öreg Levisznyey miniszteri tanácsos. A fején szürke cilinder volt, a balszemén aranykeretes monokli, a balkezében pedig vaskos tekercs.

- Irgalom Istene, ne hagyj el! A kottáim! - cikázott keresztül Ollárnak az agyvelején, a mint megpillantotta a tekercset. - De hátha nem az? Vagy mit is beszélek? Csak nem vette meg valamennyi kottámat. Ejh, ha csak legalább egyet is megvett volna! Pedig az valószínű, mert most megláthatta a polcon a trafik előtt.

- Kezét csókolom, kedves nagyságos asszonyka, - pörgött a nyelve a vén gavallérnak - hol voltak tegnap egész nap, hogy a színüket sem lehetett látni? Kiránduláson? Vagy úgy, a haláleset miatt huzódnak annyira vissza? Igen, igen, az ebédet is hazavitették. Kár, kár; higgye meg, édes jó nagyságos asszonykám, hogy kár. A szegény megboldogult néni attól már ugysem támad föl többé, hehehe, ugysem támad föl többé. Hát mondja, kedves barátom, mit jelentett ez a nagy futkosás előbb, mi? Valami új játék, nászutasok számára, hehehe, valami incselkedő játék?

- Nem, - nyögte ki nagynehezen a hegedüs, mialatt gyors elhatározással leejtette a zseb-kendejét és a hogy leguggolt érte, ravaszul belekukucskált a titokzatos papirtekercs kürtőalaku üregébe. Mikor lassan, szántsándékkal lustított mozdulattal, újra föltápászkodott, félre kellett fordítania a fejét a zsémbelve morajló Cserna vize felé, hogy a méltóságos meg ne lássa benne a könnyet:

- Végre eszünk! Csakugyan az én kottám!

Tera is megsejtette a váratlan szerencsét, s bár az éhségtől kicsit bágyadt mosollyal, ám a föltámadt reménykedés miatt máris rózsásabb színre kapva fordult a szürke cilindereshez:

- Valami emléket vásárolt, tanácsos ur? - és bájos kis fejével a göngyöleg felé biccentett.

- Hehehe, a kedves férjeura hangjegyei. Most ötlöttek a szemembe a trafik előtt. Hát természetesen rögtön megvettem, hehehe, mind a tiz példányt, vagy mennyi volt.

Az egérszeműnek iziben mehetnékje támadt.

- Hova készülsz, drágám? - kérdezte, már csak a látszat megmentésének a kedvéért is, a menyecske.

- Elfelejtettem cigarettát venni, - válaszolta szaporán amaz. - Átszaladok a trafikba.

Levisznyey olyan mozdulatot tett, mintha ki akarná venni a zsebéből a szivartárcáját, hogy abból kínálja meg a muzsikust. Hanem, úgy látszik, még idejekorán mást gondolt, mert édeskés mosoly terpedt szét a vörös arcán.

- Akkor csak siessen, édes barátom. Majd mi itt megvárjuk. Ugy-e, nagyságos asszonykám?

Ez ellen nem lehetett tenni semmit. Matyinak valóban egyedül kellett mennie, sőt rohannia, mint a szélvésznek, a dohányosboltba, hogy föltűnés nélkül hozhassa el a tiz kottának az árát.

- Tízszor három korona, levonva belőle a trafikos százalékba, „á” kilencven fillér, kapok huszonegy koronát, - számította ki magában szédületes gyorsasággal a nagyüstökű. Öt perc múlva már a zsebében volt az óriási pénzösszeg, (kivonva belőle husz fillér öt szultán cigarettáért, maradt husz korona nyolcvan) és, szájában az égő papírszivarkával, boldogan baktatott vissza a népes lépcsőn a Cserna felé.

- Na, most egy félnapig sem maradok itt tovább ebben a bizonytalanságban! Ma már szerda van, szombaton ki kell fizetni a szobát és akkor tüstént el kell utaznunk. Az legkevesebb ötven korona nyolc... Hopp, mi ez? - kérdezte magától, mivel hirtelen megszedült, úgy hogy kénytelen volt megkapaszkodni a karfába. - Ühüm, a cigaretta. Persze, persze, - s mosolyogva támolygott tovább - éhgyomorral... Nyolcvan, - fejezte be lelkiismeretesen a számítást. - Ezt most mind elő kell teremtenem Felicitól, vagy akárkitől odafönt, ha mindjárt vénasszony esik is. Kettő huszkor indul a személyvonat, most lehet vagy tizenegy óra... Meg azzal az örült Apafival is beszélnem kell, hogy hagyja ki legalább a tizenhárom tehenet. Meg azt (furcsán kapkodta előre-hátra a fejét), hogy „Búbúbú”... s a többi butaságot. A manó gondolta, hogy ilyen a százesztendőző lóp virágjának a szaga. Én bizony Isten azt képzeltem, hogy valami inycsiklandozó, finom csemege készül a lilaszínű meglátásaiból, de hisz ez kvargli! Mulhatatlanul el kell utaznom Budapestre. Husz nyolcvan, kocsikettő nyolcvan, vonat oda harmadikon tiz, az tizenkettő nyolcvan, ma az ebéd legalább öt, az tizenhét nyolcvan, szegény kis csibémnek alig marad itthon három koronája.

XXV. FEJEZET.

A Cserna partján már epedő szemmel várta a párja. Ugy ült a padon, a méltóságosnak az oldalán, fülig kipirultan, mintha nyársat nyelt volna. Volt rá nagy oka a kis csibének, mert alig hogy imént az ura eltűnt a bokrok mögött, a monoklis vén kecske megfogta a kezét.

- Milyen puha, pici kacsó, hehehe, - jegyezte meg már a pusztá érintéstől is fölviillanyozva, s a mikor az őz-szemü zavarodottan huzta ki a kezét a markából, édeskés suttogással hajolt hozzá:

- Miért huzódik el tőlem? Azért mégis maga a legbájosabb menyecske egész Herkulesen.

Tera fészkelődni kezdett.

- Na iszen, - gondolta magában - csinos dolog. Majd elájulok az éhségtől, és ez itt most bókka! akar jóllakatni. Csak jönne már Matyi, hogy mehetnék görögdinnyét enni!

- Teruska! - suttogta Levisznyey, a kit ez a hallgatás fölbátorított, és újra a keze után nyult, (a muzsikusné hirtelen elkapta előle), - ejh, ne legyen már olyan gyerek! Mondani akarok magának valamit...

- Tessék!

- Hát nem adja ide a kacsóját?

- Már odaadtam az uramnak...

- Eh! Hiszen ez a balkeze, hehehe! Hát elfelejtette a bibliából, hogy a mit tesz a balkéz, azt ne tudja a jobb? Hehehe...

- Az a jótetre vonatkozik, tanácsos ur, nem a hamisságokra. (Jaj, csak már itt volna az a Matyi!)

- Nagyon édes. Azt a tanácsot szeretném adni az én Ollár barátomnak...

- Tessék? - és megkönnyebbülten pillantott a kiérdemesült rókára.

- ...hogya talán okosabb dolog lenne, ha az Opera zenekarába szerződnék. Az intendáns, a Muki, nagyon jó barátom, annak csak egy szót kellene szólanom...

- Jaj, Istenem, - fohászzkodott magában a menyecske, - beh jó lenne! Csak ne akarná mindenáron a kezemet fogdosni!

- Mennyi fizetése van a Divánál?

- Százhatvan, - válaszolt félénken a szomszédja. Hogy csak volt és szeptemberre talán egy fillérjük sem lesz, azt már nem merte megvallani.

- Na lássa, az Operánál mindjárt kapna kétszáznegyven koronát. Én kieszközölném. Hisz a Muki tulajdonképpen úgy lett intendáns, hogy a miniszter engem akart kinevezni, de én nem fogadhattam el, mert megboldogult feleségem, hehe, félt, hogy majd a csinos ballerínákkal, hehehe...

- A csinos ballerínákkal? - meresztette rá a szemét a másik.

- Hehehe... hehehe... Isten uccse, ilyen asszonyt még nem láttam, hehehe!

Ebben a pillanatban érkezett vissza a tiz kotta árának büszke tulajdonosa. Kicsit még sápadt volt a cigarettától, hanem azért a viláért el nem dobta volna a görbén égő papirosszivarkát.

- Kis anyám, - lépett a padon ülő pár elé - délben utazom.

- Hova? - kérdezte ijedten a felesége.

- Budapestre. Kell. Holnapután itt leszek.

- Ühm, - nézett rá Tera kedvetlenül. - Várd meg legalább a délutáni postát.

- Nem lehet, fiam, - mondta komolyan. - Akkor egy egész napot vesztek. Szerda van.

A szürkecilinderes, aki kezdte megszimatolni a helyzetet, feléje fordult a monoklijával:

- Micsoda dolga van Budapesten?

A hamvasarcu feléje vágott a szemével.

- A darabom ügyében kell sürgősen tárgyalnom.

- Ah, darabot irt? Operett?

- Azt, méltóságos uram.

- Láss, - derült ki az arca az öregnek - miért nem ír operát? Előadatnánk. Az intendáns testi-lelki barátom.

- Igen, - kapott a szavába a fiatal asszony - a tanácsos ur épp az imént azt ajánlta, hogy átmehtnél az Operához. Az intendáns...

- Hohohó, - kurjantott örömében Matyi, - akkor pukkadna meg csak Csengedi Mari!

És, hiába hunyorgatott már neki a menyecske, kikotyogta, hogy örökre bucsut mondott a Diva-színháznak.

Félórával később már együtt ebédeltek hármasan, természetesen a drága gyógyterem-vendéglő terrasán. Rántott csirke ugorkasalátával, omlett-szuflé közösen, és két adag görög-dinnye. Ah, ah, a mikor egy órával később a vasuti állomáson (a hova az őz-szemű kikisérte a kocsin az urát, mert előre megállapodtak a fiakkeressel, hogy egy koronáért visszahozza) a hirtelen rájuk szakadó záporban érzékenyen elbucsuzkodtak egymástól, sem a muzsikusnak, sem az életépárjának nem maradt több a zsebében összevissza tizenkilenc krajcárnál.

XXVI. FEJEZET.

Budapesten - csütörtökön reggel nyolc óratájt Ollár egyenest fölszaladt Felicitinek a lakására.

A Diva társigazgatója, kiérdemesült öreg színészemben mogorva képpel fogadta.

- Mit akar, öcsém?

- Az ákontó, direktor ur! Megkapta a levelemet?

- Eh, a manóba, hisz már tegnap elküldtem!

- Te-te-tessék?

- Tegnap reggel, ha mondom. Mit hebeg?

A hegedüs kétségbeesetten markolt bele az üstökébe.

- Hogy mit hebegek? Már mint hogy én? Nagyon jó, kedves direktor ur, nagyon jó! Hát csak azt hebegem, hogy én kidobom az utolsó tiz koronámat a vasutra, mert nem kapok semmi választ, most meg, a mikor már itt állok egy krajcár nélkül, akkor a pénz már elment Herkulesfürdőre. És itt vagyok egy krajcár nélkül, a feleségem meg ott van egy krajcár nélkül, és sem én nem vehetem föl a pénzt, sem az asszony nem veheti föl, mert nem hagytam hátra neki postai meghatalmazást. És a direktor ur még azt kérdezi, hogy mit hebegek?

- Hát annál inkább mit hebeg, öcsém? Utazzék haza a legközelebbi vonattal.

- De ha mondom, édes direktor ur, hogy nincs egy garasom se! és a szegény oldalbordámnak nincs egy betevő falatja!

Felicití jó ember volt, kivett a tárcájából két huszkoronást, és odaadta a muzsikusnak:

- Itt van, öcsém, de most már ne óbégasson! Ebből haza is küldhet pénzt táviratilag, meg maga is elutazhat. Hanem az augusztusi gázsiból levonom.

- Jó is lesz, jó is lesz, - felelte fürgén a zenész. - Ugyis az utolsó gázsím lesz. - S látván, hogy Felicití még nem tud a dologról, elujságolta neki, hogy Csengedi Mari nem ujitja meg a szerződését.

Az öreg direktor az asztalra csapott az öklével.

- Hát megbolondult ez az asszony? A jóra való munkaerőt kiebrudalja, az olyan Levisznyey-féle alakoknak pedig stallumokat juttat? A ruhatárbérlő ur! Rokona ez Levisznyey Oszkár-nak?

- Hogyne, hogyne! Az unokaöccse.

- Na iszen, büszke lehet rá. Vigye az Operához!

- Miért? Mit? Miről van szó, kedves direktor ur?

- Maga még nem hallotta?

- Mit, mit, kedves direktor ur?

- Hát hogy ez a Levisznyey kipumpolt Mariskától a jövő öt esztendei vagy milyen elszámolásra harmincezer korona előleget.

- Ujujj!

- ...s a mikor aztán a zsebében volt a pénz, akkor kapta magát, összeveszett vele, faképnél hagyta a Divát, a harmincezer koronával társul csipett magának valami nyugalomba vonult gazdag pékmestert és azzal most, azt mondják, gyönyörű mozgófényképszínházat épít, tudja, azon az üres telken, épp a Diva átellenében. A Mari pénzén! ilyen orcátlanság!

A volt huszárfőhadnagy ugyanis, mihelyt megszimatolta Csengedi Marinál az új százezreket, nem nyugodott addig, a míg csak a végére nem járt, hogy honnan ered a pénz. Akkor azután olyan botrányt csapott a lábbadozó művésznő lakásán, hogy leleplezi a lapokban a panamát, hogy Kamenov barátnője utóvégre is kénytelen volt az említett összeggel betömni a száját. Levisznyey ugyan kötötte az ebet a karóhoz, hogy szóba sem áll vele ötvenezren alul, de a mikor megpillantotta az asszony kezében a harminc darab ezrest, akkor - már a hogy ő mondta - kitört belőle a jó szíve, és nem tudott ellenállni neki többé, hogy ezt a rongy kis pénzt is el ne fogadja. Hanem azért, a mikor kiment a sárgahaju bárónénak a lakásából, úgy csapta be maga után az ajtót, hogy odabent a szobában Mari sirva fakadt:

- A nyomorult! Istenem, milyen hálátlan nyomorult!

Ez most két hete történt. Bittermannak, a többszörös háztulajdonossá hizott péknek a Diva-színházzal szemközt ásitó üres telkén pedig már harmadnap óta ásták a becsületes tótok a „Káprázat”-mozinak a fundamentumát. Levisznyey olyan ékes szóval színezte ki előtte a mozgófénykép-vállalkozás erkölcsi és anyagi előnyeit, hogy a liliputi vizes-zsemlyék gyártója beleugrott az üzletbe s fölcsapott a napidijásból átvedlett vállalkozó mellé a „Káprázat” társtulajdonosának.

A hegedüst Felicititől a postára vitte az első útja. Tíz koronát küldött táviratilag a Ferencudvarba az ő kis csibéjének, s egyben megtelegráfozta neki, hogy éjjel félegykor érkezik meg a gyorsvonattal. Igaz, hogy ez maga husz korona, de a „Háromkirályok” szerzője már tűkön volt: alig várta, hogy Herkulesen legyen, minél hamarább.

A postáról jövet mindenekelőtt betért a Newyorkba reggelizni, mert tegnap dél óta igen megéhezett. Innen akart Apafi Mákony keresésére indulni, hogy megmondja neki a maga véleményét a tizenhárom tehénről s a háromkirályokról négyesben. Hát alig veszi a kezébe a reggeli lapokat, majd kiugrik a bőréből örömeiben. Az van a hírek közt, hogy az Opera tegnap délelőtt hirtelen elhunyt intendánsának az utódja, miként X. estilap már tegnap jelezte, valószínűleg Levisznyey Oszkár miniszteri tanácsos lesz, a ki a minisztériumban már másfél évtized óta a színházi ügyek előadója, s ebben a minőségében kiváló szakember.

Ollár idegesen csöngetett:

- Károly, fizetek! Fizetek!

- Most már füttyölök, - ugrándoztak a jövő rózsás képeivel hamar benépesülő agyvelejében a vidám gondolatok, csak közbe-közbe bukfencezve ki a száján egy-egy vakkantásszerű hangban, - most már füttyölök a Diva-színházra... Füttyölök! Azaz, hogy fizetek!... Meg Apafi Mákonyra a teheneivel együtt... Hja, itt van, Károly? Egy tej három királyokkal. Mit? Hehe. Akarom mondani három kiflivel. Levonta a tiszteletdíjat? Helyes. Nem látta Apafi urat?... Most már bent vagyok az Opera zenekarában! Fiu, tegnap esti lapokat! Igen, igen. Most már igazán operát írok a „Háromkirályok”-ból! És füttyölök, frity-fruty, füttyölök. Ha ez beüt, pedig most már be fog ütni, mert a méltóságos megigérte, akkor megállapítottam a szerencsémét. Meg-meg, megállapítottam, - s mialatt a kackiás szalmakalapja alól kikandikáló festői üstökével kiloholt a kávéházból, mekegett gyönyörűségében, akár a kecske.

Délután két óráig volt ideje, addig Apafit hajkurászta; de a jeles társmeister nem volt sehol. A költő ilyen tájt szivta magába a frissen csapolt ultraviolet hangulatot valamelyik eldugott sorházban, a melyikre azonban a muzsikás, hiába nyitott be egymás után tíz korcsmába is,

nem birt rátalálni. Végre közeledett délután két óra; Tera férjeurának mennie kellett. Fölszállt a villamosra, s robogott ki - a hátsó perronon cigarettázva - a nyugati pályaudvar felé.

Sokan voltak a kocsin, de azért belülről ki-kivillant feléje olykor egy vastag, aranyvörös konty valami nagy, félrecsapott tollas, piros szalmakalap alatt.

- Nem Guszta az odabent? - tünődött magában. - De nem juthatott be, mert minden ülőhely tele volt, s az ajtóban is szinte egymás hátán szorongtak az emberek.

Végre a Király-utcánál megmozdult a vörös konty. Rahóthy Guszta, mert csakugyan az volt, felállt és kifurakodott a perronra. Fehér tennisz-ruhában, vadonatúj panamakalappal a fején, Levisznyey Árpád jött ki a nyomában.

- Nininini, - villantotta Matyira a fehér fogsorát a szép lány - hát maga mit keres Budapesten? Már nincsenek Herkulesfürdőn?

- Szervusz, szervusz! - nyújtotta neki a kezét egy szuszogó, kövér bácsinak a feje fölött a „Káprázat-mozi” tulajdonosa. - Hova-hova? Mit csinál a menyecske?

- Hogy vannak? - tóditotta a vöröshaju, s aztán, már a villamos is odaérkezvén a megállóhoz, mielőtt az álmélkodó hegedüs egyáltalában valami okosat felelhetett volna, hamar bucsuzóra nyújtotta az áttört keztyüs kacsóját:

- Jó napot! Csókolom Terát.

S kecsesen leugrott a kocsiról. Levisznyey pedig, mintha járószalagon huzta volna, utána. Majd leütötte a szuszogó, kövér bácsi fejéről a florenci kalapot, a hogy futtában újra a kezét nyújtotta Ollárnak, jelentősegteljesen hunyorítva a macskaszemével.

- Szervusz! Szervusz (és hamiskásan sugta feléje) - sógor!

A facér zenész utánuk nézett. Guszta, a mint letoppantak a villamosról, kényeskedve akaszkodott bele a volt katonatisztbe.

- Sógor, - motyogta magában a nagyüstökü. - Hm, ezek talán bizony jegyben járnak...

...A vonaton, pokoli hőségben, boldog eltörődöttségben telt el az egész délután. Hogyne! Odalent százhatvan korona várakozik rá, abból mindent beleszámitva, még mindig marad vagy száz koronájuk, a mikor megérkeznek Budapestre. De ez a száz korona még semmi. Ha Levisznyey lesz az intendáns, akkor - szötte magában a szép álmokat két ropogós szavu román közé bspékelve a bőrülésen - még ősz előtt biztosan kapok ákontót az Operától.

Temesvár volt az utolsó állomás, a hol még kiszállt a vonatból és fölhajtott hirtelenjében két pohár sört, mivelhogy roppantul gyötörte a szomjuság. Innen tul már valamivel kevesebben utaztak, úgy hogy bóbiskolni is lehetett. El is aludt szerencsésen.

Egyszerre csak arra riad föl, hogy a vonat áll. Áll és nem akar újra megindulni. Kilép nagy álmosan a kocsí folyosójára; odakint pokoli sötétség és zuhog az eső. Kalauzok, vasuti bakterek járnak lent, homályosan pislogó lámpással, s a folyosón ideges, türelmetlen alakok ácsorognak.

- Mikor megyünk tovább? Meddig kell még itt vesztegelni? - de a válasszal adósak maradnak egymásnak.

Végre felszól a nyitott folyosó-ablakon át a kalauz.

- Tessék nyugodtan tovább aludni. Egy óra mulva indulunk. Már megérkeztek a munkások.

- Mi történt? - kukkant ki ijedten egyik szakaszból egy borzas női fej. Ez is most ébredt föl.

- Semmi, kérem, - feleli egy hálósipkás, cigarettázó ur, a ki körül már egész csomó szivarka-vég hevert szanaszét a folyosón. - Csak a pályát öntötte el a víz.

- Miféle víz?

- Az ár, kérem alásan. A felhőszakadástól csak úgy omlik le a hegyekből a vízözön. És most előbb munkásokat kellett hozatni a szomszéd falvakból, hogy helyreállítsák a megrongált pályát. Azért nem mehetünk tovább, asszonyom.

- Hát hol vagyunk tulajdonképpen? - szólt de most az ablakon át Ollár a kalauznak.

- Domasnia-Kornyán, - hangzott alulról a válasz.

A muzsikusz behúzódott a fülkéjébe, s megnézte a lámpavilágnál a menetrendet. Domasnia-Kornya. Tizenegy óra ötvennyolc perc.

- Hány óra most, kérem? - szólt ki a folyosóra csak úgy vaktában. (Mert a két román, a ki legtovább utazott vele, már leszállt Karánsebesen.)

- Kettő és egy negyed, - felelt vissza kölletlenül a hálósipkás, megint másik cigarettára gyujtva.

- És az indulásig még egy óra, az három és egy negyedóra késés, - dűnnyögte magában komoran az egérszemű.

Hirtelen gondolt egyet és leszállt a kocsiról. Bokáig süppedt a sárba.

- Kérem, - slappogott a közelben ácsorgó vasuti tiszt felé, - nem lehetne innen táviratozni Herkulesfürdőre?

- Kérem, ott ilyenkor zárva van a táviró-hivatal.

- Hát az állomásra?

- Onnan meg nincs, a ki bevigye. Különben is most nem továbbithatok magántáviratokat.

A „Háromkirályok” szerzője visszakapaszkodott a vonatra.

- Szegény Tera! Hogy várhat! Csak legalább ne jeleztem volna neki, hogy érzem!

- Vajjon jól megvacsorázott-e legalább a tíz koronából? - fűzte tovább a gondolatát, majd egyszerre, minden átmenet nélkül, eszébe jutott, hogy ma már péntek van, június tizenharmadika, páduai szent Antal napja, s szótlanul lekuporodván a fülkéjébe, az ülés szögletébe, némán rebegő ajkkal imádkozott. Antóniának hívták a megboldogult, jó édesanyját.

S ekkor, a kicsi villámos lámpa mögül, az éjtszakán és az eső zuhogásán keresztül megszólalt egy hang:

- Hogy vagytok?

- Hallucinálok, - adta meg rá magában rögtön a választ a magános utas. - Az édesanyám hangja.

Most újra a hang:

- Jól vezet a csillag? Arra felé vezet, a hol boldogulni lehet? Érted, fiam, a hol boldogulni lehet?

A kis hegedűsön végigborzongott a hideg.

- Az anyám, az édesanyám, - futott keresztül a testén valami lázas, benső hullámozás. Mintha jelenést látna, hirtelen széttárta a karját, s szinte átszellemülten suttozta:

- Anyám, nagyon küzdelmes az élet, hanem azért kimondhatatlanul boldog vagyok!

Sokáig ült azután minden gondolat nélkül a sarokban. Végre megmozdult a gép. Ez magához térítette.

- Hál' Isten, indulunk. Szegény, édes kis Tera!

Szürkült. A gyorsvonat, ha lehet így beszélni a forgó kerekekről, ugyszólván lépésben haladt az ázott hegyoldal tövében, a mely úgy gubbasztott a lassan derengő félhomályban a pálya mentén, mint valami óriási, heverő, csatakos, szürke kutya, a melyiknek drapszinü sáv fut végig a gerincén.

- Jablonica! - kiáltotta a kalauz a legközelebbi állomáson. - Egy perc!

Indultak tovább. Csak lépésben. Egyszerre - zökk - megálltak. Nyílt pályán. Jobbról, a hegy-szakadékban, zuhogó vizesés, balra, alig egy ölnyre a pályatesttől, vadul hömpölygő folyó. Megáradt kis patak, a melyiknek máskor alig van egy kanál viz a medrében. Megint elmosta a pályát az ár.

Az izgatott hangokra Ollár is kilépett a folyosóra.

- Jól vezet a csillag? - csengett ismét a fülében. Mivelhogy már tulfeszültek kicsit az idegei.

XXVII. FEJEZET.

Szegény Tera! Hazaérkezvén az állomásról a fürdőbe, a tizenkilenc krajcárjából dinnyét már nem vehetett magának, mert a piacon a legolcsóbbat sem akarták odaadni negyven filléren alul, tehát mi telhetett tőle? Keserveset sóhajtott és vásárolt a szőke péknél... hiszen már tetszik tudni, hogy mit: egy darab tizenkét filléres sósvakarcsot. Ezzel azután bezárkózott a szobájába, s ki nem mozdult belőle másnap reggelig. Félt a méltóságostól.

Odakint, dél óta, zuhogott a zápor és a kis Ollárnénak este sokáig nem jött a szemére az álom. Még sohasem aludt, sem odahaza, sem a megboldogult Márta néni szobájában, egyedül és most már a magány is félelemmel töltötte el. Hanem aztán, a mikor már nagyon kezdett borzongani, hirtelen megemberelte magát; rágondolt, szerelmesen epedő szívvél s nem tulságosan teli gyomrocskával az ő Matyijára, a ki most megy, utazik azon a nyomorult fapados harmadik osztályon, mint Jázon... igen, igen, Jázon (hisz' ebből egyszer négyesre felelt a nőképzőben a német órán), hogy elhozza neki az aranygyapját. Vagyis inkább, mert az élet elvégre nem költemény - a juliusi ákontót, hogy kifizethessenek mindent és hipp-hopp, ott leszek, a hol akarok, végre valahára hazautazhassanak erről a rettenetes helyről.

- Hm, hm, haza... - Hogy hol van, vagyis hol lesz majd az a „haza”, azt egyelőre bajos lett volna megmondania, mert hiszen még sem butor, sem lakás. De az az egy bizonyos, hogy az ő Matyijával lesz, bárhol is, és az ő Matyija holnapután, vagy talán már holnap újra itt lesz mellette, hogy elvigye innen; és ez a tudat lassacskán oly édes megnyugvást csempészett bele a szerelmes lelkébe, hogy a zápor egyhangu zuhogása közben egyszerre csak szépen elaludt.

Másnap délelőtt tizenegy óra tájt a postás meghozta Feliciti utalványát Ollár részére.

- Istenem, most az a szegény ember ott lézeng Budapesten, egyetlenegy fillér nélkül! - sópánkodott magában az öz-szemü. - Hogy ül föl a vonatra szegény? Honnan kerit utiköltséget? - s e közben eszébe sem jutott, hogy ő meg itt árváskodik huszonhat fillérrel, még nem evett egy falatot sem, és nem veheti föl a postán az ura pénzét. Még az étvágya is elmaradt az aggódó szorongástól, hogy hogyan vergődik haza az ő uracskája? Vajjon elő tudja-e kaparítani a jegy árát, mert, ha lesz pénze, akkor okvetetlenül még ma hazaindul.

Délután (holott ha nem is ő, hanem ez a másik, az az édes, mégis csak megkövetel valami kis táplálékot) végre rászánta magát, hogy elszalad a pékhez. Hamar átöltözködött, s éppen indulni akart, a mikor egyszerre kopogtattak az ajtón.

- Ki az? - szólt hirtelen, s kinyitotta az ajtószárnyat. Ott állt, vadgalambszin keztyüs kezében esőernyővel, meg egy összehajtogatott ujságlappal a méltóságos.

- Kezit csókolom, - köszöntötte epedő mosolygással a monoklija mögül a megriadt menyecskét, s mélyen lekapta előtte a puha, barna kalapját.

- Jó napot, tanácsos ur, - hátrált egy lépést önkéntelenül is a muzsikus felesége - még nem jött meg az uram.

És a meddig az első pillanatban meghátrált, ott konokul állva maradt, semmi jelét sem mutatva annak, mintha hajlandó volna beljebb bocsátani a szobába az öreg Levisznyeyt.

A vendégnek alkalmasint nagyon tetszhetett ez a rideg fogadtatás, mert kiejtvén az aranykeretes ablakot a szeméből, szokása szerint csöndesen nevetett:

- Hehehe, nagyságos asszonykám, úgy veszem észre, hogy talán bizony még be sem akar engedni, hehehe. Pedig hát, jó hirt hoztam.

- Matyi?...

- Természetes, hogy Matyi, hehehe. Méltóztassék csak elolvasni ezt a kis hirecskét! - és kitergette a tenyerén a tegnapi esti lapot, a melyik most érkezett meg Budapestről a postán.

- Lássá, - folytatta bántó „hehe”-zéssel, mialatt az őz-szemü hamar végigfutotta az intendáns haláláról, meg az utódjáról szóló közleményt - lássa, szép menyecske, most már tekintse a dolgot úgy, hogy az uracskája bent ül az Operaház zenekarában. (S beszédközben ügyesen előrenyomulva, becsukta maga mögött az ajtót.)

- Köszönjük, de...

- Ne köszönjön semmit, édes nagyságos asszonykám... (Tera, mivel - gondolta - ki csak nem dobhatom, ha már bent van, zavartan tolta elejbe a karosszéket: Tessék leülni!) ...ne köszönjön semmit, hehehe..

- De kérem...

- Nem, nem, hehehe... Hát nem ül ide mellém, nagyságos asszonykám? (A hegedüsné elkényszeredetten leült az asztal tulsó felén a kanapéra.) Hát olyan messzire? Hehe? Olyan messzire? - és, mint a ki nagyot akar mondani, a torkát köszörülte. Ugy látszik azonban, meggondolta a dolgot, mert hirtelen átsapott az időjárásra:

- Gyalázatos idő, hehehe. Gyalázatos idő. Még nem értem meg ilyet, a mióta idejárom.

- Borzasztó, - sóhajtott a másik.

- Az idevalósiak azt mondják, hogy huszonöt év óta nem láttak ilyen felhőszakadást. Huszonöt év óta, hehehe...

- Irtózatos... Ugy aggódom az uramért.

- Határozottan benne van a lábamban ez a cudar idő. Határozottan, hehehe...

- Hát akkor mért nem marad ágyban ilyen időben a tanácsos ur? Miért?...

Nem fejezhette be a mondókáját. Az öreg Levisznyey, nem ugyan valami fiatalos könnyedséggel, de mind a mellett eléggé hirtelen fölállt és, mint valami sátán, odatipegett az asztalhoz.

- Azért - nehezedett rá a tenyerével a terítőre, - mert magát akartam meglátogatni, szép asszony. Ha akarja, érti, ha maga akarja, néhány hónap múlva még karmesternek is megtétetem az urát, maga szép, maga bűvöletes...

S már ott volt a kanapénál. De csak egy pillanatig. A következő pillanatban Rahóthyék Terája már fölpattant a helyéről, akár a minimax, és pipacspiros arccal, oly tisztán csengő hangon, mint a fehér havon csilingelő szán, ezt mondta az öregnek:

- Tanácsos ur, tanácsos ur, várjon! Mondok valamit.

- Mit-mit? - kérdezte meglepetten a podegrás gavallér, hasztalanul kapkodva a menyecske keze után.

Az őz-szemü asszonyka kicsit előrehajolt:

- Öreg ember - hangsúlyozott külön minden szót - nem vénember...

- Nem-nem! - kapott a szavába Levisznyey egészen nekimelegedve.

- ...de - folytatta a menyecske, s most oly édesen csücsöritette össze a száját, hogy igazán még megharagudni sem lehetett volna rája - de vén cs...cs...csacsi! Hahaha! - kapott egyszerre ideges kacagásba, - csak tessék mást behozni az Operához, édes tanácsos ur, ne az én drága, jó uramat!

Aztán, alig hogy a méltóságos, furcsán emelgetve a nehézkes lábát, eloldalgott a szobából, bekopogtatott a postás. Most Ollár táviratát hozta, meg a tiz koronás utalványt.

- Hanem a pénzt már csak holnap lehet fölvenni, kérem. Már hat óra.

Bánta is azt Tera. Csak nézte, nézte a táviratot, hogy „éjjel félegykor gyorsal érkezem, Matyi”, és az éhségtől kicsit sápadt arcán végigcsurgott a könny.

- Szegény Matyikám! Hát az Operaháznak is vége!

XXVIII. FEJEZET.

Nem tudta, hány óra (a négy evangélista nem mutatta többé a szekrényen az időt), csupán azt látta az ablakból, hogy odaát, a másik vendégfogadó nagy éttermében már vacsoráznak. A Herkules-téren égtek a villamos lámpák, de ő idebent nem gyújtott világot; úgy lesett ki a sötétből a Cserna vize felé, a honnan körülbelül a postás távozása óta a megszokott kedves halk morajnál sokkal zajosabb, szinte robajyszerű, félelmetes zugás hallatszott. Hiába akarta másra terelni a figyelmét, a tekintete minduntalan odasiklott a felhőszakadástól vadul rohanó folyóvá duzzadt hegyi patak felé, amely a magas kőpart villamos lámpáinak a rávetett fényében tébolyodott módjára üvöltött ki, dühös tajtékot fujva magából, a Herkules-tér alján nyíló hidszerű boltozat alól. Letördösött ágak, megtépázott gallyak sodródtak a víz tetején. Aztán ijesztő dörejével egész csomó, usztatásra kész szálfa bukkant ki egymásra torlódva a hid mögül, könnyű gyufaszálként perdülve tova a zavaros habokon.

- Ninini, egész fa! Borzasztó!

Csakugyan, egy kitepelt, terebélyes, lombos bükkfa bukfacezett egyik hullám karajából a másikra. Most apró kacsák siklottak libasorban, tehetetlen vergődéssel, sebesen lefelé az iszapos patak megdagadt hátán, deszkadarabok és zöld lombsátrak halálos nászkeszéréte között. Megint egy óriási tölgy, újra egy csoport szálfa, gallyak, törmelék, dörögve gördülő kötömegek, ismét fák-fák, bükkök és gyönyörű, egyenes fenyősudarak, mind-mind egyre fokozódó irtózatossággal egymásután bukkant ki a titokzatos boltozat alól, a villamos ivlámpafényben, s aztán egymásután surranva tovább a távoli sötétségben, mint valami eszeveszetten rohanó kísérteties processzió.

- Szent Atyám, - kulcsolta össze a kezét Ollárné, - hisz ez valóságos istenítélet! Hogy jut haza szegény Matyi ilyen rettentő időben?

Az eső még mindig sűrűn szitált, és Tera most már ugyszólván megbabonázva szögezte merőn a szemét a szilajul tomboló vitztömegre.

- A Cserna megáradt, - ez forgott egyre a fejében, - a Cserna megáradt, és ez a szörnyű víz-roham végigsöpör a kocsiuton, a melyik az állomásról vezet ide. Vagy odább is ilyen magas volna a part, a milyen itten?

Összeráncolta a homlokát erőlködésében, hogy egyszeri arra jövétele után vissza tudjon emlékezni rá, vajjon töltés vezet-e a fürdőbe a vasutól a Cserna mentén, vagy pedig előntheti-e valahol a víz a kocsiutat? Hanem akárhogy próbálta is megfeszíteni az emlékezőtehetségét, erre az izgató kérdésre nem birt határozott választ adni magának. Kapta magát, odatapogatódzott a homályban a csengőhöz, hogy behívja a szobaasszonyt; az bizonyosan megmondja. Csönget, nem jön be senki. Kinéz az ajtón: a folyosó egészen kihalt, s az ajtók előtt itt is egy pár cipő, ott is.

- Jézusom, hisz már éjtszaka van! - motyogta magában, s valami különös félelem futott rajta végig. Hamar újra magára zárta az ajtót és meggyújtotta a villamos lámpát, mert úgy érezte, hogy nem jó sötétben.

- Már közeledik. Az Isten óvja meg minden bajtól!

A Cserna rémesen zugott, s a hegedős felesége visszakönyökölt az ablakdeszkára. Odaát, a másik vendégfogadó éttermében a kivilágított tükörablak mögött nagyobb társaság pezsgőzött. Nemrég jöhettek, mert előbb, vacsora-időn, Tera még nem látta őket. Leviszneyey, az öreg méltóságos is (A hitvány! A hitvány!) ott ült közöttük, s épp most beszélhetett el valami csintalanságot a sárgahaju Eichner bárónénak, a mit a szép asszony, legalább úgy látszott,

menten kacagva adott tovább a jobboldali szomszédjának, a ki már háttal ült az ablaknak s így a kis muzsikusné nem láthatta az arcát; ámbar, ha látta volna, sem nagyon érdekelte volna.

- Milyen elegáns, - gondolta magában egy pillanatra megrebbenő titkos irigykedéssel a menyecske (Istenem, hisz ő neki oly szegényes ruhácskái voltak ezen a fényűző fürdőhelyen!), ám a rákövetkező gondolata már újra az uráé volt:

- Istenem, ezek a rongyok itt milyen jókedvűek és szegény Matyi most hogy jön haza egyedül! Talán nem is evett, talán nem is evett egész nap!

A Cserna, úgy látszott, szereti a változatosságot: most a rohanó fasudarak közt egy egész kis kunyhót ragadt lefelé magával.

- Szüz Máriám, kunyhó! - sóhajtott hangosat a hamvasarcu menyecske, a hogy épp odapillantott, és akaratlanul is könny szökött a szemébe.

- Szegény emberek, elvitte a kunyhajukat a víz! Vagy talán őket magukat is...

A tekintete ismét a félelmesen rohanó áradatra tapadt; merőn, jóformán mozdulatlanul, mintha odanyüggözték volna. Odaönt tisztult az ég, s egy csillag fénye rezgett fakó bágyadtsággal a sötét habokon.

- Csillag, - rebbent meg Tera fejében hirtelen valami csodálatos emlék. - Vajjon ilyen emlék volt az a csillag is, a melyik a háromkirályokat vezette? Az is ilyen sötét, iszapos vízben nézegette magát?...

- Háromkirályok. Hát nem borzasztó, hogy ez az ostoba Apafi Mákony, vagy hogy is hívják, ilyen örült verseket irt arra a szép zenére? Törzs-gyökér gyönyör; nem: törzs-gyönyör-gyökér... Törzs-gyönyör gyökeret rágni. Ejh, dehogy: gümő, gümő! Törzsgyönyör-gümőt rágni! De ilyen számárság!

- Ninini, most valami test uszik a Csernán. Vajjon ember?... Hát nem gyalázat, hogy olyan ember, mint szegény Matyi, nem bír boldogulni. Az a cudar Csengedi Mari... No, az öreg Levisznyey is jó pipa... Most itt van a juliusi ákontó, aztán lesz még az augusztusi gázsi és több nincs. Kenyér nélkül maradunk. És februárban... nem márciusban lesz? Nem, nem; junius az első hónap, julius a második, augusztus a harmadik, igen, februárban... És nincs semmink, semmink ezen a világon. Se lepedő, se baba-kelengye. Csak Gyuri órája a zálogházban. Elég szegény, hogy a mamáék nem adtak semmit. Se butor, se semmi, semmi azon a rongy kis fehérneműn kívül, a mi már úgy is megvolt lánykoromból. Se jó sziv, se levél, se üzenet; mintha valósággal meghaltam volna a számukra. Hanem bezzeg, ha gazdag Gyurkáné lettem volna, tudom Istenem, nem volna kedvesebb gyerekük nálam! Ni, mekkora fa! Olyan hosszú, mint egy kétemeletes ház... Istenitélet, istenitélet. Jó ég, de hát miért van az, hogy az anyagi érdek még a szülei szívet is így meg bírja keményíteni? Hát mi vezérli tulajdonképp az embereket ebben a nyomorult életben? Csak a pénz, a pénz, az az Istenverte pénz?... Jaj, hiszen még a temetésrendezőnek is tartozunk, azt is ki kell holnap fizetni... Meg a gyűlölet, a boszu, mint Gyurinak az anyját? Meg a... meg a Levisznyey Oszkárfele szerelem? Hm, ha a Fafütyök felesége volnék, akkor nem mondhatta volna a vén szemtelen, hogy (itt sajtósárga torzképet vágott, hangos szóval utánozván a méltóságost) „az uracskája már bent ül az Opera zenekarában.” „Ha akarja, még karmesternek is megteszem, maga szép, maga bűvöletes!...” Köszönöm, nem kérek az ilyen protekcióból!

Furcsán mosolygott:

- Oh, a szegény Fafütyköt megcsaltam volna! Mindenkit megcsaltam volna, mert akárki mással olyan boldogtalan lettem volna, mint azok a kis kacsák, - szegényké! - a kiket előbb sodrott magával a Cserna.

- A csillag... Ohó, már mennek ki a kocsik az állomásra! Ugy látszik, lehet a kocsin járni, mert ezek csak tudják. Jaj, édes jó Istenem, csak már itthon volna! Hogy rohannak a fák ezen a rut áradaton! Föltarthatatlanul. Mint a háromkirályok. Hej, apáékat sem tartóztatja vissza semmi sem a kegyetlenségükben én irántam. Az igaz, hogy engem se riaszthatott volna vissza semmi hatalom ezen a világon a szökéstől; azok után, a mik történtek. Hisz az már maga volt a pokol. Hát Matyi legujabb pártfogóját (no, az igaz, épp olyan macskaszeme van, akár a kedves öccsének), tartóztatta valami? Sugta vajjon neki valami odabent a lelke mélyén, hogy: hohó, méltóságos, te gazságot akarsz elkövetni! Hahaha, a Levisznyeyek, ugy látszik, sugólyuk nélkül játsszák végig az életet! Sugólyuk. Hát mi az a sugólyuk? Az a belső sugallat, a mire hallgatni szokás? Juj, megint egy kunyhó! Egyiknél talán a lelkiismeretnek a szava, a másiknál meg az érdek szava. Milyen csillagos az ég. Lám, valamennyi a Csernában mosakodik! És a fatörzsek meg az emberek rohannak vadul és eszüketvesztetten kiki a maga útján. Aludtam volna?

Csengedi Mariék társasága lassan fölcihelődött. Az étteremben csak néhány pincér ödöngött, oltogatni kezdték a letarolt asztalok fölött a lámpákat.

- Bezárják a vendéglőt. Egy óra. Most már mindjárt meg kell érkeznie.

Metsző, szinte jajgató nyávogás hallatszott a Cserna felől egy-két pillanatig:

- Miá-áu-uu...

Feltornyosuló galyak tetején, mint valami trónuson uszott lefelé szédületesen egy felborult szék, s a szék lábán, puposan doromboló háttal, rémülten kapaszkodott meg egy kétségbeesetten nyivákoló nagy, fehér macska.

A kis muzsikusnén, a ki megszeppenve nézett oda, végigfutott a hideg. Egy villanásra eszébe jutott gyermekkorából a mesebeli vén kandur, a melyik egész nap ott gubbasztott a padkán, azután gubbaszkodás közben elbóbiskolt, bóbiskolás közben félrebillent a feje, akkor egyszerre csak fölriadt és - brrr - megszólalt emberi hangon:

- Jujj, majd leestem! - Mert hát boszorkány volt.

- És most ez a nagy, fehér macska is épp úgy nyávogott a szék lábán, mintha boszorkány volna. Há, kocsizörgés. (Kinyitotta az ablakot és hallgatózott). - Nem. Jaj, csak már itthon volna az a Matyi!

- Istenem, hány óra lehet? Oh, milyen irtózatoss ez a sok víz. Hm. Pedig mily pompásan esik egy pohár jó, hideg víz, kivált így nyáron, vagy ha az üres gyomrot kell megtölteni vele - ajh, beh megszomjaztam most egyszerre (fölkapta a szekrényről a poharat, s kiment vele a folyosón lévő vízvezetéki csaphoz.) Milyen kísértetiesen kong ez a folyosó! (Nagy sebtiben megtöltötte a poharát, s alig várta, hogy visszabujjék a szobájába, s ráfordítsa az ajtóra a kulcsot.) Ez jól esett. Egy pohár víz. Hanem ez a sok, ez utálatos.

Kihajlott az ablakon s mélyet lélekzett, mert valósággal felüdítette az arcába csapó friss levegő.

- Már nem esik. Kocsilámpa! - Ezt hangosan mondta, mivelhogy a többi dologról csak a fejében diskurált. - Nem, nem kocsi, - és csüggedten bámult le a térségre.

Most, mintha a már azóta ki tudja, hova sodort fehér macska nyávogott volna újra feléje a zugó Cserna felől:

- Neked is olyan muzsika van a lelkedben, a melyikre csak ideális szöveget lehet írni? Miá-áu-uu, mit csináltok? Hogy akarjátok megtalálni az üdvösséget a földön? Elfogy a gázi! Hogy boldogultok? Éhenhaltok!

Ujra megborzongott.

- Ilyen ember, mint szegény Matyi, elveszítse az állását egy nyomorult asszony boszuja miatt. Én miattam? A másik állását pedig, a mit még meg sem kapott, egy nyomorult férfi hitványsága miatt. Én miattam?

Megint fülelt:

- Most!

- Nem, - és újra lecsüggesztette a fejét.

- Miá-áu-uu! - nyávogott a zugó fülébe a macska. - Hogy boldogultok? Éhenhaltok!

Hirtelen minden elsötétült. A Herkules-téren, a Cserna partján, a szobában egyszerre kialudtak a villamos lámpák. Tera megrettenve hőkölt vissza az ablaktól (még Márta néni mesélte volt neki, hogy éjszaka három órakor az egész telepen elzárják a villamos áramot) és az összekulcsolt kezét az ajka elé emelve, megroskadó térdel, sirva nézett föl a csillagos égre:

- Irgalom Istene, hát mi történt vele!?

A hajába kapott, mint az örült.

- Mi történt? Mi történt? - és futkosni kezdett a szobában. Szürkült, hanem azért belebotlott a karosszékebe (a melyiken a méltóságos ült délután), s utána rögtön nekiment az ajtónak. Gépiesen kinyitotta. A kapust akarta fölverni, hogy megtudja tőle, miért nem jöttek vissza a kocsik az állomásra, vagy nem érkezett-e valami hír; de a folyosón vaksötétség fogadta. Visszafordult, hogy gyujtót, gyertyát, vagy mi az Isten csudáját keressen, de a Cserna rémesen zugott és a nyitott ablakon didergősen csapott be a kora hajnali szellő és ettől-e vagy mitől, annyira reszketett a keze, hogy hiába zongorázta végig az egész fiókos szekrényt, meg a két éjjeli szekrénykét, hasztalanul ráncigálta ki a fiókjaikat (már a melyik nem volt bezárva az elveszett kulccsal), nem találta meg sehol a gyujtó skatulyát, a melyikről pedig biztosan tudta, hogy ott van valahol a szobában.

- Mi történt? Mi történt? - lépett ki izgatottan a folyosóra, hogy legalább a szobaasszonyt keltse föl, s megkérje, hogy szerezzen neki hamar kocsit (eh, majd kifizetem, ha beváltottam az utalványt!), mert ő ki akar menni az állomásra. Most! Most tüstént!

- Balra van a szobája, a másik felén az ablakon innen a harmadik, - motyogta, s nekivágott a koromsötétségnek, hogy átmenjen a tulsó oldalra. Egyszerre eszébe jut, vajjon nyitva hagyta-e az ajtaját, s megfordult. Nem, idegességében becsukta maga mögött az ajtót.

- Miá-áu-uu, - hallotta megint a sötétben a macskát. Sőt mintha a szeme is villogott volna a sarokban.

- Majd ad valami gyertyát a szobaasszony, - biztatta magát, s miután egy pillanatig megállt, hogy tájékozódjék, nekiindult a sikátorszerű ut végében ködösen kéklő széles, boltíves, tejüveges ablaknak. A folyosó mind a két irányban ilyen ablakban végződött, azzal a különbséggel, hogy jobboldali szögletében tulajdonképp nem ért véget, hanem balra kanyarodva, a Ferenc-udvarral összekötött, de már sokkal drágább szomszédos szállónak a folyosójában folytatódott. Minthogy azonban ez utóbbi vendégfogadónak valamivel alacsonyabb volt az emelete, mintegy három méterrel a boltíves ablak előtt, ott, a hol oldalt beletorkolt a másikba, két lépcsőt esett a földött tornác.

Tera nem mert a fal mellett tapogatódzva menni, mert félt, hogy belebotlik az ajtó elé kerek cipőkbe, s zajt csap vele; hanem, ugys a tulsó ajtószorhoz iparkodván, részut akart átvágni a rémesen kongó folyosón. Csakhogy tájékozódás közben izgatottságában irányt tévesztett, bal helyett a jobboldali ablak felé indult s a folyosó kanyarulata előtt, nem vevén észre a két lépcsőt, éles sikoltással végigzuhan a futószőnyegen.

XXIX. FEJEZET.

Mivel Jablonica és Mehádia közt talán délig sem hozhatták volna rendbe az elmosott pályát, reggel végre kisegítő vonatot kértek Orsováról, s ez aztán elhozta a kellemetlen éjszaka utasait Herkulesfürdő állomására. Nyolc óra felé járt az idő, a mikor Ollár a fárasztó utazástól kimerülten és idegesen kiugrott a kocsiból a Ferenc-udvar kapuja előtt. A szálló igazgatója, a ki már várta, elfogta az előcsarnokban:

- Ne tessék megijedni, kérem, a nagyságos asszony az éjjel elesett és most fekszik.

Aztán, mialatt a megrémült muzsikus egyszerre két lépcsőt is ugorva, futott föl az emeletre, előzékenyen folyvást az oldalán bakkecskézve, a sietségtől lihegő hangon elmondta neki röviden az esetet (maga Tera beszélte el a fürdőorvosnak, a mikor az ágyban magához tért), úgy, a hogy történt.

- Szerencsére Kamenov gróf ő méltósága itt a szomszéd folyosón még ébren volt, ...nyomban segítségére sietett ő nagyságának... fölkelte a személyzetet, és... és bevitette, kérem, a nagyságos asszonyt a szobájába,... ágyba fektették... most hívták hozzá, és ne tessék aggódni,... azt mondta az orvos ur, ezer szerencse, hogy a mostani állapotában semmi komolyabb baj nem történt... Nem, nem, hála Istennek, kérem... csak éppen hogy megütötte a térdét... meg a jobb karját...

A hegedüs már fönt volt az emeleten. Az ajtajuk előtt ott ácsorgott az orosz grófnak (előtte való délután érkezett volt meg a gépkocsiján) a komornyikja. A gazdája állította oda, hogy, ha a fiatal asszonynak, a kinek szigorú orvosi rendeletből egész nap nem volt szabad megmozdulnia az esés miatt, s a ki ennél fogva a személyzetnek sem csöngethetett, bármire volna szüksége, hát tüstént hívja a szobalányt.

A férj benyitott. A szegény kis menyecske ott feküdt az ágyon, az éhségtől, fájdalomtól, meg az izgalomtól fehéren, akár a lepedő. A tekintete, Isten tudja mióta tapadt már gyötrelmes várakozással az ajtóra, s a mikor most végre-valahára megjelent a küszöbön az ő Matyija, a kék karikás, beesett szeme kigyult, mint az örömtűz, s lelkendezve nyujtotta a karját az ura felé:

- Matyi! Matyi! Óh Istenem!

A többi belefojtotta a fuldokló zokogás.

Bele telt vagy tíz perc, a míg mindkettejük arcán fölszáradt a könny (egyik is, másik is úgy érezte, mintha legalább is a halál torkából tért volna vissza hozzá a párja), s most már, miután töviről-hegyire elmondták egymásnak az éjszaka izgalmait, Ollár átszaladt a postára, hogy zsebrevágja azt a nyomorult százhatvan koronát, a melyért ezt a sok nevetséges és nekik mégis oly borzasztó gyötrelmet kellett elszenvedniök. Elhozta egyuttal a felesége tíz koronáját is (az elismervényt szerencsére még tegnap aláírta az asszony), visszatérőben pedig sebtében utjába ejtette a piacot, a honnan a hóna alatt remek, óriási görögdinnyével loholt haza. A kávéházban azonkívül főúri reggelit rendelt: habos kávé, hozzávaló süteménnyel és két adag sonkát (nem, nem magának, mind a kettőt a kikoplalt életépárjának), sőt időkimélés szempontjából a sonkát mindjárt magával is hozta. A kávéért meg elküldte a szállóból a házi-szolgát.

Végre megtörtént a nagy falatozás. Igaz, hogy a szeleburdi muzsikus elfelejtett kenyeret hozni a sonka mellé (a péksütemény pedig még nem érkezett meg a haboskávéval), hanem ez nem hozta zavarba a találékony asszonykát: kenyér helyett - Uram bocsá' - görögdinnyével ette meg a sonkát.

Terának másnap megengedte az orvos, hogy fölkeljen. Az ellen azonban, hogy bérkocsin rázassa magát az állomásig, s onnan megint vonaton Budapestig, határozottan tiltakozott.

- Örüljünk, - ugymond - hogy az után a nagy esés után nem utazott el a kis trónörökös; de most aztán néhány napig nagyon kell magára vigyáznia a nagyságos asszonykának!

A menyecskét roppantul idegessé tette a tilalom.

- Nem, édes Matyi, nem, nem, - magyarázta türelmetlenül a hegedüsnek - én semmi áron sem akarok tovább itt maradni. Ma ugyis szombat van, fizesd ki a szobát, meg a hátralékot a temetésrendezőnek és meneküljünk innen! Mert én érzem, Matyikám, hogy ha megint itt maradunk, akkor soha többé nem tudunk elmozdulni innen! Én érzem, Matyikám, soha többé! És, meglásd, itt fogunk elpusztulni a legnagyobb nyomorúságban!

- De, csacsikám, - próbálta megnyugtatni az ura, bár a szíve mélyén tulajdonképp már maga is legjobban szeretne volna a háta mögött tudni Herkulesfürdőt; Tera azonban nyugősen folytatta:

- Nem, nem, Matyikám; és ha semmi egyéb sem volna, már csak a miatt az utálatos vén Levisznyey miatt sem akarok egy percig sem itt maradni tovább...

Ez hatott. A fiatal asszony már az este megvallotta, hogy mily tolakodó módon viselte magát az Opera kiszemelt intendánsa, s ennek a vallomásnak kettős következménye lett. Az egyik, hogy Ollár, a ki majd kiugrott a bőréből a hallottaktól, mindenáron inzultálni akarta a méltóságot, és a feleségének végre is úgy kellett megesketnie, hogy nem üt botrányt és beéri azzal, hogy, ha találkoznak vele, hát mind a ketten hátat fordítsanak neki. A másik következmény pedig az volt, hogy a történetek után most már csakugyan szó sem lehetett többé arról, hogy a nagyüstökű az Opera zenekarába szerződjék.

És éppen ez a bizonytalan jövő volt az oka, hogy most már az egérszemű sem ellenezte az elutazást, de kikötötte, hogy haza (már mint a régi szobaasszonyához) még semmiesetre sem viszi az asszonyt, hanem (csak éppen hogy erről az elátkozott helyről szabadulhassanak), egyelőre átmennek Orsovára, s majd ha az őrszemű ott a vendégfogadóban néhány nap alatt teljesen kipihente magát, csupán akkor utaznak Budapestre.

A kis hegedüs becsületesen kifizetett mindent (szobát, orvost, temetési hátralékot, sőt még az elvesztett kulcsnak is az árát), kiosztotta urasan a borraalót (hat korona), és hozzáfogtak a csomagoláshoz.

- Tudod, mit sajnálok itt hagyni ebben a borzasztó fészekben? - fordította az ura felé a fejecskéjét az asszonyka a kinyitott nagy utazókosárról, a melyikbe épp akkor gyümöszkölte be a kevés ruháját, meg a hézagpótló nagyon sok papirost.

- Mit?

- Az órát. Az evangeliomos órát.

Matyi az üstökébe kapott:

- Jaj, azt ki kellene váltani!

- Ugyan miből, drágám? Akkor megint nem maradna talán két koronánk sem összesen.

- Igaz, igaz. Huszonnyolc meg tiz, az harmincnyolc, meg a borraaló hat, az negyvennégy, az étel tegnap reggel óta tizennégy, az ötvennyolc, az orvos nyolc, az hatvanhat, kocsival, meg, igaz, a kulccsal hatvankilenc korona nyolcvan...

- Meg a vasut, meg egy-két nap Orsován, meg a vasuti bérszolgák, meg Budapestre az uti költség...

- Persze, persze... Ejnye, ejnye, beh sajnálom azt a szép órát. Pedig Pesten talán többet is adnának érte a zálogban...

Hiába. György urfi evangeliomos óráját itt kellett hagyni. Szegény muzsikusék, ha tudták volna, hogy a titkos kicsi automatájából százhusz csengő aranyat tudna nekik kitálalni Salome!

Tizenegy órát ájt a zenész átment Kamenov grófnak a szomszéd fogadóbeli szállására, s kicsit félszegezen és elfogult hangon, de azért nagyon szépen megköszönte neki a lovagias segítséget, a melyikben a feleségét részesítette.

A gróf, a kinek, úgy látszik, tetszett a boglyas férfiú zavara, roppant nyájasan fogadta, leültette s megkínálta cigarettával.

- Nagyon örömmel, - felelte rossz magyarsággal a hálálkodásra, - nagysága már nem fáj semmit? No, hála Istenem!

Becsöngette a komornyikját, (a ki Ollár megérkezte óta már nem állott őrt többé a négykoronás szoba ajtaja előtt), s a tapasztalt férfiú mindjárt egy üveg vutkit meg két pohárkát is hozott be (tálcán) magával.

- Na, nagysága jobblétre! - mondta az előkelő házigazda és egy kortyra kihörpintette a pohárból a nemzeti italt.

A hegedűsnek azonban a torkát reszelte a rozspálinka meg a fura kívánság, hogy: „jobblétre”.

- Bocsánat, méltóságos uram, - köszörülte a torkát, tétován fogva a kezében a pálinkás pohárkát, - „jobb létre”, az magyarul halált jelent. Ettől pedig Isten ments!

- Halál? - kapott a szavába a saját szavától megrettenve az orosz. - Isten ments! Inkább sok élet fiatal asszonykának! Mi? Nem beszél franciául? Vagy németül?

- Nem, méltóságos uram.

- Kár. Mert magyart én nagyon szeretem, meg minden orosz nagyon is szereti, hanem beszélni kicsit nem tudom szabatosan.

Majd, miután még egyszer megtöltötte a poharakat, barátságosan pislantott a muzsikusra:

- Igaz, hallottam, maga Divánál volt zenekarból? (- Na még ilyen karbol-t se pipáltam, - gondolta magában derülten az egérszemü.) Podegrás öreg ur mondta. Intendáns. Vacsoránál.

- Ott voltam, méltóságos uram.

- És elcsapták, mi? Hát - s jóakarattal tette a térdére a tenyerét, - hát aztán miért?

Matyi kezdte kellemetlenül érezni magát:

- Bocsánat, méltóságos uram, nem csaptak el...

- No-no...

- ...csak Eichner báróné ő méltósága nem ujitotta meg a szerződésemet.

- De hát miért, barátom? Miért nem szerződtette ujját? Szeretném tudni! Nem jól muzsikálta? Mert talán mégis kellene alapítani olyan egyesületnek, a melyikben rossz muzsikuskok is, meg mindenféle emberek tagja lehetnének az egész világon - internacionális - hogy ha nem szerződtetik ujját, akkor is féljen (már mint hogy: följön) tyuk a fazékban? Mi? Hát nem szerződtette ujját méltósága, mi?

Ollár, a ki nem ismerte a nemes gróf „gründoló” hajlamait, most már legszivesebben az ajtó felé hátrált volna. Hamarjában azt sem tudta, az igazat mondja-e meg neki, vagy mit feleljen.

- Nem tudom más okát, méltóságos uram, nyögte ki végül kissé büszkén is, de picit félénken is - mint, hogy a feleségem...

- Á... á!...

- ... a feleségem, kérem alásan, Rahóthy-lány, és unokahuga, méltóztatik tudni, kérem alásan, a báróné megboldogult első férjének...

- Ohohohó!...

- ...névszerint Rahóthy Tamásnak, és őméltósága természetesen rossz viszonyban van a feleségem családjával...

Kamenov a szép, selymes, vastag bajszát pödörgette, s jeléül annak, hogy erről a dologról még sohasem hallott az ő Mária Pavlovnájától, hanyagul kérdezte:

- Hogy hívják azt? Rahotic?

- Rahóthy, méltóságos uram, - ismételte meg a Diva volt hegedűse, s most már látván, hogy az oroszoknak sejtelve sincs az egész dologról, ártatlan képpel bár, de kárörvendve adta be neki a maszlagot:

- Hát alkalmasint e miatt a családi viszálykodás miatt nem kívánta a báróné, hogy tagja maradjak a színházának. Pedig azelőtt, mondhatom, kedvelt. A fia pedig, már husz éves nagy fia van, (ez volt az öreg ágyu), most is gyönyörű nászajándékot küldött a feleségemnek.

Nikolaj Alexandrovics egyszerre olyan görbén sandított a merész leleplezőre, hogy ez ösztönszerűleg is föllállt a székről, mert azt hitte, hogy most rögtön ajtót mutat neki. Dehogya. A gróf nem azért volt világfi és mágnás, hogy ennyire elárulja magát, s a következő pillanatban már ismét a legnyájasabb arccal fordult a nagyüstökühöz:

- Hát familia rosszul muzsikálta? - kérdezte némileg csipősen. - És még ma elutaznak? Mi? No, szerencsés utat nagyságának, örülök, hogy látok, barátom.

Kegyesen a kezét nyujtotta, és a kis zenész kisurrant a szobából. Alig csukta be maga mögött az ajtót, Csengedi Mari barátja, most már oroszul, nagyot dörmögött magában:

- No lám, hát már husz esztendő fia van!

Becsöngette a komornyikot.

- Te, ki volt az a fiatalember, a ki mostanában háromszor is keresett Budapesten? Rahotic?

- Igen, kezét csókolom, Rahotic. Rahotic György.

...Ollárék pedig még a déli személyvonattal elutaztak Orsovára.

XXX. FEJEZET.

Már egy hónapja, hogy György urfi, Edöméri elutazása után, fölkereste Csengedi Marit, de beszélni, már úgy, a hogy ő gondolta és józan ábrándozásai közben kiszinezte magának, vagyis komolyan beszélni, még egyetlenegyszer sem tudott az édesanyjával. A sárgahaju művésznő, a ki különben is meglehetősen fanyar örömmel látta viszont a fiát, teljes három hétig feküdt egyhuzamban, s ez alatt az idő alatt a szobalány akárhányszor azzal fogadta Rahóthy Györgyöt az előszobában, hogy:

- Nagyságos ur, kérem, a méltósága most alszik.

Vagy:

- A méltóságos asszony kéreti, hogy tessék holnap ide fáradni, mert most itt van a doktor ur. Avagy egészen röviden: mert most nagyon ideges.

Ha pedig bebocsátották a beteghez, Eichner báróné legszivesebben maradt meg a két-három percenként való fölszisszenésénél, hogy:

- Sz! A karom!

- Sz! Sohse lesz belőlem ép ember!

De ha már mindenáron beszélgetnie kellett az édes gyermekével, akkor is mindig úgy tudta irányítani a társalgást, hogy a fiu sohasem mondhatta meg neki azt, a mit szeretett volna. Mindig gondja volt rá, hogy bizonyos kimért távolságban tartsa magától a kis Rahóthyt és sohasem engedte meg, hogy úgy közeledjék hozzája, mint a hogy más, közönségesebb embereknél szokás az anya meg a gyermeke között. Oh nem! Mihelyt György urfiban csak némileg is felbuzdult a fiui gyöngédség, (pedig hát elég oka volt rá, hogy minél ritkábban buzduljon), Mari ajkáról mindjárt lepattant egy hideg szó, a mi tüstént lehütötte.

- Akárcsak Tera, - töprengett elkeseredve magában a szegény gyerek. - Az sem engedett soha szóhoz jutni, ha komolyan akartam vele beszélni.

Nem egyszer előfordult, hogy a mikor György urfi már éppen kezdett fölmelegedni, rájuk nyitott a szobalány és nagy titkolódzva sugott valamit az asszonyának.

- György kérem, - szólalt meg ilyenkor parancsoló hangon a művésznő - menjen be a szalonba!

A gyerek hiába nézett kérdőleg, sőt szemrehányólag az anyjára, mennie kellett.

- De hát miért menjek a szalonba? Ki elől bujtanak el? Talán az orosz gróf van itt, anyám? - mindezt, kétségbeesésében még ezt az utolsó kérdést is megkockáztatta volna már az anyja előtt, de a szobalány, mintha csak kitanitották volna, ott állt mögötte, hogy átkísérje a szalonba, s a cseléd füle hallatára - gondolta magában a Fafütyök - Istenem, csak nem kérdezhetek ilyesmit az anyámtól?

És sietett szó nélkül, engedelmesen a szalonba, pedig előre tudta, hogy öt perc múlva behozza a szobalány a kalapját, sétapálcáját és kitárja előtte az ajtót:

- A méltóságos asszony kéreti a nagyságos urat, hogy majd holnapután tessék idefáradni.

S Rahótvár boldogtalan, fiatal urának majd kisült a szeme szégyenében, de ment. Csak nem mutathatta a cselédnek, hogy micsoda fájdalom szaggatja a lelkét, mint a mikor az orkán belekapaszkodik a kidagadt vitorlába a hánykodó hajón?

Edömériről csak ennyi megjegyzése volt Eichner bárónénak:

- Hallom, hogy iszákos. És soha sincs rendes szállása.

A gyereknek elállt a szava. Mit feleljen erre? Azt, hogy hiszen maga miatt lett iszákos, anyám! De már hogy mondhatna ilyesmit az anyjának? A ki az ő édesapjával együtt taszította bele a ferdeszáju komikust ebbe az életmódba!

Rahóthy Farkasékról egy szó sem esett közöttük. György nem gyanította, hogy az anyja ismeri a titkát, Csengedi Mari pedig úgy tett, mintha nem is tudná, hogy a világon vannak. Csak Ollárt hozta elő egyszer nagy félénken a fiu.

- Tetszik ismerni, mama, Ollárt? A Divánál van.

- Bánom is én, - vágott a szavába ridegen a művésznő. - Nem szeretem, ha mindig színházi dolgok felől kérdezősködik, György!

Igy telt el a három hét, sőt még néhány nap Budapesten a nélkül, hogy Rahóthy Tamás árvája csak egyetlenegyszer is a szívéhez szoríthatta volna az anyja kezét, és esdeklőn függesztvén rá a gyermekes, nefelejtsek szemét, azt mondhatta volna neki:

- Anyám, miért nem könnyörülsz rajtam? Miért nem szakítasz Kamenov gróffal? Vagy miért nem válsz el attól a szerencsétlen bárótól, a kiről hallom, hogy már ugyis élőhalott, s miért nem mégysz férjhez a grófhhoz?

Mindezt nem mondhatta meg az anyjának György urfi egyszer sem. Pedig ez a viszony úgy égette a bőrét, mintha tüzes vassal sütöttek volna rá billogot, és most már igazán nem lett volna képes megmagyarázni magának még azt sem, vajjon Tera miatt issza-e le magát (ugyszólván minden este) a korcsmában, avagy a könnyelmű édesanyjáért?

A mikor Csengedi Mari végre június második hetében elutazott Herkulesfürdőre, (- No, Isten vele, fiam! Ne törje a fejét örökké színházi dolgokon!), Rahóthy Gyurkának éjszaka a kávéházban hirtelen az az elszánt ötlete támadt, hogy nem is az anyja, hanem mindjárt az orosz előtt tárja ki a kétségbeesett lelkét. Megmondja neki nyíltan, hogy vagy szabadítsa ki az anyját ebből a szégyenletes helyzetből, vagy pedig ő (már mint György) számol le a gróffal. Nem bánja, bármi történik is, de leszámol vele. Kamenovot azonban, noha három nap alatt háromszor kereste az Andrássy-uti palotájában, egyszer sem lelte otthon. Negyedik napon meg, vagyis csütörtökön, már azt jelentette neki a kapus, hogy a méltóságos ur kirándult a gépkocsiján Herkulesfürdőre.

Ugyaneznap este a „Fizess”-ben azt ujságolta neki a rezesképű Ocsolády, hogy délelőtt a villamoson látta Ollár Matyit.

- E szerint - magyarázta a pohár bora mellett - a szerelmes galambpár már hazaröpült a fészkébe.

- Az ám, - bólintott rá György urfi, és maga is jókorát hörpintett a söréből. Hiába zuhogott odakint az eső, mégis cudar meleg volt, s igazán jól esett egy kis hideg ital...

- Ámbátor - füzte tovább magában - az is lehetséges, hogy a jégbehűtött sörtől tüdőgyuladást talállok kapni. És az lenne a legjobb.

Este, eltérőleg a szokásától, korán hazament a korcsmából. Félt, hogy esetleg odajön Ollár, vagy éppenséggel Ollárék, a kikkel most, úgy érezte, nem lenne elég lelki ereje a találkozásra. Egyetlen egy levelet kapott tőlük, néhány napra az esküvőjük után (az üdvözlő táviratot, meg az evangéliomos órát köszönték meg benne egy füst alatt), s azóta semmi hirt sem adtak magukról.

- Bizonyosan megsértődtek a pénz miatt, - következtette ebből a konok hallgatásból, mivel-hogy természetesen abban a hiszemben volt, hogy az ajándékba küldött óra fölhuzatlanul érkezett meg Teráékhoz, s az első kulcsfordításra rögtön kipottyant belőle a tiz arany. - Igaz is, talán tapintatlanság volt. De hát ezt a csekélységet csak elfogadhatták volna tőlem.

Most már azonban mindegy volt. Nem lehetett velük találkoznia. Hogy nézett volna a szemük közé, a mikor úgy megbántotta őket az önérzetükben? Vagy mit válaszolhatott volna esetleg a szemrehányó tekintetükre, holott csak a szeretet és a tiszta jó szándék vezette? Nem, nem, jobb megszökni előlük. Kerülni a találkozást. Elbujni valahol. Még Farkas bácsiék házatól is egészen elmaradt, nemhogy Teráékkal akarna szemtől-szembe kerülni.

Másnap már feléje sem nézett a korcsmának. Nem került rá ideje. Csomagolt. Herkules-fürdőre készült. Idáig nem volt „mersz”-e a leutazásra, mivel ott turbékoltak Teráék. De most már igenis lemegy, és vissza se jön addig, a míg komolyan nem beszélt az anyjával, meg - óh, Istenem, borzasztó még csak elgondolni is ezt a szót - az anyja szeretőjével.

XXXI. FEJEZET.

Rahótvár fiatal ura félnappal Ollárék elutazása után, vagyis vasárnap reggel érkezett meg a keleti expresszvonaton Herkulesfürdőre. A szobáját már előre megrendelte táviratilag a Ferenc-udvarban (hadd legyen legalább ugyanabban a fogadóban a szállása, a hol Teráék voltak!), ám Csengedi Marit nem merte értesíteni a jöttéről, mert félt, hogy a rideglelkű „édesanya” még azt találja visszatávíratozni neki:

- Ne gyere! Semmi keresnivalód nálam, - holott ő most már mindenáron beszélni akart vele, ha nem is a multról, de legalább a jelenről meg a jövőről.

Alig rendezkedett el a szobájában, az első dolga volt, hogy elmenjen a Rezső-udvarba, a hol a művész nő lakott.

- A méltóságos asszony - jelentette udvariasan megemelve a sapkáját a kapus - nincs fenn a szobájában. Alkalmasint reggelizni ment a gyógyterem kávéházába.

- Egyedül?

- Nem, kérem alásan, a gróf urral.

Gyurka szó nélkül megfordult.

- Hát csakugyan itt van az is, - dünnyögte magában elkeseredetten. - Annál jobb. Legalább vele is végzek.

Alig tett tíz lépést, szembe találkozott Levisznyey miniszteri tanácsossal, a kivel már ösmerős volt néhány zsurról.

- Szervusz, - fogadta a köszöntését az Opera kiszemelt intendánsa (mellesleg szólást, egészen nagyvárosi szokás szerint, sejtelve sem volt neki felőle, hogy hogy is hívják a „te barát”-ját) - hát te hogy kerülsz ide? Csuzos vagy? Hehehe, még korán volna. Mikor érkeztél? Reggel az expresszrel? Hát hol a szállásod?

A fiu megmondta a fogadó meg a szoba számát.

- A Ferenc-udvarban? Mi? Hajhajh, édes barátom, akkor meleg fészekbe kerültél!

- Hogy-hogy, kérlek alásan?

- Hehe! Éppen tegnap röpült ki abból a szobából egy fiatal pár. Nászutasok. (A nyelvével is csettintett a szava mellé.) - Szó, a mi szó - folytatta - szemrevaló menyecske volt a fiatal asszony. Valami Ollárék. Rahóthy lány. Hát csak azt akarom mondani, hehehe, - s csufondárosan nevetett, miközben belekarolt a lassan kipirosodó fiuba, - hehehe, hogy itt turbékoltak már tudja Isten mióta, míg tegnap azután hirtelen kereket nem köllött oldaniok, mert hehe...

- Mert?

- Mert, hehehe, a férj, tudod, elutazott Budapestre, aztán váratlanul hazaérkezett. És akkor sült ki, hogy a felesége, hehe, a szende menyecske, - itt jelentőségteljesen nyelt egyet előbb, mielőtt kimondta - megbotlott. A szó valódi értelmében megbotlott, hehehe. Sőt el is bukott. Éjjel a sötét folyosón. Még pedig, hehehe, - ugy-e, nem rossz? - az én derék Kamenov gróf barátomnak a lakosztálya felé vezető lépcsőn.

- Mi... mi? - kapott a szavába elhalványodva a gyerek, s kivonta a karját a miniszteri tanácsoséból.

- Egyéb semmi sem történt, hehehe, - csak mondom, megbotlott a sötétben a lépcsőn. És nagyon megütötte magát szegényke. Így látta viszont a férj. Az asszonyka ajtaja előtt, mint valami silbak, ott strázsált a gróf komornyikja, hehehe. Hát nem mulatságos dolog ez ebben az ugorka-szezonban?

György urfi megragadta a kabátja ujját:

- Bátyám, ez rágalom! Ollárné az én unokatestvérem! És gazem...

Hanem ezt a szót már nem engedte kimondani az öreg méltóságos.

- Az unokatestvéred? - kiáltott közbe fanyarul örvendő csudálkozással. - Ohohó, édes barátom, hát te is Rahóthy vagy? - s jobbójával, a melyikben az épp most leesett monokliját táncoltatta a vékony aranydrótsinegen, élénk magyarázó mozdulatokat tett a levegőben - hisz ez igazán nagyszerű. Hát rokonok vagytok? No, de ez az Ollárné is igazán oly kedves egy bájos kis menyecske, hogy a magam részéről egy pillanatig sem tudnék föltenni felőle valami hamisságot. Örülök, hogy atyafiságba kerülök vele. Csak, tudod, a rossz nyelvek, hogy szegényke épp ottan botlott meg a folyosón, éj idején, és Kamenov gróf vitette be a szobájába... Eh, de hiszen az egész nem egyéb asszonyi pletykánál. Bizonyosan Csengedi Mari rémlátása találta ki, - az is itt van - mert tudod, ő már abban a korban kezd lenni, a mikor az asszonyok kezdenek - és fürgén motollált az öt ujjával a homloka előtt - hallucinálni. Pedig csak minden színésznőnek olyan hűséges bolondot adna az Isten, hehehe, mint a milyen ez az orosz, hehehe; akkor a színésznők mind térdenállva adhatnának hálát az Istennek! Ninini, hát hova mégysz, hehehe? Azt hittem, együtt reggelizünk, hehehe! - s nyájasan és kegyesen nyújtotta feléje a kezét. - Hát szervusz, hehehe!

György urfi, mint a ki távozni készül, vagy két lépést hátrált előtte a fecsegése alatt, miközben lázban égő szemmel, de a visszafojtott indulattól most még sápadtabban, mint az imént, egyre csak hevesen bólintgatott. Aztán az öregnek a barátságos bucsuzkodó szándékára, (pedig mindenki tudja, hogy nem volt kötekedő természetű, hanem Tera is, meg az anyja is egyszerre a pellengéren, ez még az ő bárányvérét is fölforralta), egyszerűen hátradugta a kezét, s az erőltetett higgadtságtól reszkető hangon ezt mondta a méltóságosnak:

- Köszönöm... köszönöm az elmésséget. Ha majd a pesti vásárcsarnokban is királyt választanak a kofák, mint Párisban, akkor - ha megengedi - (s ennél a szónál egyszeriben szinte dühössé változott a hangja) méltóságodat fogom ajánlani kofakirálynak!

Mint valami tizenhárompróbás krakéler, sarkon fordult, s, mivel épp az elipszen álltak, ment föl egyenesen a terraszra.

Levisznyey Oszkár visszadugta a szemébe a monokliját és kihívólag nézett utána.

- Szemtelen bolond, - dömhögte magában. - Ha nem volna olyan tejfölös száju, most rögtön provokálnám.

XXXII. FEJEZET.

A kis Rahóthy pedig, fönt a fehér asztalok közt, mindjárt odasietett Csengedi Marihoz, (a ki a fia láttára majd hogy ki nem ejtette a kezéből a kalács-szeletet), s nem sokat törődve a szép asszony szigorú pillantásával, bátran, elszántan, sőt vakmerően kezét csókolt neki, jó hangosan köszöntve:

- Kezét csókolom, mama!

Majd ugyanezzel az elszántsággal hirtelen odafordult a másik széken cigarettázó grófhöz:

- Rahóthy György, a mamának a fia!

A Diva-színház sárgahaju gazdája azt hitte, nyomban elájul erre a bemutatkozásra, az orosz pedig költetlenül fogott kezét a nefelejtéskészemű gyerekekkel:

- Tudom... (franciául mondta). Nikolaj Alexandrovics.

- Mért jöttél? - nézett a gyerekre látható boszusággal az anyja. - Na, ülj le!

- Látni akartam a mamát, - s maga alá huzván a széket, megrendelte a kávéját (sok föllel, vagy a hogy ő mondta: pilléjivel). - És... majd beszélni szeretnék, a mamával.

- Én is, - felelte a művésznő bántó közömbösséggel kezdve majszolni egy darabka kalácsot.

Kamenov gunyosan pislantott feléjük a szivarkafüstön keresztül.

- Családi tanácskozás. Nem zavarom. - S intett a fizetőpincérnek.

Mari idegesen hajlott előre:

- Hova megy? Nincs semmi beszélni valónk Györggyel. Maradjon.

- Sajnálom, be kell fűtetnem az automobilt.

Fizetett, köszönt és távozott. György urfi anyja szemrehányón pillantott utána. Aztán rosszul türtőztetett haraggal fordult a fiához:

- Mit jön utánam, György, a mikor senki se hívta?

Ha a beteg kutyába belelő a gazdája, hát az sem nézhet rá fájdalmasabban a gyilkosára, mint a hogy a szegény Fafütyök tekintett az édesanyjára ettől a durva szótól. Lassan kortyintott egyet a kávéjából, s aztán ráemelte a nefelejték szemét az asszonyra.

- Éppen ezt a kinos kérdést szeretném már végre tisztázni, anyám.

A két tekintet egy pillanatig egymásba kapcsolódott. Kamenov gróf kedvese, meg az egykori Rahóthy Tamásnének a fia farkasszemet nézett egymással. De csak egy pillanatig. Aztán mind a ketten hamar fizettek, és, a nélkül, hogy egy kukkot is szóltak volna egymáshoz, elindultak egymás oldalán, lassan, le a terrasról, el a vendégfogadók előtt sétáló fürdőközség között, ki a Cserna elhagyott, csendes, szabad völgye felé.

Odakint, távol a fürdői élet nyüzsgő zajától, a hol már egy teremtetett lélek sem háborgatta őket a madárcsicsergésen kívül, megszólalt, ridegen, az anya:

- No, mit akar, György?

- Egy kérésem volna, anyám.

- Micsoda?

Rahótvár ifju ura nem volt valami nagy vitéz, hanem azért a gyermek fölibe kerekedő férfi mégis csak utat tört magának valahogy a csupasz ajkán. És, kissé bár habozva, sőt akadozva is, de azért mégis csak kimondta a nagy szót:

- Arra kérném anyám, hogy... hogy... hogy kezdjünk új életet.

A primadonna pörgetni kezdte az ujjá között a napernyőjének a nyelét. A kifeszített, csipkés ernyő sebesen forgott a gömbölyű válla mögött.

- Miféle új életet?

- Költözködjék Rahótvárra! Béreljünk Budapesten együtt lakást!...

- Már minek bérelnék én lakást? Van nekem házam!

- Igen. A gróftól!... Adja vissza neki! Ugy-e, visszaadja neki?

- Mit? A házamat?

- Igen, igen! Adja vissza neki a házát, és - most belekapaszkodott, mint valami szerelmes, a szép asszonynak a karjába, - és adja vissza nekem az édesanyámat! Mama, mama, hagyja ott a grófot, és éljünk együtt, hisz ugyanis oly sokáig nem láttuk egymást!

- Hahaha, - bugott halkán a sárgahaju művésznő, - maga gyerek! Hát nem vagyok így is az anyja? Hát nem elég, hogy láthat? Hát nem elég, hogy tudja, hogy élek? Mit nem akarna még tőlem?

Mintha valami kéréstlen udvarlóját utasította volna vissza, úgy csicseregtek el a pirosuló ajkáról ezek a szavak.

György akaratlanul is meglassította a léptét, s a földre szögezte a szomorú tekintetét. Itt, a parton (mert ez már nem volt magas építésű kőpart) még azon iszaposan látszottak a pénteki pusztulás nyomai. Kidőlt fák, lombjukkal áthajolva a vizen. Megfeneklett szikladarabok. A rombolás méla nyomai a regényes, szűk völgyben szerteszét. Mint a megtépett lélek, a melyen végigsöpört az ár. Ez a lélek csillámlott keresztül a kis Rahóthy szemén, a mint tompán utána szólt az előtte lebegő karcsu alaknak:

- Hát nem szakít a gróffal, anyám?

Csengedi Mari megállt és hátranézett:

- Hogy lehet egy gyerek olyan merész, hogy ilyesmit mondjon az anyjának?

A fiú elvörösödött.

- Hát akkor váljék el az urától - mondta merően a szeme közé nézve, - és menjen férjhez a grófhhoz!

- Na, most már elég! - És haragosan csukta össze a napernyejét. - Ha csak ilyen éretlen, illetlen, tiszteletlen, sőt szemtelen dolgokról tud beszélni velem, akkor csakugyan okosabb, ha egyáltalában nem is törődöm magával. Igazán furcsa! Nem hogy örülne, hogy szóba álltam magával, és hát csakugyan úgy tekintettem, mint a fiamat, és tessék...! De úgy kell nekem, mért szegtem meg a fogadalmamat, hogy a fajtáját sem akarom látni annak az - itt valósággal szenvedélyessé vált a hangja, miközben az ernyője nyelével idegesen verdeste álltában a sarat, még azzal sem törődve, hogy ráfröcsög a világoskék puplin szoknyájára, - annak az átkozott embernek, a ki megrabolta a fiatalságomat, tönkretette a boldogságomat, és kiszípolyozta, mint a pióca, még a lelkem üdvösségét is, hogy aztán prédául dobjon oda a sajátmaga meg az éhenkórász koldus familiája dölyfös sértegetéseinek, (toppantott a lábával, hogy csak úgy loccsant szét a talpa alatt a sár, és összeszorított foggal fejezte be a dühös szitkozódást) meg a megvetésének!

Automobil töffögése közeledett a fürdő felől. Csengedi Mari gyorsan odatípett az ut közepére, s egyszerre integetni kezdett az ernyőjével a sziklák mögül kibukkanó gépkocsi elé.

- Hát látni sem akar? - lépett hozzá sápadtan a fiu, mialatt szinte sirásra görbült a szája. - A fajtáját sem akarja látni az édesapámnak?

A benzines kocsi odaérkezett és megállt. A sárgahaju primadonna rámosolygott Kamenov grófra (a ki unott képpel szivarozott bent az ülésen), aztán ideges, futó mosollyal biccentett a fia felé:

- Így nem. Agyó! Majd máskor! - s színpadias könnyedséggel feltoppant a barátja mellé a vörös bőrülésre.

- Töff-töff, - a gépkocsi elindult, és nemsokára eltűnt az ut kanyarulatánál.

György urfi száraz szemmel nézett utána. Már nem tudott sirni.

XXXIII. FEJEZET.

Dehogy is nem tudott sirni a kis Fafütyök. Csak azt a hurt kellett megpendíteni a lelkében, a melyik még nem pattant el, mint a hogy megszakadt már benne a gyermeki érzés. Amikor vagy egy félórai gondolattalan, sivár ácsorgás után hazaballagott nagy komoran a szállóba, s benyitott a szobájába, egyszerre eszébe jutott a vén Levisznyey locsogása, hogy ebben a fészekben laktak Ollárék. Ugy csapta meg ez a tudat, mint valami meleg nyári szél, a mely sötét felhőuszályt vontat magával az égen, de a sötét felhőből jótékony zápor zuhog le a tikkadt mezőre, - ledobta a kalapját a fiókos szekrényre, belevágta magát a karosszékbe, a szeme elé kapta a tenyerét, és:

- Tera! Tera! Mért hagytál el engem?! - sirt, akár a gyerek, a kit papirgaluskára zárt be délire az üres tanterembe a tanító.

Ez használt. Az egyik keserűség lehuzta a serpenyőben a másik keserűséget és helyrebillent az egyensúly. György urfi visszatálalt az utra, a melyikről ma reggel idetévedt: inni, inni, mert az ital mindent feledtet!

Meg akarta mosni a kisírt arcát és a szobalányért csöngetett. Nehogy meglássák a kivörösödött szemét, odaállt az ablakhoz, háttal az ajtónak.

- Jó sör van itt a gyógyteremben? - kérdezte, meg sem fordulva, a lánytól, a mikor az visszatért a vizeskancsóval.

- Mondja csak, - folytatta, alig engedvén szóhoz jutni a szolgálot - ki lakott itt most, én előttem?

- Egy fiatal házaspár, kérem. Itt esküdtek meg Herkulesen. Hihi, nagyon szerelmesek voltak.

- Mikor utaztak el?

- Szombaton délben, nagyságos ur. A nagyságának az ura Budapestre utazott, itt borzasztó felhőszakadás volt, a Cserna megáradt, a vonat éjfél helyett reggel érkezett meg az állomásra, a nagysága nagyon várta az urát és hogy nem jött meg, sem egy kocsis sem jött haza az állomásról, hát nagyon aggódott, kiment a folyosóra a szobaasszonyt keresni, és - sötét volt kérem, mert már a villamos világítást is elzárták, - valahogy eltévedt a folyosón, vagy mi, és leesett, kérem, két lépcsőn.

- És nagyon megütötte magát?

- Igen és a miatt nem is mertek mindjárt hazautazni; csak Orsovára mentek, hogy ott előbb kipihenje magát a nagysága.

- Orsovára? - fordult hátra élénken az ifju Rahóthy és arra a gondolatra, hogy Ollárék ilyen közel vannak Herkulesfürdőhöz, egyszerre lázas vágyakozás fogta el utánuk. - Igaz a', - füzte tovább közömbösre erőltetett hangon, - oda jó lenne kirándulni. Mikor megy a legközelebbi vonat?

- Orsova felé, kérem? Gondolom, félkettőkor.

Gyurka türelmetlenül nézte meg a zsebóráját.

- Ojjé, még csak félóra múlva tizenegy. Fiakker mennyi idő alatt ér oda?

- Orsovára?

- Oda hát! Nem is Kalkuttába!

- Két óra alatt, kérem.

A kanári képű fiú lassan járkálni kezdett a szobában.

- Izé! Hozasson nekem bérkocsit! Most mindjárt. És, izé, küldje föl a számlával a szobapincért!

- Féltizenegy... Egy óra előtt ott lehetek, - számoltgatta magában. - Tera, hát viszontlátjuk egymást!... Talán - kezdett tépelődni - mégse köllene. Hm. Eh, most már úgy sincs senkim a világon, csak ő... Vagy ők, vagy hogy is fejezzem ki már magamat!

A szobapincértől megkérdezte, hogy melyik szállót ajánlja Orsován?

- A mint hallom, ebből a szobából tegnap utazott el egy fiatal házaspár, - faggatta a pincért, miután ez megnevezte a „Duna” vendégfogadót - azoknak is ezt a szállót ajánlotta? Na jó, - nevetett, hogy elpalástolja a gondolatát - ha mindenkinek ezt ajánlja, akkor én is odaszállok. Megbizom a gusztusában.

Tíz perccel később már Orsova felé ügetett a bérkocsin.

XXXIV. FEJEZET.

Ollárék Herkulesről jövet szombaton délután megszállván Orsován a „Duna”-fogadóban, Tera az egész napot a diványon heverészve töltötte.

- Csak pihenj, angyalom, csak pihenj! - nógatta folyvást a facér muzsikus, aggódó pillantásokat vetve rá az egyre sűrűbben gomolygó füstkarikákon keresztül a kényelmes kis karosszékéből, a melyiken hűségesen gubbasztott a hitvese mellett. - A doktor azt mondta, hogy pihenni kell, hát akkor most pihenni kell.

- Na jó, édes Matyikám, - nyugösködött a menyecske, - ma még megteszem, de holnap aztán már utazunk. Mit gondolsz? Csak nem fogunk itt az Isten tudja meddig hét koronát fizetni naponként a szobáért?

- Szép szoba, szép szoba, - akarta elütni a dolgot a férj, - ne okozzon neked az most fejtörést, babuskám! Van még a bugyellárisban, drágicám, van még! - És büszkén verdeste meg a tenyerével a kabátján a belső zsebe helyét, a hol a tárcája volt. Hanem azért az összeget, hogy mennyi pénzük is van még igazában, már jobbnak látta elhallgatni. Mert azt ő is bölcsen tudta, hogy arra a kis pénzecskére, a mijük megmarad majd az utiköltségen kívül, olyan szükségük lesz, ha Budapestre érkeznek, mint a falat kenyérre.

- Különben, - folytatta - ha jól érzed magadat, hát holnap a déli személyvonattal elutazhatunk. Hanem előbb, édes lelkem, elviszlek Ada-Kaleh-ra.

- Ejh, az is pénzbe kerül, Matyikám. Nekem már semmi bajom, csupán a karom fáj még egy kicsit.

Semmi: „ejh”! Holnap reggel elviszlek Ada-Kalehra, és punktum. Az aldunai nászútból ugysem lett semmi. Herkulesfürdön sem tudtam még egy kis emléket sem venni neked, - az igaz, hogy ma vehettünk volna, de ma elfelejtettem, - eleget aggódtál, koplaltál, hamupipősködtél Herkulesen, hát most legalább ezt az egy kirándulást engedjük meg magunknak. Érted, babuskám?

A „babuskám” megértette, és csak azt kötötte ki, hogy Ada-Kaleh után nyomban és egészen biztosan elutazzanak.

Ilykép megállapodván, vacsorázni lementek a kertbe. Még mindig bennük lappangott az éhségnek az üszke, hát bizony az oltási költség (borravalóستل) kikerekedett szépen hat koronára.

Másnap, vasárnap reggel, remek idő volt. Terának az az ötlete támadt, hogy ne menjenek le a kávéházba, hanem hozassák föl a reggelit az erkélyre. Minthogy azonban erre a célra asztalt kellett kitenni az erkélyre, Ollár becsöngette a bicegő szobaasszonyt.

- Ugyan kérem, - mosolygott rá édesen a hegedüs felesége, - nem lenne szives behozatni valami kis asztalt, hogy az erkélyen reggelizhessünk?

- Dehogy nem, kérem, kezit csókolom, - tipegett a borzasfejű néni. - Nagyon szivesen - és furán hajbókolt a menyecske előtt - ilyen szép asszonynak.

Majd, mintha észbe kapott volna, hogy most valami tiszteletlenséget követett el, megszeppent képpel kezdett mentegetődni.

- Jaj, már bocsánatot kérek, nagyságos asszony, ne méltóztassék haragudni, hogy így elszóltam magamat! Hogy nem baj? Óh, köszönöm, kezit csókolom! Tetszik tudni, én olyan hóbortos vagyok; igen, kérem szépen. Hogy hogy értem, kezit csókolom? Már ne tessék szó

szerint gondolni, kérem szépen, csak úgy... hogy a mikor valaki olyan nyájasan, olyan-olyan finoman szól hozzám, mint, teszem azt, a nagyságos asszony, hát olyankor néha egészen megfélemezem róla, hogy csak közönséges szobaasszony vagyok, kezit csókolom. Hát bocsánatot kérek. Óh, köszönöm, a nagyságos asszony olyan jó. Hogy mióta vagyok szobaasszony, kérem szépen? Hhaj, hosszú története van annak! De hozom már az asztalkát. Meg méltóztatott már rendelni a reggelit? Nem. Ne tessék fáradni, majd én lemegyek érte a kávéházba. Kávét parancsolnak, vagy teát? Igenis, kávét, kérem szépen. Parancsol, nagyságos ur? Igenis értem, kérem: két-két kiflivel. Hehe, ez az orsovai levegő jó étvágyat támaszt. - És folyton hátrafelé tipegve, sajátságos hajlongások közt kibicegett a tágas szobából.

A házaspár egymásra nézett.

- A nénike! - mondta bűgva az őz-szemü.

- Szép vagy, te édes, - mosolygott rá a muzsikus. - Ez is azt mondta. Te kis betyár, téged mindenki szeret. Mindjárt megszeret.

A „kis betyár” lesütötte a szemét. Talán a „mindenki”-t vette sorjára magában: a Fafütyök, a méltóságos...

Tíz perc múlva már derüs arccal élvezték odakint a tágas erkélyen a két pár süteménnyel körített reggelit, meg az üdítő dunaparti levegőt. Jancsovcicsné (mert most már a nevét is megmondta a szobaasszony) a kitárt, üveges ajtó mögött állt bent a szobában, és mivel Tera alkalmat nyújtott neki rá, hogy elmondja a történetét, hát - minden szaggatott mondatnál újra meg újra kikukucskálva a vörös függöny mögül - elpanaszolta a baját.

Tisztességes, nagyváradi polgáremberek árvája volt, és valamikor kerek négyezer forintja kamatozott a takarékbán. Bolond ésszel férjhez ment egy dologkerülő, részeges, haszontalan fráterhez, a ki aztán egy-két év alatt a nyakára hágott a pénzecskéjének, s a mikor már nem volt semmije, akkor elkergette a háztól a két gyerekével együtt.

- Az egyik, a lányom, - magyarázta keserves fejcsóválgatás közt a nénike - már három esztendő volt, hanem a másik, a fiucska, még csak egy. Mitévő legyek? Rábíztam őket egy ismerős családra, kauciót szereztem és - nagyot fohászkodott - azóta vagyok, kérem szépen, szobaasszony. Már tizennégy esztendeje, kezit csókolom.

Ez bizony megható kis történet volt, de most következett a java.

Ollárék már elköltötték a reggelit, s a nénike leszedte az asztalról a csészéket.

- Jaj, kezit csókolom, az uram aztán most ötesztendeje meghalt, és most már hál' Istennek, csak megvagyunk valahogy. Már a gyerekeim is keresnek. Mind a ketten. Budapesten vannak. A kisebbik, a Jani, urasági inas, kérem szépen, valami fiatal Rahóthy nagyságos urnál...

- Ah! - rebbent el akaratlanul is Ollárné ajkáról; de Matyi ur homlokán hirtelen felhő jelent meg (báránfelhő, báránfelhő! A „Háromkirályok” szerzőjének nem volt oka a féltékenységre), s ennek a láttára az élete párja lenyelte, a mit mondani akart.

- Igen, kérem szépen, - bólintgatott, kezében a tálcával özvegy Jancsovcicsné - urasági inas. Csak ott is az a baj, méltóztatik tudni, édes nagyságos asszony, hogy - most titkolózva hajolt oda a menyecske füléhez - annak meg szerelmes valakibe a gazdája, (mintha darázs ütődött volna a füléhez, úgy kapta hátra a fejét ettől a szótól a hegedüsné), és azt írja a fiam, hogy azóta - ezt, mintha csak kitanította volna valaki, már a férjnek magyarázta, - tetszik tudni, olyan szekáns lett, hogy alig lehet nála kibírni.

A nagyüstökü egymás után hármat szippantott a papírszivarkájából.

- Rossz jel, - gondolta Tera és mókásan csapott rá az ura kezefejére, a hogy ott pihentette az asztalon:

- Szegény kis inas! - és ránevetett a Matyikájára: pedig, ha nem félt volna tőle, hogy félre találja magyarázni, hát ugyanezzel a fáradsággal könnyezni is tudott volna.

A szobaasszony elemében volt szegény, még mindig lelt valami tennivalót az asztal körül. Most a hamutartót kapta föl, és annak a tartalmát fordította ki az utcára.

- Itt hagyjam az asztalt, ugy-e, kérem szépen? Hogy tetszik mondani? Már el méltóztatik utazni? - És sajnálkozón csóváltatta a borzas fejét. - Hanem a lányom, a Katica... Hát persze, Ada-Kaleht mindenesetre tessenek megnézni.

Letette a csészés tálcát a szobában az asztalra, és kiállt az erkélyre megmutatni:

- Itt lehet kapni csolnakot mindjárt a szögleten; a szerbeknél... Kérem szépen? - fordult vissza megint az ajtóból. - Hát igen, a lányom, az treffert ütött. Egy hivatalnok udvarol neki. El is veszi. Uri család. - Most a szőnyeg felkunkorodott sarkát egyengette ki leguggolva és úgy kandikált ki az erkélyre. - Nem tetszik ösmerni? Valami Levisznyey Árpád.

- Nem ösmerjük, - sietett felelni Ollár, és újra összenézett a feleségével.

A néni feltápáskodott.

- Nemsokára meglesz az eljegyzés. Csak most, azt írja Jani, a lányom meghült és beteg, hát azért halasztódik a dolog. Szegény lány most nem is írhat, mert fekszik, azt írja a Jani. (A derék kis inas nem merte megírni az anyjának, hogy eljegyzés helyett keresztelő készül.)

Fölvette a tálcát a szobában az asztalról, és végérvényesen kifelé indult.

- Na, majd az eljegyzésre veszek neki valami ajándékot, - motyogta, háttal bicegve kifelé a szobából. - Valami szép kis ajándékot. Kezit csókolom.

A zenész föllált.

- Szép história, - dünnyögte jót nyújtózkodva. - No, fiacskám, most - bezárod a kosaradat? - most kifizethetjük a számlát, a podgyászt kiküldetem az omnibuszon a pályaudvarra, mi pedig átmegyünk Ada-Kalehra. Föltéve, hogy csakugyan kipihented magadat.

- Ki, ki, Matyikám, csak menjünk már Budapestre.

Megint bekopogtatott a szobaasszony.

- Levél, kérem szépen. - És széles, kemény borítéku levelet nyújtott be a félig kinyitott ajtó-szárnyon.

- Ühüm, utánunk küldték a Ferenc-udvarból, - mondta a hegedüs, és (leragasztatlan boríték volt) divatos karton-lapot huzott ki belőle. Ránézett, aztán szótlanul odaadta Terának.

Eljegyzési kártya volt. Rahóti Rahóthy Farkas pénzügyminiszteri segédhivatali igazgató és neje, (ennek a neve a dohánytőzsdei multa való tekintetből már nem szerepelt a szövegben), örömmel tudatta, hogy lányuk, Guszta, juniustizenötödikén, vasárnap, üli eljegyzését alsó- és felsőlevisznyei Levisznyey Árpád műintézeti igazgatóval.

- Ez ma van. Lök el! - járkált le-föl bosszusan a nagyüstökü. - HENCEGNI tudnak, de azért egy sor írásra nem méltatják a lányukat!

Az őz-szemü azonban kivette a retiküljéből a kis kulcsot.

- Dehogy lököl el, Matyikám! Jaj, hogy még meglássa véletlenül ez a szegény asszony! - És elzárta az eljegyzési kártyát az utazókosarába.

Aztán, mert hátha már nem lesz idejük ebédelni a pályaudvaron, lent a kerthelyiségben jól megtízóraiztak, kifizették a szobaszámlát, (a nagyságos ur egy pengő borraivalót adott a Katica, meg Jani anyjának, pedig eredetileg csak negyven fillért akart), intézkedtek a podgyász kiszállítása iránt és beültek a Dunaparton két szerb evezőssel a ladikba.

- Előre, Ada-Kaleh-ra!

XXXV. FEJEZET.

Ugy állapodtak meg a két szerbvel, hogy Ada-Kaleh-ig és onnan vissza a korona kápolnáig, a hová a szerb szerint már csak egy ugrás a pályaudvar, három koronába kerül a csolnakázás.

- Ez nem olyan sok, ez nem olyan sok, - magyarázta a muzsik, miután az asszonyka még mindenáron le szeretett volna alkudni valamit az összegből. - Gondold meg, babuskám, (ezt már sugta, nehogy megfélelje a szerb), hogy ez az egyetlen luxuskiadásunk az egész nászuton.

Félórai evezés után kikötöttek a kis török szigeten. Partra ugorván (- Csak vigyázz, aranyom, csak vigyázz! - aggodalmaskodott a férj), alighogy befordultak a szuronyos magyar baka háta mögött a ropogós, kavicsos utacskán, hát egy barátságos házikóról illatos futórózsa bólintgatott feléjük a pajkosan futkosó dunai szellőben:

- Isten hozott, Ollár mesterék! Isten hozott benneteket!

Csupa virág, csupa üde illat ezen a terecskén.

- Istenem, beh gyönyörű! - kapaszkodott bele szorosan az ura karjába Tera, a mint nyomon követve a fiatalabbik szerbet, (az öreg lent maradt a ladiknál), a fiatalságnak és szerelemnek arcukba csapó mámorával, boldogan, könnyedén és „ruganyos” lépésben, akár valami uralkodó felségek, elléptek az őrség előtt. - Nézd, ez a sok rózsza! Ez a repkény! Ez a regényes lakocska! Oh, éppen, de éppen olyan, a milyennek Jókai leírta. Tudod, az „Aranyember”-ben (a kis zenésznő tudniillik azt hitte, hogy Ada-Kaleh a senki szigete). Ugy-e, Matyikám? Ugy-e, Matyikám?

Beérkeztek a török bódék közé. Szivar, cigaretta, csibuk, apró, cifra csecsebecse, papucs, pohár, findza, szultánkenyér a nyitott kirakatban, a polcon, a földön, a bódék előtt leterített szőnyegeken. Itt egy gyümölcsárus, ott egy igazi török kávéház és jobbra-balra mindenfelé nyájasan mosolygó, kaftános, turbános, szép török férfiak.

- Oh, milyen érdekes ez, Matyikám! Ugy-e Matyikám!

Már hogye lett volna érdekes. Matyi ur felesége a nászutján és Budapesten kívül nem volt még egyebütt, mint öt év előtt kiránduláson a Balatonon, (a hol Augusztá-mama kis hija, hogy tengeri betegséget nem kapott), valamint Budafokon, a hol most három esztendeje nyaraltak és egyszer egy vasárnap délután Gödöllőn, hanem akkor is egész uton a folyosón kellett állnia a vonatban.

A házaspár apróra megnézett mindent. Bevezették magukat a mecsetbe, fölmásztak a toronyba, megcirógattak egy napsütötte, fezes török nebulót, megbámulták a palánkokon át lecsüngő, természetesen még éretlen, de óriásiknak ígérkező szőlőfürtöket, - a pákosztos menyecske egyre-másra csipegette a piciny, zöld szemeket, - és a hegedüs nagyokat rázott az utszéli szederfákon, amelyekről azonban a fiatal asszony sóvár szomorúságára még egy szem se akart lehullani az éretlen gyümölcsből.

A mecsettől visszajövet a muzsik hitvestársa, igaz, hogy nem közönséges szepegéssel, be-kukkantott egy percre egy hárembe, s ezzel most már megnéztek minden látnivalót a regényes szigeten.

- Óh, - csicseregte az asszonyka, szerelmesen csimpajkodván bele az ura karjába, - itt igazán olyan szép, olyan regényes és oly bájos minden, Matyikám, hogy itt tudnék maradni veled ilyen rozoga házikóban egy életen át!

- Mindenesetre, - válaszolta az egérszemű, nem közönséges gazdasági érzékkel, - itt olcsóbban lehetne megélni, mint Herkulesen.

- Vagy Orsován a „Duná”-ban, - tóditotta a párja. - Kérlek, hét korona. (Sehogy sem tudott megbékülni ezzel a szobaárral.) Ha valaki egy hónapig lenne kénytelen ott lakni, már kétszáztíz koronát kellene fizetnie érte. Egész vagyon!

Visszakerültek a bódék és a kicsi kávéházak sokadalmába.

- No, most vásároljunk valami emléket! - indítványozta a zenész. - Én cigarettát veszek magamnak, meg egy tárcs szivart. Te pedig lelkem, - s gavallérosan mutatott a kirakatpolcok felé - végy magadnak, a mit akarsz! Válassz!

Tera tétován tekintett körül.

- Legjobban szeretnék egy görögdinnyét, - felelte olyan egyszerűséggel, a minőre koronás fők is büszkék lehetnének.

Az egyik bódé előtt tudniillik remek, nagy görögdinnyék heverték garmadában a földön, egymásnak a gömbölyű zöld hátán kuksolva, mint valami karzaton szorongó komoly nézőközönség.

Mátyás ur nevetett.

- Hát vigyünk azt is. De valami emléket is vásárolj magadnak, szivecském.

A hamvasarcu rábökött egy talpas vizes-pohárra, a melyiknek az oldalán szépen kifestve ott diszlett az „Ada-Kaleh”.

- Emléknek elég lesz nekem ez, ha nem drága. Hanem a dinnyét, azt most szeretném megenni.

Egy perc múlva már ott ültek a szomszédos kávéház, vagyis inkább kávéfőző házikó verandáján, s mialatt a becsületes török a hamisítatlan nemzeti feketekávét főzte Ollár számára, a menyecske élvezettel vágta bele az ura zsebkését a harsogó görögdinnyébe.

- Hüh, ez aztán a dinnye! - és a kicsi piros nyelvvel nagyot cuppantott rá, a mikor megkóstolta.

Később már nem is cuppantott, csak falatozott. Az arca szinte nevetett a gyönyörűségtől, a szeme csillogott: öröm volt nézni.

Mire a férj kikortyogatta a pici csészéből a forró török feketekávét, a jókora görögdinnye is körülbelül elfogyott. Még pedig csakugyan „körülbelül”, mert a kis falánk belül egészen a zöldjéig kivágta körül. Sohase volt még ilyen dinnyeszüret Bergengóciában.

- Izlett? - kérdezte a kávészürcsölő.

A fiatal asszony csak a szemével intett, hogy nagyon, - mit: nagyon? - borzasztóan izlett.

- Nem árt meg?

- Á! - és előrenyújtván a nyakát, mókásan rázta a fejét.

- Hány óra? - jutott hirtelen az eszébe a muzsikusnak, és a törökhöz fordult.

Az (beszélt valamelyest magyarul) elővette a zsebóráját:

- Kérem, tíz perc múlva egy óra.

A házaspár felugrott a lócáról.

- Jaj, akkor jó lesz sietni! Egy óra negyvenkor indul a vonat.

A hegedüs hamar fizetett, zsebrevágta a cigarettáit, Tera a kezébe fogta az „Ada-Kaleh”-s vizespoharát, és - gyorsan, gyorsan! - elül a szerb kamasz, a sarkában ők ketten karonfogva, elkezdtek loholni a part irányába.

A török megsajnálta őket, és utánuk kiáltott:

- Nem sietni, kérem! Nem lekésni!

De bizony hiába kiáltott. Nem csupán azért, mivel a kirándulók tovább siettek, hanem abból az okból is, hogy mire átvergődtek a csónakjukkal a Dunán (a pénzügyőrség is föltartóztatta őket, meg aztán vízfolyásával szemközt amugy is sokkal lassabban haladhattak előre), s a korona-kápolnától nagy lihegve gyalog kijutottak a pályaudvar elé, a fogadóbeli omnibuszról már azzal köszönt elejbük a „Duna” portása, hogy:

- Kérem alásan, már elment a vonat.

- Mikor indul a legközelebbi?

- Kérem alásan, már csak éjjel három órakor. Gyorsvonat.

- Már most mit csináljunk? - nézett a feleségére az egérszemű.

- Azonkívül - vágott a szavukba a bakról a „Duna” kapusa, ma vasárnap lévén, expresszvonat is megy. Egy óra múlva.

Ollár a fejét rázta.

- Az drága, - szólt halkan az oldalbordájához.

- Hát akkor menjünk a gyorsra!

- Jó. Addig visszatérünk a fogadóba.

- Hogysisne! - rántotta meg nyugősen az ura kabátja gombját amaz. - Majd megint hét koronát! Majd itt maradunk addig, Matyikám.

- Hol? A váróteremben?

- Nem. Majd ebéd után sétálunk egyet a városban. Vagy gondolod, hogy ne ebédeljünk?

- Dehogy gondolom, csacsikám! Most mindjárt megebédelünk itt az étteremben.

- Jó. Itt sem lesz drágább, mint a „Duná”-ban. Ha nem olcsóbb. A podgyászt betesszük itt a vasutnál a portáshoz, fizetünk érte két hatost, és megtakarítottunk vele teljes két koronát, meg most vissza az omnibuszt és éjtszaka megint ki az omnibuszt. No, nem igaz? Elvégre minden krajcárt a fogunkhoz kell vernünk? No, nincs igazam, Matyikám?

És, mivel csakugyan igazsága volt, ennélfogva „Matyikám” berakatta a holmijukat a pályaudvarra, kifizette a „Duna” kapusát, aztán az életépárjával együtt letelepedett az étterem előtt a perronon egy üres asztalhoz, hogy kényelmesen megebédeljenek. Volt idejük, teljes tizenkét óra.

XXXVI. FEJEZET.

Herkulesfürdő s Orsova között a harmadnap előtt volt felhőszakadás következtében még mindig olyan alapos sár volt, hogy a herkulesfürdei fiakker nem két, de három óra alatt is alig bírta bevinni György urfit Orsovára. Háromnegyed kettő volt, a mikor a sárral telefröcskölődött kocsit megállt a „Duna”-szálló előtt.

Rahótvár ura szorongó érzéssel ugrott ki belőle.

- Ollár Mátyás meg a felesége, Herkulesről? - lépett a kapurácsnak támaszkodó háziszolga-féle alakhoz.

- Mindjárt megnézem, kérem alásan. Azaz, hogy, - szaporította a szót, a mint a kapus fülkéjében nézte a vendégkönyvet, - azt hiszem, elutaztak. Megkérdem a szobaasszonyt. A portás ilyenkor nincs itthon, tetszik tudni, kint van a vasutnál az omnibusszal. Szobaasszony! - kiáltott föl az egyemeletes falépcsőházban. Ollár Mátyásék itt vannak még?

Bicegő tipegés hangzott le a deszkapadlós emeletről, a honnan özvegy Jancsoviczné deresedő, borzas feje kukkant le a másik percben a fakorlát mögül.

- Ollárék? Kérem szépen, Ollár nagyságos urék éppen most utaznak el a budapesti személyvonattal. Délelőtt átszelnakáztak Ada-Kalehra, a podgyászukat előre küldték az omnibuszon az állomásra és ők is egyenest oda mentek ki Ada-Kalehről.

- Hát már elment az a vonat? - kérdezte György kedvetlenül. - Most két óra lesz tíz perc múlva. Mikor van az indulás?

- Akkor már elment, kérem. Egy óra negyven perckor.

- Biztos?

- Biztos, kérem szépen. Mondom, kivitették a podgyászukat a pályaudvarra.

- Ejh, - dünnyögte a Rahóthy-fiu. - Mikor érkezik ide a legközelebbi vonat Budapest felé?

- Most már bizony csak éjszaka, kérem. Azaz, hogy ma délután negyednégykor indul a keleti expressz.

Igaz. Az expressz. Elküldte a herkulesfürdői kocsit és szép lassan megebédelt a fogadó kert-helyiségében. Ebédnél pezsgőt ivott, a mi meglehetősen feltűnést keltett a többi asztalnál, noha vizespalackba töltve állította maga elé a habzó italt. De hát bánta is ő, hogy bábáskodnak-e rá az emberek, vagy sem. Neki ma nagy napja volt: az anyját temette; s a pezsgős poháron keresztül a kétségbeeséssel nézett farkasszemet.

Kint a pályaudvaron az étterem előtt terített kerek fehér asztalnál Ollárné lassan falatozta a rántott harcsát, a mikor egyszerre csak letette a villát, és kicsit sápadtan pillantott a párjára:

- Nem bírok többet enni, Matyikám.

- Mi? Miért? Rosszul vagy? - hajlott feléje ijedten a nagyüstökű hegedüs.

- Nem tudom, - felelte bizonytalanul a fiatal asszony. - Talán sok volt az a dinnye Ada-Kalehn.

- Végy be egy kis szódabikarbónát, lelkem! Vagy igyál egy kis jó bort! Várj! - s fürgén csöngetett a pincérnek, a jegygyűrűjével kocogtatva a vizespoháron.

Ebben a pillanatban előreszögezett fejjel és olyan zavaros szemmel, a melyikről tüstént észre lehetett venni, hogy csak jól beszszelt léleknek lehet a tükre, felbukkant a bejáratnál György urfi alakja.

Tera, a ki arccal arrafelé ült, meglepetten, (még pedig a fiu dult arcának a láttára inkább fájdalmasan, semmint kellemes meglepődéssel) sugta az urának:

- György! Matyikám, György!

A kanáriképü gyerek akkor már meglengette a kalapját, akkorát kiáltva, hogy egyszerre mindenki odanézett:

- Ohohohó, hát ti nem utaztatok el! Hohó, csókolom a kezedet, szép menyecske! Csókolom a kezedet!

- Ez ivott, - sugta az egérszemü a feleségének, s fölállt, az érkező elé nyújtva a kezét:

- Isten hozott. Én vagyok az a bizonyos sógor. Hogy kerülsz ide! Ül le!

A Fafütyök meglehetősen zajjal telepedett le a harmadik székre, szembe az unokahugával. A kalapja hátra volt csapva, a kis kezításkáját lelökte maga mellé, a botja hegyét pedig idegesen táncoltatta a szék lába között az aszfalton.

A fájó sóvárgás Tera után, a mi oly gyors elhatározással hozta el ide Herkulesről, a hirtelen ivott pezsgőnek a gőzében epés keserűséggé aszalódott benne és a régi szelidségből ugyis egyre jobban kivetkőződő legénykének még éppen csak az hiányzott, hogy egy korsó sört hajtson föl Ollárék asztalánál.

- Köszönjük az órát, - mosolygott a fiatal asszony, miután lassan az ajkához érintette a boros poharat - igazán remekmű.

- Száz koronát adtak érte a zálogházban, - szerette volna tréfásan megtóditani a zenész, de csak úgy gondolatban, mert a valóságban ámulatlan tekintett György urfira, a ki lecsapván a sörös korsót az asztalra, bántón nevetett:

- Hát jól szuperál? Tudtam, hogy ilyen éhes muzsikusnépnek elkel az ilyesmi.

- György! - szólt rá Tera elhalványulva az asztalfőről.

- De kérlek! - akarta mondani megbántódott hangon a nagyüstökü.

- Vagy talán, - fordult szembe vele most magából kikelt képpel a fiu - vagy talán nem tetszik? No lám, - immár elkövetkezett az agyvelejében a részegségnek az a pillanata, a mikor az öntudat pányvájáról elszabadult gondolatok vad iramban futnak föl az ajkra a lélek zavaros fenekéről - nemhogy örülne, hogy szóba állok ilyen emberrel, (- György! - ismételte szigorúan az asztalfőn a menyecske. - No, no! - hunyorgatott rá idegesen az egérszemü), hanem még ő henceg! Nyomorult, éhenkórász muzsikus! Ripacs! Hát ezért a fráterért kellett elhagynod engem? - fordult dühösen a második ágbeli unokahugához, miközben feldöntötte az abroszon az üres söröskorsót. - Vagy már te is Kamenov gróf után szaladgálsz, azért ütötted meg magadat? Mondta a szobalány...

Ennél az utolsó mondatnál, a mig Tera halálsápadtan kapaszkodott bele az ura karjába, (- Ne, ne, Matyikám! Hiszen látod, hogy nem tudja, mit beszél!), Ollár fölugrott, és ki tudja, talán még meg is üti a hadonászó kanáriféjűt, ha szerencsére be nem robog a pályaudvarra a keleti expresszvonat, és a kis Rahóthy a mellénye zsebéből odalökvén a pincérnek a sör ára fejében egy ezüstforintost, ki nem rugja maga alól a széket és ezzel a szóval, hogy:

- Eh, mit beszélek különben ilyen népséggel! - szitkozódva föl nem ugrik a vonatra.

- Részeg bolond! - morogta a foga közt a férj a fölindulástól reszkető hangon, (a szomszéd asztaltól rájuk bábméskodó emberek felé fordulva), mig az őz-szemü Tera ugyanekkor eltorzult vonásokkal dült hátra a széken:

- Matyikám... nagyon rosszul vagyok...

A görögdinnye ártott-e meg, vagy a csolnakázás, vagy az izgalmas jelenet, de való igaz, ilyen állapotban szó sem lehetett az elutazásról és a megrémült férj szépen visszakocsikázott a fájdalmasan nyögdcicsélő asszonykával a „Duna”-szállóba.

Az expressz elrobogott, György urfit pedig bent a kocsifülkéjében hamarosan elnyomta az álom. A mikor bejött a kalauz, egy pillanatra magához tért annyira, hogy belenyult a mellénye zsebébe, s a markába nyomta a jegyet, hanem aztán újra úgy elaludt (nemcsak az italtól, hanem a kimerültségtől is, hisz már egész éjjel is utazott), hogy föl sem ébredt, a míg csak a vonat este háromnegyed tizkor be nem robogott a szegedi pályaudvarra.

- Szeged! - kiáltotta kint a kalauz, s erre a szóra a kis Rahóthy megdörzsölte a szemét.

- Szeged, - motyogta ő is. - Ahá! - Sem azt nem tudta, honnan jön, sem azt, hogy hova akart utazni, csupán az jutott eszébe, hogy itt van Szegeden Edöméri Miska, a ki épp olyan szerencsétlen, mint ő; s ennek a közös szerencsétlenségnek az öröme gyors elhatározással kiszállt a vonatból. És ment, egyenest a pályaudvar előtt várakozó bérkocsikhoz.

- Legalább eldiskurálunk egy kicsit az öreggel, - motyogta magában mámoros fővel. - Biztosan rátalálok valami korcsmában.

XXXVII. FEJEZET.

Az orvos, a kit Ollár mindjárt elhivatott, mihelyt a kétfogatu visszavitte őket a vasuttol a Duna-szállóba, kijelentette, hogy az asszonyka állapotára való tekintetből utazásról szó sem lehet néhány napig. És ezt másnap is kijelentette, meg harmadnap is, úgy hogy akkor maga Tera mondta meg neki, hogy holnap már ne fáradjon el a doktor ur, mert ők bizony elutaznak.

- Elég volt - magyarázta aztán az urának - kidobni a három látogatásért tizenkét koronát. Kérlek, Matyikám, ez az ember képes volna elvizeitelni nálunk az egész akontódat.

Az első napokban, a mig a dinnyebánó menyecske komolyan rosszul volt és a kimerültségtől bágyadtan feküdt az ágyban, a facér muzsikus a felesége üres teáját, avagy pohár tejét is, meg a maga ennivalóját is felhozatta a pincérrel a szobájukba. Magának ugyan takarékoság szempontjából mindjárt hétfőn megpróbált husz fillér ára szalámit venni a városban, hanem az olyan becstelen izü volt, hogy kevés hja, hogy ő is bele nem betegedett. Mást pedig, noha három boltot is beszaladgált, nem tudott keríteni, kivéven egy kis brinzát, de annak meg a nyugösködő Tera nem birta türni a szagát. Különbén is a pincér feljött az étlappal, hogy nem parancsolnak-e vacsorát, és ez döntött. A pincér előtt nem lehetett takarékoskodni: a vendég-löböl kellett fölhozatni az ételt.

Negyedik napra már megint nem volt meg Matyiéknak az utiköltségük. Kifizették - mit tegyenek - a szobát, az orvost, a gyógyszer, az ételszámlát, és mindezek után az egérszemü hegedüs kirakta az asztalra az életépárja előtt (a ki már akkora fölkel) az összes vagyonát, vagyis egy korona nyolcvankilenc fillért.

- Szent Isten, - pillantott rá Tera rémulten - hát hogy' lehet ez?

- Hogy' lehet, hogy' lehet? - zsémbelödüött szapora szóval a zenész. - Mindjárt megmutatom neked, hogy' lehet. Csak, hol egy ceruza, hol egy ceruza?

S előkeritvén a tintatartóról a ceruzát, hozzálátott az ujság szélén a számadáshoz.

- Hát, kérlek alásan, Herkulesen kiadtunk a szállásra, temetésrendezőnek, orvosnak s az apróságoakra hatvankilenc korona nyolcvan fillért. Már most a vonat Orsováig egy korona husz, kocsi kétszer a vasuttol öt hatvan, vámmal hat negyven...

- Hát mennyi az?

- Várj csak. Ada-Kaleh-ra csolnak, ott szivar, cigaretta, pohár, dinnye, feketekávé borraivalóval, hat korona hetven, szobaszámla négy napra huszonnyolc, borraivaló négy husz, orvos három nap tizenkettő.

- Jó, hogy leráztam a nyakunkról...

- Mindegy, mindegy... Tizenkettő, az összesen százhuszonkilenc ötven.

- Szörnyőség!

- Várj! Orvosság, mibe került?

- Kettő tiz.

- Kettő tiz, az százharmincegy hatvan.

- És a mit megettünk? Itt, meg vasárnap a pályaudvaron?

- Az hat, meg négy husz, meg - hogy is volt tegnap este az a filé?...

- Egy nyolcvan...

- És az ebéd, reggeli, - dohogott még valamit számítgatva - az egy, marad tiz, az öt, az hat, marad egy, az három, az harminchat korona ötvenegy fillér...

- Maga az étel...

- Az, cigarettával együtt. Százharmincegy hatvan és harminchat ötvenegy, az összesen, egy, tizenegy, marad tiz, az nyolc, hat, az egy, vagyis az egész százhatvannyolc tizenegy... És most már mit eszünk ma ebédre?

- De hogy' utazunk el innen? Oh, Istenem, mi lesz belőlünk! - kulcsolta össze a kezét a fiatal asszony. - Bár sohse csaltál volna ki Ada-Kaleh-ra, Matyikám, akkor már rég otthon lehetnénk!

- Én csaltalak?

- Hát nem te mondtad?

- No igen, mondani mondtam, drágicám, de ki ette a görögdinnyét?

- Ugy? Hát most már azt a kis görögdinnyét is sajnálok tőlem?

- Kis görögdinnyét? Jézusom, hisz akkora volt, mint az én fejem kétszer! Ez neked kis görög-dinnye?

- Na jó, csak bánts, Matyikám! Mintha bizony az egészet megettem volna.

- Ahá, ahá, a héját csakugyan otthagytad, - kiáltotta a férj, és nevéteben akkorát ugrott a szava mellé, akár valami kos.

- No hát, - felelte az asszonyka - ez már igazán nem szép magától, lássa! Ha már én tőlem sajnálja azt a nyomorult dinnyét, legalább nem volna szabad irigyelnie attól a kis ártatlantól. - És könny pergett végig az arcán.

Kopogtattak. A hamvasarcu gyorsan levetette magát a divánra s befelé fordult rajta, hogy ne láthassa meg a könnyes szemét, a ki bejön.

- Szabad! - kiáltotta harsányan Ollár, és elejbe állt a belépő pincérnek. - Ahahá, az étlapot hozza, barátom, az étlapot? Nagyon jó, ugyis már le akartam küldeni érte, mert lássa, szegény feleségem ismét rosszabbul érzi magát, és így újra el kell halasztani az utazásunkat. Hagyja csak itt, majd választunk és leüzenek a szobaasszonnyal! - vette át a kártyát, s a pincér távozta után szinte szavalva olvasta föl bünbánóan a csöndesen zokogó menyecskének a jobbféle ételeket.

- Becsinált leves, rántott harcsa, paprikás csirke, rizsfelfújt, gyümölcs, bor, feketekávé. Ezt most mind föl kell hozatni, drágám, mind föl kell hozatni.

- Már hogy lehetne, az Istenért? - kérdezte fátyolozott hangon a hamvasarcu, felülván a diványon.

Matyi hozzája hajolt.

- Ez, - suttogta titokzatosan - az Isten ujjá. Itt már megszokták, hogy a szobánkban szolgáljanak föl mindent, hát most csak az a fő, angyalom, hogy ne nézegessük az ételek árát, hanem étkezzünk lehetőleg urasan és előkelően.

- Miből fizetjük ki, Matyikám, az Istenért? Oh, bár az az ostoba Fafütyök se izgatott volna fel úgy a butulásával a pályaudvaron; talán nem lettem volna rosszul!

- Ne törődj vele, szivecském, te ne törődj vele! Már irtam Felicitinek, hogy küldje el sürgősen az augusztusi akontót. De ha ezek itt most megszimatoľják rajtunk, hogy egy garasunk sincsen, akkor még ma kitesznek, aranyom, az utcára; még ma kitesznek.

Tera letörülgette a szeméről a könnyet és mélyet sóhajtott.

- Hidd el, Matyikám, valami átok van rajtunk. - És, a hogy' kezét az ura meleg kezében pihentetve egy pillanatig bágyadtan lehunyta a szemét, egyszerre maga előtt látta uszni a megáradt Csernán a péntek éjtszakai borzalmas fehér macskát, a mint a vizen tovarohanó galyak tetején a felborult szék lábáról dorombolva visszatekint feléje a villámos lámpafényben és a hegyes, fehér fogát villogtatja:

- Miá-au-uu, mit csináltok? Hogy' akarjátok megtalálni az üdvösséget a földön? Elfogy a gázi! Hogy' boldogultok? Éhenhaltok!

Aztán, mint valami szent borzongás, végigfutott rajta a kezefejeén érzett tenyérnek a melegsége, s hirtelen kerekre nyitott szemmel meredt rá az urára, a kit ilyen kétségbeejtő helyzetekbe sodort a szerelme, meg másoknak a rossz indulata:

- Neked is olyan muzsika van a lelkedben, Matyikám, - rebegte gépiesen - a melyikre csak ideális szöveget lehet írni?

És, mintha álomból ébredt volna, elmesélte neki, mit nyávogott akkor a fehér macska.

- Nem kell képzelődni, kicsikém, - vigasztalta vidáman Ollár, s csókot cuppantván a felesége kacsójára, felállt, félrefordult és fütyörészni kezdett. Azaz, hogy csak kezdett volna, de - mivel a torkát gyalázatosan fojtogatta valami, a mit mindenáron vissza kellett szoritania magába, hát füttyszó helyett csak ilyenféle tompa fuvóhangot hallatott, hogy:

- Ffu...ffu...

- Matyi, te sirsz! - pattant föl a másik a divánról, s pillanat múlva már ott csüngött az ura nyakában.

- Ffu...ffu... A csuda verje meg azt az étlapot, hogy nem tudok tőle fütyülni!

Becsöngették a szobaasszonyt és megrendelték nála az ebédet: becsinált leves, rántott harcsa, paprikás csirke, rizsfelfújt, gyümölcs, bor, feketekávé, meg (az ada-kaleh-it már elfüstölte a férj) cigarettá.

Különös a sors játéka. A szegény muzsikuskék Herkulesfürdőn éheztek, mivel nem volt pénzük. Most pedig itt ugyanebből az okból már reggel sonkát kellett falatozniok a tea mellé, kénytelenek voltak urasan tizórázni s uzsonnázni, ebédre meg vacsorára pedig mindennap valóságos lukulluszi lakomát kényszerített rájuk a végzet. Természetesen mindezt fönt a szobában és világért sem odalent az étteremben, a hol esetleg rögtön fizetni kellett volna. Ha a pincér vagy a szobaasszony bejött, a menyecske mindannyiszor sietve vetette végig magát a divánon, s éppen csak a takarítás idejére vonult ki, bágyadtan kapaszkodva bele az ura karjába, a falépcsőházba.

- Ah, ah, édes Jancsovicsné (röstelte amugy keményen csak „szobaasszonynak” szólítani), legyen szives, hozzon ki széket!

Azon üldögélt, míg a muzsikuskék csöndesen szippantgatta az oldalán a cigarettát. A lépcsőházból, a hol ilyenkor időztek, (a szolgálatkész nénike különben a „nagyságos ur” számára is hozott ki széket), széles ablak nyílt egyenest a Dunára. Azon jöttek-mentek a hajók. Pöfögő uszályosok, méltósággal sikló személyszállító gőzösök. Ki lefelé iparkodott, ki fölfelé, de akár erre haladtak, akár amarra, a fogoly házaspárnak mindannyiszor elfacsarodott a szive a láttukra.

- Istenem, ha már mi is így mehetnénk!

Odalent a kapus fülkéjéből olykor fölhallatszott a szobapincér hangja, s a kis zenész meg a felesége ilyenkor titkos remegéssel huzódott közelebb egymáshoz, és még a szó is elhalt az ajkukon:

- Jaj, hátha feljön, és átnyújtja a számlát!

Nem, nem. Az uri étkezés meg a hétkoronas szoba (most már olcsóbb is megürült, de ilyen körülmények közt a világért sem lehetett átköltözködni bele) megtette a maga hatását. A derék szobapincér - ő volt egyuttal a szállóbeli vendéglő és kávéház fizetőpincére is - akárkit inkább lefülelt volna, semhogy órájuk gyanakodjék.

Igy éltek folytonos, kétségbeesett várakozás, remegés, de a mellett napi tizenkét-tizenhat koronas étkezés közt teljes egy héten keresztül; mert arról az első négy napról, a melyeknek a számláját már kifizették, nem is beszéltek. Ollár időközben még egy expresszlevelet, harmadnapra pedig táviratot menesztett Felicitihez az augusztusi ákontóért, Levisznyey Árpádot pedig, ugyancsak expresszlevélben, fölszólította, hogy küldje meg neki rögtön, táviratilag azt a csekély harminc koronát, a mivel három hónapja tartozik neki, s ezenfelül még lehetőleg kétszáz koronát, mert Tera Orsován megbetegedett, s egy fillér nélkül vannak. Ezekre a posta-, meg távirati költségekre szerencsésen rájuk áldozta az utolsó hatosát, úgy hogy a mikor a hetedik nap reggelén, vagyis az orsovai multság második szerdáján végre bekopogtatott hozzájuk a fizetőpincér - egyelőre nem is a szoba, - csupán a heti étlap számlájával - hát szegény kis muzsikusékat huszonkét fokos melegben (R°) majd a hideg törte ki erre a látogatásra.

- Jól van, jól van, édes barátom, - forgatta az egérszemü a keze közt a napi költségekről irt cédulákat, - majd átnézem őket és délután kiegyenlítem.

- De miből? - szólalt meg a rettenetes férfiú távozta után Tera siri hangon, a mint föltápáskodott a gyöngélkedést jelző diványról.

- Miből? Miből? - vájkált az üstökében a családföntartó. - Hát ki táplálja az ég madarait és a mezők liliomát? Az igaz, - folytatta megállván a párja előtt, - az igaz, hogy sem az ég madarai, sem a mezők lilioma nem esznek sonkát reggelire, és nem szívnak, hitelbe, csempészett török cigarettát. De hát délig még jöhet a postán, jöhet a postán...

- Jöhet ám! Majd mit mondtam, hogy mi, Matyikám! Nem törődik mivelünk senki. Ki fognak lökni bennünket az utcára, mint valami csavargót!

„Matyikám”-at azonban nem lehetett oly könnyen megtörni. Hátratett kézzel járkált le-föl a szobában, és erőltetett jókedvvel biztatta az asszonyt:

- Nem szabad elcsüggedni, picinyem, nem szabad elcsüggedni! - S tanácstalan kétségbeesésében már maga sem tudván más vigasztalást kitalálni, ama, németből áthimzett, rámás, bársony falitáblácska szövegét idézte, a melyikkel többnyire derék üvegkereskedők kirakatában szoktunk találkozni - hát elfelejtetted már, Teruska, - no ne sirj, no! - hogy „a hol hit, ott szeretet, a hol szeretet, ott áldás, a hol áldás, ott béke, a hol béke, ott Isten, a hol Isten, ott szükség nincsen.” Hát elfelejtetted már, Teruska? No, miért sirsz? - S nagyobb nyomaték okáért újra odaállt az erkélyajtóba füttyülni.

- Ffu...ffu...

Csodálatos, de igazán mily nagyon is csodálatos dolog az ilyesmi a mai világban! Egyszerre csak halk kopogtatás hangzik az ajtón, s rá rögtön, meg sem várva a „szabad”-ot, bekukkant a szobaasszony. A zenész feleségének már nem volt ideje ültéből levágni magát a diványra, hát inkább hamar föllált, háttal az ajtónak, míg a férj még egy lépéssel kijebb huzódott az erkélyajtóba:

- Ffu...ffu...

A divány fölött azonban ott lógott a falon a tükör, és a hogy Tera a fal felé fordulva fölállt, a gyalázatos üveglap egyszeriben odavetette a kisirt arcát a borzasfejű Jancsovcicsné szemébe. Az, noha már azért is jött be, mert az ajtó előtt megütötte a siró hang a fülét, megdöbbenve állt meg a különös látványra.

- Nagyságos asszony, kérem, - szólalt meg sajátságos melegséggel - miért tetszik sirni?

- Tetszik a kutyának! - szeretett volna, az ösmert elmésség szerint hátraszólni a férj, hanem most már úgy benne volt a füttyülésben (ffu... ffu...), hogy nem tudott tőle szabadulni.

- Mi történt, édes jó nagyságos asszony, kezit csókolom? - ismételte meg a kérdését, miután nem kapott választ a néni. - Ne tessék haragudni rám, nem tiszteletlenségből kérdezem, talán valami baj van? Talán?...

- Nincs semmi, édes Jancsovcicsné! - tört ki most a menyecskéből egyszerre teljes erejéből a zokogás. - Csak!...

Elhallgatott. A kis bicegő közelebb lépett.

- Nagyságos asszony, már tessék megbocsátani, hogy ilyen tolakodó vagyok, de... de mindig úgy tetszett mostanában a postát várni. És a posta nem jött. Hát csak azt szeretném mondani, kedves jó nagyságos asszony, hogy, ha talán...

A fiatal asszony csak zokogott, a nélkül, hogy egy szót is képes lett volna értelmesen kiejteni. Ollár, a kinek most végre sikerült abbahagynia a füttyülést, kicsit sápadtan, hanem azért nevetve lépett oda az őz-szeműhöz:

- Ne sirj, csacsikám! Ne sirj, édes kis csacsikám! Még nem jött meg a mai posta!

Jancsovcicsné most már nekibátorodva folytatta:

- Nagyságos asszony, kérem, nagyságos ur, ne tessék várni azt a postát! Méltóztassék megmondani, mennyire van szükségük, és én igazán a legnagyobb örömmel szolgállok vele. Van egy pár megtakarított forintom...

Fordult egyet, és öt perc múlva behozott kétszáz koronát.

- Elég lesz, nagyságos ur, kérem? Ebből kifutja a szobaszámla, meg az étlap is, meg a vasuti költség is Budapestre. Sose tessék szabadkozni! Hisz a nagyságos asszony olyan aranyos, szép asszony... Majd meg tetszik küldeni hazulról, mire meglesz a lányomnak az eljegyzése!

Ezzel kiosont, mint valami álombéli jelenés. A „Háromkirályok” szerzője, meg a férjezett sárgarépa-kisasszony összenézett. Aztán a könnyükön keresztül elkezdtek mind a ketten görcsösen kacagni:

- Istenem, egy szobaasszony! Egy vadidegen szobaasszony!

XXXVIII. FEJEZET.

Ollár postai meghatalmazást adott Jancsovincsnének, hogy ha pénzt érkezik a címükre, hát átveheti. Felicititől kellene érkezni (az augusztusi ákontóra kölcsönzött negyven korona levonásával) még százhusz koronának. Levisznyey pedig - azt csak magukban számították - talán csak elküldi (többet már nem is vártak tőle) legalább a harminc koronányi adósságát. Ez a két összeg együtt már százötven korona, s a hátralékos ötvenet is majd megküldik valahogy. A mint lehet. Mielőbb. Csak éppen hogy azt nem mondták, hogy tüstént, a mint Budapesten kiszállnak a vonatból. De hát hiszen azt már igazán bajos is lett volna megigérniök, a mikor egyelőre csupán az a tizenegy korona negyven fillér volt az összes vagyonuk, a mit a számlák s az utiköltség kifizetése után még megmenthettek.

Végezetül érzékenyen elbucsuztak a derék, sőt ritka módon derék szobaasszonytól, a facér muzsikus megígérte neki, hogy mihelyt Budapestre érkeznek, nyomban megírják neki a lakásuk címét! (- Most még nem tudhatjuk, Jancsovincsné, hol leszünk, most még nem tudhatjuk), s ha bármire lesz szüksége a jövőben, forduljon csak bizalommal hozzá. Igen, igen, forduljon csak egész bizalommal hozzá.

Aztán elutaztak.

Budapesten - ezer szerencse - a hegedüs régi szobaasszonyánál csakugyan került egy üres szoba. Negyvennégy korona havonként, ámbár az igaz, hogy nem volt se kényelmes, se szép, se világos; hanem, a mi egyelőre minden más lakásnál becsesebbé tette a számukra, nem kellett mindjárt kifizetni.

- Tudja, kedves jó Gombai néni - magyarázta a pápaszemes, töpörödött máminak a zenész - egész nyáron át Herkulesfürdőn voltunk, és rémülten (Tera szomorúan bólintott rá, hogy de még milyen rémülten!), akarom mondani, rémitőn kiköltekeztem. Valósággal megnyuztak bennünket, Gombai néni, valósággal megnyuztak.

Elhelyezkedtek az egyablakos, szűk udvari helyiségben.

- Az első otthon, babuskám, az első otthon, - és cirógatva ölelte magához a feleségét.

Most már azután férfiasan hozzá kellett látni a kenyérkereséshez. Miután megreggeliztek (a néni adott nekik kávé, fejenként havi hat koronáért), Ollárnak első dolga volt elszaladni hazulról - munka után. Fölloholt Felicitéhez a lakására. Nincs-e valami ujság? Miért nem küldte el az ákontót?

- Hja, barátom, Csengedi Mari nem engedte. Irt nekem, hogy semmiféle ákontót nem szabad egy hónapnál előbb kiutalványozni.

- Hát az a Levisznyey-féle mozgófénykép-színház? Csakugyan meglesz?

- Meg hát. Még nem látta? Nézze meg, milyen csinos kis bódé. Szemközt a Divával. Hja, persze, barátom, persze, maga most biztosan odamegy zongoristának. Mi? Olvastam, hogy sógorok lesznek. Vagy nem a testvére a feleségének az a Rahóthy-lány, a kit a „műintézeti igazgató” ur elvesz?

- De igen, de igen, a testvérnénje a feleségemnek. Csakhogy tudja, direktor ur, nem vagyunk valami jó viszonyban.

- Ne törődjék maga azzal! Azért csak adhat magának egy zongorista állást a „mozi”-jában, vagy micsoda!

A nagyüstökü a fejét rázta:

- Nem, nem, direktor ur, majd inkább hegedű- meg zongoraleckét adok. Nem énnekem való az a „mozi”munka. Hát a „Háromkirályok”? A színháznál van már a darab? Igen? Olvasta, direktor ur? Még nem. Hát mikor olvassa el, kedves direktor? Hm, hm, mert roppantul szeretnék más szöveget iratni rája. Az a szerencsétlen Apafi végkép tönkretette a verseivel a darabot.

Hosszas tanakodás után megállapodtak abban, hogy Feliciti majd kikeresi a fiókjából a „Háromkirályok”-at, és elolvassa. Ha tetszik neki, akkor mindjárt a megnyitás után műsorra tüzeti, s ebben az esetben még a nyáron utalványoznak ki rá előleget. Ha pedig csakugyan olyan képtelen szövege van, mint a hogy Ollár mondja, de azért szép a zenéje, akkor majd ő maga keres szövegíróhoz. Jó szövegíró. És, ha csak lehet, előadatja.

A kis muzsikus hálálkodva bucsuzott el a becsületes vén színésztől, és boldogan röpült haza az életepárjához.

- Nem kell sokáig nyomorognunk, babuskám, Feliciti elolvassa a „Háromkirályok”-at! - S az ő hebehurgya, ismétlődő modorában nagy örömmel ujságolta el, hogy mit végzett a Diva igazgatójával.

- Most már csak addig kell gondoskodni a legszükségesebbéről, aranyom, - és fogván a kalapját, újra elszaladt. Zeneleckét nézni.

Először is Berzéthey Pumpiékhoz sietett. Nem voltak idehaza. Nyaraltak Budakeszin.

- Hm, ez hiba, - kaparászta meg a tarkóját az egérszemű, s indult egy házzal odébb. Az ám, az ám, de a hol csak ösmerős házhoz akart bekopogtatni (az sem volt valami sok), mindenütt lelakatolt ajtó meredt rá a folyosón.

- Nyaralnak, nyaralnak, - dünnyögte magában csüggedő kedvvel, - hajh-hajh, pedig tudom Istenem, egyik se nyaral olyan urasan, mint mi nyaraltunk!

Senkit sem talált otthon. Végre eszébe jutott, hogy betér néhány ismerős zeneműkereskedésbe, s ott kitétetni cédulán a kirakatba, hogy:

Ügyes zongora- és hegedűművész,
- zenekari tag - elvállal háznál
zongora- vagy hegedű-leckét;
nyaralóban is.

A cédulák ki is ragasztódtak a kirakatokba, s a muzsikus most már abban a reményben baktatott haza, hogy holnapig biztosan akad egy tanítványa. Másnap azonban hiába járta végig a tegnapi üzleteket, az „ügyes zongora- és hegedű-művész” iránt még nem érdeklődött senki. Sem másnap, sem harmad-, sem negyednap. Ekkorra már teljesen elfogyott a maradék tizenegy korona, s nem volt habozni való idő. A Diva-színház volt hegedűse jelentkezett az első cimirodában cimszalagírással. Ezer címért kap két koronát. Jól van. Hazavitt egyszerre kétezer cimszalagot.

És ettől fogva irták serényen a cimszalagokat. Ő is, a hitvese is. Reggel nekiültek, és első nap föl sem keltek mellőle estig. Nem is ebédeltek. Sem idejük nem volt rá, sem egy garasuk. Akkor a férj elszaladt a megcímzett szalagokkal az irodába, hogy majd fölveszi értük a pénzt, csak hogy mire odaért, már elmúlt hat óra és a helyiséget zárva találta. No 'iszen, kezdődik a herkulesi multság!

Mégsem. Gombai néninek volt egy fölösleges koronája, és azt kölcsön adta másnap délig. Másnap délben pedig az egérszemű már kerek négy koronát hozott haza a cimszalagokért. Valóban, most kezdődött az igazándi élet. A kis házaspár egymagában annyi tintát fogyasztott naponta, mint a mennyit példának okáért egy főispáni titkár, (a kiknek tudvalevően bele

szokott száradni a tinta a kalamárisukba), öt esztendőn át sem tudna elhasználni; reggel nekiláttak a munkának, délben csak épp annyi időt szakítottak maguknak, hogy hamar bekapassák a másfél adag ebédet, (egy korona ötven fillérért), a mit Gombai néni napi husz fillér személyi pótlék fejében hordott föl nekik a szomszéd kifőzőből, s aztán, hajrá, ismét cimirás késő estig. Csak így bírták felszökkeníteni a napi keresetüket kerek négy koronára, ebből az összegből a szoba árára is mindennap egy korona ötven fillért törlesztvén. Ah, ah, ha lehet térdszalagrend, hát ők meg bizvást kiérdemelték a cimszalagrendet.

Tera már a második napon megírta Jancsovicsnénak a cimüket, s értesítette, hogy juliusban megkap a pénzéből a jó lélek százhusz koronát. A mire a szobaasszonytól is hamarosan megjött a válasz, hogy harmadnapra az elutazásuk után máris megérkezett harminc korona, táviratilag. Még pedig Levisznyey Árpádtól. Szöveg nem volt a táviratban. (- A kis kedves - gondolta Tera - képzelem, mennyire lenéz, hogy a pénzünket kértük tőle!) De hát - töprengett ákom-bákom betűi közt a derék Jancsoviczné - miért mondták a nagyságos asszonyék, hogy nem ösmerik az ő Katicája vőlegényét, holott bizonyosan jó lábon vannak vele? Egyébiránt, a mi azt illeti, ő most irni fog neki, hogy tudósítsa a lánya hogylétéről, mert sem Jancsitól, sem Katicától már egy hete nem kapott értesítést.

Az őz-szemü röstelkedve hajtotta össze a levelet.

- Szegény, becsületes Jancsoviczné, hogy éppen az én testvéremet kell annak a haszontalan semmiházinak feleségül venni!

Mit tegyen, töprengett magában (cimirás közben) napokon át, hogy segítsen valamiképp a bajon? Egész csomó cimszalagot elrontott, a míg végre rászánta magát, hogy mindent megír Gusztának. Ollár azonban, a kinek elmondta a tervét, ellenezte a dolgot.

- Ugyan kérlek, mire való az a sok irka-firka? Ha akarod, ird meg a nénédnek, hogy jöjjön ide...

- Jaj, dehogy! - rettent meg a menyecske, - hogy telekürtölje vele a világot, hogy hogy vagyunk!

A muzsikusz bajuszkáját kezdte rángatni.

- Ha szégyenled, hogy ebben a piszkos hónapos szobában lakunk...

- Dehogy szégyenlem, Matyikám, dehogy! - tolta félre maga elől a cimszalagokat amaz, szerelmesen hajolva át az urához. - Rögtön irok neki, hogy látogasson meg, mondani akarok neki valamit. „Fontos beszélni valóm van” vele, - ugy-e, így irjam, Matyikám?

- Irhatod. Noha, - és nagyot koppintott a tolla hegyével az öblös tintásüveg fenekén, a hogy belemártotta - noha én azt hiszem, hogy tulajdonképpen az egésznek nincs semmi értelme. Elvégre minden férfi elbolondít legalább egyszer valakit, mielőtt megházasodik, és hidd meg, fiacskám, minket is csak az téveszt meg, hogy épp ennek a becsületes, jó asszonnak a lányáról van szó. Legföljebb Gusztának rontod el a szerencsáját. Ámbár, a hogy te beszéltél felőle, nem gondolnám, hogy még akkor is kieresztené a körme közül Levisznyeyt, ha az sülné ki róla, hogy hétgyermekes családapa, mikor holmi nyolcszáz forintos kishivatalnok helyett olyan embernek lehet a felesége, a kinek, ha megnyílik a „mozi”, némi szerencséjével az egy esztendei jövedelme is felszökhet harmincezer koronára.

- Jézusom!

- Az ám. A „mozi”, barátom, a „rezgő fényárnykép-futamok”, a mint Apafi Mákony mondaná, nem „Háromkirályok”, hogy - add ide csak azt a névsort, lelkem! - cimszalagot kelljen mellette irni. Különben is egyáltalában mit törödsz velük, a mikor ők se törődnek teveled!

És lecsapta a tollat az asztalra.

- No, most packát ejtettél rá! - vágott a szemével egy félrerakott kész cimszalagcsomóra Tera, s mert ebben a pillanatban kopogtatás hallatszott az ajtajukon, megrezzent:

- Vajjon ki jöhet?

- Talán a levélhordó, - felelte gyorsan amaz, és harsányan kiáltotta:

- Szabad!

A házaspár meglepetten nézett az ajtó felé. Levisznyey, a sógor, lépett be a küszöbön.

- Ahahá, jó napot! - hajlott meg gyanus udvariassággal előttük. - Szervusztok! Kezit, akarom mondani, kezedet csókolom, kis sógorasszony!

- Hogy hogy' kerülök ide, hehehe? Nagyon egyszerű, kedves Terácska, nagyon egyszerű. Szabad leülni? Oh, köszönöm, hehehe. Hát nem tudtam a cimeteiket, és gondoltam, hogy Gombai néni bizonyosan utbaigazíthat. Mert, ha nem csalódom, Matyikám, hehehe, hát mielőtt elutaztál, bizonyosan hagytál itt mosásban néhány gallért, hehehe, és már csak azért is eljöttél volna ide, mi? Hehehe.

- Hát hogy' vannak? A mint látom, pompásan, mi? Hogy mit csinál Guszta? Óh, köszönöm, köszönöm, virul, akár a rózsza. A mamáék? Jaj, azok nagyon bánkódnak maga után, azaz hogy utánad, Terácska. De kérlek, Matyikám, én nem tréfálok! Már hogy a manóba tréfálnék, a mikor még a lakásukat is fölmondták, úgy bántotta őket a dolog.

- Megható, - dünnyögte Ollár - igazán megható.

- Igazán! Hát persze! Éppen itt a sarkon vettek lakást - és hátrafelé bökött a mutatóujjával:

- Természetesen nem is sejtették, hogy ti is ilyen közelben fogtok lakni. Nem, nem, a 24-ben. A második emeleten. Két szoba. I-igen, elég az nekik. Hogy még augusztus előtt? Ig-gen, hoggy-ne! Julius végén lesz az esküvő. Hehehe, az öregek is azt mondták, hogy hamar, de hát, tudjátok, kérlek, augusztus huszadikán már megnyílik a „Káprázat” - hallottál már felőle, nemde? - és addig legalább három hetecskét mégis nászuton is szeretnénk tölteni, hehehe. De nem megyünk Orsovára, hehehe!

Tera szólt közbe hidegen:

- Azt gondolom.

- Hanem, izébe, hehehe, a Riviérára, - folytatta sebesen a sógor, s aztán elhallgatott egy szem-hunyorításnyira. Majd nagyon nyájasan fordult a muzsikushoz:

- Bocsáss meg, kérlek, hogy nem küldtem többet, hanem épp akkor igazán lehetetlenség volt. Most azonban, - és előkelően vetette hátra magát a széken - szívesen. Nagyon szívesen.

Rátartin gombolta ki a kabátját, s méltóságos mozdulattal nyult be a belső zsebébe:

- Mennyit parancsoltok?

A két cimszalagírónak összevillant a szeme.

- Köszönöm, - nevetett kicsinylőleg a muzsikos - most már nincs szükségünk a...

- Azaz, hogy - vágott a szavába a másik, és a hamvas arcán rózsásan csattant ki a pir - tudja mit, Levisznyey? Kétszáz koronát kaptunk kölcsön, abból harmincat már visszaadtunk neki, küldje el a hátralévő százhetven koronát Orsovára... Majd mi megfizetjük magának. A „Duna”-szállóba. Tudja, a Katica anyjának.

Guszta vőlegénye nyelt egyet, aztán elnevette magát:

- No, ha már ilyen epés a sógorasszonyka, hát elárulhatom, - mondta némi nyomatékkal - hogy ezért jöttem. Lehet veletek okosan beszélni? Mit? Hogy attól függ? Hát kérlek alásan, - és nyeglén szétvetette a lábát, miközben a két tenyerét rácsapva a térdére, előre hajolt - nevetéses dolog az egész! Megkaptam az anyja levelét; ebből gyanitom, hogy ti valami együgyű pletykát hallhattatok tőle, - kérlek, kérlek, légy szíves meghallgatni! - nekem azzal a lánnyal semmi bajom sincsen, hát csak arra akarlak kérni benneteket, hogy... izé, ne szóljatok Gusztának semmiről. No igen, igen, én is úgy értem, hogy nem vagytok valami jó viszonyban a familiával és most bizonyosan engem is gyűlöltök, hehe, - mi? - hát ne csináljatok zavart. Jó, jó, köszönöm. Ugyis ez az egy időszak van az emberi életben, a mi hát igazán szép, a mátkaság, meg a mézes hetek ideje, mire való volna azt is megmérgezni? Na nem? Hely-lyes! Hely-lyes! Hát mennyit küldjek a máminak a nevetekben? Százhetvenet?

- Á, semmit, Árpi, csak úgy mondtam, - állt föl Tera a rongyos kék kanapéról.

- De miért ne küldene, kérlek? Miért ne? - kezdett el Matyi ur le-föl járkálni, de csak kis körben, mert hosszú lépésekre nem volt hely az asztal, meg a két ágy közt a szobában. - Neki van, nekünk nincs, annak kell, és én ugyis megadom neked a „Háromkirályok”-ból.

- Előadatja Mária Pavlovna, a hogy Kamenov gróf hívja ő méltóságát? - mosolygott gunyosan a volt főhadnagy.

- Előadatja Felicit! - toppantott a lábával a kis hegedüs. - Eichner bárónéhoz semmi közöm.

- Hogy-hogy? - csodálkozott a sógor.

- Már nem vagyok a Divánál!

- Áh! Hát otthagytad? Ej, ej, milyen kár, hogy már van zongoristám! Te nagyszerűen elklempiroztál volna nálunk. Hja, vagy már bizonyosan elszerződteél Herkulesen Oszkár bácsihoz, az Operához?

A nagyüstökü megállt a sógora előtt.

- Nem. Sokkal tisztességesebb foglalkozásom van.

- Hát hol vagy? Az „Operett”-nél?

- A cimszalagnál! - kiáltotta amaz és büszkén, kivágta a mellét.

Levisznyey, mint a ki kezdi nem jól érezni magát, fészkelődni kezdett a helyén, aztán hamarosan elbucsuzkodott.

- No, szervusz Matyi! Pá, sógorasszonyka! A viszontlátásra.

Az ajtóból azonban még egyszer visszafordult.

- Hja, igaz, - tudjátok, - kit szegődtettem egyik jegyszedőnek a „Káprázat”-hoz? Rahóthy Gyurinak az inasát.

- Azt, hehe, - folytatta rosszmájú nevetéssel, mert nem tudott volna nyugodtan aludni, ha legalább egy kis kellemetlen érzést nem szerzett volna a kedves sógorának. - A fickót elbocsátotta a Gyuri sógor. Igen, itt járt Budapesten tegnapelőtt az orvosnál, mert azt mondják, vért hányt, összecsomagoltatta a kézi holmiját, az inasának kifizette egy hónapi bérét és, hipp-hopp, elutazott Rahótvárra. Egy vidéki színésszel. Az neki most a testi-lelki barátja. Igen. Azt mondja a gyerek, hogy ott akar letelepedni. Tudjátok, mert ott fenyves van. A doktor küldte.

Még egyszer kezét fogott velük és elment.

Ollárék rosszkedvűen ültek vissza az asztalhoz.

- No, a híres rágalmozó unokatestvéred, - dünnyögte a férj - azóta, úgy látszik, még mindig részeg.

Tera kezében csöndesen percegett a toll.

- Kár érte, - szólalt meg végre halkán, miután már két szalagot is megcímzett. - Nagyon jó szívű gyerek, és - „nagyságos” - ismételte közbe elnyújtott hangon a címet, a hogy’ másolta - hidd meg, Matyikám, maga sem tudta, mit beszél, a mikor megsértett.

A kis zenész hirtelen felütötte a fejét:

- De mit zagyvált az össze arról az óráról? Hogy ráfér az ilyen éhenkórász népségre, vagy micsoda? Kitalálta, hogy zálogba tettük?

A másik vállat vont.

- Nem tudom, - és fürgén írta tovább: - „Csurgó, Somogy megye.”

XXXIX. FEJEZET.

Junius végén a cimirodában egyszerre csak kifogyott a munka. A kis muzsikusz megkapta az utolsó kétezer szalagért az utolsó négy koronáját, és mehetett haza azzal a megnyugtató tudattal, hogy, ha ezt a négy koronát elköltötték, akkor megint nem lesz betevő falatjuk. Mivel még sem volt valami nagy kedve ilyen örömdetes hírral toppanni be az életetpárjához, összecsatangolta még a félvárost, végigkilincselte az összes cimirodákat, bekopogtatott a zeneműkereskedésekbe, sőt a színházi ügynökségre is (de nem „Lant”-ékhoz, mert azoktól félt, hogy lehúznák róla a kabátot a „Három királyok” késlekedése miatt), s mindenünnen azzal a biztatással bocsátották utnak, hogy ez idő szerint ugyan nincs semmi kilátás, hanem azért tessék csak elnézni máskor is, hátha időközben akad valami. Ez a kecsgetetés tudniillik a legédesebb, a mivel munka, sőt kenyér nélkül vergődő embert szoktak bolondítani.

Szegény Mátyás gazda hazabandukolt nagy busan a cimszalag-istennőhöz, a hogy’ az utóbbi időkben becézte a feleségét.

A menyecske nem rettent meg.

- Nem köll csüggedni, Matyikám; még ma elmegyek Berzétheyékhez, és megkérem Pumpit, vagy az anyját, vagy akárkit...

- Mire kéred meg? Mire kéred meg? - vágott a szavába izgatottan a férj.

- ...hogy adjanak nekem valami fehérvarrást! Vagy himzést. Ahhoz is értek picikét. És egyáltalában szerezzenek nekem munkát az ösmerőseiknél. - No-no, Matyikám, mit hadonászol olyan mérgesen? Majd megütöttem az orromat!

Mert tagadhatatlan, hogy a nagyüstökü hadonászott. És e művelete közben folyvást ezt kiabálta:

- Hogyne! Fehérvarrást! Nem mégysz egy tapodtat se! Persze majd hazaviszed a nagyságának az ingeket és vársz az előszobában, mint valami varrónő! Majd te tartasz el engem! Nem vagyok én.. s olyan szót talált mondani fölháborodásában, hogy ha a Levisznyey sógor történetesen meghallotta volna, hát rögtön eszébe jutottak volna tőle azok a ropogós bankók, a mik még nem is oly régen Csengedi Mari kacsójából csusztak át az ő markába.

- De kérlek, édes kis fiam, - iparkodott védni a maga álláspontját a hamvasarcu, - miféle csacsi beszéd ez már megint? Hát nem szeretjük egymást, hm? Hát - és szinte bugva hajtotta a vállára a fejét - hát nem esküvel fogadtam meg az oltár előtt, hogy jó és rossz sorsodban, örömdben, bánatodban és minden viszontagságaidban hiven követlek, holtomiglan? Nagyszerű! - kacagott. - Te most nem tudsz keresni, hát rajtam a sor! Micsoda borzasztó van ebben?

A facér férfiu azonban (most már nem toporzékolt, csak a száját tátotta) hajthatatlan maradt.

- Nem, nem, - szólalt meg aztán, szeliden cirógatva meg az asszonyka kezét, - lehet, hogy nincs benne semmi, lehet, hogy ez a fölfogás már el is avult, hanem az én régi módi gusztusom, tudod, drágicám, nem veszi be, hogy az asszony keressen a háznál. Az is eléggé bánt, hogy attól a szegény Jancsovincsnétől kellett elfogadni azt a kétszáz koronát, de hát csak nem dobathattam ki magunkat a fogadóból? És különben is már visszafizettük neki, hál’ Istennek!

Ilyen finnyás lévén a gusztus, más forrás után kellett nézni. Ollár mester mindenekelőtt Gombai nénit tisztelte meg bizalmával némi rövidlejáratu kölcsön irányában. Vagyis inkább „erányában”, - a miként ő zamatosan kifejezte. A tisztas asszonyság azonban ridegen rázta a fejét.

- Sajnálom, kedves Ollár ur, én is maguktól várom két nap óta erre a hónapra a szobabért.

Már julius másodika volt, s a Diva volt hegedüse két nap alatt háromszor is fönt szaladgált Felicitinél, de még mindig nem kapta meg az ákontót.

- Majd hetedikén, kedves barátom. Jöjjön majd hetedikén.

Nem volt más mentsvár, mint a zálogház. A zenész szemlét tartott a ruhatárukon, s hamarosan arra a meggyőződésre jutott, hogy szerény, sőt szűkös készletükből csakugyan nincs mitől megválniok. Még kis időre sem.

- Igazán, - kiáltott föl busan a nagy Széchenyi szavával, - olyan kevesen vagytok, hogy még az apagyilkosnak is meg kellene bocsátani! Hát hogy' vihetnélek zálogba benneteket?

Töprengése közben a tekintete rátévedt az asszonyka kezére. Őszintén szólva, nem is annyira a kezére, mint inkább a kezén lévő jegygyűrűjére. Nem hiába tulajdonítanak különféle titkos jelentőségeket a jegygyűrűnek, úgy is van az. Ennek a csudálatos aranykarikának, a mely az egybeforrasztott örök szerelemnek a jelképezője, csakugyan lehet valami varázsereje, mert a boglyas muzsikusként egyszeriben kiderült a láttára az arca.

- Ah, ah, Teruskám, - és gyöngéden nyult a gyűrűs kacsója után, - milyen szép, de milyen gyönyörű szokás is az, hogy a házastársak jegygyűrűt viselnek.

- Bizony, - suttogta amaz, és valami balsejtelemtől megkapatva, féltékenyen huzta ki a kezét a párjából. - Ez a jegygyűrű az én boldogságom. Az én vigasztalóm. Az én biztatóm. Az én reménységem. Ha úgy egyedül vagyok, és aggódva gondolkodom rád, vajjon hol jár most az a szegény ember a megalázódások útján kenyér után, a mit nem akarnak adni neki, és egy-egy pillanatra elfog a félelem, hogy „jaj Istenem, mi is lesz belőlünk?” - csak erre a kis gyűrűre tekintek, s új erő, új bizalom száll a szívembe.

- Te édes...

- Igen. Vagy a mikor Herkulesen már olyan üres volt a gyomrom, mint másoknak a szive, szédültem az éhségtől és azt hittem, most mindjárt összeesem, és ez a kis aranykarika a szemembe csillan, én megfeledeztem éhségről, mindenről, és rád gondoltam és újra boldog voltam.

- Drágicám!... És látod - folytatta (már Ollár) más hangon, mialatt gyöngéden simogatta a felesége fénytelenül hullámos, puha haját, - és látod, már csak azért is igazi talizmán nekünk ez a jegygyűrű az életben, mert nem csupán a szívünkbe csempészi bele a biztató reményt, nemcsak a lelkünket edzi meg a sors viszontagságai között, hanem, ha arra kerül a sor, még a fizikai táplálkozásunkról is gondoskodik, és...

- Miért akarod lehuzni? - pillantott rá Tera rémulten. - Zálogba akarod tenni?

A férj azonban könnyörtelen mosollyal csavargatta lefelé az ujjáról az aranykarikát.

- A magamét is elviszem, babuskám; ők ott is együtt lesznek! És, a mi mostan a fő, a kettőre kapok körülbelül negyven koronát. De azért - s (markában a két lehuzott gyűrűvel) szenvedélyesen szoritotta magához a némán könyező teremtetést, - mi így is nagyon szeretjük egymást, ugyebár? És rögtön kiváltom őket az akontóból!

Fejébe nyomta a szalmakalapját, s negyedóra múlva már mosolyogva tért vissza a közvetítő, büszkén rakva ki az asztalra harminckilenc korona hatvanöt fillért.

- Szegény gyűrűcskék, - sóhajtott a fiatal asszony, fájdalmasan nézegetve a csupasz kezét, (most már gyűrűje sem volt neki), - ti is ott fogjátok megérni a föltámadást! Akárcsak az evangéliomos óra.

Hetedikén végre megérkezett az ákontó, a melyikből mellesleg szólva Levisznyey nem kapott egy fillért sem. Hiszen, jószágos Isten, még a jegygyűrűt sem lehetett ebből a százhusz

koronából kiváltani. Szoba juliusra negyvenkettő, ebéd (azt is bölcsen előre kifizették) negyvenöt, ebédfelhordás hat korona husz, reggeli tizenkettő, mosás hat, vacsora, meg az egész szeműnek itt-ott délután egy csésze fekete a kávéházban, a hol mégis emberekkel érintkezzék, huszonhét, ez, már magában százharmincnyolc korona husz. Ezenkívül Gombainénak tartoztak még juniusról négy korona hátralékkal, s ráadásul a menyecskének oldalt kihasadt a cipője, úgy hogy nem lehetett többé megcsináltatni, hanem ujat kellett venni, az kilenc korona, az összesen százötvenegy korona husz. A bevételük pedig egész juliusban akontóstul és a zálogban kapott harminckilenc korona hatvanöt fillérrel együtt összesen százötvenkilenc korona hatvanöt fillér volt, s így még a maradék nyolc korona negyvenöt fillérből kellett hozatni gyertyát, petróleumot, s ugyanebből a pénzecskéből vett magának a „Háromkirályok” szerzője olykor egy-két cigarettát.

De legalább nyugodtan éltek egész hónapon keresztül, nem kellett rettegniük a holnaptól, hogy nem lesz mit enniök, sem a szobapincértől, hogy melyik percben teszi ki szégyenszemre az utcára a hét koronás erkélyes szobából. És, ha nem laktak is tulságosan jól a kifőzőbeli másfél adagos edétől, (leves, főzelék, főttészta; leves, pecsenye, sült tészta, a mit épp úgy meg lehet unni, mint ha valakire, teszem azt, egy hónapon át mindennap fácánpecsenyét erőszakolnának rája), hanem azt most ők is bizonyára büszkén elmondhatták volna magukról, a mit Terának odahaza annyiszor volt alkalma hallani a termetes és rizsporos édesanyjától, természetesen még György urfi számításba vétele előtt, hogy:

- Igaz, kérlek, hogy az állami hivatalnok fizetése kevés, majdnem semmi, de ez a semmi legalább biztos.

Az asszonyka azonban nem folyamodott ehhez a vigasztaláshoz. Ő beérte annyival, hogy a jövőről ábrándozzék:

- Látod, Matyikám, ha majd rendes fizetésed lesz, úgy fogjuk beosztani a pénzünket egész hónapra.

XL. FEJEZET.

„Ha majd rendes fizetésed lesz”. Istenem, de mikor lesz meg az a rendes fizetés?

Mert augusztusban már sem fizetés nem volt, sem akontó. Szerencsére a muzsikus nagynehezen kerített magának két zongora-, meg egy hegedüleckét. Igaz, hogy az egyik zongora-leckét kint kellett adnia a Mátyásföldön, a másikat pedig Ó-Budán, hegedülni azonban a házhoz jött el hozzá egy hatodik gimnázista; viszont a zongoraórákért (hármát-hármát adott hetenkint) két koronát kapott, míg a hetenkint négyszer nyakukra járó hegedü-tanítvány minden egyes látogatásért szerény egy koronát fizetett.

Ez össze-vissza csak tizenhat korona jövedelem volt hetenkint s ilyen körülmények közt bizony az asszonyi keresetről szóló kényes gusztusból is kénytelen volt engedni a nagyüstökű. Annál inkább, mert a bájos menyecske oly szépen, olyan behizelgőn tudta kikunyerálni tőle erre a kis munkára az engedelmet:

- Édes Matyikám, no de látod... hiszen ezt már csak azért a mi drága picinyünkért is meg kell engedned...

A fiatal asszony fölkereste Berzétheyéket, s az ő révükön csakugyan kapott is némi megrendelést. Nem valami sokat ugyan, de hiszen varrógép nélkül azt a keveset is vajmi keservesen birta elvégezni.

- Sebaj, Matyikám. Minden kezdet nehéz. A jövő hónapig talán félre tudok rakni valahogy 10 koronát, és akkor már kapok hitelbe gépet.

Tizenöt-husz koronát így is összevarrogatott szegényke egy hónap alatt. Vacsorára már nem telt többé hanem a szoba árának mégis ki lehetett fizetni legalább a felét.

- Sohse féltse a pénzét, édes Gombai néni, - biztatta az őz-szemű a savanyu képet vágó özvegyasszonyt, nem lesz az mindig így. Kapok én még munkát annyit, hogy csak győzzem. Sok jó ismerősöm van nekem.

Meg kell vallani, hogy ebben már volt némi szerény füllentés is. Mert bizony a kis varrónő minél kevesebb ismerőssel dicsekedhetett. Rahóthy Farkasék sohasem éltek társaságos életet, (kivéven, hogy a családfő mindennap eljárt a kaszinóba), s a pénzügyi tanácsos nénap vacsorája évenként egyszer, vagy Berzétheyék meg a totyogós Lukovinszky számtanácsosék ritka látogatása vajmi szűkén tartotta az ismeretségi körüket.

Másrészről ez a fehérvarrás - Pumpiéknak s annak az egy-két hivatalnok-családnak - valóságos kálvária volt a segédhivatali igazgató kitagadott lányára nézve. Berzétheyék összezsapták a kezüket, a mikor munkát kérni ment hozzájuk:

- Szent Isten, hát idejutottatok!

Mások, az idegenek meg éppen ilyen beszéddel kedveskedtek neki:

- Rahóthy Farkas urnak a lánya? Óh, a férjem (vagy a papám) ösmeri a nagysád papáját a tisztviselő-kaszinóból!

- Hallottam, hogy nincs jó viszonyban a kedves szüleivel, nagysád. Ejh, ejh, hát mi az oka?

- Nem jobb lenne kibékülni? Vagy visszamenni a mamához, legalább addig, a míg a kedves férjének biztos fizetése lesz valahol?

- Óh, hiába, mégis csak legjobban az a biztos! Ha kevés is, de legalább (stb. a már említett recept szerint).

Hah, ugy szerette volna ilyenkor a szeme közé vágni a „kedves nagysád”-nak a hazavitt inget, vagy asztalneműt, a melyikbe éjfélig himezte bele a névbetűt; vagy azt a nyomorult néhány koronát, a minek ez a sok apró tüszurás mind csak a ráadása volt.

De hát le kellett nyelni mindent. Nem gorombáskodott velük és nem szidhatta össze őket, mert akkor elvesztette volna ezt az egy-két rendelőjét is.

Mindössze azt a fényüzést engedhette meg magának, hogy szerényen és illedelmesen (mert varrónőnek nem szabad ám hányavetinek lennie) azt felelje a gyűlöletes faggatásokra:

- Óh, köszönöm, én föl sem veszem ezt a kis varrást.

- Óh, köszönöm, nekem igazán nincs okom a panaszra, mert én vagyok a legboldogabb asszony a világon.

Azaz, hogy még sem. Tera boldogsága elé mintha valami szürke fátyol vonódott volna ezekben az időkben. A mióta hazahozta Berzétheyéktől az első munkát, Ollárt mintha kicserélték volna. A mindig vidám, fürge, soha sem csüggedő kis muzsikus napról-napra szótalanabb kezdett lenni. Képes volt olykor percekig mereven bámulni a levegőbe, s ha a felesége, fölvetvén a varrásról a fejét, aggódó szeretettel szólt rá, hogy:

- Min gondolkozol, Matyikám?

- Miért vagy oly hallgató?

- Mi lelt, az Istenért? - a „Háromkirályok” szerencsétlen szerzője erőltetett mosolyra huzta félre a száját:

- Semmi, babuskám.

- Csak a világ sorján morfondírozok, kis fiam.

Aztán, mint a kit titokzatos, távoli hangok hívnak, fogta a kalapját, megcsókolta az asszonyt és újra indult - munkát keresni.

Leckére menve, vagy onnan jövet, órákon, félnapokon át csatangolt Budapest utcáin, lehorgasztott fejjel, kétségbeesetten, folyvást azon töprengve, hogy miként lehetne valami tisztes-séges megélhetésre szert tennie, mialatt közbe-közbe nagyokat, sőt már szinte nevetségesen nagyokat sóhajtott:

- Rongy fráter vagyok, rongy fráter vagyok, hogy nem birom eltartani a feleségemet!

Máskor meg minden látható külső ok nélkül utcán, vagy a hol éppen volt, a fejéhez kapott, mint az örült, gondolatában, tehát csak amugy befelé, elkiáltva magát:

- És neki kell varrnia, mint egy varrónőnek! Ilyen állapotban! Ilyen állapotban!

Az őz-szemü látta ezt az egyre fokozódó levertséget és leolvasta Mátyás ur arcáról az okát. Nem tudta más orvosságát ennek a betegségnek, mint hogy minél tüntetőbb jókedvvel öltögesse a fehér cérnauszályos tűt, a mikor esténként végre hazakerült az ura, s napról-napra kedves, apró tervezgetéseket csacsogjon össze neki a jövőről, hogy sohse busuljon az ő Matyikája, majd megsegíti őket az Isten. Hiszen Feliciti is megígérte, hogy szöveget írat a „Háromkirályok”-ra.

- Meg-meg, - bólintgatott kedvetlenül Ollár.

- Nekem pedig, hidd meg, valóságos áldás, hogy egy kicsit varrhatok, mert ugyan mit csinálnék itthon egyedül, a míg te odajársz a város egyik végéből a másikba leckét adni, szegénykém?

Félretette az öléből a mellette lévő székre a párnahajt, az üvegkancsóból szinig töltötte a karcsu Ada-Kaléhs-poharát és elszántan kiitta. Fenéig. Ezen az estén immár negyedszer. A mézesheteiben tudniillik volt ideje kitapasztalni, hogy a víz, különösen a sok víz, milyen jó gyomortöltő.

XLI. FEJEZET.

Október eleje volt, de cudar hideg időjárás. A mily szeszélyesen mutatkozott be a tavasz, épp oly arcátlanul szántott végig az utcákon a szeptemberi meleg napokra váratlanul rásüvöltő fagyos, októberi szél. Egy héttel ezelőtt még a könnyü felöltőt is melegnek mondták, most egyszerre a vastag átmeneti kabát is vékonynak bizonyult. Már tudniillik nem Ollárnak, mivel neki egyáltalában nem volt átmenetije, a téli kabátját pedig éppen három héttel ezelőtt vitte be, személyesen, a karján, a zálogházba, hogy a folyton zsémbelő Gombai néninek kifizesse legalább az egy hónapi reggelit.

A kis muzsikusz bizony állig felhajtotta a lenge felöltője gallérját, a hogy' leckét adni és leckét keresni keresztül-kasul rótt a várost; Tera hasonlóképen vékony kabátkában járta, hátradülő testtartással a maga kis kálváriáját a fehéreneműekkel a megrendelőkhöz, a megrendelőktől a cernás boltba, a cernás boltból haza és hazulról a kész darabokkal ismét a megrendelőkhöz. Hiába biztatta ősz elején az urát, hogy mennyire fölszaporodnak majd a megrendelések, nem lett abból semmi; csak az utánajárás szaporodott meg, nem a munka. A „Háromkirályok” szerzője, a kinek igazán minden léptére mintha valami átok nehezedett volna, szeptemberben nagy bajjal kaparintott magának még két zongoraleckét, de cserében viszont elvesztette az óbudait, a hol az apa hirtelen halála miatt elnémult a zongoraszó. Maga a „Háromkirályok” csak nem akart eljutni sehogysem odáig, hogy előadásra kerülhessen. A Diva-színház átalakítása körül roppant késedelmek történtek, Felicitá időközben beteg is volt majdnem három hétig, s a nagyüstökű muzsikusz hiába kuncsorgott a szeptember közepén végre megnyílt színház körül, az ő számára nem akart virulni sem a babér, sem, a mi mostanában minden babérnál jobban érdekelte volna, a szerzői előleg.

Apafi Mákonnyal, a ki, mire hazavergődtek volt Orsováról, négy hétig szabadságon lebzelt valahol külföldön, már augusztusban csuful összeveszett a tizenhárom tehén s még e teheneknél is kinosabban bőgő versei miatt, elannyira, hogy a hosszuszakállu jeles költő méltatlankodó fölháborodásában, mindjárt akkor vissza is vette a maga librettóját a Divától, a melynek igazgatói szobájában Ollár partitúrája ettől fogva csak árván leste a föltámadást. Vagyis azt a nagy pillanatot, a mikor Felicitá végre kiszedi az asztala fiókjából a hangjegyeket, beléjük pillant és eljátszatja magának az operett zongora-átíratát.

Valahányszor Matyi ur a Diva színész-kapuja körül oldalgott, sohasem nézhette mérgeződés nélkül a színház átellenében, az utca tuloldalán a „Káprázat” cifra, mozgófényképes csarnokát, a melynek óriási, ríktó falragaszoktól tarkálló homlokzata előtt kora délutántól késő estelig tolongott a nép.

- Ennek beütött, - dünnyögte magában ilyenkor, hol (a mig meleg volt) a verejtékező üstökét törölgetve, hol meg (az utóbbi napokban) szinte dideregve. - Egész életében svihákoskodott, és tessék, most olyan dolga van, mint valami grófnak. Hanem a lakodalmukra azért nem tudtak meghívni. Sem annak a szegény asszonynak nem tudott még feléje nézni az a dáma, (a szegény asszony Tera volt, és Guszta a dáma), hogy az Isten akárhova tegye őket! Ilyen ez a nyomorult élet! A szülei is ott laknak jóformán a szomszédunkban, de azért annak a pöffeszkedő anyjának még nem jutott eszébe, hogy átüzenjen egyszer a kopláló leányának: „No, gyere már át az anyádhoz, egy csésze kávéra, nem haragszunk!” Azt nem; de a nagyságos Levisznyeynéval végigflangirozzák az egész várost. Kocsikáznak. Tegnapelőtt is úgy ültek abban a fiakkerben, akár a páva! És nekünk, a kik szeretjük egymást, meg dolgoznánk is, ha volna mit, és becsületesek is vagyunk, koppan az állunk. Ilyen az élet!

A másik percben eszébe jutott, hogy milyen édes az ő Terája s mennyire panasz nélkül, mily boldogan és minő önfeláldozással cipeli vele együtt a keresztet és ettől a gondolattól elfelejtett minden egyebet.

Október tizedikén aztán nagy dolog történt. A muzsikus, szokása szerint, újra fölment a színházba Felicitihez és a vén direktor - végrevalahára - ezzel fogadta:

- No, barátocskám, épp az imént kerestem ki a partitúráját. Gyerünk csak át emide. Játsszunk egy kicsit belőle!

- Mo-mo-most, direktor ur? M-m most mindjárt? - kérdezte izgatottan a nagyüstökű, a kinek hirtelenében mindene bizseregni kezdett arra a gondolatra, hogy itt a döntő ütközet.

- Te-te-természetesen, - csufolódott az ősz színész, miközben átvezette Ollárt a másik szobába. - M-m-miért tremolózik úgy, barátocskám? No csak üljön le a zongorához, - folytatta, becsukván maga mögött az ajtót - és kezdje el! Brávó, hát kotta nélkül tudja az egészet? - kérdezte, a mikor a boldogságában megrökönyödött zeneszerző partitúra nélkül ült a hangszerhez.

Az egérszemű lepattant a csavaros székről.

- Hja igaz! - kiáltotta és sebtiben maga elé tette a hangjegyeket a zongorára. - 'Sz épp az a bajom, direktor, hogy nincs is meg otthon másolatban, és jóformán már azt sem tudom fejből, hogy mi hogy következik benne.

Rányomta az ujját a billentyűkre s elkezdett játszani.

Felicitó csak hallgatta egy darabig figyelmesen; aztán odament hozzá és a vállára csapott:

- Pompás, Matyikám! Kassza-darab lesz! Rögtön beszélek Bodolányival, hogy írja meg a szövegét. Az csak jó lesz, mi?

- Hogyne, hogyne! - kapkodta a fejét csaknem elkábultan az örömtől a muzsikus. - Hát tetszik, édes direktorkám? No, hála Isten, hála Isten, legalább kapok egy kis előleget. Ugy-e, direktorkám? - és elkezdte körültagogatni, mintha a kabátjából akarná kirázni az akontót, - ugy-e direktorkám?

- Az ördög vigye el magát az örökös előlegeivel! - förmedt rá az igazgató. - Hogy a manóba adjak előleget a darabra, a mikor még meg sem beszéltem Csengedi Marival a dolgot! Hisz tudja, mennyire szereti magát!

- De, édes direktor, - hötyögte elhalványodva amaz - én egyik nap Mátyásföldre, másik nap a Külső váci-utra, onnan meg a Zuglóba a Róna-utcába ugrálok ki, mint a szöcskő, zongoraleckére és a feleségem mégis hat pohár vizet vacsorázik minden este már öt hét óta, hát akkor, hogy...

- Hát mennyi kell? - kiáltott rá mérgesen a másik. - Nem bánom, adok száz forintot.

- Direktor, édes direktor, kétszáz!

- Nem! Majd ha meglesz a szöveg, akkor adhatok még kilencszázat is, ha akarja.

- Százötven!

- Nem.

- Tartozom a lakásért!

- Jó pénz...

- A feleségemnek nincs télikabátja! Pedig már olyan hideg van, akár decemberben.

- Csak nem akar százötven forintost venni neki? No, kell a kétszáz korona, vagy nem kell a kétszáz korona? Mondom, hogy nem adhatok többet Csengedi Mari miatt!

Ollár végigborzolta az üstökét.

- Nem érek vele semmit, direktor - mondta sötéten. - Adja ide!

Az öreg megirta az utalványt, s az egérszemű rohant vele egyenest a pénztárhoz, onnan meg a Diva színészkapuján ki az utcára. A külsejében is tetszetősen kitatarozott épület körül már így kora délelőtt is eleven élet nyüzsgött. A színlap valami népszerű operett előadását hirdette aznap estére, s a jegypénztár előtt, a hova rézsut oda lehetett látni a színészsarokról, valóságos kis csödület volt. Szobalányok, bérszolgák, cilinderes urak és óriás kalapu asszonyok, nemkülönbön egy-két iparosféle s egész csomó siheder.

A kapu előtt csoportokba verődve ácsorogtak fölhajtott gallérral, nagyprémes bundácskájukban, kócsagos, struccollas kalapban az átvedlett társulatnak a tagjai; néhány új és sokan a régiek közül.

- Itt a kis Ollár!

- Jó napot, Ollár!

- Szervusz, Matyikám! Nyaralsz, nyaralsz? - hallatszott feléje innen is, onnan is, a hogy' közibjük lépett.

- Szervusz! Csókolom a kacsódat! Köszönöm, csak egy kis előleget hoztam le a darabomra, - nyújtogatta kényesen a kezét ennek is, amannak is a zeneszerző. - Tessék? Igen. „Háromkirályok.” Hogy mikor? Nem tudom, de most sietek, barátom, sietek, mert vár otthon az asszony.

És fölkapott az első villamosra.

A kocsiról még egyszer hátranézett, - a „Káprázat”-ra. Ott meg óriási, ríktó falragaszok hirdették nagy garral a „szenzációs, új műsor”-t, s az ezüstpasszomántos portás körül egész bokrétára való utcai mákvirág ácsorgott, bámészan olvasva egymás hátán keresztül a „mozi” hirdetését.

„Előadás délután öt órától este tíz óráig.”

- Ezek már megnyerték a csatát, - dünnyögte magában, mialatt az átszállójegyre való aprópénzt kotorászta ki a zsebéből. - Lám, lám, a sógor még csakugyan meggazdagszik, még csakugyan meggazdagszik.

Idegesen rágt a cigarettáját, miközben nagyokat dohogott magában a sors ellen.

- Tera varr. Tera hat pohár vizet vacsorázik, és most még azt sem tudom, milyen télikabátra futja szegénynek ebből a nyomorult kétszáz koronából, ha a szobaasszonynak is ki akarom fizetni a hátralékot, meg ampir-ruhát is akarok csináltatni neki, meg őszi kalapot venni. Meg nekem is akkora lyuk van a cipőm talpán, mint egy ötkoronás, és egy kis fehérműt is kelle-ne beszerezni, nem is szólva a szenesről, a kinek már kerek tíz koronával tartozunk és már tegnap felüzent, hogy nem ad többet hitelbe. Hopp-hopp-hopp, - és ezt a hármas indulatszót véletlenül ki is mondta, úgy hogy a kocsis hátsó részén előtte álló öreg néni ijedten fordult hátra. - Semmi kérem, nagysád, dehogy akarok leugrani! Csak egy kicsit hangosan gondolkodom... ráadásul még (ezt már újra csak csöndesen gondolta) a jeggyűrűket is ki kell váltani a zálogból, még azokat is ki kell váltani.

A legközelebbi megállóhelyen szállt a vonatról és sietve fordult be az utcájukba.

XLII. FEJEZET.

Ezen a napon délelőtt, mialatt a nagyüstökü még az operettjét játszta el a Diva-színház zongoráján, Tera gondolatokba mélyedve varrogatott az udvari szobácska ablakánál.

A hasas kicsi vaskályha, a melyikben tegnap este még vidáman dohogott a tűz, ma már, elfogyván a szén meg a hitel, hidegen bámult a sarokból a menyecskére, mintha azt akarta volna mondani neki:

- Lássá, ifiasszony, lássa, a legjobb kályha is csak úgy ér valamit, ha van mivel beléje fűteni.

A varróú pedig, a mint fürgén ficánkolt a kezében, hol elbujva az ölében tartott vászon alá, hol keresztül dugva rajta a hegyes fejecskéjét, pajkos villanásaival csudálatos hangú, különös történeteket mesélt neki a kitagadott leányról, a kinek olyan pompás sorja van a fűtetlen szobában, mintha legalább is királykisasszony volna. Kukra ül a trónon, hermelin-palást pihen a térdén vászonból, fényes királyi pálcát forgat a kezében acéltüből és olyan szigorúan uralkodik eleveneken és holtakon (nini, most is leszédült egy légy a hidegtől), hogy még a kis trónörökös sem mer megmoccanni. Jujujujj, varrjuk csak gyorsan, királyasszony lelkem, ezt a hermelin-palástot, hogy hazahozhassunk érte egy koronát, mert mit ér a királyság, ha még egy koronánk sincsen!

Ollárné elgondolkozva öltögetett a fehéreneműn, a mikor egyszerre csak, mintha valami vörös kontyot látott volna ellebbenni az ablak előtt, s odakint az előszobában, rá rögtön nyílt az ajtó és behallatszott, a hogy Gombainétól kérdezte egy jól ismert hang.

- Jó napot! Itt lakik Ollárné?

A királyasszony lecsapta a hermelin-palástot és a meglepetés izgalmától szinte remegve mondta magában:

- Guszta!

A következő pillanatban zajos kopogtatás, örvendő „szabad!”, és benyitott a szűk szobácskába a szép Levisznyey Árpádné. Á, ez már igazán olyan volt, mint valami királynő. Feltűnően elegáns ruha feszült a gyönyörű termetére, borzalmas, de annál divatosabb óriási, félrecsapott kalap tollaskodott a fején, s nagyon szép, fehérbőrű arcán (a melyet ingerkedőn csókoltak körül az aranyvörös hajtincsek), a meglepődés kelletlen mosolya látszott.

- Szervusz, Tera, hát ti így laktok?

- Így, Guszta, így, - felelte zavarában elpirulva a fiatal asszony. - Isten hozott! Hát meglátogattál? No, ülj le! Hát mégis csak eszedbe jutottam. Legalább neked, ha már a mamáék nem törődnek velem! Miért nem ülsz le?

- Köszönöm, - és előbb megfordult, megnézte a széket, a mit a testvérhuga tolt oda neki, s csak aztán telepedett le rá nagy ajkbigyesztve:

- Nem lesz piszkos a ruhám?

- Mitől? - kérdezte a muzsikusné elképedve.

A vöröshaju durván nevetett:

- Ettől a széktől, kérlek! Hisz olyan ez a szoba, mint a disznóól!

A kis hegedűs felesége fölpattant:

- Már ezt ne mondd, lelkem, mert ezt én magam takaritom. Itt nincs piszok, Guszta. Se por, se pókháló. Nézz csak föl a falra, hol látsz csak egy porszát is! Én magam söprögetek le minden reggel. Csak a butor kopott, kérlek, meg a festés gyalázatosan ócska már a falon!

Mintha azon melegében meg is bánta volna, hogy ilyen energikus tiltakozással fogadja a testvérét, holott már öt hónapja nem látták egymást, sokkal szelidebben folytatta:

- Hát hogy' vagytok, Guszta? Jól éltek? Kaptál berendezést a mamáéktól? Te sem? Hát a mama hogy' van? Meg az apus? Bizony, elég baj, hogy nem akarnak kibékülni velünk, hisz én nem kérek tőlük semmit. Se Matyi. Nem is kaptam, nem is kérek.

Guszta a sötétlő kályhára nézett.

- Miért nem fűtetsz be, kérlek?

- Fázol?

- Na, nincs valami tulságos melegem.

- Várj, mindjárt szólok az asszonynak.

S kiment Gombai nénihez, hogy itt van a testvére, a gazdag uridáma, hát röstelli neki megmondani, hogy nincsen szene; kölcsönözzön a néni egy fűtésre valót a magáéból.

A töpörödött asszonyság nagyot sipitott:

- De nekem sincs, nagyságám! Hát nem hallotta, hogy a boltos nem ad hitelbe több szenet?

- Csitt! Csöndesen! - integetett neki kézzel-szemmel a hamvasarcu. De már későn. Guszta mindent meghallott odabent, és, a mikor a huga visszajött az előszobából, gunyos megbotránkozással fordult feléje:

- Uramfia, hát még szenetek sincs?

S meg sem várván a huga mentegetődzését, korholóan bólintgatni kezdett:

- Na tudod, Tera, igazuk van a mamáéknak, hogy tudni sem akarnak felőled. Mert a ki olyan ostoba, hogy odaköti életét egy ilyen bizonytalan existenciához, mint az urad, aztán meg a mikor ugyyszólván magától kínálkozott volna a szerencse, hogy mind a ketten biztos révbe juthattak volna, akkor ezt a szerencsét ellöki magától: az igazán nem érdemli meg a sajnálatot.

- Miféle szerencse kínálkozott, a mit ellöktem magamtól? - hajlott előre idegesen az asszonyka. - Micsoda biztos révről beszélsz, kérlek!

- Eh, hát az Oszkár bácsiról! Multkor panaszkodott, hogy milyen gorombán utasítottad el, a mikor be akarta hozni az uradat az Operába. De ilyen ostobaságot!

- Tudod te, mit akart tőlem az az ember?

- No bizony! - nevetett Guszta bántón, és hetykén vetette hátra a tollas kalapos fejét. - Most volna tüzelni valótok, volna hiteletek, és nem kellene ilyen piszkos zugban laknotok, mint valami csavargóknak.

- E szerint... te... helyeselted volna?...

- Természetesen, - csendült el a válasz a szép vöröshajunak az ajkáról.

Az ifjabbik Rahóthy-lány elsápadt:

- Ah, hát ez a kifogástok ellenünk! Hát azért szálka Matyi a ti szemetekben? Hogy szeretjük egymást, és ettől a szerelmüktől nem tud eltántorítani bennünket ezen a világon semmi, semmi!

- Na, - állt föl Levisznyeyné a rongyos karosszékről - érdemes is... egy ilyen éhenkórásért...

Most már elég volt. Az őz-szemü villámló tekintettel nézte végig a nénjét.

- Tudod, lelkem, - mondta epésen - nem lehet mindenki olyan jó módon, hogy harminc- vagy hány ezer koronát csaljon ki egy színésznőtől, ráadásul elhagyjon egy szegény varrólányt, a kinek már házasságot ígért és...

- Mi közöd hozzá? Szamár, - vágott a szavába Guszta ingerülten. - Szamár, szamár!

- Különben is, - folytatta az indulattól reszketve a kis zenész felesége - különben is senki sem kért vagy hitt, hogy ide gyere és Matyit becsméreld előttem: tudod? Ha nem tudtok róla jobbat mondani, csupán gunyolni, lekicsinyelni és rágalmazni előttem, akkor csakugyan inkább ne is gyere ide sohase, kérlek! Inkább sohase!

A fiatal Levisznyeyné haragosan csapta be maga mögött az ajtót.

- A koldusok! Rongynépség! - mondta magában, a hogy' kifordult az előszobából a folyosóra.

- Pedig adtam volna neki tíz koronát szénre, hisz megveszi a nyomorultjait az Isten hidegje ebben a nyirkos fészekben! De hát, bánom is én, - fürgén topogott le a lépcsőn - hadd vegye meg őket! Mindenki bolond, a ki nyomorog, a mikor nem kellene neki!

Ollárné, bent a hideg szobában, sirva bámészkodott maga elé.

- Hát ez a baj, lám, - forgott lassan a fejében - hogy tudok tűrni, szenvedni az urammal. Hát ez a baj.

Megrázkódott. Fölkelt és gyorsan öltözködni kezdett.

- Megyek az anyámhoz, - ismételte, mintha biztatni akarná magamagát - és megkérdezem, igaz-e, a mit Guszta beszélt. Igaz-e, hogy azért vetnek meg bennünket, mert... mert szeretjük egymást? És mert nem csalom meg Matyit? Mert ez gyalázat volna. Ez már igazán gyalázat volna!

Negyedóra múltán már ott állt, szorongó szívvel, a sarkon, annak a háznak a kapujában, a hol Rahóthy Farkasék laktak.

- Fölmenjek, ne menjek? - töprengett magában bizonyos „félsz”-szel.

Nehéz vállalkozás volt ez: bekopogtatni a csaknem félesztendő óta nem látott szülei házhoz, oda, a honnan megszökött egyetlen bucsuszó nélkül, s a melynek ajtaját hívó szó ki nem nyitotta előtte azóta.

Valami régi, titkon dugdosott gyermeki sóvárgás azt sugta neki:

- Nyiss be, leányom, bátran, a te szüleid tüzhelyéhez. Mondd meg, hogy ki vagy, és kicsoda a te urad, a kiért kockára teted az ő szeretetüket, és ők megbocsátanak neked és megértnek téged. Az anyai szeretet zsarátnoka, a melynek parazsát már szitják benned a telő hónapok, be fog világítani a te anyádnak is a szívébe, s boldogan fogja keblére ölelni az anyát, a ki eltaszította magától a leányt.

A másik hang azonban, a melyet az élet kegyetlen tanulságai suttogtak a fülébe, tartóztatta.

- Nem vár ott rád szülei szeretet, nem tudnak ott fölmelegedni olyan eszményekért, a minők a te vigan gyötrődő, bohó lelkedben megteremtették és őrzik a harmóniát. Nem olyan muzsika van azoknak a lelkében, a melyikre ideális szöveget lehetne írni: nem az a csillag vezeti az ő fajtájukbeli háromkirályokat, a melyik titeket vezérel a mindennapi küzdelmek betlehemi útján.

Jó tíz percig tusakodott ilyképp magában a kapu alatt, a mikor végre megszólította a ház-mester, hogy kit keres a nagysága; és ez döntött. Tera, nem törődvén a saját kétségeivel, befordult a lépcsőházba s ment föl a - mamához. Nehéz szívvel s a lelkében sok keserőséggel, de azért mégis reménykedve nyomta meg az ajtón a villámos csengőt.

Aztán, a mikor ott állt szemtől-szembe az édesanyjával, akkor már legjobban szeretett volna kiszaladni a szobából. Guszta volt náluk, a ki, úgy látszik, egyenest ő tőle nézett föl Rahóthynéhez (Farkas ur ilyenkor tudniillik a hivatalban sürgette a napidijasok háta mögött a „ma-darab”-okat.)

- Kezit csókolom, mama, - köszöntötte elfogultan a kis muzsikusné a rikitó, törökös pongyolában páváskodó segédhivatali igazgatóné.

- Mi - mi az? A tékozló leány? - kérdezte nagyon ridegen és metsző gunnyal a szavában az anya. - Bocsánatot jött kérni a nagyságos asszony? Megunta a nyomoruságot? Vissza akar kéredzkedni talán a szülei házhoz, a mit olyan finoman felrugott?

- Nem, anyám, csak...

- Nem-e? - vágott a szavába amaz, és visszarántotta a husos kezét. - Hallod, Gusztikám, hallod? Hahaha, hát nem? - és már úgy kacagott, hogy szétrepedezett tőle az arcán a rizspor. - Igaz is, minek? Most mondja a nénéd, hahaha, hogy milyen fényesen laktok, hahaha! és - ugy-e, Gusztikám (bökölte meg a karját a vöröshajúnak) - és, hogy, hahaha, milyen türehetlen hőség van nálatok a lakásban, hahaha! Akárcsak valami lombikban nyáron, hahaha! (A kövér feje tudniillik azt hitte, hogy a lombik, az valami befűtött lombisátorféle lehet.) Ugy-e, Gusztikám? Hahaha!

- De anyám!...

- Hát akkor mért jöttél? Szénre való, az nincsen! Ne képzeld, hogy majd a mi pénzünkön fogjátok füteni a jégbarlangotokat? Ohohó, barátom, nem oda Buda! Mit, hogy nem is kell? Látod, Gusztikám, milyen megátalkodott feje van? Na megállj, te kutya tatár koponya, mondd meg annak a semmiházi csavargó uradnak, hogy előbb szén, azután gyerek! Azt üzenem neki! Mondd meg neki! Haszontalan! Mit akarsz itten? - És hirtelen hátat fordítva neki, már a vöröshajúnak beszélt, a fölindulástól még mindig kiabálva:

- Nagyon jól pásszol a csipkebluz, Gusztikám, a mit tegnap küldtél. Azt veszem föl este a színházba. Megvan a páholy?

- Oh, Istenem, Istenem! - törte a kezét Tera, de csak egy pillanatig, rémulten meresztve a szemét a háttal izgelődő széles, török pongyolára. Azután minden erejét összeszedve, elejbe került az anyjának és olyan száraz hangon, mintha a gyermeki szeretet fájának utolsó hervadt levele zsugorodott volna össze a szívében, szinte tikkadtan szólott:

- Bocsánatot már az esküvőnk előtt kértem tőletek, anyám, szemet, légy nyugodt, sohasem fogok kérni. Nem is azért jöttem, csak, mert tudni akarom, az-e a hiba, hogy szegények vagyunk és szeretjük egymást? És hogy Matyi nem hitegetett házassággal az esküvője előtt - azért se hallgatok! - egy Jancsovics Katica nevű varrólányt, mint a híres Levisznyey sógor; meg hogy Matyi nem csalt ki harmincezer koronát a ti gyűlölt Csengedi Maritoktól, mint a - no-no! Ne lökdössetek! - mint a Levisznyey sógor; mit tuszkoltok kifelé? Megyek én magam

is, hogy sohse láttok többé! - (itt már egész testében reszketett, a hogy a másik kettő dühös szitkok közt tolta kifelé az előszobába), én pedig nem adok olyan tanácsokat Gusztának, mint a milyenekkel ez a pöffeszkedő nagysága traktált - mit, még az öklödet?... te gyalázatos! - az imént engem!

Nehéz sor az így távozni a szülei háztól, de azért a lépcsők, a melyek a halálsápadt kis Ollárnét most lefelé vezették az emeletről, tulajdonképen fölfelé vitték: nagy és ritka gazdagság felé, a melyben csak azoknak adatott meg duskálniok, a kik mindenüket el tudták veszíteni - mint ő az uráért - az eszményükért.

XLIII. FEJEZET.

Terát odahaza ezzel fogadta a szobaasszonya:

- Itthon volt az Ollár ur, nagyságám. Azt mondta, mindjárt visszajön. Hehe, - huzta szélesre a vértelen ajkát - kifizette a szobát meg a reggelit is. Hozattam szemet. Tessék, odabent van egy levél tőle az asztalon.

- Hát pénzt kapott! Hála Isten! Bizonyosan elfogadták a darabját! - fohászkodott magában a menyecske, s benyitván az immár befűtött szobába, lázas érdeklődéssel bontotta föl az ott hagyott boritékot.

„Édes babuskám, - írta benne ceruzával az ura - Feliciti száz forint akontót adott a darabra. Nagyon tetszik neki. Visszaszaladok két jegyért a mai előadásra. Kifizettem a hársiát. Millió csók. Rögtön itt leszek. Lippertbe megyünk ebédelni.

Matyi.”

- Hol voltál lelkem? - csókolta meg jobbról-balról a hitvese halvány arcát a kis muzsikusz, a mikor, kezében a két szabadjegyet lobogtatva, nemsokára hazaérkezett. - Sápadt vagy. Mi bajod, fiacskám?

- Semmi, - tért ki a válasz elől az asszonyka. - Csak a fejem fáj kicsit és kimentem levegőzni.

- Levegőzni, levegőzni! Hiszen a mikor az előbb itthon voltam, olyan friss hegyi levegő dühöngött ebben a szobában, akár a Tátrában. Azonkívül meg (hisz hallotta a szobaasszonytól) Guszta is itt járt, hát miért füllentesz, kicsikém?

- Kérlek szépen, - szólalt meg éppen ezért most szemlesütve a menyecske - én nem akarok füllenteni neked, de te igazán olyan vagy, hogy meg sem várod, a míg befejezem a mondkámat. Hát igen, itt volt Guszta és elképzelheted, hogy egy ilyen testvéri látogatás nem mulhatik el tőlem főfájás nélkül.

- A százhetven koronát kérte? A mit a sógorral küldettünk el a vice-anyósnak?

Tera a fejét rázta.

- Dehogy a százhetven koronát, dehogy a százhetven koronát.

- Hát megsértett?

Az őz-szemű nem felelt.

- Mit mondott? No, miért nem beszélsz, fiacskám?

Semmi szó.

Ollár hátracsapta a kezét és szinte tánclépésben kezdte kapkodni a lábát abban a bizonyos szűk körben az ágy meg az asztal között.

- Ah, ah, már nem vagy őszinte, babám, már nem vagy őszinte! Ez az első jele annak (egyszerre fojtóbbá változott a hangja), hogy már meguntad ezt az örökös nyomorúságot én mellettem.

- Ffu...ffu, - állt oda orsovai módon fűtyülve az ablakhoz.

- Már meguntad, már nem vagy őszinte.... Ffu...ffu...

- Na 'iszen, - villant meg a fiatal asszony fejében - ez ám a cifra dolog! Most meg ez kezd kételkedni bennem! Ezt már nem engedem. - És odalépvén utána az ablakhoz, megrántotta hátulról a kabátja ujját:

- Matyi!

- Ffu...ffu, - fujta az ellenállhatatlan füttyművész.

- Matyi! - ismételte a másik, és erőszakkal maga felé fordította a nagyüstökű férfiut. - Matyi, ne bolondozzál!

Tovább, sajnos, nem mondhatta el összefüggőn, a mit akart, mivelhogy elomlasztotta az arcát a könny. Hanem azért neki mindegy volt. Beszélt ő összefüggés nélkül is; meg sirva is. Így is szépen, sőt talán sokkal szebben panaszkolta el az urának azt a sok gyalázatot, a mi Gusztától meg az édesanyjától érte ma délelőtt.

A hegedüs végighallgatta komoran; azután gyöngéden megcirógatta a párja kivörösödött arcát.

- Csacsi vagy te, babuskám, óriási csacsi. Már ugyan hogy nem tudhattad te azt előre, hogy ha az a vörös nénéd idejön, hát az ugyan jót nem hozhat magával a számodra; és, hogyha te fölmégysz ahhoz a te derék, szivtelen, önző édesanyádhoz...

- Édes...

- Igen, hát akkor meg onnan te szintén nem hozhatsz semmi jót magaddal. Egyébiránt pedig - és, beleszikrázott a szeme - majd elmegyek hozzájuk én és megmutatom, hogy...

Rahóthyné leánya átölelte a nyakát:

- Ne, ne, Matyikám! Ne tégy, az Istenért, semmit! Ne gorombáskodjál velük! Hiszen mégis... a szüleim!

A facér muzsikusz kibontakozott a karjából.

- Hát jó, - és megrázta a sörényét - nem bántom őket. A szüleid. Hát legyenek a szüleid és tiszteld apádat és anyádat, hogy hosszú életű légy a földön. Gyerünk ebédelni! Hanem Levisznyeynek még ma megmondom a magamét, az szent!

Ebéd után, az utcán tanakodva, a kis zenész mindenáron télikabátot akart vásárolni Terának, ez azonban csak azzal a föltétellel volt hajlandó beleegyezni a dologba, ha előbb amaz is kiváltja a zálogból a magáét.

- 'Sz majd kiváltom, majd kiváltom! - hadarta a jeles férfiú. - Csak előbb vegyük meg a tiedet, drágám, csak vegyük meg a tiedet!

De az asszonyka megkötötte magát:

- Nem, fiacskám; már látom, hogy be akarsz csapni. Pedig én még csak elmaradhatok valahogy téli kabát nélkül, de neked semmi áron sem lehet ilyen vékony felöltőben szaladgálni egész nap.

- Mondom, hogy kivál...

- Nem, nem; Tamás vagyok benne, és most nem hiszek neked addig, a míg csak én is bele nem mélyesztettem az ujjamat a télikabátod zsebeibe.

- Te csacsi, te csacsi, - kapkodta a szót az egérszemű. - de az én télikabátom közvetítőnél van, és ma már ugy sem lehet kiváltani. Majd holnap, aranyom, majd holnap...

- Hát akkor majd az enyémet is csak holnap vesszük meg, - jelentette ki a csökönyös menyecske, és ettől nem tágitott.

Igaz ugyan, hogy a közvetítőben már ma is kifizethették volna a kabátnak az árát, de nem volt náluk a cédula, s előbb haza kellett baktatni érte.

Otthon aztán Tera azt mondta, hogy ő most fáradt, és nem megy ki hazulról, csak este a színházba. Ollár tehát átadta neki egy ötvenkoronás társaságában az egyik színházjegyet, a másikat pedig megtartotta magának, arra az esetre, ha (mivel egyéb dolgain kívül még leckéje is van délután) esetleg nem volna ideje estig hazajönni.

- Csak indulj el magad, szívem, és majd ott találkozunk. Félnyolckor kezdődik, babuskám, félnyolckor. És vigyázz az ötvenkoronásra, fiaskám, vigyázz az ötvenkoronásra.

Megcsókolta a párját és zsebében a zálogcédulával, elsietett. Utközben egyebet sem tett, mint a kapott pénz meg a kiadások közt próbálta, ösmert gyorsszámoló módszere szerint, helyreállítani valahogy az egyensúlyt. Igaz, hogy ez a mostani zavaros viszonyok közt meddő kísérlet volt tőle, ámde az agyműködése már annyira megszokta ezt a tojástartókat, hogy talán nem is érezte volna jól magát, ha öt perccel azután, hogy magára maradt, rá nem kezdhetne volna:

- Ebéd öt harminc, szivar huszonnyolc, kávéház lesz negyven, villamos harminckettő... és így tovább.

Első útja a zálogházba vezetett. Ott kifizette a kabát árát, s azután elsietett a „Káprázat”-hoz, hogy megkérdezze Levisznyey lakásának a címét. A portás megmondta: Erzsébet-körut tizenkettő, első emelet.

- Jó helyen laknak, jó helyen laknak. Fizethet vagy kétezer korona házbért, - motyogta bosszusan a kis hegedűs, és indult, mint a komor bika, az Erzsébet-körut irányába.

- Majd megtanítom én, - motyogta magában - betyárkeztyüben dudálni a semmirekellőket.

Hiába fegyvergőzött; nem találta otthon Levisznyeyéket.

- No, majd holnap, - dűnyögte összevont szemöldökkel és lassan bandukolt a New-York felé. Összevissza vagy huszonhét korona kotyogott még a zsebében, s előbbi számítatásaiból igen jól tudta, hogy, ha ehhez a pénzhez hozzáadja a Teránál hagyott ötven koronát, ez a két összeg is alig hogy elég lesz az asszonynak télikabátra. Téli kalapot azonban már sehogy sem vásárolhat belőle neki. S hol marad még a többi költség? Az élelem? És a jeggyűrű? Jézusom, a jeggyűrű!

A facér zenész logikus fő volt, nyilvánvaló tehát, hogy töprengéseiből arra a következtetésre jutott, hogy, ugymond:

- A kincs nem elég, a kincset ennél fogva gyarapítani kell.

Ebben a tömör gondolatban kifejeződött minden. Az is, hogy tíz perc múlva már ott ágaskodott a játszók mögött a kávéház egyik kártyaasztalánál; az is, hogy két perccel utóbb már odatolt az előtte ülőnek a pénze mellé „mutyi”-ba egy koronát; az is, hogy az egy korona, s utána a másik, harmadik, negyedik és a tizenegyedik is eluszott a zöld asztalon; következésképp az is, hogy szegény Ollár addig halászta vissza a vízbe siklott ezüsthallacskákat, a míg - már jó husz perce megkezdődhetett a Divá-ban az előadás - egyszer csak be nem rontott a fülledt kártyaszobába lihegve egy kis ujságíró:

- Ég a Diva-színház!

XLIV. FEJEZET.

Egy kövér börzeügynök, a ki épp akkor rendezgette a markában a kártyát, félszemmél hátrasandított a vészhiroknak. Aztán egykedvűen mondta be, hogy:

- Terc, Béla...

A következő pillanatban azonban már szanaszét hevert a szép kártyája a parketten. A nagy-üstökű ütötte ki véletlenül a kezéből, a hogy' otthagyván az asztalon a „mutyi”-ba letett koronáját, halálsápadtan tört utat magának a székek között.

- A Diva! A feleségem! Bent van a színházban!

Örült módjára rohant le a széles kölépcsőn a kávéház nagy csarnokába, s onnan ki az utcára.

A köruton épp akkor robogott el, izgalmasan vibráló kürtöléssel, vad iramban egymás után két kerületbeli tűzoltóság, míg amott a Wesselényi-utcából szélesebben kanyarodott ki egy perc múlva a harmadik. A járókelők pedig, mint a mikor a lehullt falevelet végigszánkáztatja az uton a szél, elkezdtek szaladni:

- Tűz van! Ég a Diva-színház! Ég a Diva-színház!

A komoran sötétlő ég messzire rózsaszínlett azon a szélen.

Matyi már nem kiáltozott, nem is hadonászott, csak rohant összeszorított foggal, némán, sápadtan, zihálva az egyre jobban hömpölyödő emberáradatban. Az utszéli légszeszlámpák, ragyogó kirakatok gyors egymásutánban maradtak el mögötte, cikcakkos fehér meg sárgás csíkokban ugrálva keresztül a fényükkel a fején, a kalapján, a begombolatlan, vékony felöltőjének a szárnyán, a mely futtában úgy lobogott rajta kétoldalt a hideg szélben, mint valami ide-oda kipkedő fekete vitorla.

Az Andrássy-utról gyors ügetésben fordult be egy szakasz lovasrendőr. Már látszottak az épület tetejéről fölcsapó lángnyelvek. Lépésről-lépére, pillanatról-pillanatra lázasabb lett körülöttük a z sivaj, és a szinte repülve érkező mentő-automobil a színházhoz torkoló utca sarkán éppen most majd elgázolt egy kétségbeesetten hadonászó öreg uriasszonyt, a ki folyton az égő színházban levő gyermekei nevét sikoltozta szinte tébolyodottan. Itt már rendőri kordon volt. Nem lehetett tovább menni. Az eleven láncon túl, mint valami pokoli világításban, ütemszerűleg ide-oda mozgó árnyak, a tűzoltóság, a rendőrtisztviselők, a mentők, láng, füst, vizsugarak és mindenben túl valami irtóztató, vérfagyasztó lármás zürzavar. Rendőrök és tűzoltók most segítettek, vagyis inkább cipelték ki a színház főkapuján a pánikban egymás alá tipródott embereket.

Az épület tetején, ott, a hol köröskörül már minden lángban égett, mélyen kivágott, fehér-selyem színadi jelmezben, aranyszínű cipellőben valami kéményből egyszerre csak kibukkant egy karcsu nőalak. Sárga haja vörösbe játszott a tüzfényben, eltorzult szép arcán a megbomlott rémület vadságát világították meg kísértetiesen a lángok. Kiugrott a tetőre és akárcsak az egér az egérfogóban, el kezdett ide-oda futkosni a lánggyűrűben.

Idelent a tömegen a borzalom moraja futott keresztül:

- Nini, egy színésznő van a háztetőn!

- Eichner báróné! Borzasztó!

- Csengedi Mari!

- Ugy látszik, a rémület elvette az eszét.

- Szerencsétlen, hogy' jutott fel oda a tetőre?

- Hallja, hogy sikoltoz?

- Megőrült!

- Nem, nem, hát nem látja, hogy összekulcsolja a kezét és rimánkodik a tűzoltóknak?

Idegrázó látvány volt. Egy bátor tűzoltó macskaügyességgel kuszott föl a tetőre a létrán. Aztán öt percnyi kinos várakozás és Csengedi Mari, eszméletlenül bár, de már ereszkedett lefelé a sűrű füstben a tűzoltó karja között.

Ollár Matyi, a ki átfurakodott minden kordonon, ott állt a főkapu előtt a tűzoltók és rendőrök közé szorítva, s torka szakadtából kiáltozott, hogy:

- Tera! Tera! Tera!

Pusztába kiáltó szó volt. Annyi kiabálás, olyan sok sikoltozás, jajveszéklés torlódott egymásra ezen a ponton, hogy valóban semminő hangot sem lehetett tisztán megérteni.

- Tera! Tera! Tera!

Nem, nem lehetett megérteni, hogy mit kiabál.

XLV. FEJEZET.

Tera, miután a Matyikája elment, újra elővette a jó meleg szobában a varrást, a mit délelőtt Guszta miatt abbahagyott. Szorgalmasan öltögette a tűt és fásultan gondolt vissza az anyjánál történetekre.

- Hiába, - állapodott meg magában - ezen már se jobbra, se balra nem lehet változtatni. Most már - mosolygott fanyarul - én is úgy vagyok az anyámmal, mint a Fafütyök az övével. Meghaltunk egymásra nézve.

Gombai néni zavarta ki az elmélázásából. A derék szobaasszony ugyanis, mióta Ollárék megint mindent kifizettek neki, úgy érezte, hogy ő is tartozik valamivel a muzsikuskéknak, s alkalmasint ezt az erkölcsi adósságát óhajtotta leróni azzal, hogy úgy hat óra tájt egyszerre csak bekopogtatott Tera szobájába.

- Jó estét nagyságám - köszöntötte igen nyájasan - hát egyedül tetszik lenni? Nincs itthon uracska?

- Nincs - felelte föl sem pillantván a varrásáról a menyecske, mert éppen most nem nagyon vágyakozott a hárpia társaságára.

- Hova ment uracska?

- Nem tudom.

Gombai nénit nem rettentette el a rövid válasz. Ha a nagysága nem beszél, okoskodott magában, majd beszélek én. És el kezdett beszélni. De mivel a maga szűk agyvelejéből nem sok olyan telt volna ki, a miről föltehetné volna, hogy szórakoztatja a fiatal asszonyt, dicséretreméltó szerénységgel, hanem azért egyuttal Terának nem kis rémületére, a „Reggeli Posta” című olcsó napilapocskának a regényét kezdte elmesélni, előre bocsátván, hogy milyen nagyszerű regény: s mikor elbeszélése nyomán eljutott az aznapi folytatáshoz, a melynek a végén a grófnőt valami gaz rablók nyakig beássák a gödörbe s azután ott hagyják, valóságos anyai aggodalommal kezdte el tördelni a sovány, eres kezét, s fejcsóválgatva nézett a zenész feleségére:

- Szörnyűség, nagyságám! Elásni azt a szép grófnőt! És most, tetszik tudni, úgy aggódom, hogy mi lesz a szegény asszonyból: kiszabadítja-e valaki holnapig, vagy pedig ott vesz el éhen a gödörben?

Tera letette a fehérneműt az ölébe, és akaratlanul is elnevette magát.

- Hahaha, Gombai néni, hahaha!

- Mit nevet, nagyságám? - kérdezte megbotránkozva a szobaasszony.

- Hahaha. Gombai néni, csak azt nevetem, hogy hányunkat ásnak el nap-nap után nyakig a gödörbe, úgy, hogy csakugyan nem lehet tudni, benne maradunk-e, vagy pedig kiszabadít-e valaki belőle?

A kitűnő asszonyság, a ki, ugylátszik, megsejtett valamit ennek a kis kifakadásnak az értelméből, rosszkedvűen ingatta a fejét, melynek a tetején szürkén gubbaszkodott a kontynak csufolt csitri hajvakarcs.

- Engem is beástak egyszer a gödörbe, nagyságám. Nyakig! - és szemléltetésül végighuzta a bőrös pulykanyakán a kezét. - A mikor meghalt az én szegény Ödölkém.

- A fia? - kérdezte elkomolyodva a szobaur életépárja.

- Már hogy lett volna a fiam, nagyságám, - ingatta megütődve a fejét tovább amaz, - a mikor nem is volt gyermekem. A boldogult férjem, édes nagyságám! - S öklével a szemét törülgetve folytatta:

- Addig jó dolgom volt, ő járt szegény mindig a piacra bevásárolni, cselédet sem kellett tartani; és nem úgy volt ám, mint most, nagyságám, hogy én hozom be ide maguknak reggel a kávé, hanem az egész reggeli fordítva volt...

- Jézuskám, és nem ömlött ki? - kötekedett az őz-szemű, a kinek most egyszerre különös jó kedve támadt.

- Ajh, dehogy ömlött ki! Nem a kávé volt fordítva, hanem az, hogy most nekem kell behoznom a reggelit maguknak, akkor pedig én még alig nyitottam ki a szememet az ágyban, az én szegény Ödönkém odakint a konyhán már elkészítette, s hozta be nekem az éjjeli szekrényemre a meleg kávé. Szegény ember - sóhajtott még egyre ingó fejjel, mialatt olyan nagy csöppekben potyogott a szeméből a könny, mint a nyári eső, - és meg kellett neki halni.

Most már egyáltalában nem birt a szívével, s valósággal bögve tört ki belőle az érzés.

- Bühü, csak legalább addig élt volna szegény, a mig életbe léptették - bühühü - az új nyugdijtvényt!...

- Akkor - tapogatta végig a szemét a zsebkendőjével néhány percnyi csendes sirás után - akkor most teljes száz forinttal több nyugdíjam volna, mint a mennyi így van a régi törvény szerint, hogy az Isten nem tudta megtartani szegény férjemet!

Ebben a pillanatban kopogtattak az ajtón, és a tessékelésre belépett egy kopott szalonkabátos, nyurga férfi.

- Kezét csókolom, nagysád; Ollár ur?...

- Nincs itthon.

- Weisz vagyok; Koromfi és társától.

Terának megcsillant a szeme. „Koromfi és társa” volt tudniillik az a színházi ügynökség, a melyiknek az ő Matyija minden héten kétszer a nyakára járt, hogy szerezzen már neki valami szerződést. - Üljön le! Van valami? Mondja már hamar: van valami?

- Van, édes nagysád. Karmester. Sürgős.

- Hová?

- Máramarosszigetre, Tecsődyhez. Meghalt a karmester, és a direktor táviratilag kért tőlünk helyettest. Százhetven korona. Csakhogy rögtön kell utazni.

- Hogy-hogy? Még ma?

- Még ma. Már holnap este dirigálni kell. És délelőtt próba. Negyedtízkor indul a gyors. Reggel már ott vannak nagysádek.

A fiatal asszony fészkelődni kezdett.

- Akkor sietek. Szent Isten, már hét óra mult! A „Divá”-ban adtunk találkát az urammal. De mondja, biztos?

- Hogyne, nagysád, itt a távirat. Én kérdezem, hogy biztosan mennek-e? Mert nekem akkor táviratoznom kell Szigetre.

- Igaz. Nem tudom. Azt hiszem. Tudja mit? Jöjjön velem a „Divá”-hoz! Ott elintézzük mindent. Jó? Hanem akkor, nézze, barátom, menjen ki egy kicsit az előszobába, vagy, - ugy-e megengedi, Gombai néni? - a maga szobájába, a míg felöltözködöm. Öt perc alatt elkészülök vele.

- Kérem, kérem, - hajlongott az ügynökfióka s kihátrált a szobából. Gombai néni szintén indult kifelé, hanem az ajtóban megállt és rémülten fordult vissza Terához.

- De nagyságám, ha elutaznak, még kapok huszonkét koronát.

- Miféle huszonkét koronát? - és nagy sebbel-lobbal gombolta be a kimenősi cipőjét. (Mert otthon csak a régi rongyosban slappogott.)

- Hát a félhavi fölmondást, - válaszolta felfortyanva a vén hárpia, s fenyegető pillantással mérte végig az asszonykát. - Másképp nem engedem elvinni a kosarat.

A muzsikusné már a kissé viseltes utcai ruháját huzta keresztül a fején, és úgy felelt a vékony szövet mögül:

- Jó, jó, csak tessék már kimenni ahhoz az emberhez! Hih! Ne nyissa ki úgy azt az ajtót!

Egy-kettőre felöltözködött, és mentek. A sarkon sokáig kellett várni a villamosra, mert vagy öt kocsis zsufolva robogott el előttük (ilyen időtájt a legnagyobb a forgalom), s így, mire a Divához értek, éppen már megkezdték az előadást.

A jegyszedőnének megmondta az ura nevét (Ollárt mindenki ismerte a színháznál) s beküldte, hogy hivassa ki a helyéről. Az asszony bement és egy perc múlva visszajött, hogy Ollár nincs bent.

- Nem is látta még itten?

- Még nem, nagysád.

- Akkor elkésett. Várjuk meg itt az előcsarnokban.

Sokkal izgatottabbá tette a szerződötés hire, hogysen türelme lett volna bemenni a nézőtérre és ott várni meg az urát. Különben is, a mint megérkezik, tüstént meg kell vele beszélni a dolgot, s azt odabent, előadás közben úgy sem lehetne.

- Istenem, mindjárt háromnegyed nyolc lesz, - fordult az ügynökhöz - és negyed tizkor vasuton kellene lennünk. Hol késik vajjon az a rossz ember?

- Bizonyosan a New-Yorkban van, - vélekedett Weisz ur.

- Tudja mit, Weisz? Maga csakugyan elnézhetne a New-Yorkba! Én addig itt maradok. És ha időközben megjönne, akkor mind a ketten itt várunk magára, a míg visszakerül. De siessen ám, Weisz ur, ne varakoztasson sokáig!

- Jó. - És éppen a kezét nyujtotta (neki már az volt a szokása, hogy mindig ő nyujtotta előbb a kezét), a mikor a nézőtérre nyíló ajtón keresztül, a színház belsejéből egyszerre valami különös ropogás hallatszott, s rá rögtön ez a rémes kiáltás:

- Tűz van!

Ugyanekkor kitárult az ajtó, és sápadtan rohant ki rajta valaki, a ki alkalmasint az utolsó sorban, sőt annak is a szélén ülhetett, hogy ilyen gyorsan menekült. A hogy az ajtó kinyílt, a színpadról kivilágított az előcsarnokba a láng, látszott, a mint a nézőteren az egész ember-tömeg rémült zürzavarban összekavarodik, és megvadult csorda módjára ront egymás hátán, nem: egymás testén keresztül a kijáratok felé.

Tera halálsápadtan kapaszkodott bele az ügynök karjába:

- Jézusom! - nyögte elhaló hangon. - A nyurga férfiú végignézett rajta, aztán megszorította a csuklaját, és gyorsan huzta kifelé.

- Gyerünk gyorsan! Gyerünk! Gyerünk!

Éppen, hogy ki tudtak jutni a főkapun, a nyomukban már ott tombolt a tüznél is borzasztóbb veszedelem, a pánik.

XLVI. FEJEZET.

Ollár teljes negyedórán keresztül orditozott a főkapu körül a felesége után, a mikor egyszer csak a vállára üt valaki.

- Ollár ur! A felesége itt van a kávéházban.

A nagyüstökü, a kinek a vonásai már valósággal eltorzultak a Teráért való rettentő félelemtől, hátranézett. Nem tudott szólni, csak az égő épületre mutatott és az ajka vonaglott.

- Itt a kávéházban! - ismételte meg az ügynök. - Bent se volt a színházban! Kint vártunk magára, mert nem jött! Semmi baja sincs önagyságának, csak magát várja nagyon türelmetlenül! - kiáltotta egy lélekzetvételle.

- A feleségem? Nincs neki, igazán nincs neki semmi...? - Ezt, hogy „semmi baja”, már nem birta kimondani, mert hirtelen átkapta a hosszú legénynek a derekát, és elkezdett sirni, mint valami gyerek.

Föl sem tűnt. Sokan jajgattak a Diva körül akkor.

Nem csekély ügyel-bajjal átvergődtek a tüzoltók, rendőrök, sebesülteket cipelő mentők és izgatott csoportok között, s végre (háromnegyed kilenc felé) benyitottak a kávéházba. A következő pillanatban Tera felborította a vizes poharat, a melyiket imént tett elejbe a kerek márványasztalra a pincér, és az ügynök, a Weisz, a ki pedig százalék nélkül soha semmit sem szokott megtenni, szinte a szemét kezdte törölgetni azon a bohó jeleneten, a hogy a kis hegedüs meg a felesége a viszontlátás idegrohamában nekiszaladtak egymásnak.

- Kérem, kérem, most nincs idő az érzelésre! - szólt rájuk, összeszedve magát. - Mindjárt háromnegyed kilenc és maguknak negyed tizkor már a vasuton kell lenniök! Üljön csak ide, kérem, Ollár ur, és beszéljük meg hamarosan a dolgot!

Ez az erélyesség használt. A muzsikus-házaspár összebujt az asztalnál Koromfi és társának a megbizottjával, és rövid három percnyi tárgyalás után Ollár Matyi kimondta a boldogító „igen”-t.

Ekkoráig azonban már két perccel elmúlt háromnegyed kilenc.

- Mikor indul a vonat? - kérdezte az egérszemü.

- Negyedtizkor. Kilenc tizenöt.

- És sehogyse lehetne reggel indulni?

- Sehogy. - Megnézte az óráját. - Még huszonhét perc az indulásig.

- Istenem, hogy megyünk akkor most haza? - aggódott a menyecske.

- Sehogyse, szivecském, sehogyse! - felelte a férj, folyton a felesége kezét szorongatva az asztal alatt.

- De a holmink?

- A holmink jön utánunk, a holmink jön utánunk!

- És még a félhónapot is ki kell fizetni...

- Mit? A félhónapot? Annál jobb, annál jobb! Legalább a félhavi utánvétért hamar elküldi a holmit. Fizetek! Különben is, Weisz ur - fizetek, kérem! - lesz szives majd elintézni ezeket a dolgokat. A vénasszonynak mindjárt holnap megtáviratozom a címünket, és ő küldje el rögtön a holminkat. Mid volt, fiacskám? Csésze minden nélkül? Na 'iszen, hehe, akkor itt van a

csésze; nem fogyasztottunk semmit. Én szivart kérek. Két trabukkót. Meddig fog ez égni, mit gondol, Weisz ur?

- Kilenc óra lesz öt perc múlva. Megyünk vagy nem megyünk? - kérdezte (válasz helyett) szigorúan az ügynök.

Szerencsére ott volt a kávéház előtt a bérkocsi állomás. Az uton mindenütt zsivajgva nyüzsgött a nép. A Diva, így messzebből, fölséges látvány volt az égő tetőzetével. A tüzoltóság nem boldogult vele. A szomszéd utcából most vonult föl rendcsinálni egy félszázad lovasság. A máramarosszigeti színház új karmestere meg a felesége és az ügynök sebtiben elhelyezkedett az első bérkocsiban.

- Gyorsan! Gyorsan! Keleti pályaudvar!

Már kint ügettek a Huszár-utcában, a mikor Tera egyszerre megszorította az urának a karját.

- Jézusom, a mamáék! Délelőtt azt mondták, hogy színházba mennek!

- Biztosan megmenekültek, biztosan megmenekültek, közmondás van róla, - hadarta Ollár, és ő is újra elkezdte szorongatni a kezét a feleségének.

- Az Istenért, édes Weisz ur, - nézett rá csaknem könyörgő tekintettel az ügynökre a fiatal asszony, - tudja meg, hogy nem történt-e valami bajuk a mamáéknak! Meg a testvéremnek!

- És majd megtáviratozza Szigetre, ugy-e, majd megtáviratozza? - szólt közbe a zenész. - Rahóthy Farkasék, és - hiszen tudja - Levisznyey Árpádné. Levisznyeyné, tudja, és Rahóthy Farkasék... Ott laknak... - és megmondta a házsámjukat.

Tíz percnyi kocsizás után végre szerencsésen megérkeztek a pályaudvar elé, s öt perc múlva már bent ültek, egymásba fogódzva, egy jó meleg második osztályu félszakaszban.

- Százhetven korona gázsi, Teruska, százhetven korona gázsi, Teruska, - szippantott nagyot a most meggyújtott trabukkóból a karmester, - úgy élünk majd belőle Máramarosszigeten, mint valami kiskirályok!

- Bizony, - suttozta hozzásimulva a hamvasarcu. - És majd előadják a „Háromkirályok”-at...

Matyi majdhogy az égő felével nem kapta a szivart a szájába.

- Tyhü, a ki mindene van, ha most odaégett a színházba a partitúrám!

- Szűz Máriám! És nincs meg másolatban!

- Pedig az könnyen meglehet. Mert Felicitinek fönt van az irodája a második emeleten. Vagy - és sötéten nézett maga elé - talán csak fönt volt.

A vonat zakatolva dübörgött tova az éjszakában.

XLVII. FEJEZET.

A becsületes Weisz már másnap délután megtáviratozta Ollárnénak Máramarosszigetre:

- Mamáék más színházban voltak. Semmi bajuk.

A Diva pusztulásáról szóló tudósítások olvasása közben (mert a színház ugyszólván teljesen leégett, negyven ember meghalt, hetvenhárom megsebesült) Guszta kárörvendő mosollyal olvasta föl hangosan az anyjának a Csengedi Mariról szóló izgalmas fejezetet.

- A tűzvész - ugymond a tudósítás - annyira megzavarta a szerencsétlen művésznőt, hogy rémületében a helyett, hogy a kijárat felé menekült volna, föl szaladt a zsinórpadlásra, s onnan, egészen megzavarodva, kimászott az égő tetőre. Most eszméletlenül fekszik a lakásán, a hol állandóan három orvos van körülötte. Az orvosok attól tartanak, hogy a szerencsétlen művésznő veszedelmes idegbajt kapott az átélt izgalmaktól, és, ha meggyógyul is, alkalmasint soha sem léphet többé színpadra.

- Na, mama, - eresztette le Levisznyeyné az ujságot az ölébe - ez sem fog többé konkurálni a „Káprázat”-nak.

- Ugy kell neki, - bólintgatott rá helyeslően a török pongyolás. - Hiába, minden rosszaság megboszulja magát. Látod, a hugod is rossz volt, nem hallgatott a jó szavunkra, összeszűrte a levelet azzal a naplopóval, megszökött; és mi történik? Most nyomorognak, éheznek, fagyoskodnak, mert megbüntette őket az Isten. Óh, az Isten igazságos, Guszta! Meglátod, az a Gyurka gyerek is addig köpi a vért, a míg egyszer csak elpatkol, és az apádra száll vissza az egész Rahóthy-vagyon. Emlékezzél a szavamra, Guszta, az Isten igazságos! Sok bántalom ért bennünket attól a gögös Tamástól. Sok. Meg attól a dámától, né, a míg a felesége volt neki! Hát most igazságot tesz az Isten, Guszta; igazságot tesz az Isten.

Még napokon át jelentek meg tudósítások Csengedi Mari meg a többi sebesült állapotáról, következésképp a két Gusztának még napokon át került olvasni valója:

- „Már magához tért.”

- „Ma tette az első sétakocsizást.”

- Na, bement a szanatóriumba. Igazságos az Isten. Ez sem konkurál már nektek, Guszta.

De mások is olvasták a lapokban a Diva tulajdonosasszonyáról szóló híreket. Rahótvárt, a hol a fenyőfák széttárt lombjain, mint megannyi fehér egérke, már rajtuk ült a hó, a komor, nagy olvasóteremben a nagy tűz óta állandóan ott hevert valamennyi budapesti napilap a méltóságteljes, hosszú asztalon, és az épp olyan komor és méltóságteljes nagy ebédlőben a szintoly hosszú, terített asztalnak a végén déltől estig, be a késő éjtszakába, napról-napra ott könyökölt, szemközt egymásnak, a két bus olvasó: György urfi, a kastély ura, s Edöméri Miska, az örökös vendég.

A sebhásította ajku, bolond színész, a mióta a Fafütyök az orsovai eset után kótyagos fejével éj idején rábukkant volt Szegeden a Kass-kávéházban, lassan lassan úgy belesodródott a kanáriképi barátja társaságába, hogy egyszer csak ott hagyott színházat, csapat, papot, és nekilódult a gyerekekkel Rahótvárra.

- Vigyázni akarok rád, Gyurikám, - mondogatta igen tekintélyes hangon, de maga is érezte, hogy a mikor ezt mondja, csupán egy kis részét vallja be az igazságnak. Mert az igazság az volt, hogy valahányszor ránézett erre az egyre jobban köhögő, sápadt fiúra, mindannyiszor, mint valami démon, megjelent előtte Csengedi Marinak a képe, és mentül gyakrabban látta a gyereket, annál inkább a hatalmába kerítette s leigázta ez a démoni arc.

És a démoni arc most elhalványodott. Sápadt lett, vértelen és beteg. A rahótvári kastély két furcsa lakója minden posta érkezésekor lázas izgalommal nyult az aznap jött lapok után: nincs-e bennük valami új hír felőle?

Végigböngészték a lapokat, aztán elkezdtek tanakodni, vajjon csakugyan idegbajt kapott-e Csengedi Mari? Nem orvosi tévedés-e az egész? És, ha valóban megsínyli az idegzete a tüzvészt, vajjon milyen természetű lesz a betegsége? Veszedelmes? Tartós? Gyógyítható? Egyikük sem volt jártas sem az orvostudományban, sem az idegbajok fajtái körül, hát egészen tanácstalanok voltak ezekben a csöndes töprengéseikben. És igaz-e vajjon, hogy nem léphet szinpadra többé? De hiszen neki a szinpad volt az élete!

- Én, kérlek alásan, - nézegette a pohara fenekét a Fafütyök, - kértem, könyörögtem neki, hogy hagyja ott az egészet, és jöjjön ide velem Rahótvárra, - ridegen elutasított magától. Hát hogy lesz akkor mostan, ha majd szakítani kell a pályával?

Elhallgatott, és nagyot hörpintett a borából.

- Miska bátyám, én tudom, mit kellene itt tenni.

- Mit, Gyuri fiam?

- Meg kellene látogatnom a szanatóriumban.

- Mert mégis az anyád, mi? - kérdezte amaz, és cinikusan nevetett.

György nem utazott el mindjárt, mivel néhány napig rosszabbul érezte magát (hisz' most sem vigyázott az egészségére), hanem a következő héten befogatott és áthajtatott a negyedik községbe a vasúthoz. A szanatórium igazgató-főorvosa megengedte a látogatást és bevezette a fiút a beteghez.

A Fafütyök, a ki utközben a vonaton már azt is megbánta, hogy elindult („Még a fajtáját is gyűlölöm a Rahóthyaknak!” - jutott az eszébe s ez az emlékezés megint idegenszerűvé tette benne az egész gyermeki érzést), azzal a kellemetlen gondolattal lépett be az anyjához, hogy na, most alkalmasint újra visszataszító jelenet fog kifejlődni kettejük között. Csalódott. Csengedi Mari, a kinek különös, de azt is hozzátehetjük, érdekes bágyadság homálylott a szemében, könnyes tekintettel jött elejbe:

- Hát mégse', hát mégse' hagyott el mindenki! Isten hozott! - és - csudák csudája! - megölelte, s (csecsemő kora óta most először) megcsókolta az immár hevesen zokogó gyereket.

Györgyöt az izgalomtól nagyon elővette a köhögés, úgy, hogy egy darabig nem beszélhettek semmit. A mikor végre elcsöndesült, az anyja, a ki folyton, de szakadatlanul idegesen ide-oda motoszkált az öt ujjával az asztalon, fátyolozott hangon azt mondta neki:

- Te nagyon köhögsz, György. Borzasztóan köhögsz. Te beteg vagy.

A fiu csak rávetette a nefejejskék szemét, és válasz helyett megcirógatta az egyre ide-oda babráló kezét.

- Ugye, most már nem fog elhagyni többet, anyám?

Az asszony, mialatt idegesen babrált az asztalon, fátyolozott hangon felelt:

- Nem, fiam; énnekem már nem való a szereplés. Teljesen tönkrementem. Nézz rám, hogy léphetnék ilyen beteg idegzettel még egyszer szinpadra. Jaj, az a zaj, a mi ott van! Megölne!

Alig birta türtőztetni magát, hogy sirva ne fakadjon.

- Elmegyünk Rahótvárra, - cirógatta tovább a kis Rahóthy.

- De jó neked ott lenned, György? Igen, igen, hisz' a fenyves, az jót tesz.

- Igen, és maga majd meggyógyít engem, anyám. Nekem a szívem volt beteg, anyám. A köhögés, az mellékes, - kicsinylőleg legyintett, - hanem itt, anyám, itten, - s a szívére tette a kezét.

Eichner báróné most a szoknyáját kezdte simogatni ültében.

- Ajj, - mosolygott fanyarul - én magam is gyógyulást keresek. De még mindig olyan elhagyatott hely az a Rahótvár? Mert, husz évvel ezelőtt... Nem, nem, - és föl pattanván a székről, minden különös ok nélkül megfordult egyszer maga körül, s aztán a széket is másképp igazítván, visszaült a helyére, - nem akarom feszegetni a multat. Most már együtt maradunk és punktum, jó lesz, György?

A Fafütyök szomoruan mélézött maga elé.

- Nagyon jó lesz, anyám. Csak... csak aztán meg ne unja majd azt a csendes, falusi életet.

- Nem unom meg, György, - motoszkált már egészen az asztal közepén az ide-oda kapkodó öt ujjával az asszony. - Hisz' nekem most csend kell. Jaj, csak csend, csak nagy csend! A doktor azt mondja, hogy két hét múlva már kimehetek innen. De csak falura menjek. Valami kastélyba. Hát az éppen jó lesz. Hanem - és félősen ütötte föl a fejét - jó a tető, György? Nem tűzveszélyes? Mert - s most egyszerre sirásra görbült el a szája - én iszonyuan félek a tüztől, György, jujj!

Az orvos bejött és udvariasan félbeszakította a látogatást.

- Kimeríti a méltóságos asszonyt a sok beszéd. Majd inkább holnap.

A Fafütyök készülődött.

- Holnap is eljössz, György? - kérdezte Csengedi Mari. - Vagy már hazautazol?

- Nem, anyám; holnap is eljövök. Ha nincs terhedre, itt maradok, addig, a míg együtt mehetünk majd Rahótvárra. Nincs terhedre?

- Nincs. Csak gyere, György; várlak.

A fiu el is jött szorgalmasan négy napon keresztül. Ezalatt azonban annyira meghült és ugy elkezdett köhögni, hogy Csengedi Mari, még mindig az asztalon babrálva, azt mondta neki:

- Jujj, kérlek, eredj orvoshoz, vagy utazzál haza, de én nem birom hallgatni ezt az örökös zakatolást. Nekem csendre van szükségem, György! Nagy csendre! Hát nem érted, kérlek?

- Rahótvárt majd annyit köhöghetsz, György, a mennyit akarsz, - magyarázta neki. - Ott bezárkózom a kastély tulsó szárnyába és nem hallok belőle semmit. De itt, kérlek, György, ebben a kis szobában! Nem, nem ezt én nem birom hallgatni!

A kanárféjü busan elköszönt.

- Hát jó, anyám, megyek haza köhögni, Rahótvárra.

Megbeszélték, hogy az asszony majd idejekorán értesíti az utazásáról, s György urfi eltávozott.

A fiu arról, hogy Orsován részeg fejjel hogy' megbántotta Ollárékat, nem tudott semmit, annyira elvette az eszét akkor az ital. Csak annyi derengett valamelyest az emlékezetében, hogy az orsovai pályaudvaron találkozott Teráékkal, és mintha összevesztek volna. De hogy miért, vagy miképpen, arról, még ha mindjárt a nyakát levágták volna, sem lett volna képes számot adni. Természetesen ez a homályos visszaemlékezés is sokat furta az oldalát és most az anyja legujabb, ideges ridegsége megint visszafelé kezdte hajtani az ő hütelen, őz-szemü Terájához.

- Most már akárhogy, - dünnyögte magában - de valami uton-módon megtudom, mi is volt az az orsovai eset.

Ennek természetesen az az egy útja lehetett, hogy maguktól Olláréktól kérdezze meg a dolgot. Meg fogja őszintén mondani nekik, hogy nem emlékszik rá, mit csinált és nem tudta, mit beszélt.

Minthogy azonban nem tudta Ollárék lakását, némi töprengés után rászánta magát és fölkereste - az új lakásukban - Rahóthy Farkasékát. Itt majd utbaigazítják valahogy. Ha haragban vannak is a lányukkal, annyit mégis csak tudnak felőle, hogy hol laknak. No nem?

Becsöngetett a segédhivatali igazgatóék lakásába.

- Jaj, lelkem, - kezdett hadonászni Augusztá néni, a mikor György a muzsikuskék cime felől tudakozódott, - az Isten tudja, hol hányódnak azok! Ugy hallom, hogy itt laktak valahol a közelben, hanem a multkor járt itt valami ügynököké ember, a szemtelent majd kidobtam, képzeld, azzal állított be hozzánk, hogy nem égett-e bent valaki közülünk a Diva-színházban! - és azt mesélte, hogy Mármárosszigetre, vagy hova utaztak. Valami kis szintársulathoz.

György urfinak nagyot dobbant a szíve.

- Mármárosszigetre! - szólt igen élénken, mivel hogy Rahótvár is Mármárosmegyében volt. - Hisz akkor afféle szomszédok leszünk.

- No lám, nézett rá szurósan Rahóthy né - talán bizony örülsz neki. Okosabban tennéd, fiam, ha az egészségedre vigyáznál. Nem tetszik nekem a köhögésed, Gyuri.

A Fafütyök elkomolyodott.

- Az édesanyámnak sem tetszik, - suttogta rekedten.

Augusztának még csak éppen ez hiányzott. Rámeresztette a dülledt szemét az unokaöccsére és szinte dadogott:

- A-az édes...anyádnak? Hát te...te?

Nem tudott többet mondani; valósággal megnémitotta az a gondolat, hogy micsoda nagy veszedelem fenyegeti megint az ősi Rahóthy-vagyont. Rettenetes, az az asszony még képes végrendeletet íratni ezzel a gyerekekkel és akkor vége minden reménykedésnek. Mindez egy szemhunyorításnyi idő alatt cikázott keresztül az agyvelején, s a következő pillanatban már elkényszeredve, hanem annál hangosabban elkezdett hahotázni!

- Nono, lám, Gyurikám! Hát az édesanyád?... Hát akkor most boldog vagy, Gyurikám, ugy-e? Hahaha! No ez derék, Gyurikám! Hogy fog örülni a Farkas bácsi! Ugy-e, boldog vagy, hahaha? De igazán nagyon örülök, hogy ilyen boldog vagy, hahaha, édes Gyurikám!

És úgy össze-vissza ölelgette a szegény gyereket, hogy az majd beleizzadt, a mikorra ügyelbajjal kibontakozott a kövér karja közül.

- Pedig a néniék is mindig azt mondták nekem, hogy a mama már nem él, - jegyezte meg szemrehányólag.

- Oh, lelkem, Gyurikám! - kezdett el mentegetőzni a török pongyolás asszony, de nem fejezhette be a mondatot, mert ebben a pillanatban kitárult az ajtó és Gusztá állott meg, sápadtan, a küszöbön.

- Kezedet csókolom, - lépett elejbe a kis Rahóthy.

- Hát neked mi bajod? - fordult feléje az anyja.

Levisznyeyné, mint a ki valósággal elfult a siető járástól, lihegve nézett az anyjára:

- Mama, kérlek, valamit akarok neked mondani.

- Hát mondd! - kurjantott Augusztá. - Gyuri előtt nincs titkunk! Ugy-e, Gyurikám?

A vöröshaju szép asszony fáradtan legyintett.

- Megbocsátasz, Gyuri, négy szemközt kell beszélnem egy kicsit a mamával.

A Fafütyök kifelé készült:

- Pardon!

- Maradj csak! - tette a vállára a kezét Rahóthyné. - Én kérek pardont. Mi majd bemegyünk Gusztával a másik szobába.

- Egy percre, - mondta nyöszörögve a fiatal asszony és mintha egész testében remegett volna.

Aztán, mialatt György urfi az ócska képeket bámulta egykedvűen a falon, a két nő bevonult a szomszéd szobába s becsukta maga mögött az ajtót.

Belülről valami szörnyűködő susogásféle hallatszott ki az ajtón, s öt perc múltán már mind a két asszony visszalebegett.

- Gyuri lelkem, - szólalt meg méltóságteljes fájdalommal a hangjában Rahóthyné - te jó rokon vagy...

- Ugyan, mama, mire való ez a sok bevezetés? - vágott a szavába Gusztá. - Kérlek - állt oda Rahótvár ifju ura elé - kölcsönözhetsz nekem tizezer koronát?

- Én? - csapott a mellére meglepetten a fiú. - Most? Miből, édes Gusztá? Hisz nekem a gyámom adja ki a pénzt. Attól pedig annyit kikunyeráltam mindenféle címen ebben az esztendőben, hogy igazán nem hiszem...

A vöröshaju egészen odasompolgott melléje, s hízolgón kezdte el cirógatni a kigyult kanári-arcát.

- Nézd, fiacskám, te mégis megteheted, ha akarod. Akárhogy is. Ha másképp nem, végy föl uzsorástól, de kerítsd elő nekem azt a kis pénzt a föld alól is, mert borzasztó zavarban vagyok.

- És a félig lehunyt, selymes szemepillája árnyékából delejezőn nézett a gyerekre. - Holnap délig. Ugy-e, megteszed, Gyurikám? Hahaha, - legyintette meg kegyes leereszkedéssel a képét, - kis buksi! Hát természetes, hogy megteszed, ugyebár? Váltót adok róla. Jó lesz?

- Már hogyne tenné, - szólt bele a segédhivatali igazgatóné, aggódó mosollyal lesve a himező-hámozó unokaöccsre. - Sz' teheti. Neki van.

- Azt is megmondhatom, - füzte tovább a szót Levisznyeyné, - hogy mire kell.

- Mondd meg, lányom!

- Árpi összeveszett a társával, azzal az otromba számár Bittermannal, és most szétválnak. Tudod, hogy mozgóképszínházunk van? Na igen. Hát most - ezt már kissé zavartabban füzte a szavához - tudod, el kell számolniok egymással.

- És?...

- Ejh, - türelmetlenül toppantott a lábával - és arra kell még vagy tizezer korona.

György urfi komoran nézett maga elé.

- E szerint annyi hiányzik...

- Nos igen, hiányzik, ha olyan nagyon aprózod! - felelte Guszta most már ingerülten. - Remélem, hogy nem azt akarod ezzel mondani, hogy sikkasztott? Áрпи, tudod, mama, nem tud számolni, meg nem ért a pénztárcönyvekhez, hát - Isten tudja, hogy, - az a gazember Bittermann becsapta! Egyébiránt, - fordult ismét az unokatestvéréhez, fenhéjazóan nézve végig rajta, - nehogy azt gondold, hogy talán mindjárt végünk lesz, ha nem kölcsönzöd azt a rongyos néhány forintot, hát megnyugtatlak: most már nem kérek tőled semmit. Költsd te csak a kis pénzedet - most gunyosan hajbókolt előtte - a Terára...

- De Guszta! - szólt rá korholón az anyja.

- De kérlek! - tiltakozott fülig pirosan a Fafütyök.

- Igen, - ripakodott tovább Levisznyeyné, s csufondárosan huzta a hangját, - a ki olyan gyönyörűen járatta veled a bolondját, hogy mindenki nevetett rajtad, hahaha...

- Rajtam? - kapott elképedve a szavába a fiu.

- ...a legjobban nevetnek pedig rajtad ők maguk, hahaha! Hát csak költsd Terára a pénzt! Nekem nem kell. Csak költsd! Hahaha - s idegesen gombolta be a prémes bundáját, a melyikből ki sem bujt erre a rövid látogatásra. - Találok én, - azt hiszed mama, hogy nem talállok? - másutt is pénzt, ha kell; a mennyi kell. Kezit csókolom, mama! - s mérgesen elsietett, még az előszobában is egyre ezt hadarván az anyjának, a ki kikísérte:

- Nem ösmeri a pénztárcönyveket, meg a lóversenyen is vesztett.

Augusztá-mama felborzolt hajjal tért vissza a szobába.

- Ezek megörjitenek, Gyuri! Valósággal megörjitenek!

Még egy-két lépést topogott le-föl a szőnyegen, s egyszerre csak elérzékenyedve borult a fiu nyakába, úgy, hogy a szegény gyerek majd összeroppant az édes teher alatt:

- Istenem, mért nem is lehattél te az én vöm, Gyurikám!

Kiegyenesedett:

- És csakugyan nem tudsz segíteni ezen a szerencsétlen Gusztán?

György urfi töprengve csipegette a serkedző két szál szöszke bajuszát. (Hiába, telik az idő.) Aztán, a mikor már jól megcsipegette, akkor hirtelen a szeme közé nézett a krokodilkönnyet potyogtató fejedelmi hölgynek:

- Sajnálom, Augusztá néni, nem tehetem. - Hát a néniék segítettek Terán?

A természetes hölgy egyszeriben úgy felfuvódott, akár a hólyag.

- Mi? Hogy mi?

- Igen, Augusztá néni, - felelte szárazon és igen vakmerően a kis Rahóthy. - Ha segíthetnék valakin, akkor elsősorban ő rajtuk segítenék.

Többet nem mondott. Kezet csókolt az ámulatában hova sem lenni tudó néninek és ajánlotta magát. Csupán odakint a folyosón dűnnyögte még magában, Ollárekra gondolva:

- Csakhogy ők büszkék.

És bánatosan hajtotta le a kanári-fejét. Aztán megrázkódott és vékony vérsugár szökkent ki a kendőjébe, amit hirtelen a szája elé kapott.

XLVIII. FEJEZET.

Ollárék pompásan elhelyezkedtek Mármaroszigeten.

Nem hiába magyarázta Mátyás ur az élete párjának a vonaton, hogy úgy fognak élni százhetven koronából, mint valami kiskirályok, hát igaza is volt.

Valóság ugyan, hogy a kiskirályok nem szoktak kilenc gyerekes foltozó csizmadiánál udvart ütni, mint a hogy Tecsődy vándortársulatának az új karmestere tette. A Diva-színház volt hegedűse ugyanis nem találván alkalmasabb szállást, a sugó ajánlatára feleségestül bekvártélyozta magát Cibak János csizmadia uramnál, a kit más néven városszerte egyszerűen csak a „mindig jobban” mesternek neveztek.

Ennek az elnevezésnek rövid, de kedélyes története volt. Cibak János uramat tudniillik nyolc nevetlen gyerekkel és nagy nyomorúsággal áldotta meg az Isten. Ráadásul még a felesége is olyan házsártos, civakodó természetű asszony volt, hogy más csizmadia mester régen elkergette volna a háztól. Cibak mester azonban nem ilyen fából faragódott. Neki hiába perlekedett reggeltől estig a felesége, hiába bömbölt körülette, többnyire tejért, meg kenyérért, a nyolc gyerek és hasztalanul keresett olyan keveset a csizmafoltozással, hogy alig birtak belőle megélni, a derék csizmadia mindig elégedett volt. És, ha valaki, - eleinte, a mikor még nem ismerték a szokását - csak úgy szokásból, később, (mikor már tudták) pusztán mókából is azt kérdezte tőle, hogy:

- No, szomszéd, hogy' van, hogy' van? - Cibak János uram nagyot fohászzkodott, az égre, vagy föld alatt a mestergerendára vetette a jámbor szemét, és úgy fujta ki a száján a gyér bajsza alatt, mint a füstöt, a választ:

- Hát köszönöm a szíves kérdését, kedves szomszéd (vagy: tekintetes uram), hál' Istennek, mindig jobban.

Lézenghetett ő kelme napokon át munka nélkül, szidhatta a felesége, akár a bokrot, Cibak uram válasza erre a kérdésre, hogy: „hogy' van, szomszéd?” - mindig és változatlanul így hangzott, hogy:

- Hál' Istennek, mindig jobban.

Mindig jobban. Mindig jobban. A szegény foltozó csizmadiának a tőszomszédságában nyitott műhelyt egy rendes csizmadia, úgy, hogy ami János mesterünknek most már még kevesebb munkája akadt. De azért nem panaszkodott. Legfőljebb több pálinkát ivott valamicskével, és a hogy' így elüldögélt a korcsma asztalánál, legfőljebb neki-nekibusult néha egy pillanatra:

- Hejh, rossz csillagok járnak, urak, rossz csillagok járnak!

Hanem aztán, mintha maga is elröstelte volna magát a kifakadásáért, megint csak fölpislantott a gerendára, meg a gerendáról lelógaszzkodó homályos petróleumlámpásra, és nagyot fohászzkodott:

- De azért hál' Istennek csak megvagyunk valahogy. Hál' Istennek, mindig jobban.

Mindig jobban. Mindig jobban.

Meghalt szegénynek a felesége. Most már ott volt a nyolc árvájával egymagában.

- No, szegény szomszéd, - szólitotta meg valaki részvétellel vagy egy hónap múlva a temetés után - magának is befellegzett, a mióta meghalt az asszony.

A csizmadia szomorúan bámészkodott maga elé.

- Hát bizony, - szólott; és bánata jeléül ennyiben abba is hagyta a mondatot.

- Hanem azért, - és egyszerre bizón vetette föl a csontos, sovány fejét, - nem hagy el az Isten. Igaz, hogy most már az sincs, a ki a gyerekeket gondozza, de hát 'iszen a gyerekek egyre nőnek, szomszéd, egyre nőnek. És majd meglássa, hogy még ők tartják el egyszer az öreg apjukat, ha megnőttek. Megsegíti az Isten a szegény embert, szomszéd, megsegíti. Mindig jobban megsegíti, hál' Istennek, szomszéd.

Egyszer, szomorú özvegységének ötödik esztendejében, most két hónapja, valami szívtelen uzsorás dobraüttette szegénynek a holmiját.

Ez sem verte le „Mindig jobban”-t.

- Hadd vigyék a butort, - beszélte izgatott kézmozdulatok közt a végrehajtnak - legalább letelik az adósság. Én bízom az én jó Istenemben, uram, - és a szívére tévén a kezét, áhitatosan tekintett fölfelé - hogy akárhogy' hánycódunk-vetődünk is, nem enged elpusztulni egy kilencfejű családapát (mivelhogy választékosan akarván kifejezni magát, összeadta a maga fejét a gyerekeivel).

És alig telt bele egy hét, már megint csak azt felelte, ha a hogylétéről kérdezték, hogy:

- Hál' Istennek, szomszéd, mindig jobban.

A minthogy igaza is volt. Cibak János uramat tudniillik nemsokára az árverés után az a szerencse érte, hogy apróhirdetés útján, (a melyben egy becsületes, dolgos, önálló kisiparos oly tisztességes hajadont keresett feleségül, a kinek butora van), megismerkedett Levisznyey Árpád ur elhagyott Katicájával. A „Káprázat” társtulajdonosa (mert akkoriban még az volt) ugyanis azzal vásárolta meg az ábrándos szemű varrólány hallgatását, hogy először is az öccsét, a György urfi házából elcsapott kis inast beszegődtette a mozgóképes vállalatához jegyszedőnek; másodszor fizetett suttyomban a lánynak havi harminc koronát; és harmadszor arra az esetre, ha még ebben az évben és vidékre megy férjhez, két szoba butort, valamint ezer korona készpénzt ígért neki. Ez a harmadik dolog annyira csábító volt, hogy a folyton sivalkodó kis Jancsovics Árpika mamája buzgó olvasója lett tőle a házasságközvetítő apróhirdetéseknél, s ezen a réven botlott bele Cibak uramba, a kinek, mikor már levélváltásra került köztük a sor, annyi vigasztalást tudott meríteni a csupa meglelégedéstől, csupa törhetetlen bizástól sugárzó ákumbákumaiból, hogy - Isten neki fakeszt - férjhez ment a foltozó csizmadiahoz.

- Lásza, szomszéd, - magyarázta a korcsmában a nyolc gyerekes vőlegény - hát nem mondtam, hogy mindig jobban megsegít az Isten! Most kapok asszonyt is, és ráadásul még ezer korona is, meg két szoba butor is üti a markomat, hehehe!

- No 'iszen, meg is köszöni kend, ha két szobára való butor kopog a markán, - nevetett a szomszéd. - Meg aztán - és hamiskásan pislogott feléje - nem csak asszony lesz, hanem gyerek is.

Cibak uram lecsapta a poharát az asztalra.

- Antul jobb, szomszéd! Ugyis szeretem a gyereket! Hát, nézze, szomszéd, nem mondta az Idvezítő is, hogy „hagyjátok hozzám jönni a kisdedeket?” Hé? Hát osztán én ne hagynám, alázatos porszeme az Isten ő szent felsége világegyetemének? Én ne hagynám hozzám jönni a kisdedeket?

Igy vala a még mézesheteiket élő Cibak házaspár ujonnan butorozott két szobás lakásában már kilenc gyerek a háznál, a mikor Ollárék odakerültek. A kapzsi Gombai néni, a kinek a karmesterék csakugyan kifizették a félhavi fölmondási időt, kosárba csomagolva, nemsokára utánuk küldte a holmijukat Mármaroszigetre; nemkülönben a zálogközvetítőtől is megkapta

Matyi ur a már kifizetett téli kabátot. Ez bizony kellett is, mert ugyancsak kemény tél kerekedett. Terának is nagyon elkelt volna ebben a felvidéki hidegben valami jó meleg bundácska, csak hogy arra már nem telt. Az nagyon is drága lett volna. Így is kerek ötven koronába került az a vékony kivattázott tessék-lássék téli felöltő, a mit a kiskirályjelölt Mármároszigetre érkezésük után erőnek erejével rádísputált mindjárt az első gázsiból a feleségére.

- Ez jó vattás, lelkecském, - forgatta a boltban ide-oda Tera előtt a kabátot - nézd, drágicám, ez milyen jó vattás!

S nem is igen alkudozván, kifizette a vékony rongyért az ötven koronát.

Szegény, jövődöbéli mamácska, a hogy délutánonként végiglépegetett az urával az utcán (- Járn kell ilyenkor, babuskám, sokat kell járni!), hát olyan volt benne, mintha valami furcsa, fekete bolyhos kényszerzubbonyban volna. Szűk volt neki a kabát borzasztó módon, különösen elül, úgy, hogy másnap egészen a szélére kellett varrnia otthon az alsó két gombot.

Dermesztő szél szántott végig a zeg-zugos utcákon, a hogy lassan és méltóságosan sétálgattak karonfogvást a havas gyalogjárón, és a kis muzsikuské, a mikor már pirosra csipete a fülét-orrocskáját a hideg, olykor-olykor szorosan odasimult egy percre az urához, miközben csöndesen, bájosan és mégis oly bánatosan, hogy a nagyüstökű karmesternek majd a szive el nem facsarodott tőle, picinyég nyujtott hangon suttogetta:

- Jobb a nyár...

- Fázol, kicsikém, - nézett hirtelen a fagyos szélről majd kicsattanó hamvas arcába a férj, s kimondhatatlan fájdalom tüdörzödött a szürke egérszemében. - Pedig vatta van benne, pedig vatta van benne, hogy becsapott az a nyomorult!

De hiába volt a vatta benne, s hasztalanul szidta Ollár a becsületes boltost, a ki elvégre még silányabb holmit is rájuk tukmálhatott volna ötven koronáért, a menyecske csak jobban szerette a csizmadiák házában a pukkadásig kivörösödő tizkoronás tömzsi vaskályhát, mint az ötvenkoronás téli felöltőt.

- Jobb a nyár - mondta, szinte önkéntelenül és gépiesen, valahányszor már nagyon fázott a vékony kabátban, - jobb a nyár.

És Mátyás ur ilyenkor, mint valami refrén, mindig fölberzenkedett.

- Pedig vatta van benne, pedig vatta van benne, hogy az Isten akárhová tegye a bitang csalóit!

Vagy pedig, változatosság okáért, azzal a kezével, a melyikbe nem akaszkodott bele a párja, izgatottan megragadta a tavalyi, sőt immár negyedik esztendő nyulszőr-kalapját és gyors mozdulattal füléig lerántotta a fejébe:

- Csak legalább a partitúráim ne égett volna oda a Diva-színházba, csak legalább az ne égett volna oda!

Mert a „Háromkirályok” partitúrája csakugyan hamuvá égett Felicité igazgatói szobájában a Diva pusztulásakor. A muzsikusk sok részletet el tudott ugyan fütyülni belőle, hanem az egész operettet, úgy, a hogy a partitúráját megírta, nem bírta összeállítani többé. Hasztalanul törte rajta akárhányszor a fejét, egyes számokat pompásan lekottázott belőle, de a darab régi, eredeti szerkezete az élet sok mindenféle prózai gondja között, - hiába, hiába - szétmállott a fejében.

Mindig ezen gondolkozott, mindig a régi, tűnőfélben lévő dallamokat próbálta kicsikarni a szintársulat zongoráján a polgári kör nagytermében, hanem a „Háromkirályok” csak nem akart a maga teljes egészében visszaidézni az emlékezetébe. Az ihlete, a mi már egyszer elszállt, nem tudott visszatérni.

- Majd egyszer, babuskám, majd egyszer, - biztatta a szegény kis szerző a feleségét, - majd egyszer csak megszületik bennem egy másik. Valami új. Ah, ah, azt aztán majd beküldjük az Operett-színháznak. Tűzálló szekrényben. Mi, babuskám, tűzállóban?

- És nem bizod a librettóját Apafi Mákonyra; ugy-e fiacskám?

- Nem, nem. Hanem addig! Istenem, mi lesz belőlünk addig? Mikor lesz már rendes lakásunk, drágicám? Butorunk? Hát fehérnemű?

- Bizony, Matyikám, legalább a gyerekeknek...

- Legalább, legalább. Hát azt hiszed, hogy te senki se vagy, Tera, hát azt hiszed? - és idegesen markolt bele az üstökébe. - Hát azt hiszed, Tera, hogy engem ez nem bánt? Hogy nem szeretnék inkább a föld alá sülyedni, a miért még a legszükségesebbeket sem birom neked előteremteni? Még a legszükségesebbet sem! Hajh, hajh, Tera, Tera, haszontalan fráter a te urad, haszontalan fráter!

Szokása szerint belevájta a nadrágja zsebébe a kezét (ugy, hogy egyuttal fölcsapta vele a kabátja két csücskét) és nagyokat kezdett lépegetni a kicsiny szobában.

- Ffu...ffu, - csücsöritette össze a száját, elkeseredetten nézve föl a mennyezetre.

Az öz-szemü elnevette magát:

- Ffu...ffu... - próbálta utánozni. - Talán ez az új operetted, Matyikám?

Aztán fölugrott és a nyakába csimpajkodott az urának:

- Matyikám! Ugy-e, azért mi mégis nagyon boldogok vagyunk?!

XLIX. FEJEZET.

Csengedi Mari két hétre György urfi látogatása után csakugyan elutazott a szanatóriumból Rahótvárra. Ez a Rahótvár tulajdonképpen vegyes oláh-magyar ajku falu volt egy vadregényes völgyben, s fölötté a fenyősüveges hegyoldalba állt magányosan, mint a máramarosi havasoknak valami megkövesedett vándora, sötét ablakszemeivel komoran tekintve végig a tájon, az ősi Rahóthy-kastély.

Az idegbajos primadonna, Tamás urral való házaseveiből, még jól emlékezett erre a helyre, s gyermekes örömmel készült a régi, de most mégis olyan új otthonba, a hol végre megleli, a mit, úgy érezte, már a szanatóriumban sem képes megtalálni, a csendet. A máramarosi havasok fölséges csöndjét.

- Ott nem fog zavarni semmi, édes doktorkám, - bucsuzkodott a kezelő orvosától, és majd meglássa, hogy félesztendő mulva olyan egészséges leszek, akár a makk.

Nem is csalódott. A vadregényes kastély csöndje, s a gyönyörű vidék remek, tiszta levegője már néhány hét alatt meglepően jól tett az idegrendszerének. A szép asszony valósággal úgy kezdte érezni magát, mintha újjászületnék, s a kedélye annyira megjavult, hogy egy decemberi napon azt mondta a fiának, a ki, ha ágyba nem kényszerítette a betegség, majdnem mindig ott lebzelt körülötte:

- Nézd, édes György. Én, hál' Istennek már sokkal jobban érzem magamat. Szeretnék kicsit szórakozni. Nincs itt a környéken senki, a kit meg lehetne hívunk?

György urfi, - piros rózsa égett az arcán - összevonta a szemöldökét:

- De van, anyám. Várj csak, - és köhintett - meghívjuk az öreg Smoleckyt. Itt van szép kuriája lent a faluban.

- Smolecky? Ki az?

- Nyugalmazott ezredes. Agglegény, de még nem is olyan nagyon öreg. Csak eltörte a lábát, azért kellett nyugalomba vonulnia.

Rögtön leküldte a husárját az ezredeshez a meghívó levéllel, s az öreg ur még aznap föl is jött látogatóba. Igen szeretetreméltó, kedves ember volt, és úgy látszott, nagyon szívesen elbeszélgetett a szép asszonnyal, a ki oly különösen, olyan érdekesen tudott félni a tüztől (még a kandallóban is), és némelykor, a mikor elővette az idegesség (mert hiszen a jobbanlét érzése csalóka volt), olyan szapora fűrgeséggel tudta végigtáncoltatni az őt ujját az asztalon.

- Kedves ember, - mosolygott Mari a fiára, a mikor ez az ezredes távozása után megkérdezte, hogy hogy' mulatott. - Hanem tudod mit, György? Nincs még másvalaki is itt a környéken? A ki ne csak látogatóba járna ide, hanem, teszem azt, a kit itt lehetne fogni a kastélyban, néhány napra is; szóval, a ki mindig a közelemben volna. Jajj, - és megint a szoknyáját kezdte simogatni - nem szeretem a magányt. Soha sem szerettem. Elég volt a szanatóriumban; meg itt is mostanáig; nagyon meguntam.

A kis Rahóthy bánatosan nézett az anyjára.

- A magányt, anyám? Hát nem vagyok én mindig melletted?

- Hahaha (lám, már nevetni is tudott), te, édes György, te! Te a fiam vagy! Tizenkilenc évig meg tudtam lenni nélküled, György. No nem igaz? Mit, csak nem haragszol? Hiszen tudod, hogy milyen jól esett nekem eddig a te társaságod. De most már érzem, hogy gyógyulok.

Most már újra élni akarok. Hahaha, György, - és, Istenem, oly visszataszító jókedvvel csapott a vállára a fiának - nem tudsz összeverbuválni valami kedélyes férfitársaságot?

A Fafütyök lehajtotta a fejét:

- Férfitársaságot...

- Igen. A mióta szakítottam a gróffal, hahaha, azóta nagyon nélkülözöm. - A kezét dörzsölte, gyorsan forgatva egyiket a másikon, mintha fáznék. - Haha, a szegény gróf, - de ilyen tökfilkó! - azt hitte, hogy most már kuka maradok, azért adta azt a tanácsot, hogy, hahaha, keressem föl a családom körében azt, a mit az életben elvesztettem. Ugy-e, szép? Hahaha!

- Hát még ezt is a gróf tanácsolta neked, anyám? - tekintett rá csalódottan a fiu, és csak úgy lüktetett az ér a horpadásos halántékán.

- Ő, ő, ő!... Ejha - pillantott inkább bizonyos irtózással, semmint száналommal a kastély urára, a kinek kongó, száraz köhögés tört fel a melléből, - jó lesz valami tanárt hivatni Budapestről, édes György. Nagyon csehül vagy, fiam.

- Cseh-heh-hül? - szólt vissza köhögés közben amaz. - Ah-hah-han-nál jobb! - s folyton köhögve kitámolygott a teremből. Messze, a tulsó szárnyon, a fütött folyosó végében volt egy eldugott vendégszoba; oda benyitott. Ebben a cellában (a hogy elnevezte) lakott, vagyis Csengedi Mari ideköltözködése óta: rejtőzködött Edöméri Miska. Még a cselédség is azt hitte, hogy már elutazott. Csupán Ferenc, a mogorva hajdu tudta, hogy a csorbaszáju komédiás (így hívták maguk közt a cselédek) ott dugdossa magát a méltóságos asszony elől abban a szobában.

Edöméri ugyanis, a mikor meghallotta, hogy Csengedi Mari a kastélyba jön, szokása szerint el akart inálni előle. György azonban, a ki hónapok ivásain át roppantul megszokta már a vásott vén gyereknek a társaságát, kérőre fogta a dolgot:

- Ne menj el, Miska bátyám, a jó Isten is megáldjon! Az anyám egyedül akar lenni, mert azt mondja, neki csönd kell, hát én egész télen magamban kuvikoljak itten? Maradj itt, öreg cimbora!

A színész végignézett a lázas gyereken.

- Hajh-hajh, - fordult meg a fejében, - ha onnan számítjuk az életkort, hogy kit mennyi idő választ el még a „Circumdederunt”-tól, hát akkor te már a te gyalázatos tüdőddel ugyancsak aggastyán vagy, jó fiu. Ejhejh, talán ennek az én cudar lump természetemnek is része van benne, hogy megrövidültek a te napjaid, hát igazán istentelenség lenne tőlem most magadra hagyni, te halálra szánt kis csibe. Vagy arra az idegbajos, bolond, lelketlen anyádra, vagy a kapzsi rokonaidra, meg a cselédjeidre.

- Nem bánom, - váltotta most szóra a gondolatát, - Isten neki, pajtás, itt maradok. Hanem az anyáddal nem akarok találkozni.

- Hm, de miért ne? - vélekedett György urfi.

- Ne okvetetlenkedj, öcsém: ha Edöméri Miska egyszer azt mondja, hogy nem, hát akkor az olyan, mint a szentírás. De, ha minden áron azt akarod, hogy itt maradjak, akkor dugj el, fiam, valami félreeső szobába, a merre sem a madár nem jár, sem a szobacicák, és majd ott éledelek csöndesen, mint valami vörös barát a cellájában. Ojhó, majd aztán te bejössz hozzám minden este, mi, és akkor kihörpintünk egy baráti kupát. Ugy-e, cimbora, he? Ki bizony, a rézangyalát!

A kis Rahóthynak tetszett az alku s a csorbaszáju maradt. Eichner bárónénak, mialatt prémes bundájában, kackiás kucsmával a fején kint sétált a behavazott park hamuval teleszórt

kacsaringós utacskáin, sejtelve sem volt róla, hogy onnan felülről, az emelet sarkából, elfojtott és magamaga előtt is lehazudott néma szenvedéllyel mint les utána egy torz, fájdalmas arc, többnyire borgőzzel a fejben, és soha be nem hegedő sebbel a lélek mélyiben.

Ebbe az eldugott emeleti sarokszobába toppant be most, az anyjával történt beszélgetés után szegény György urfi. Odaállt a komédiás elé, - szepegeve - s azt mondta neki:

- Miska bátyám! Nézz rám! Igaz (nagyot nyelt kinjában, mielőtt kimondta), hogy olyan csehül vagyok? Hogy tanárt kell már hivatni hozzám Budapestről?

- Ki mondta ezt a számárságot? - fortyant föl Edöméri, megütődve nemcsak a kiméletlen beszéden, hanem a fiu siralmas arcszine miatt is.

- Az anyám.

A tizenhárompróbás dorbézoló megcsóválta a hájas fejét.

- No tudod, lelkem, ha az anyád mondta, akkor... - elhallgatott, és most ő nyelt egyet - akkor mégis csak meg kellene tenni a kedvéért...

- Mi-mit? Hát te is ugy gondolod? - kapott a szavába szinte fogvacogva a másik.

- N-n-nem! Poklot, cimbora! - tette hatalmas tenyerét György urfi vállára a csorbaszáju óriás.
- Érts meg, lelkem, én csak abból indulok ki, hogy az anyád ugyis olyan izé, olyan idegbajos, hát miért ne hozathatnál el ide magadhoz valami tanárt, a mikor ezzel a megnyugvására szolgálhatsz neki? Örömet szeresz neki. No nem, cimbora? Én csak ezért mondom.

A kanárifejű hitetlenül pislogott a barátjára.

- Miska bátyám, - szólt igen bizonytalanul - te most nem mondasz igazat. Üh-üh, - köhögött ijesztő szárazon. - Ugy látszik, ti gondoltok valamit felőlem. Nohát, - csapott a csaknem át-tetsző öklével az asztalra - ha ennyire vagyunk, akkor (hirtelen egészen odahajlott Edöméri-nek a füléhez, mialatt a tekintete csak úgy lobogott), akkor mielőtt padra teszik a csizmámat...

- Ne bomolj, fiu!...

- ...rendelkezni akarok a vagyonomról. El kell hivatni a gyámomat. A közjegyzőt. Tanuk, - üh-üh-üh - itt is akadnak...

A forradásos arcu felugrott az asztal mellől és mind a két kezével megragadta a Fafütyök karját:

- Megbolondultál, Gyurka, hogy végrendeletről beszélsz? Husz éves kölyök létedre? - és mereven nézett a szeme közé. Majd, hisz azért volt komédiás, hangosat kacagott.

- Minek iszod le magadat egyedül, hékás? Látod, ha azt a kis borocskát, a mitől ilyen ostoba-ságok jutnak az eszedbe, velem szopogattad volna el, most végrendelet helyett bajadékekről diskurálnánk, és Istenemre, az százszor okosabb volna! Hahaha! - kurjantott - verd ki a fejedből ezt a számárságot! Nem köll neked, fiam, se tanár, se közjegyző. Jó bor kell neked! Az kedvet és életet ád!

- Mert akkor én Terára akarom hagyni a...

- Silencium! - emelte föl tiltakozólag a vastag ujját a másik. - Semmi Tera! Semmi limonádé! Neked szórakozás köll itten! Vendégség! Kártya-partie! Cigány! Hogy itt van a billiárd? Eh, ez unalmas! Ide kell hívni egy egész színész-truppot, hadd csapjunk olyan murit, hogy!...

Elhallgatott. Álmélkodva pillantott a fiura, a kinek lázban égő arca most mintha valósággal átszellemült volna.

- Igen. Szintársulatot, Miska bátyám! A mármárosszigetit!...

Megtántorodott, de megfogódzott az asztalban, s mialatt Edöméri óvólag karolta át a derekát, elkezdett hevesen integetni a kezével az ablak felé, a melyiken keresztül fehérén bólogattak be a hólepte fák:

- Szervusz, Tera! Csakhogy megjöttetek! Ninini, a Matyi sógor is Orsovára jött? Hahaha, képzeljétek, az anyám el akar temetni. Pezsgőt ittam... Mit? - és mialatt a vértelen keze ökölre szorult, a fogát vicsoritotta - meg se tudod köszönni a százhusz aranyat, a mit az evangélio-mos órában küldtem nászajándékba? Te... te éhenkórász! - és nem is sejtett erővel kirántván magát a nála sokkalta erősebb színésznek a karja közül, borzasztó lázában neki akart rohanni az ablak mellett álló ruhafogasnak. De a következő szempillantásban már elhagyta az ereje és összeesett.

Miska, mielőtt teljesen végigzuhant volna a földön, felkapta és gyöngéden ráfektette az ágyra.

- Szegény gyerek, - dünnyögte magában, és a nagy, kidülledt szeme könnybefacsarodott, már igen nagyon meg vagynak számlálva a te napjaid ezen a földön.

Hosszan megnyomta a villamos csengőnek a gombját, hogy Ferencet hívja. Ebben a percben kitárult az ajtó és kíváncsi tekintettel Csengedi Mari állt meg a küszöbön.

- Tera! Éhenkoh-hoh-hórász! - köhögött deliriumában György urfi az ágyon, úgy, a hogy' a cimborája sebtében odafektette.

Edöméri riadtan nézett a váratlan látogatóra. Nem szólt egy kukkot sem, mivelhogy most már nem tudott többé színész maradni; csak az ajka mozgott hangtalanul, mintha mondani akarna valamit, és reszkető kézzel, némán mutatott a nyoszolyán ziháló fiura.

A másik pillanatban csaknem sóbálvánnyá meredten bámult Mari fehér nyakára, a mint a szép asszony zokogva borult az indulattól remegő széles vállára:

- Marci... izé, Miska, hát itt kell viszontlátnunk egymást!...

L. FEJEZET.

A tanár, a kit táviratilag hívtak Budapestről, megadta a kezelésre nézve az utbaigazításokat, s ezeknek segítségével a mármaroszigeti doktor, a környékbeli jó falusi orvosok, valamint a két vöröskeresztes apáca, a kik fölváltva tettek-vettek, sugdostak és (ez utóbbi már csupán az apácákat illeti) virrasztottak a beteg mellett, szerencsésen kinyújtották György urfi életét (akárcsak a rétestésztát) decembertől január első napjaiig.

Eichner báróné, a kinek az ura (mármint Kitchener lord) éppen karácsony másodnapján költözködött el a szanatóriumban Pretóriából, vagyis inkább ebből az árnyékvilágból, kétségbeesetten tördelte a kezét hol az orvosok, vagy ápolónők, hol Edöméri, hol pedig Smolecky ezredes előtt, a ki a szegény gyerek iránt való csöndes részvétből mostanában naponként felhuzta a sántikáló lábát a kastélyos hegyoldalba:

- Rettenetes, hogy hogy' meglátogat engem az Isten! Karácsonykor vesztettem el a férjemet, most meg... - nem folytatta szegény, csupán a fejét kapkodta ideges nyugtalansággal a betegszoba, vagy - ha bent a szobában suttogetta el a panaszát - a betegnek az ágya irányában.

Egy percre még küzdött a könnyeivel, hanem azután rendszerint ellenállhatatlan erővel tört ki belőle a keserűség:

- Őszszel pedig leégett a gyönyörű színhá-á-zam!

Kamenov gróf, a ki ugyan nem égett le, de azért a beteg idegzetű volt primadonnára nézvést szintén rég elveszett, méltán megorrolhatott volna azért a mellőzésért, hogy a sárgahaju szép asszony egyetlenegyszer sem emlékezett meg róla a veszteségei között.

Pedig valamennyi között a gróf volt a legérzékenyebb vesztesége a kezét tördelő művésznőnek, a kinek vérig sértette a hiuságát ez a cserbenhagyatás. Nikolaj Alexandrovics azonban, bármennyire is le tudta kötni a barátnője éveken át, attól a perctől fogva, a melyikben megtudta, hogy az ő Mária Pavlovnájának már nagy fia van, teljesen kiábrándult, s csak az alkalomra lesett, hogy szép csinyján a faképnél hagyhassa. Ez az alkalom bekövetkezett, s a változatosságra vágyó orosz főuracskának a szakítás után valósággal kapóra jött az a kinos eset, a melynek Levisznyey Árpí volt a hőse és előidézője a „Káprázat”-nál. A macskaszemű végzett katonatiszt ugyanis, a mint ezt már Gyurkával történt találkozásakor Guszta is kénytelen volt megváltani, az őszi lóversenyeken rászakadt érzékeny veszteségek után bele talált nyulni a „mozi” közös kasszájába. Ebből a kis könnyelműségből nagy baj származhatott volna s ki tudja, Bittermann, a kapzsi pékmester talán még be is csukatta volna a társtulajdonos urat, ha Levisznyey a legváltóságosabb pillanatban szerencsére meg nem jelenteti a látóhatáron Kamenov grófot, a ki azután igazi ur létére gavallérosan kifizetett mindent.

- Jaj, mama, - dicsekedett Guszta néhány héttel György urfi utolsó látogatása után a segédhivatali igazgatónénak - most tudom csak, hogy mi az élet. Decemberben lemegyünk Árpíval a Riviérára, és ott töltjük a karácsonyt, ujev után pedig nagyszerű kirándulást teszünk a Kárpátokba a gróf új automobil-szánján. Most készül Párisban.

Rahóthynénak csak a szeme csillogott:

- Automobil-szánon! Óh, Istenem, hisz az borzasztó veszedelmes lehet!

- Miért, mama?

- Mert akkor, ha gyűnnek a farkasok, hát nem téphetik szét előbb a lovakat, a mik nincsenek befogva a szánba, hanem mindjárt az embereken kezdik.

A gyönyörű asszony a fehér fogsorát villogtatta:

- Mama, mama, te olyan naiv vagy! Hisz a farkasok csak a szegény vándorló legényeket tépik széjjel.

- Jaj, - emelte irtózva maga elé a husos kezét (most már két briliánsgyűrű volt rajta) az anya, - ne is beszélj róla, kérlek! Hisz öt év előtt is, tudod, milyen félelmet kellett kiállnom a Balatonon, pedig ott nem is farkasok üvöltöttek, csak a hullámok!

Kamenov barátnője édes kacajjal terelte másra a beszédet:

- Holnap elhozzák a szövetmintákat, mama. - Rátévedt a szeme a kopott szőnyegre. - Ugy látom, már szőnyeget is kell vennem. Apropos, jól jár a papa aranyórája?

- Jól, jól, édes lányom, - bólingatott eléggülten a legujabb divat szerint fésült, hájas fejével a fejedelmi nő - hál' Istennek, mindnyájan jól járunk. Igaz, - és szerető gyöngédséggel tette a tenyerét Levisznyeyné térdére - remek háromszobás lakást néztem. Apád nem akarja, de mondtam neki, hehe, hogy ugyis mindent visszafizetünk majd neked szegény Gyuri halála után. Te, te jó gyermek!

Mondja még valaki, hogy nincs előérzet. Alig hat héttel ez után a beszélgetés után, ime, már azt mondta suttogva az egyik vöröskeresztes apáca a másik kedves testvérnek, a mikor György urfi betegszobájában este hat órakor fölvaltatták egymást, hogy:

- No, Edvárdá nővér, a mi szegény betegünk nem éri meg a reggelt.

Edvárdá nővér, ez a tiszta homloku, jó lélek beleült a medvebőrbe, a melyik ott volt ráterítve a székre György urfi ágya mellett, és (mivelhogy az éjjel-nappal kitárt ablakon át csak úgy süvöltött be a havasi szél) jól beleburkolódzva bánatosan függesztette a szemét a csöndesen vivódó fiatal földesurra.

A téli holdvilág mintha várt volna valakit az égen. Ezüsfátyolt vont végig odakint a fehér egérkéekkel teli fenyűgalyakon; a fátyol végét beleakasztotta a szobában a kis Rahóthy réz-ágyának a szélébe, mintha csak ezt sugta volna neki hangtalan sugárnyelvén:

- Gyere, hánykódott lélek! Ez a fátyolhid szebb tájra vezet.

A Fafütyök, a kinek a halántékán mély horpadást vájt ki a halál karma, kora reggel óta szinte élettelen álomban feküdt a nyoszolyán; egyszerre kinyitotta a szemét és vacogni kezdett:

- Fázom...

Az apáca rátette a székről a medvebőrt, és szeretettel hajolt föléje:

- Nem kíván valamit, kedves kis házigazdám? Adjak egy kis tejet?

György rámeresztette a zavaros nézésű nefelejtskék szemét az ápolónőre:

- Nem. A komédiásokat akarom látni.

Edvárdá nővér biztatón mosolygott:

- Már jönnek, kis gazdám. Már utban vannak.

- Utban? - pillantott rá átszellemült arccal a Fafütyök. - Akkor jó... - s mintha egyébként már nem is volna érdemes ébren lenni ezen a földön, megint mély álomba merült. Csak a melle szörtyögött rettenetes mód, a hogyan lélekezett.

Hogy micsoda komédiásokat várt oly nagyon a kis Rahóthy, azt már hetek óta mindenki tudta a kastélyban. Ollárék voltak, a kikért a beteg határozott, sőt parancsoló kívánságára ma reggel indult el szánon Máramarosszigetre a csorbaszáju Edöméri Miska.

Vizkereszt estéje volt.

LI. FEJEZET.

A Vizkereszt előtt való nap délelőttjén Ollárnak „Mindig jobban” mester házában heves jelenete volt egy helybeli fránya ügynökkel, a kinél még november havában vásároltak hitelbe száznyolcvan korona ára fehérműt a nélkül, hogy mindmostanáig többet látott volna az árából négy koronánál.

A nagyüstökű karmester, a ki elvből gyűlölt minden hitelezőt, most sem tudott adni egy fillért sem; sőt, miként azt a feleségének megvallotta, ha tudott volna, sem adott volna, mert hiszen, ugymond:

- Most már minden garast az élére kell állitanunk a jövő hónapra - hihi - a kis Ollárnak, ugye, picikém, ugye, picikém?

És mivel sem nem tudott, sem nem akart fizetni, természetesen kézzel-lábbal igyekezett megnyugtatóni a türelmetlen férfit, csak hogy már lerázza valahogy a nyakáról. A lelketlen utazó azonban nem tágitott.

- De, kérem, - fordította ki úgy a tenyerét, mintha mindenáron kapni akarna bele valamit - mi kiadjuk a drága fehérműre a pénzt, elveszítjük a fehérműt is, meg a pénzt is.

Még csak ez hiányzott. A muzsikus, mint a sebzett orosz, hatalmasat ugrott a szoba közepén.

- Nahát, - kiáltotta harsányan, miközben majd hogy neki nem szaladt a megrökönyödve hátráló vendégnek - ez mégis csak rettenetes! Hogy állíthat valaki olyan vakmerőséget, hogy a fehérmű is elvesz, meg a pénz is? Haha, barátom, - most már beleverte a jobb kezefejét a bal markába, (mint a hogy a pipáját veri ki a magyar) - ne féltse se a pénzét, se a fehérműjét, mert a természetben nem vész el semmi. Lásza, - kinyitotta a fehérmű-szekrényt - a ruha megvan. - Most kifordította egyik üres zsebét. - És a pénz is megvan; igaz, hogy nincs nálam, hanem másutt. Sőt maga is megvan és hál' Isten, még én is megvagyok. Még én is megvagyok. Hát mit akar akkor maga tőlem? Látod, lelkem, - fordult Terához izgatottan - és ezt nem akarják a hitelezők megérteni! Ezt az örökérvényű, ezt a remek természettani törvényt, hogy - most oktató képpel újra a fehérműs felé hajlott, jóformán az orra alatt magyarázva a kezével - hogy a természetben nem vész el semmi. Látszik, barátom, hogy nem tanult fizikát. És ezért - panaszkodott ismét az asszonykának - és ezért a megnyugtató tudatért kellene a hitelezőket, ha másképp nem akarnák, hát hatósági kényszerrel fizikára tanítani.!

A mikor az ügynök minden fizikai törvényt lábbal tiporva, azzal a fenyegetődzéssel távozott, hogy, ha egy hét alatt nem kap legalább tíz koronát, akkor ügyvédnek adja át a dolgot, Katica, a „Mindig jobban” felesége kopogtatott be hozzájuk.

- Nagyságám, kezit csókolom, - sugta bizalmaskodó hangon, de azért úgy, hogy Mátyás ur meg ne fülelje valamiképpen - tudja, mi volna jó a nagyságáénak?

- Micsoda, Cibakné lelkem? - kérdezte gyanutlanul a menyecske.

- Egy olyan evangéliomos óra, a milyent az öcsém volt gazdája küldött ajándékba tavaly nyáron valakinek. Kérem, tetszik tudni, az öcsém hallotta az órástól, hogy az olyan óra volt... a négy evangélista mutatta a tetején egy ezüst gömbön az időt...

- Ki-kinél szolgált a maga öccse, Cibakné lelkem? - kérdezte hirtelen szóval a fiatal asszony.

- Valami fiatal Rahóthy nagyságos urnál, nagyságám.

Aztán meglepődve pillantott a nagyságára, a ki virgonc gyerek módjára ugrott az ura nyakába.

- Matyikám! A Jancsovcicsné lánya! Én kaptam lelkem. - fordította hátra a kipirult arcát - én kaptam ajándékba azt a szép órát!

Cibakné tapsolni kezdett örömeiben:

- Jaj, jaj, jaj, hisz akkor a nagyságáéké lett a százhusz arany!

Most Ollárék bámultak rá nagyot:

- Százhusz a-arany? Miféle aranyakról beszél maga. Katica lelkem?

- Csak száz korona, sajnos, csak száz korona, - hadarta magában a herkulesfürdei zálogházra gondolván, az egérszemű.

A kis inas néne megint összezsápta, de most már álmélkodón, a kezét:

- Szent Isten! Nem is tetszik tudni róla? Hát az evangéliomos órában!

- Mi-mi-mi-mit beszél maga, Cibakné asszony? - rántotta meg a csizmadiáné zubbonykájának az ujját vészajtó tekintettel a muzsikusra. - Százhusz arany?... Abban az... abban az órában, a mit a feleségem kapott az unokatestvérétől?

- Abban, abban, tekintetes ur! Az öcsémtől tudom. Ő pedig - mondom - az órától hallotta, ugyanattól, a ki beletette a szerkezetébe azt az automatát, a melyik minden felhúzáskor kipotyogtatott egy tálcára tíz darab husz koronás aranyat.

Matyi meg az öz-szemű balsorsos társa szinte megnémultan nézett egymásra ettől a fölfedezéstől. Aztán, mintha csak egy-ütemre rángatott bábuk volnának, mind a ketten széttárták a karjukat, s a mikor már egészen széttárták, akkor egymásnak estek és átkapták egymásnak a nyakát:

- Istenem, és százhusz arany mellett kellett minekünk annyit nyomorogni!

Ollár emelkedett elsőnek a helyzet magaslatára. Kibontakozott az asszonyka öleléséből és elkezdett közben futkosni a szobában:

- Azt az órát ki kell váltani, mindenesetre ki kell váltani!

- Hol a... (Ki kell váltani! - kiabálta közben a másik) cédula? (Ki kell váltani! ki kell váltani! - és folyton körbe szaladgált, akár a bolond.)

- De hol a cédula? Hát hol a cédula, Matyikám?

Ekkoráig a karmesternek már valamennyi zsebe ki volt fordítva, s a zsebekből bőrtárca, kis jegyzőkönyv, levélborítékok, bicska, ceruza, aprópénz, fogpiszkáló, gyufaskatulya és derékba törött, dohányporos cigaretták vándoroltak - mit: röpültek ki lázas sebességgel az asztalra.

Katica már átosont a másik szobába az urához, a ki foghegyre vágott pipaszárával (mivelhogy most már nagy ur vala ő kelme) méltóságteljes ábrázattal állt meg a küszöbön:

- Lássá, tekintetes ur! A tekintetes urékat is mindig jobban megsegéli az Isten!

- Az ám az ám, - pörgette a nyelvét a karmester, - csakhogy nem találom a zálogcédulát. Sehol se találom a cédulát.

Tera elhalványodott.

- Jézus Mária!

- Sehol se találom, sehol se találom. Talán a te kéziszatyrodban van, picikém, talán te tetted el, picikém!

Sorra került a szatyor, aztán az utazókosár, a szekrényben lógó néhány darab ruha, felforgatták az ügynöktől már Szigeten vásárolt és gondosan elrakosgatott összes fehérneműt, de, ámbár a természetben semmi sem vész el, az üdvöztető zálogcédula nem volt sehol.

- Hát a száma? - kérdezte kétségbeesetten a hamvasarcu. - Nem irtad föl a számát, Matyikám?

- Nem vagyok én rendőr, picikém, hogy mindennek följíjam a számát, nem vagyok én rendőr!

- válaszolta a hamarszáju férfi, éppen az összehajtogatott harisnyákból rázva ki a semmit.

Végre nem lehetett többé seholsem keresni. Mindent kikutattak, összeturkáltak és felforgattak a szálláson. A „Háromkirályok” szerzője most már ott állt a szoba közepén, és se nem szólt, se nem kutatott, csupán az orrát tolta föl a mennyezet irányába és szimatolt, míg a szegény kis menyecske néma kétségbeeséssel tördelte, le-föl járkálva, a kezét.

- Itt laknak Ollár karmesterék? - riasztotta föl egyszerre csak őket egy ismeretlen, öblös hang a konyhából. Rá rögtön valaki erőteljesen megkopogtatta az ajtót, s a következő pillanatban hatalmas, bikanyaku, forradásos képű, telihó alak állt meg a küszöbön.

- Ti vagytok Ollárék? - szólalt meg busan bugó hangon, mint az orgona. Én Edöméri Miska vagyok. Gyertek, Gyuri haldoklik!

LII. FEJEZET.

És mentek a csilingelő szánon, sebesen sikolva tova a puha havon. Edömérinek volt annyi esze, hogy még két lábzsákot és bundát hozott magával, mert a kis karmesterék máskülönben ugyancsak átáztak-fáztak volna a maguk vékonyka télikabátjában. (Pedig Teráé ki volt vattázva, ki volt vattázva, hogy az Isten akárhova tegye a huncut boltosát.)

Siklottak a szánon búsan, szomorúan és hallgatagon. Csak néha nyitotta ki szóra egyikük-másikuk az ajkát a bunda fölhajtott, prémes gallérja mögül, (igy is beleverte a szembe csapó havat a szájukba a szél), és az a néhány szó mind-mind György urfié volt, Györgyé, Gyurkáié, Gyurié, a Fafütyöké. Ugy dobálták rá a szeretet és fájdalom szavait, mint megannyi üde, bánatos ibolyát valakinek a ravatalára. Edöméri, miután a fürkésző pislogatásaival egy darabig a lelkét próbálta kibillegetni Terának, lassacskán engedett abból a hagyományos nőgyűlöletből, a mellyel mindez ideig azt is meg tudta akadályozni, hogy Rahótvár fiatal, de utazgatásra, kiváltkép szánon ülve, immár hosszú hetek óta merőben képtelen gazdája hamarabb lássa vendégül magánál Matyi sógorékat. A ferdeszáju kómikus most, hogy órákon át alkalma volt látni a hamvasarcu Ollárné nyílt tekintetét és tiszta homlokát, majd hogy lelkifurdalást nem kezdett érezni a miatt, hogy ime, megvonta attól a szegény betegtől, a mivel az utolsó óráit talán megédesíthette volna. S a mikor a cinikus emberben megszólal a lélek, az olyan, mint ha vihar van a Balatonon. Robajjal szétpattog a jég és alóla kicsillan gyöngyözve a víz. Edöméri lelke is mintha gyöngyözni kezdett volna a megnyílt, régi jégkéreg alatt, és őszintén beszélt:

- Az a gyerek szeretett, imádott, asszonykám, téged (mert hiszen színésznép mindjárt tegeződik), de az a gyerek sokkal jobban tisztelte a te érzelmeidet, semhogy a közeledbe akart volna furakodni. Az a gyerek elitta, tönkretette magát miattad (- Óh, Istenem! - sóhajtott Tera s a bunda mögül az urára nézett), az a gyerek meghal, de a te neved az utolsó pillanatában is úgy fog az ajkán élni, virulni, mint az az illatos rózsa.

- No iszen, én is jókor beszélek rózsáról, - törülte ki a havat a szeméből, mivel hogy most egy keskeny völgykatlanban oldalt kapta őket a hófuvás és mind a két ülést verte.

Jó darabig csönd volt, majd megint a színész nyitotta ki a száját:

- Hisz' ilyen cudar időben még a háromkirályokat sem tudta volna elvezetni Betlehembe a csillag.

Ollárék összedugták, a rókaprémes gallérjukat. Ez pótolta náluk a hófuvásban az összenézést.

- Háromkirályok! Csillag!

Vizkereszt előestéje kezdett alkonyodni rájuk.

Megszólalt, kissé tompán, a bunda mögül, Tera:

- Az én Matyikámnak volt egy darabja: „Háromkirályok”. Operett.

- De odaégett a „Divá”-ba - tóditotta dűnnyögve az ura.

- Osztán, te pupák, - dühöngött a szemközt levő ülésről Edöméri - nem tudtál kártérítési pört indítani? Különben... - és mintha maga is megbánta volna, a mit mondott, elharapta a szót.

- Még nem fogadták el egészen a darabot, még nem fogadták el a darabot - motollált a karmester és beletörülte a havas bajszát a nagy gallérba.

- Osztán mi volt a darabban? Vagy még nem volt meg a librettója? - kérdezte a ferdeszáju, csak hogy valami közömbös tárgyról beszéljen.

- Még nem. Azaz, hogy volt. De csupa szemenszedett hülyeség. Visszautasítottam.
- Apafi Mákony irta - bólogatott a menyecske.
- Tyhü, igaz! - kapta föl a fejét egy pillanatra a harmadik. - Hallottam valamit a nyár elején a „Fizess”-ben! Hüh, az nagy ember, barátom, az igen nagy ember! Ugy bámul rá a publikum, mint az ujkapura!
- Hisz’ ez az, hisz’ ez az - felelte sebesen a leégett szerző, de a felesége félbeszakította.
- Né, ott jönnek a háromkirályok!

Csakugyan, a nagy hóban, láthatólag küzködve a szemükbe verődő, meg a járásukat is nehezítő hóval, lassan közeledett az út szélén három püspöksüveges parasztgyerek. Mind a hármuknak nagy kampós bot volt a kezében - azzal iparkodtak előrefelé - s a havas süvegen is, a botok kampóján is ázott, tarka papirossallangok vergődtek a szélben.

Edöméri hátra sandított.

- Ne, te ne, - nevetett rekedten - ezek se jutnak el oda, a hova indultak.
- Szegény gyerekek! - sajnálkozott az asszonyka. - Föl kellene venni őket a szánra, és hazavinni. Vajjon hova valósiak?
- Hé, hopp, János! - nyult hátra a kocsishoz a csorbaszáju, mivelhogy ő ült az első ülésen háttal a baknak. - Ha odaérünk a kölykökhöz, megállítsuk a pejkit!

Két perc múlva már odaértek.

- Hő, - a csilingelő szán megállt.
 - Hova mentek, gyerekek, ebben a hófúvásban? - szólt le Ollár a három püspöksüvegesre.
- A szélső, a kinek piros papirkereszt volt kétoldalt a süvegjén, előre bökött a kezével:
- Amoda ne! A tekintetes jegyző urékhoz.
 - Meg a főurhoz, - tódította a középső; ennek világoskék papiros lengett a botja kampóján.
 - Sohse értek oda, gyerekek! - hajlott ki az ülésről Tera. - Forduljatok vissza.
 - Üljetek föl a szánra! Egy ide mellém, egy kend mellé, János, a harmadik meg kapaszkodjék meg a saroglyában!

De a harmadik, a ki még nem szólt eddigelé, felelt:

- Köszönjük a szíves jóságukat a tekintetes uraknak, hanem - s belecsapott a botjával a térdig érő hóba - mi mán csak elmegyünk!

És szólt a másik:

- Mer’ mi vagyunk a háromkirályok - S méltóságosan nézett végig a szánkósokon, mintha csak azt kérdezné tőlük a szemével:
- Vagytok-e ti ilyenek?

Az első nem szólt semmit, csupán a botját emelintette föl kissé jeladásul, hogy ismét lecsapja a hóba, s vontatott hangon, áhítatosan nyújtva a szót, rákezdte a háromkirályok énekét:

Három-kirá-lyok nap-ját,
Orszá-gunk egy istáp-ját,

(Már a másik kettő is énekelt):

Dicsér-jük é-nekek-kel

Viga-dozó versek-kel.

S mindhárman ájtatosan emelvén a szemüket a fakószürke égnek, hogy csak úgy verte a szemükgolyóját a hegyi szél vagdosta hó, rácsendítették valamivel gyorsabb ütemben a refrént:

Szép jeles szép csillag,

Szép napunk tá-madt.

- Gyertek föl a szánra! - biztatta őket Ollárné meghatottam. De a fiuk csak tagadóan intettek a fejükkel és rázendítették a második versszakot:

Hol van - zsidók kirá-lya,

Mert meg-jelent csilla-ga... stb.

Aztán, a mikor már a harmadik szakot is elénekelték, a harmadik süveges az ő gyermekes, ártatlan tekintetével ránézett a szánkásokra:

- E z é r t megyünk, tekintetes urak. Majd elénekeljük a tekintetes jegyző uréknál.

- Meg a főurnál, - tóditotta a másik.

- Isten áldja meg! - adta ki a jelszót az indulásra az első.

Nem lehetett marasztani őket. Indultak, mentek. Ők voltak a háromkirályok.

- Na, bolondok, - morogta az újra csilingelő szánban Edöméri, a kinek, mivel most hátba kapta őket a hófúvás, csak úgy paskolta az arcát-szemét a hó. - Nem jobb volna ezeknek most otthon ülni a padkán?

Tera behuzódzkodott a bundájába:

- Vannak ideálisták, - jegyezte meg csöndesen.

- Nagyszerű, - nézett Ollár a csorbaszájura, - mintha bizony te nem volnál ideálista.

- Teneked is olyan muzsika van a lelkedben - hajlott a herkulesfürdői rémes éjtszaka emlékéktől hirtelen megkapatva az asszony egészen az urához, de szemével a színészre célt, - a melyikre csak ideális szöveget lehet írni?

A forradásos képü lomhán bólintott:

- Ühüm. Ez szép mondás volt, hugám. Hol olvastad?

- Az élet könyvében, az élet könyvében, - hadarta a felesége helyett Ollár...

*

...Mire megérkeztek Rahótvárra, már rég fönt mélézött az égen a teli hold. A csilingelésre kikukkant az előcsarnokba az ezredes:

- Meghalt, - suttogta ünnepiesen. - Alig tiz perccel ezelőtt.

Lábujjhegyen sompolyogtak be a halottas szobába. A Fafütyök ott feküdt némán és fehérén a holdvilág ezüst fátyola alatt az ágyon. Az arca fehér volt, mint a lepedő, az ajka félig nyitva maradt.

- A rózsza! Látod? Ott nyílik a te neved rózsája az ajkán - szoritotta meg Ollárné remegő kezecskuláját a csorbaszáju.

- Végredeletet akart tenni - suttogta Edvárda nővér. - Az utolsó pillanatokban még egyszer magához tért, és azt mondta szegényke:

- „Tera! Hol vannak a komédiások? A komédiásokra akarom hagyni minden...” - és többet nem tudott mondani szegényke. Megrázkódott és kiszenvedett.

- Rátok akarta hagyni minden vagyonát - sugta Ollárnak mogorván a színész. - tudom, de én csak egy tanu vagyok. És most törvény szerint az ipadék örökölnék mindent.

- Hallod-e, Tera, a szegény sógortól majdnem örököltünk, - szorongatta most a felesége karját a karmester...

...Tera, miután sokáig nem tudott szóhoz jutni, végre odasimult az urához:

- Nagyobb örökségünk van nekünk, Matyikám.

- Micsoda, micsoda? - sugta vissza amaz.

- A háromkirályoké, Matyikám. Menni, előre, föltarthatatlanul, a hófúvásban, hogy egy szent dalt...

- Elénekelhessünk, elénekelhessünk, ugyebár? - hadarta Ollár.

- Vége. -